T.C.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DEEPFAKE (DERİNKURGU) TEKNOLOJİSİ İLE ÜRETİLEN SES VE GÖRÜNTÜLERİN KULLANILMASINDAN DOĞAN SORUMLULUK

Kanan İBRAHİMLİ

2501211065

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. Abdurrahman SAVAŞ

İSTANBUL - 2023

ÖZ

DEEPFAKE (DERİNKURGU) TEKNOLOJİSİ İLE ÜRETİLEN SES VE GÖRÜNTÜLERİN KULLANILMASINDAN DOĞAN SORUMLULUK

KANAN IBRAHIMLI

Günümüzün bilişim çağında bireylerim çoklu ortam eserlerini kullanımı ve kişisel bilgilerini paylaşması yaygın bir hal almıştır. Teknolojinin gelişmesi ile kötü niyetli kişiler bu verilere erişmenin, kullanmanın ve değiştirmenin de yanında bu verileri manipüle etmek suretiyle çeşitli menfaatler elde etmeye çalışmaktadır. Bu durum hukukun kişilik hakları, kişisel veriler ve fikri haklar üzerindeki korumasını zedelemektedir. Bu teknolojilerin biri de Deepfake teknolojisidir ki, yapay zekaya dayalı bu teknoloji ile kötü niyetli kişiler tarafından sahte görüntü, ses ve videolar üretilebilmektedir.

Bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Deepfake teknolojisinin genel hatları ve Deepfake teknolojisini oluşturan bileşenler incelenmiştir. İkinci bölümde Deepfake teknolojisinin kişilik hakları ve kişisel veriler çerçevesinde doğurduğu özellikli durumlar ele alınmış, TMK ve KVKK çerçevesinde incelenmesinin yanında GDPR hükümlerine de yer verilmiştir. Üçüncü bölümde ise fikri mülkiyet hukuku bağlamında Deepfake teknolojisi ele alanmış olup Deepfake teknolojisinin ve Deepfake ürünlerinin eser niteliği ile FSEK kapsamında korunan fotoğraflarla olan ilişkisi incelenmiştir. Sinema eserleri üretiminde Deepfake kullanımına değinilmekle beraber oyuncunun ölümü durumunda uygulanacak hukuk tespit edilmeye çalışılmıştır. Son olarak Amerikan hukukuna özgü olan karakter ürünleştirme ile imaj hakları Deepfake teknolojisi perspektifinden değerlendirilerek oldukça yeni bir kavram olan “dijital replika” kavramına değinilmiştir. Son başlıkta ise önceki bölümlerde yer veriler hem kişilik hakları hem kişisel veriler hem de fikri haklara yönelik hukuka aykırılıkların hukuk ve ceza davaları yoluyla çözümüne yer verilmiştir.

Anahtar Kelimler: Deepfake Teknolojisi, Deepfake Ürünleri, Görüntü Üzerindeki Haklar, Eser Niteliğindeki Görüntüler, İmaj Hakları

ABSTRACT

ARISING LIABILITY OF USE OF PRODUCED AUDIOS AND IMAGES BY DEEPFAKE TECHNOLOGY

KANAN IBRAHIMLI

In today's digital age, the use of multimedia content and the sharing of personal information by individuals have become widespread. With the advancement of technology, malicious individuals not only seek to access, use, and change this data but also try to obtain various benefits by manipulating these data. This situation undermines the protection of personal rights, personal data, and intellectual property rights under the law. One of these technologies is Deepfake, which is an AI-based technology that is used by malicious individuals to create fake images, voices, and videos.

This study consists of three parts. The first part examines the general outlines of Deepfake technology and its components. The second part addresses the specific situations arising from Deepfake technology in the context of personality rights and personal data, and it also includes an analysis within the framework of the Turkish Civil Code and the Law on the Protection of Personal Data, as well as provisions of the General Data Protection Regulation (GDPR). The third part examines Deepfake technology within the context of intellectual property law, and it explores the relationship between Deepfake technology and photographs protected under the Copyright Law, as well as the use of Deepfake in the production of cinematic works. Additionally, it attempts to determine the applicable law in case of an actor's death. Finally, the concept of "digital replica," which is a relatively new concept, is discussed by evaluating image rights and character merchandising under American law from the perspective of Deepfake technology. In the last chapter, the data in the previous sections, personal rights, personal data, and the resolution of unlawful violations of intellectual rights through civil and criminal cases are included.

Keywords: Deepfake Technology, Deepfake Products, Rights over Images, Images with Artistic Value, Rights of Publicity

ÖNSÖZ

“Deepfake (Derinkurgu) Teknolojisi İle Üretilen Ses ve Görüntülerin Kullanılmasından Doğan Sorumluluk” isimli yüksek lisans tezinin amacı, Deepfake (derinkurgu) teknolojisinin kullanarak oluşturulan ses ve görüntülerin yaratacağı hukuka aykırı durumlardan doğacak sorumluluğu genel esaslarıyla ele almaktır. Çalışma yeni bir teknoloji olan deepfake teknolojisinin yarattığı ve yaratacağı hukuki ihtilaflara ve çözümlere yer vermeyi amaçlamaktadır. Nitekim bu teknolojinin ortaya çıkardığı hukuki ihtilaflar tartışmaları beraberinde getirmekle beraber birçok hukuk dalına da temas etmektedir.

Bu tez kapsamında deepfake teknolojisine, bu teknolojinin hukuka yansımasına, deepfake teknolojisinin ve bu teknoloji sonucu ortaya çıkan ses ve görüntülerin statüsüne, fikri mülkiyet hukuku ve kişisel verilerin korunması hukuku başta olmak üzere özel hukuku ilgilendiren noktalarına değinilecektir. İlgili konulara değinilirken yurtdışındaki doktrindeki görüşlere ve yargı kararlarına da yer vererek Türk hukuku açısından konu irdelenmeye çalışılmıştır.

Bu tez sürecinde yaşanan zorlukların başında anlaşılması oldukça zor bir teknoloji olan Deepfake teknolojisini teknik yanlarını göz ardı etmeden bir hukuk tezine aktarmak gelmektedir. Hem yabancı, hem yerli literatürde bu alanda çalışmaların oldukça kısıtlı olması birçok konuda kıyas ve yorumu zorunlu kılmıştır. Nihayetinde özel hukuk alanında bu teknolojinin yarattığı sorunların çözümüne kaynak teşkil edecek bir eser ortaya konulmuştur.

Tez sürecinde beni destekleyerek engin bilgileri ile yol gösteren tez danışmanım Doç. Dr. Abdurrahman Savaş’a, bu zorlu süreçte beni destekleyen aileme ve arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Kanan IBRAHIMLI

İstanbul, 2023

İÇİNDEKİLER

ÖZ ii

ABSTRACT iv

ÖNSÖZ vi

KISALTMALAR LİSTESİ xii

GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM

DEEPFAKE TEKNOLOJİSİ VE TEMEL KAVRAMLAR

I. Genel Olarak 3

II. Veri 3

III. Algoritma 4

IV. Yapay Zekâ 5

A. Makine Öğrenimi 8

B. Derin Öğrenme 10

V. Deepfake (Derin Kurgu) Teknolojisi 11

A. Deepfake (Derin Kurgu) Teknolojisi Kavramı 11

B. GAN 14

C. Deepfake Oluşturma Süreci 15

D. Deepfake Kullanım Alanları 16

E. Deepfake Teknolojisinden Yararlanan Pornografi Uygulaması: DeepNude

…….17

F. Deepfake ile İlgili Düzenlemeler 18

G. Deepfake Tespit Uygulamaları 20

İKİNCİ BÖLÜM

DEEPFAKE TEKNOLOJİSİ VE KİŞİLİK HAKLARI

I. Kişilik 23

A. Gerçek kişiler 24

B. Tüzel kişiler 24

C. Üçüncü kategori - Yapay Zekaya İlişkin Kişilik Tartışmaları 25

II. Kişilik Hakları 28

A. Kişinin Hayat, Sağlık ve Vücut Bütünlüğü Üzerindeki Kişilik Hakları 30

B. Kişinin Şeref, Onur ve Haysiyeti Üzerindeki Kişilik Hakları 30

C. Kişinin Hayat Alanı Üzerindeki Kişilik Hakları 31

D. Kişinin Görüntüsü ve Sesi Üzerindeki Kişilik Hakları 32

III. Kişilik Haklarının Ölümden Sonra Korunması 34

A. Hatırayı Koruma Doktrini 35

B. Postmortal Koruma Doktrini 37

IV. Mahremiyet / Özel Hayata Saygı Hakkı 38

V. Bir Kavram Olarak Veri ve Kişisel Veriler 40

VI. Özel Nitelikli Kişisel Veri ve Kapsamı 41

VII. Kişisel Verinin Unsurları 45

A. Kişi Unsuru 45

B. Bilgi Unsuru 48

C. İlişkilendirilebilirlik Unsuru 49

D. Belirlenebilirlik Unsuru 50

VIII. Kişisel Verilerin Korunması Hukuku Bakımından Temel İlkeler 50

A. Hukuka ve Dürüstlük Kurallarına Uygun Olma 51

B. Doğru ve Gerektiğinde Güncel Olma 52

C. Belirli, Açık ve Meşru Amaçlar için İşlenme 53

D. İşleme Amacıyla Bağlantılı, Sınırlı ve Ölçülü Olma 54

E. Mevzuat veya Amaca Uygun Süre Muhafaza Edilmesi 55

F. Veri Sahibine Zarar Verecek Her Türlü Davranıştan Kaçınma Yükümlülüğü 56

IX. Kişisel Verilerin İşlenmesi 56

X. Kişisel Verilerin Sözleşmeye Konu Olması 59

XI. Ölümden Sonra Kişisel Verilerin Korunması Hukuku Bakımından Deepfake Ürünleri 60

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DEEPFAKE TEKNOLOJİSİ VE FSEK

I. Genel Olarak 64

II. FSEK Kapsamında Eser Kavramı 64

A. Şekli Şart: FSEK Kapsamında Öngörülen Eser Türlerinden Biri Olma 65

B. Subjektif Şart: Sahibinin Hususiyetini Taşıma 65

C. Objektif Şart: Sadece Fikir Olmanın Ötesinde Şekillenmiş Olma 66

III. FSEK Kapsamında Korunan Fotoğraflar 66

A. Genel Olarak 66

B. Koruma Konusu 68

C. Koruma Koşulları ve Rıza 69

IV. Eser Sahipliği ve Eser Sahipliğinden Doğan Haklar 71

A. Manevi Haklar 72

1. Umuma Arz Hakkı 73

2. Eser Sahibi Olarak Tanıtılma Hakkı 73

3. Eserde Değişiklik Yapılmasını Menetme Hakkı 74

4. Eser Sahibinin Zilyet veya Malike Karşı Hakları 75

B. Mali Haklar 75

1. İşleme Hakkı 76

2. Çoğaltma hakkı 78

3. Yayma Hakkı 78

4. Temsil, Yayım ve Umuma İletim Hakkı 78

5. Mali Haklar Yönelik Sınırlamalar 79

C. Deepfake Ürününün Ortaya Çıkması Sürecinin FSEK kapsamındaki Haklar Bakımından Değerlendirilmesi 81

D. Eser Üzerindeki Hakların Devri 82

V. Yapay Zeka ve Fikri Mülkiyet Hukuku 83

A. Yapay Zekanın Eser Niteliği 83

B. Yapay Zekanın Eser Sahipliği 85

VI. Deepfake Ürünlerin Fikri Mülkiyet Hukukunda Doğurduğu Sorunlar .. 87

A. Genel Olarak 87

B. Deepfake Ürünlerinin Eser Niteliği 88

C. Deepfake Ürünlerinin İşleme Eser Olma Niteliği 90

D. Sinema Eserlerinde Deepfake Kullanımından Doğan Hukuki İhtilaflar 92

1. Oyuncunun Deepfake Teknoloji Yoluyla Sinemaya Aktarılması 93

2. Oyuncunun Ölümünden Sonra Deepfake Teknoloji Yoluyla Sinemaya Aktarılması 95

VII. İmaj Hakları ve Kişilik Ürünleştirilmesi 98

A. Genel Olarak İmaj Hakları 98

B. Kişilik Ürünleştirmesi 101

C. Ölümden Sonra İmaj Hakkı 102

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DEEPFAKE TEKNOLOJİSİ KAYNAKLI HUKUKA AYKIRILIKLARIN KONU OLDUĞU DAVALAR

I. Genel Olarak 107

II. Saldırıya Yönelik Davalar 109

A. Önleme davası 109

B. Durdurma davası 111

C. Tespit davası 114

III. Tazminat Davaları 116

A. Maddi Tazminat Davası 117

B. Manevi Tazminat Davası 120

C. Kazancın İadesi Davası 123

D. Deepfake Teknolojisinin Yarattığı İhlallere Dayalı Tazminat Davalarında Hakların Yarışması 124

IV. Ceza Davaları 125

A. Genel Olarak 125

B. Kişisel Verilerin Hukuka Aykırı İşlenmesi Kapsamında Ceza Davaları 126

C. Fikri Hakların İhlali Kapsamında Ceza Davaları 127

SONUÇ 130

KAYNAKÇA 133

İNTERNET KAYNAKLARI 150

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

AİHS : Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

AY : Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

AYM : Anayasa Mahkemesi

BAM : Bölge Adliye Mahkemesi

Bkz. : Bakınız

C. : Cilt

CD. : Ceza Dairesi

CGK. : Ceza Genel Kurulu

D. : Danıştay

Ed. : Editör

EİK : 5070 Sayılı Elektronik İmza Kanunu

FFD : 14 Kasım 2018 Tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Tüzüğü

FSEK : 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu

GAN : The Generative Adversarial Networks (Çekişmeli Üretici Ağlar)

GDPR : General Data Protection Regulation

HD : Hukuk Dairesi

HGK : Hukuk Genel Kurul

HMK : 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu

İHEB : İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

KVKK : 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu

S. : Sayı

s : Sayfa

SMK : 6769 Sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu

TBK : 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu

TCK : 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu

TKHK : 6502 Sayılı Tüketicilerin Korunması Hakkında Kanun

TMK : 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu

TTK : 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu

v.d. : ve diğerleri

Y : Yargıtay

GİRİŞ

Bu çalışma kapsamında Deepfake teknolojisinin özel hukukta doğurduğu temel sorunlar ve bu sorunların sonuçlarına değinilmiştir. Türk doktrininde Deepfake teknolojisinin genel olarak hukukta, özel olarak ceza hukuku alanında doğurduğu sorunlara ve sonuçlara değinen birçok eser olsa da bu teknolojinin özel hukuk boyutuna değinen müstakil bir çalışma bulunmamaktadır. Bu teknolojinin kişiler hukuku, kişisel verilerin korunması hukuku ve fikri mülkiyet hukukunda ciddi sonuçları vardır. Bu tez kapsamında özellikle yapay zekaya dayanan bir teknoloji olduğundan Deepfake teknolojisinin yapay zeka olmasından doğan muhteviyatı özel olarak ele alınmış, yapay zekanın hukukta yeri Deepfake teknolojisi özelinde yeniden değinilmiştir. Yabancı doktrinde de Türk doktrininde olduğu gibi bu alanda olan çalışmaların oldukça kısıtlı olduğunun altını çizmek gerekmektedir. Bu durum çalışmanın ortaya çıkmasında ciddi sorunlar doğursa da çalışmanın bu alandaki sorunlara ışık tutmasına çalışılmıştır.

Yapay zeka, günümüzde sıklıkla karşılaştığımız kavram olmakla beraber derin öğrenmeye dayalı yapay zekalar, gündelik hayatımızda yeterince yer tutmamaktadır. Bu bakımdan oldukça yeni bir teknoloji olan Deepfake teknolojisinin yarattığı potansiyel fırsatlar ve tehditler kesin olarak tespit edilememektedir. Birinci bölüm kapsamında veri, algoritma, yapay zeka, makine öğrenimi ve derin öğrenme kavramları incelenerek konunun teknik açıdan temel hatları çizilmiştir. Temel hatlar üzerinden Deepfake teknolojisine ve bu teknolojiyi oluşturan temel bileşenler kapsamlı incelenerek bu teknolojiyi bilmeyen birinin bile bu çalışmanın ilerleyen bölümlerinden faydalanabileceği bir çalışma ortaya konulmuştur.

Özel hukuk bakımından incelenirken ilk olarak özel hukukun adeta temel konularından olan kişilik hakları ve Deepfake teknolojisinin girdisi olan çoklu ortam eserleri üzerindeki kişilik hakları incelenmiştir. Çoklu ortam eserleri üzerindeki kişilik haklarının Deepfake teknolojisinin girdisi olması durumunda kullanımının hukuka uygun olması durumu ve hukuka aykırılık oluşturacak hallere yer verilmiştir. Diğer yandan bu çoklu ortam eserlerinin kişisel veri olma niteliği ele alınmış kişisel verilerin korunması hukukunun temelleri ele alınmış, kişisel veri niteliğinde olan

çoklu ortam eserlerinin Deepfake teknolojisine konu olması ve hukuka aykırılık durumları ele alınmıştır.

İlgili çoklu ortam eserlerinin bir yönü de fikri mülkiyet hukuku bakımından eser niteliğine haiz olmasıdır ki, bu bakımdan Deepfake teknolojisinin girdileri ile çıktıları (Deepfake ürünleri) hukuken korunan bir eser olup olmadığı ve olduğu durumlar ilgili kişi/kişiler yaşarken veya ölümünden sonra korumanın niteliği ve süresi ele alınmıştır. Bu bağlamda en önemli kullanım alanlarından biri olan sinema sektörü uygulamalarına hukuki açıdan değinilmekle beraber oyuncunun ölümünün hukuk sonuçları irdelenmiştir. Son olarak imaj haklarına değinilmiş, Deepfake teknolojisi ile doğrudan ilişkili noktalar ele alınmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

DEEPFAKE TEKNOLOJİSİ VE TEMEL KAVRAMLAR

I. Genel Olarak

Bu başlık altında Deepfake teknolojisini ve bu teknolojinin bileşenlerine dair kavramlara yer verilecektir. Bu bakımdan oldukça yeni bir teknoloji olan Deepfake teknolojisine dair hukuki sorunları çözmek için ilk olarak yapay zeka irdelenecektir.

II. Veri

Veri kavramının kökeni, Latince "datum" (çoğul olarak "data") kelimesinden gelmekle beraber "olgu" veya "bilinen" anlamlarını vermektedir[1]. Verinin anlamı Türk Dil Kurumu sözlüğünde de "olgu", "bilgi" ve "data" olarak ifade edilmiştir[2].

Veri, Türk hukuku bakımından 5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun (5651 Sayılı Kanun) ve EİK'de tanımlanmıştır. İnternet Kanunun tanımlar başlıklı 2.maddesinde k bendinde veri, "*bilgisayar tarafından üzerinde işlem yapılabilen her türlü değer*" olarak tanımlanırken EİK elektronik veri kavramının kullanımını tercih edilerek 3.madde a bendinde "*elektronik, optik veya benzeri yollarla üretilen, taşınan veya saklanan kayıtlar*" olarak tanımlanmıştır. Bu bakımdan 5651 Sayılı Kanun veri bakımından genel bir düzenlemeyken EİK elektronik imza ile ilgili veriler özelinde özel bir düzenlemedir[3]. AYM'nin yaptığı tanıma göre veri, "*bir araştırmanın, bir tartışmanın, bir muhakemenin temeli olan ana öğe, muta, düne anlamına gelmekte olup bilimsel, istatistiki, ekonomik, kişisel bilgileri de içine alan bir kavram*" olarak tanımlanmaktadır[4].

---

1 Beste Ekin, **Kişisel Verilerin Korunması ve Rekabet Hukuku Boyutuyla Büyük Veri**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021, s. 5.

2 https://sozluk.gov.tr/, (Çevrimiçi) E.T. 07.09.2022.

3 Osman Gazi Güçlütürk, **Yapay Zeka ve Verinin Kullanımı**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2022, s. 83,84.

4 AYM E. 2010/40, K. 2012/8, T. 18.01.2012. (Çevrimiçi) (Lexpera) E.T. 21.01.2023.

III. Algoritma

"Algoritma" terimi kökenini 9.yüzyılda yaşamış İranlı matematikçi Al Khwarizmi'den almaktadır[5]. Algoritma yazılım programları ve yazılımcılar için en temel ve aynı zamanda program çalışma hızı ve verimliliği açısından en önemli bilgilerden birimi sayılmaktadır. Algoritma, en basit halinde girdiler ile yazılımcılar tarafından belirlenen matematiksel işlemleri yaparak istenen çıkış verisini geri döndüren bir yazılım parçasıdır[6]. Yazılım her bir tür ve büyüklükte girdi ve çıktı verileri için özel tasarlanmaktadır ve veri değişmesi halinde algoritmada verileri uygun olacak şekilde değişme ihtiyacı duyabilmektedir. Eğer o veri seti için problemin çözümü olması ve uygun çıktı vermesi halinde bir algoritma belirlenen giriş verilere uygun tüm girişler için doğrusal çalıştığı varsayılmaktadır. Bunun aksi mümkün olduğu taktirde algoritma problem için yetersiz ve eksik değerlendirilmektedir. Algoritmalar yazılımda hesap makinesi veya başka programların basit mantıksal veya matematiksel işlemleri için kullanılmaktadır. Yapay zekaların öğrenmek suretiyle formülleri veya gerekli verileri temiz ve kullanılabilir hale gelmesi için oldukça detay içeren veri temizleme kodlarında da kullanılmaktadır. Bu bakımdan algoritmalar, yazılımcının girdiği ihtimallere göre[7] verilen komutlara uygun çıktı üretecektir[8].

Algoritmaların analiz yeteneği kendilerine sunulan veriler ile sınır olup yeni durumları veya bilgileri anlamak veya işlemek konusunda başarısızlardır. Bu bakımdan sosyal bilimler alanında kullanılması sakıncalı görülmektedir[9].

Son olarak altının çizilmesi gereken nokta şudur ki, algoritmalar yazılımcının girdiği veri girdileri ile sınırlı olarak çalışmaktadır. Örnek olarak yazılımcı, suç teşkil edecek bir sonuç oluşturulmasına yönelik bir kodlama yaptıysa, algoritmanın kendiliğinden bunu değiştirmesi mümkün değildir. Bu bakımdan algoritmaların

---

5 Irmak Erdoğan, **Yapay Zeka ve Profilleme Teknolojilerinin Ceza Teknolojilerinin Ceza Muhakemesinde Kişisel Veri İşlenmesinde Etkileri**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2022, s. 27.

6 Güçlütürk, **a.g.e.**, s. 23,24; https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/624261/EPRS_STU(2019)624261_EN.pdf, (Çevrimiçi) E.T. 05.05.2023.

7 "A durumu oluşursa B işlemini yap" buna bir örnektir.

8 Güçlütürk, **a.g.e.,** s. 24.

9 Erdoğan, **a.g.e.,** s. 28.

sonuçları ve denetiminin yazılımcının kararlarına bağlı olduğu söylemek yanlış olmaz[10].

Yapay zeka teknolojilerini, algoritmaların sunulan veriler arasında ilişki kurarak yeni şeyler ortaya çıkardığı modeller olarak değerlendirmek mümkündür[11].

IV. Yapay Zekâ

Yapay zekâ, günümüzde artık bilim kurgu eserlerinden çıkarak hayatımızın her alanına girmiş bir kavramdır. Hukuk perspektifinden olayı değerlendirmek için kavramın kökenini ve tarihçesini iyi incelemek gerekmektedir. 1956 yılına kadar yapay zeka için ünlü İngiliz matematikçi Alan Turing tarafından ortaya atılan "makine zekası" terimi kullanılırken ilk kez 1956 yılında Darmouth Koleji'nde öğrenmenin ve zekanın makine tarafından öğrenilmesini araştırmak için on kişilik ekiple düzenlenen 2 ay süreli yaz okulunda ayrıca bu etkinliğin düzenleyicilerin biri olan Stanford Üniversitesinden John McCarthy tarafından yapay zeka terimi ortaya atılmıştır[12].

Yapay zekayı tanımlamak oldukça güç olmakla beraber doktrinde yapılan bazı tanımlara yer vermek gerekmektedir. 2018 tarihli Avrupa Komisyonunun "Avrupa için Yapay Zeka" raporuna göre yapay zeka, "*belirli hedeflere ulaşmak için çevresini analiz etmek suretiyle belirli bir otonomi dahilinde harekete geçerek akıllı davranışlar sergileyen sistemler*" olarak ifade edilmektedir[13]. Avrupa Komisyonu tarafından kurulan üst düzey bağımsız uzmanlar grubunun hazırladığı "Yapay Zekanın Tanımı: Ana Yetenekler ve Disiplinler" raporuna göre yapay zeka tanımının ilk cümlesinde belirtildiği gibi, "*bazı algılayıcılar vasıtasıyla bu sistem içinde*

---

10 Güçlütürk, **a.g.e.,** s. 24,25.

11 Erdoğan, **a.g.e.,** s. 29.

12 Çağatay Topal, "Alan Turing'in Toplumbilimsel Düşünü: Toplumsal Bir Düş Olarak Yapay Zeka**", Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi**, C. 57, S. 2, 2017, s. 1352; Başak Bak, "Medeni Hukuk Açısından Yapay Zekânın Hukuki Statüsü ve Yapay Zekâ Kullanımından Doğan Hukuki Sorumluluk", **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, C. 9, S. 35, 2018, s. 212; Büşra Kaynak Balta, **Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Eser Kavramı ve Yapay Zeka Ürünleri**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2021, s. 63; Mustafa Zorluel, "Yapay Zeka ve Telif Hakkı", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 142, 2019, s. 308; Gökçe Filiz Çavuşoğlu, **Kişisel Verilerin Yapay Zeka ile İşlenmesinden Doğan Özel Hukuk Sorunları**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2021, s. 8; Güçlütürk, **a.g.e.,** s. 30,31.

13 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2018%3A237%3AFIN, (Çevrimiçi) E.T. 13.03.2023.

bulunduğu çevriyi analiz ederek bu çevredeki verileri toplar, belirli işlemlerden geçerek oluşturulan bilgileri yorumlar, oluşturulan bu veriler ışığında en iyi işlemin ne olduğuna karar verir, ardından eyleyici motor aracılığıyla buna göre hareket ederek içinde bulunduğu çevrede değişiklikler meydana getirir". Aynı raporda kullanılmasının önerildiği güncellenmiş tanımda ise algılama ve etkileşim bakımdan aynı noktalara vurgu yapılmasının yanında bu teknolojinin dijital olabileceği gibi fiziksel yönünde de vurgu yapılmıştır[14]. Yapay zeka, diğer yazılımlardan farklı olarak her türlü girdiyi (görüntü, video, ses vs.) işleyerek belirli bir çıktı (görüntü, video, ses vs.) üretmenin yanında insanın düşünsel süreçleri olan örüntü keşfetme, bilgiden öğrenme, öngörüde bulunma ve karar verme süreçlerini taklit etmek yoluyla daha önce kendisine belirlenen hedefleri gerçekleştirir[15]. Bu tanımlardan yola çıkarak yapay zekayı tanımlarsak yapay zeka, insan eliyle yapılan yazılımsal altyapı kullanarak insan düşünce yapısı benzeri karar alma sistemi ile gösterdiği reaksiyonlar nedeniyle kendini geliştirme sınırı tahmin edilemeyen ama kendini daimi geliştirmeye muktedir olan, büyük bir veri kümesi içindeki bir yazılımsal sistemdir.

Yapay zeka kural olarak insanlığın yararına oluşturulduğundan bilinçli ve bağımsız bir suçlu yapay zekadan bahsetmek oldukça güçtür. Eğer bir yapay zeka algoritması sadece suç işlemek amacıyla oluşturulmuşsa, bu durum yapay zeka yazılımcısı hukuki ve cezai sorumluluk altına alınması gerektiği açıktır. Ancak bağımsız bir yapay zeka insan kontrolü olmaksızın suç niteliğine haiz bir fiil gerçekleştirdiği durumda, yapay zekanın hukuk sistemi içindeki yer tartışılması gerekmektedir[16]. Bir yapay zeka teknolojisi olan deepfake teknolojisi, bu bakımdan değerlendirilmesi oldukça güçtür, çünkü özellikle DeepNude gibi bazı Deepfake uygulamaları doğrudan kötü amaçlı kullanım için tasarlanmışken genel anlamda Deepfake teknolojisi yaratıcı kullanıma oldukça açık ve geniş bir kullanım alanı olan bir teknolojisidir.

---

14 https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/definition-artificial-intelligence-main-capabilities-and-scientific-disciplines, (Çevrimiçi) E.T. 13.03.2023.

15 Zeynep Öğretmen Kotil, **Kişisel Verilerin Korunması Çerçevesinde Yapay Zeka**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2022, s, 9-10; Güçlütürk, **a.g.e.,** s. 41-43.

16 Zhao Yan Lee, Mohammad Ershadul Karim, Kevin Ngui, "Deep Learning Artificial Intelligence and the Law of Causation: Application, Challenges and Solutions", **Information and Communications Technology Law,** C. 30, S. 3, 2021, s. 263.

Yapay zekanın günümüzde eğitimden hukuk sistemine, finans dünyasından inşaat sektörüne kadar neredeyse bütün sektörlerde kullanıldığını görmekteyiz. Yapay zekanın dünyadaki uygulamalarına bakacak olursak tıp alanında geniş uygulamasını görebiliriz. Örnek olarak Danimarka'da bir yapay zeka sistemi, acil servisi arayanların sesini analiz etmek suretiyle arayanın rahatsızlığını tespit ederek acil servis çalışanlarına yardımcı olurken Avusturya'da başka bir yapay zeka sistemi kişinin röntgenindeki X-ray ışınlarını hafızasındaki diğer tıbbı teşhis örnekleriyle karşılaştırmak suretiyle radyologların tümör tespit etmesinde büyük fayda sağlamaktadır[17].

Yapay zekanın tasnifi açısından birçok ölçüt kullanılsa da bu çalışma kapsamında yapay zekayı üç başlık altında değerlendirdik:

- **Zayıf Yapay Zeka/Dar Yapay Zeka**: Tek bir faaliyet veya göreve özgülenmiş ve bu konuda geliştirmeler kapsamında uzmanlaşmış yapay zeka türüdür[18]. Uzmanlaştığı konuda insanüstü bir performans göstermesine rağmen uzmanlaştığı işlem harici en basit işlemi bile yapamayan bu yapay zeka türü, genel olarak kendini tekrarlayan sıradan işlemleri yapmak için tasarlanmaktadır[19]. Bazı yazarlar tarafından bu tür yapay zeka, etkileşimlere karşılık verme kabiliyetine haiz veya belirli bir hafıza ile sınırlandırılmış yapay zeka olarak ayrılmaktadırlar[20].

  Örnek olarak dünya satranç şampiyonu mağlup eden IBM tarafından geliştirilen satranç yapay zekası Deep Blue, Google tarafından geliştirilen

17 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2018%3A237%3AFIN, (Çevrimiçi) E.T. 13.03.2023.

18 Can Yavuz, **Deepfake (Derin Sahte): Yapay Zeka Tarafından Üretilen Yeni Nesil Görsel-İşitsel İçerik,** Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2022, s. 26,27; Seda Kara Kılıçarslan, "Yapay Zekanın Hukuki Statüsü ve Hukuki Kişiliği Üzerine Tartışmalar", **Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi**, C. 4, S. 2, 2019, s. 366-367; Mesut Hakkı Çaşın, Dursun Al, Nur Dinemis Başkır, "Yapay Zeka ve Robotların Eylemlerinden Kaynaklanan Cezai Sorumluluk Sorunu", **Ankara Barosu Dergisi**, C. 79, C. 1, 2021, s. 12-14; Erdem Doğan, "Yapay Zekanın hukuki statüsü ve hukuki sorumluluğu", **T.C. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Doktora Tezi**, 2022, s. 23-33; Harun Prim, "Yapay Zeka", **Yaşar Üniversitesi E-Dergisi**, C. 1, S. 1, 2006, s. 85; Öğretmen Kotil, **a.g.e.,** s. 11; Bak, **a.g.m.**, s. 213: Çavuşoğlu, **a.g.e.,** s. 11,12.

19 Öğretmen Kotil, **a.e.,** s. 11,12; Çavuşoğlu, **a.e.,** s. 11,12.

20 Bak, **a.g.m.**, s. 213.

çeviri yapay zekası Google Translate, Go oyununda dünya şampiyonunu yenen Google tarafından geliştirilen Alpha Go vs. gösterilebilir[21].

- **Güçlü Yapay Zeka/Genel Yapay Zeka**: İnsan zekasını taklit eden, çevresinden çektiği verilere dayanarak kendi kendine algılayarak öğrenebilme, düşünme, kavram ilişkisi kurma, problem çözme ve uygulamaya geçme hususlarında tüm görevlerde faaliyetlerde bulunabilen yapay zeka türüdür[22]. Ortalama bir insan kapasitesinde olan bu yapay zeka türü, görme, duyma, konuşma, dokunma gibi içgüdüsel eylemleri anlamlandırması ve öğrenmesinde büyük zorluklar yaşanmaktadır[2324].
- **Süper Yapay Zeka**: Tüm canlılardan dahi çok üstün zeka kapasitesine sahip yapay zeka türü olmakla beraber günümüzde sadece teoride mümkündür. Kabiliyetleri bakımından her konu ve alanda bir insanın oldukça üzerindedir[25]. Diğer yandan öz bilincine haiz olan bu yapay zeka, insani hissiyat ve kanaatleri anlamanın yanında bunları öngörebilir, insanlar ve olaylarla ilgili soyut çıkarımlarda bulunabilir[2627].

A. Makine Öğrenimi

Programlama alanında önemli bir atılım olan makini öğrenimi (machine learning), en temel anlatımla deneyimlerinden öğrenerek zamanla kendini geliştirerek bilgisayarın "zeki" olmasını, çevresinden öğrenmesini ve giderek performansını artırmasını sağlayan bir bilgisayar algoritması olarak ifade edilebilmektedir[28]. Makine öğrenimi, yeni koşullara uyum sağlayarak kalıpları tespit

---

21 Öğretmen Kotil, **a.g.e.,** s. 12; Bak, **a.e.**, s. 213, 214; Yavuz, **a.g.e.,** s. 27.

22 Kara Kılıçarslan, **a.g.m**., s. 366-367; Çaşın, Al, Dinemis Başkır, **a.g.m**., s. 12-14; Doğan, **a.g.m**., s. 23-33; Öğretmen Kotil, **a.e.,** s.12, 13; Yavuz, **a.e.,** s. 27; Pirim, **a.g.m.,** s. 85; Çavuşoğlu, **a.g.e.,** s. 11,12.

23 Öğretmen Kotil, **a.e.,** s. 13; Çavuşoğlu, **a.e.,** s. 11,12.

24 Örnek olarak "Star Wars" bilim kurgu serisindeki C-3PO ve R2-D2 karakterleri, "I, Robot" isminde bilim kurgu filmindeki Sonny karakteri gösterilebilir.

25 Kara Kılıçarslan, **a.g.m.**, s. 366-367; Çaşın, Al, Dinemis Başkır, **a.g.m**., s. 12-14; Doğan, **a.g.m.**, s. 23-33; Öğretmen Kotil, **a.e.,** s. 14; Çavuşoğlu, **a.g.e.,** s. 11,12.

26 Bak, **a.g.m.**, s. 215; Çavuşoğlu, **a.e.,** s. 11,12.

27 Örnek olarak "Ex Machina" isminde bilim kurgu filmindeki Ava karakteri gösterilebilir.

28 Harry Surden, "Machine Learning and Law: An Overview", **Washington Law Review**, C. 89, S. 1, 2014, s. 89; Bak, **a.e.**, s. 213; Yavuz, **a.e.,** s. 29; Erdoğan, **a.g.e.,** s. 32; Çavuşoğlu, **a.g.e.,** s. 10,11; Güçlütürk, **a.g.e.,** s. 58.

etmek suretiyle tahmin yürütmek üzerine kuruludur[29]. Algoritmalar, kurulu bu sistem üzerinden önceden belirlenmiş, rutin ve otomatik olarak verilen görevleri gerçekleştirmektedir[30].

Makine öğreniminin tahmin ve otomasyon olmak üzere iki ana kullanım alanı vardır. Günümüzde, makine öğrenimi başta taşımacılıkta, finansta; tıpta; e-ticaretde; yüz tanımada; iletişim teknolojilerinde olmak üzere birçok alanda kullanılmaktadır. Makine öğrenimi genellikle bilgisayar biliminde yapay zekânın bir alt alanı olarak kabul edilirken, temel kavramlar aynı zamanda istatistik, psikoloji, sinirbilim, matematik ve diğer alanlardan da ortaya çıkmıştır[31].

Makine öğrenmesinin gözetimli öğrenme, gözetimsiz öğrenme, pekiştirmeli öğrenme ve derin öğrenme olmak üzere dört türü vardır. Gözetimli öğrenme adından da anlaşılacağı üzere bir gözetmenin yazılımın istenilen sonuçlara ulaşması için müdahalelerde bulunmasını gerektiren bir yöntemken gözetimsiz öğrenmede gözetmenin belirlediği bir çıktı çifti bulunmamakta olup yazılımın verilerin arasındaki bağlantıyı öbekleme yöntemiyle tespitine dayanır. Pekiştirmeli öğrenme ise gözetimli öğrenmede olduğu gibi bir sonuç belirliyken gözetimsiz öğrenmede olduğu gibi müdahale olmadan kendi kendine öğrenmeyi sağlamakla beraber temelde yazılımın sonuca en kısa sürede ulaşmasını sağlayan bir ödül/ceza mekanizmasına dayanan bir yöntemdir[32]. Bununla birlikte unutmamak gerekir ki, insan denetimi, sonucun hatasız ve hedefe uygun çıkmasında kritik bir rol oynamaktadır[33].

Bir programcı bir yazılımı programlarken girdi verilerden sonuç verilerine kadar her şey önceden belirlenerek bu çerçevede kodlar hazırlanır, makine

---

29 Stuart Russel, Peter Norvig, **Artificial Intelligence A Modern Approach**, 3.baskı, New Jersey, Pearson Education, 2010, s. 21.

30 Erdoğan, **a.g.e.,** s. 32; Çavuşoğlu, **a.g.e.,** s. 13.

31 Surden, **a.g.m.,** s. 90.

32 Kalpana Tyagi, "Deepfakes, Copyright & Personality Rights: An Inter-disciplinary Perspective", **9th Law and Economics Conference Lucerne: Law and Economics of the Digital Transformation**, 2022, s. 4, 5, https://www.researchgate.net/publication/359711219_Deepfakes_Copyright_Personality_Rights_An_inter-disciplinary_perspective, (Çevrimiçi) E.T. 10.06.2022.; Anıl Sena Bayındır, **Yapay Zeka Teknolojilerinin Ortaya Koyduğu Buluşların Patentlenebilirliği**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2022, s. 14-17; Erdoğan, **a.e.,** s. 36-39.

33 Erdoğan, **a.e.,** s. 33; Güçlütürk, **a.g.e.,** s. 60.

öğreniminde ise sadece veri setler ve hedef verilerek tüm ilişki ve kurallar algoritmalar tarafından tespit edilmektedir[34].

Makine öğrenimi, 5 aşamalı bir süreç sonucunda oluşturulmaktadır. Bu süreçler, verinin hazırlanması, modelin oluşturulması, modelin eğitilmesi, modelin test edilmesi ve modelin dağıtımı olarak sıralanabilir[35].

Son yıllarda büyük verinin hayatımızda daha fazla yer almasından sonra makine öğreniminin daha da geliştiğini söyleyebiliriz. Algoritmalar, internet üzerindeki verilere ulaşarak, özellikle sosyal medya platformlarındaki verileri işlemek suretiyle daha kapsamlı ve başarılı sonuçlar vermektedir[36]. Örnek olarak eskiden programcı algoritmaya bir eşyayı tanımlarken uzun süre harcarken şimdi internet üzerinden aynı eşyaya ulaşan yapay zeka, kolaylıkla o eşyayı öğrenebilmektedir.

B. Derin Öğrenme

Makine öğreniminde algoritmalar idrak kabiliyetinden uzak olarak tüm süreç otonomlaşmıştır[37]. Makine öğrenmesi türü olan derin öğrenmede ise yapay sinir ağlarının oluşturduğu katmanların birbirlerini beslemesi yoluyla (bir katmanın çıktısı diğerinin girdisi olmakta) yazılımın bir sonuca ulaşmasına dayanır[38]. Derin öğrenmede amaç, algoritmaların programcının koyduğu sınırlar ve sunduğu girdi verilerdeki çözüm önerilerin ötesinde karşılaştığı sorunlara kendiliğinden çözüm üreterek uygulamasıdır. Derin öğrenme teknolojisi, makine öğreniminin aksine yapay sinir ağlarını kullanarak daha kapsamlı analizler yapabilmektedir. Hukuk alanında suç ve suçluların tespiti için önemli teknolojik gelişme olup gelecekte uygulanması beklenmektedir[39].

---

34 Erdoğan, **a.e.,** s. 32,33; Güçlütürk, **a.e.,** s. 58.

35 Güçlütürk, **a.g.e.,** s. 58; https://www.simplilearn.com/tutorials/machine-learning-tutorial/machine-learning-steps (Çevrimiçi) E.T. 04.04.2023; https://www.oracle.com/a/ocom/docs/data-science-lifecycle-ebook.pdf (Çevrimiçi) E.T. 04.04.2023.

36 Erdoğan, **a.g.e.,** s. 33.

37 Yann LeCun, Yoshua Bengio, Geoffrey Hinton, "Deep Learning," **Nature,** S. 521, 2015, s. 436; Erdoğan, **a.e.,** s. 33.

38 Tyagi,, **a.g.m**., s. 5; Bayındır, **a.g.e.** s. 17; Erdoğan, **a.e.,** s. 33,34.

39 Erdoğan, **a.e.,** s. 34.

V. Deepfake (Derin Kurgu) Teknolojisi

A. Deepfake (Derin Kurgu) Teknolojisi Kavramı

"Deepfake" kavramı, derin öğrenmenin (deep learning) derin kısmı ile sahte (fake) kelimesinin birleşmesinden meydana gelmiştir[40]. Deepfake kelimesini ilk kez 2017'de Reddit isimli paylaşım platformunda "deep-fakes" kullanıcı adına sahip pornografik içerikler paylaşan bir kişi ile ortaya çıkmıştır[41].

Deepfake kavramının Türkçe karşılığı olarak doktrinde "derin taklit", "derin hile", "derin sahte", "derin sahtecilik", "dip düzmece", "sahte görüntü üretmek için kullanılan sistem" veya "derin öğrenme teknolojisini kullanarak sahte içerik üretme" kavramları kullanılmaktadır[42]. Doktrinde bu kadar geniş bir kavram kullanımı olmasına karşın "derin kurgu" kullanılması daha yerindedir. Çünkü birebir çevirisi "derin sahte" olmasına rağmen bu teknoloji ürünleri birer kurgu olduğundan "derin öğrenme kullanan kurgu" kavramının kısaltması olan "derin kurgu" kullanımı daha yerindedir. "Derin kurgu", bu alanda yapılan hem akademik, hem de akademik olmayan çalışmalarda daha ağırlıklı kullanılan ve tercih edilen bir çeviridir.

Deepfake teknolojisini, derin öğrenme tekniği ile yapay sinir ağlarını kullanarak çoklu ortam eserlerinin manipüle edilmesi yoluyla değiştirilmesi veya

---

40 Christopher Holliday, "Rewriting The Stars: Surface Tensions and Gender Troubles in The Online Media Production of Digital Deepfakes", **The International Journal of Research into New Media Technologies**, C. 27, S. 4, 2021, s. 902; Tyrone Kirchengast, "Deepfakes and Image Manipulation: Criminalisation and Control", **Information & Communications Technology Law**, C. 29, S. 3, 2020, s. 311; Katrina Geddes, "Ocularcentrism and Deepfakes: Should Seeing Be Believing?", **Fordham Intellectual Property Media & Entertainment Law Journal**, C. 1, S. 4, 2020, s. 1046, 1047; Prajakta Pradhan, "AI Deepfakes The Goose Is Cooked?", **University of Illinois Law Review**, 2020, https://illinoislawreview.org/blog/ai-deepfakes/, (Çevrimiçi) E.T. 22.03.2023; Mika Westerlund, "The Emergence of Deepfake Technology: A Review", **Technology Innovation Managment Review**, C. 9, S. 11, 2019, s. 40; https://www.connectontech.com/deep-fakes-and-the-handling-of-the-next-frontier-of-fake-news-and-human-agency-erosion/, (Çevrimiçi) E.T. 29.03.2023; Yavuz, **a.g.e.,** s. 36.

41 Shweta Negi, Mydhili Jayachandran, Shikha Upadhyay, "Deep fake : An Understanding of Fake Images and Videos", **International Journal of Scientific Research in Computer Science, Engineering and Information Technology,** C. 7, S. 3, 2021, s. 183; Prajakta Pradhan, "AI Deepfakes The Goose Is Cooked?", **University of Illinois Law Review**, 2020, https://illinoislawreview.org/blog/ai-deepfakes/, (Çevrimiçi) E.T. 22.03.2023; İlayda Anıkaydın, "Deepfake Uygulamalarının Hukuki Boyutu", **Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,** C. 12, S. 2, 2022, s. 737; Yavuz, **a.e.,** s. 37; Westerlund, **a.e.,** s. 40.

42 Buket Abanoz Öztürk, "Derin Sahte (Deepfake) Teknoloji Karşısında Türk Ceza Hukuku", **İstanbul Barosu Bilişim Hukuku Komisyonu Yapay Zeka Çalışma Grupu Yapay Zeka Çağında Hukuk: Yapay Zeka Temelli Teknolojiler ve Ceza Hukuku**, 2021, s. 64.

aynı yöntemlerle sıfırdan yaratılan yapay bir çoklu ortam eseri oluşturan yapay zeka teknolojisine dayalı bir teknoloji olarak tanımlamak mümkündür[43]. Reddit kullanıcının Deepfake teknolojisi ile ilgili kaynak kodları paylaşması sonucunda literatüre girmiştir[44].

Deepfake teknolojisi birçok türünü de içinde barındırmaktadır. Bu türlerden ilki yeniden canlandırma sağlayan Deepfake (re-enactment Deepfake) teknolojisidir. Deepfake teknolojisinin bu türünde bir kişi Deepfake teknolojisini kullanarak adeta başkasının yerine geçerek sanki oymuş gibi kendini gösterdiği çoklu ortam eserleri üretmektedir[45]. Örnek olarak ünlü oyuncu/komedyen Jordan Peele'nin eski ABD başkanı olan Barack Obama'yı canlandırdığı, hatta küfür ettiği video örnek gösterilebilir[46].

Deepfake teknolojisinin ikinci türü olan yüz değiştirme sağlayan Deepfake (face swap/replacement) teknolojisi, kişinin yüzünü başka bir kişinin yüzüne yapay zeka teknoloji kullanmak suretiyle mükemmel bir şekilde aktararak çoklu ortam eserleri üreten teknolojidir[47]. Makine öğrenmesi tekniğine dayanan bu yöntemin çalışabilmesi için 300 fotoğraf yeterli olmaktadır[48]. Son teknolojik gelişmelerle tek bir fotoğrafla veya 30 karelik bir video ile bile Deepfake ürünleri üretmek mümkün olduğu doktrinde iddia edilmektedir[49].

Üçüncü tür olan ifade değiştirmeyi sağlayan Deepfake teknolojisi, yapay sinir ağları vasıtasıyla kişinin yüz mimiklerini değiştirmeyi sağlamaktadır[50]. Filmlerde oyuncuların sahnenin muhteviyatı ile bağdaşmayan yüz mimiklerini değiştirmek için uygulamada kullanılmaktadır. Örnek olarak Durkirk filminde bombalama altındaki

---

43 Hin-Yan Liu v.d., "Artificial Intelligence and Legal Disruption: A New Model for Analysis", **Law, Innovation and Technology**, C. 12, S. 2, 2020, s. 208; Yavuz, **a.g.e.,** s. 36.

44 Yavuz, **a.e.,** s. 37; Westerlund, **a.g.m.,** s. 40.

45 Yavuz, **a.e.,** s. 38.

46 Prajakta Pradhan, "AI Deepfakes The Goose Is Cooked?", **University of Illinois Law Review**, 2020, https://illinoislawreview.org/blog/ai-deepfakes/, (Çevrimiçi) E.T. 22.03.2023; Yavuz, **a.e.,** s. 38; https://www.youtube.com/watch?v=cQ54GDm1eL0, (Çevrimiçi) E.T. 21.03.2023; Anıkaydın, **a.g.m.,** s. 739.

47 Yavuz, **a.e.,** s. 39; Anıkaydın, **a.e.,** s. 737.

48 Anıkaydın, **a.e.,** s. 737.

49 Westerlund, **a.g.m.,** s. 45.

50 Anıkaydın, **a.g.m.,** s. 737, 738.

askerler sahnesindeki bir figüran oyuncunun gülmesinin fragmanda tespit edilmesi üzerine sahnede oyuncunun mimiklerinin değiştirilmesi gösterilebilir[51].

Dördüncü tür ise sahte yüz yaratma sağlayan Deepfake teknolojisidir. Bu teknoloji GAN[52] tekniğini kullanmak suretiyle gerçekten hiç yaşamamış insanların yüzlerini oluşturabilmektedir[53]. Örnek olarak "the Person does not exist" sitesi bu tür Deepfake teknolojisi üzerine kurulu olup cinsiyet, yaş aralığı, ırk seçenekleri sunmaktadır. Seçilen seçeneğe göre hiç var olmamış insan yüzleri oluşturmaktadır[54].

Deepfake teknolojisini ikili bir ayrıma tabi tutmamız da mümkündür: kaliteli Deepfake ve kalitesiz Deepfake. Kaliteli Deepfake bu çalışma kapsamında incelenecek Deepfake teknolojisidir ki, yapay zeka teknolojisini üst düzey kullanarak gerçekten ayırt etmeden insan gözüyle neredeyse imkansız olduğu Deepfake ürünleri üretmektedir. Kalitesiz Deepfake teknolojisi ise herkes kullanabileceği basit bilgisayar veya telefon uygulamaları olarak karşımız çıkmaktadır. Bunlara örnek olarak Google'un herkese açık olarak paylaştığı derin öğrenmeye dayalı açık kaynak kodlarından yararlanarak geliştirilmiş çevrimiçi ve ücretsiz olan FakeApp uygulaması gösterilebilir. Basit bir arayüz sunan bu uygulama, yazılım bilgisi olmayan kişilerin belirli bir kalitede Deepfake ürünü üretmek imkanı tanımaktadır[55].

Deepfake teknolojisi, derin öğrenmenin kullanım alanlarından birisidir. Derin öğrenme tekniğinin kapsamı incelendiğinde deepfake teknolojisinin hukuki ihtilaf yaratma ve kişilik haklarına müdahale anlamında derin öğrenme tekniğinin en sorunlu kullanım alanlarından biri olduğu söylenebilir. Deepfake teknolojisi genel olarak video ve ses kayıtları üzerinde derin öğrenme yöntemiyle oynamalar yaparak bir kişini taklit edercesine sahte görüntüler üretmek üzerine kuruludur. Bu anlamda imaj haklarına doğrudan müdahale eden bir durum ortaya çıkmaktadır. Deepfake teknolojisinin çalışması için yapay zekâ algoritmaları yanı sıra güçlü bilgisayarlar ve

---

51 https://www.independent.co.uk/arts-entertainment/films/news/dunkirk-film-trailer-extra-fail-smiling-boat-scene-christopher-nolan-teaser-a7474766.html, (Çevrimiçi) E.T. 09.05.2023.

52 GAN, iki yapay sinir ağı kullanmak suretiyle mükemmel gerçekçi sahte çoklu ortam eseri oluşturmayı sağlayan bilgisayar tekniğidir. Bkz. Birinci Bölüm, V. Başlık, B. Alt başlığı, GAN.

53 Benjamin N. Jacobsen, Jill Simpson, "The Tensions of Deepfakes", **Information, Communication and Society**, S. 1, 2023, s. 3,4. Anıkaydın, **a.g.m.,** s. 738.

54 https://this-person-does-not-exist.com/en, (Çevrimiçi) E.T. 22.03.2023.

55 Anıkaydın, **a.g.m.,** s. 737.

büyük miktarda veri girişi gerekmektedir. Bu anlamda sosyal medya kaynak girişi açısından büyük önem taşımaktadır. Teknoloji başlangıçta sadece güçlü bilgisayarlara sahip, dar bir kesim tarafından kullanılabiliyorken bilgisayar teknolojilerinin gelişmesiyle daha güçlü bilgisayar donanımlarına daha düşük maliyetle üretildiğinden günümüzde geniş bir kesim deepfake uygulamalarını kullanabilecek duruma gelmiştir. Ayrıca bu uygulamanın hedefi ünlü veya kamuya mal olmuş kişiler olduğundan büyük veri girişi sağlamada zorluk yaşanmamaktadır[56]. Deepfake teknolojisi, makine öğrenimi, Autoencoder ve GAN tekniklerinden oluşmaktadır[57].

B. GAN

2014 yılında Google Araştırmacısı Ian Goodfellow tarafından 2014 yılında geliştirilmiş iyi bilinen derin öğrenme tekniklerinden biri olan Generative Adversarial Networks (GAN), gerçekçi görüntüler üretmek için iki yapay sinir ağını üzerine kurulu bir makine öğrenmesine dayalı bir tekniktir. Bu teknik gerçek görüntülerden öğrenerek gerçek görüntülerden farkı insan gözüyle ayırt edilemeyecek sahte görüntüler üretmektedir. İki yapay sinir ağına dayalı bu teknikte ilk yapay sinir ağı üretici, diğer ise ayrıştırıcı görevi görür[58].

Üretici sinir ağı girdi olarak yüklenen görüntülerden istenen gerçekçi görüntüyü üretirken ayırıcı sinir ağı ise üretilen sahte videonun gerçekçiliğini puanlar. Bu noktada 1 değeri en yüksek puan olup ayrılan süreye uygun olarak ne kadar süre verilirse üretici sinir ağı 1 değerine o kadar yaklaşarak en gerçekçi sahte görüntüye ulaşmaya çalışacaktır. Basit bir şekilde ifade edecek olursak üretici sinir

---

56 Echo Grid v.d., "Forged Authenticity Governing Deepfake Risks", **EPFL International Risk Governance Center,** 2019, s. 6-7 https://infoscience.epfl.ch/record/273296/files/IRGC%20Forged%20Authenticity%20Governing%20Deepfake%20Risks.pdf, (Çevrimiçi) E.T. 22.03.2023; Westerlund, **a.g.m.**, s. 40.

57 Tyagi, **a.g.m.,** s. 3; Anıkaydın, **a.g.m.,** s. 738.

58 Digvijay Yadav, Sakina Salmani, "Deepfake: A Survey on Facial Forgery Technique Using Generative Adversarial Network", **The International Conference on Intelligent Computing and Control Systems**, 2019, s. 852,853; Murat Osman Kandır, Deep Fake, "Yapay Zeka ve Sahte Deliller", **Hukuk ve Bilişim Dergisi,** (Çevrimiçi) https://hukukvebilisim.org/deep-fake-yapay-zeka-ve-sahte-deliller/, E.T. 21.10.2022; Artem Maksutov v.d., "Methods of Deepfake Detection Based on Machine Learning**", IEEE Conference of Russian Young Researchers in Electrical and Electronic Engineering**, 2020, s. 12.

ağı hedef kişinin yüzünü kırparak konulmak istenen resim veya videodaki en uygun şekilde yerleştirilmeye çalışmaktadır. Sahte görüntü oluşturma işlemi belirli bir işlem gücü talep etmekle beraber ekran kartı gücüne ve kalitesine uygun olarak daha hızlı bir şekilde daha gerçekçi Deepfake ürününe ulaşmak mümkündür[59].

Eski GAN modellerinde eğitim verisine benzeyen çıktıları oluşturabildiği ancak özellikle insan yüzleri gibi konularda gerçekçilik açısından sınırlı sonuçlar elde ettiği gözlemlenmiştir. Bunun durumun sebeplerinden başlıcası bu teknolojinin eğitim sürecidir. Geleneksel GAN mimarisinin sorunu, daha küçük ve daha düşük boyutlu veri kümesi üzerinde eğitildiğinde nispeten gerçekçi görüntüler üretebilmekteyken yüksek çözünürlükle ve büyük çıktılar elde etmekte oldukça zorlanıyordu. 2020'de NVIDIA tarafından geliştirilen StyleGAN ve StyleGAN2 gibi geleneksel GAN mimarisine modifiye edilmiş versiyonların uygulanmaya başlamasıyla daha yüksek çözünürlüklü ve boyutlu giriş görüntülerine eğitilmesi mümkün kılınarak insan yüzlerinin ölçeklenebilir şekilde üretilmesi mümkün oldu[60].

C. Deepfake Oluşturma Süreci

Deepfake teknolojisi, üç işlem üzerine kuruludur: çıkarma, öğrenme ve oluşturma. Ortalama bir Deepfake ürünü oluşturmak için bir oyuncu kamera karşısına geçerek hareketsiz bir şekilde oturur. Oyuncunun en ufak bir hareketi bile GAN tekniğinin uygulamasında büyük zorluklar ortaya çıkarır. İfade değiştirme sağlayan Deepfake ürünü yapmak sadece ağız ve dudaklarının oynatılmasına dayandığı için görece daha basitken yüz değiştirme veya daha ileri seviyeli işlemleri yapmayı sağlayan Deepfake ürünlerini yapmak oldukça zordur. Bir diğer zorluksa Deepfake ürünün ortaya çıktığı zaman ortaya çıkar ki, 294x500 pikselden daha kalite Deepfake ürünleri çok azdır. Piyasada görülen çoğu Deepfake ürünün kolay ayırt edilebilmesinin sebebi de budur. Diğer zorluk ise yüzlerin uygun geleceği oyuncunun

59 Yadav, Salmani, **a.e.,** s. 853; Maksutov, **a.e.,** s. 13.
60 Jacobsen, Simpson, **a.g.e.,** s. 4.

bulunmasıdır ki, yüz boyutları ve hatları benzemeyen bir oyuncu ile çalışmak oldukça zor ek işler gerektirir[61].

Tarihi şahsiyetler ile ilgili Deepfake ürünü üretmek için ilk önce tarihi şahsiyete ilişkin çoklu ortam eserlerinin modernize edilmesi gerekmektedir. Daha sonra modernize edilmiş çoklu ortam eserleri üzerinde hassas çalışarak yüz hatlarının çıkarılması ve ayrıca işlenmek suretiyle Deepfake ürünün üretim sürecinden geçirilmesi gerekmektedir[62].

D. Deepfake Kullanım Alanları

Kullanım alanlarına bakacak olursak değerli içerik üretimi, özgün deepfake ürünleri, cinsel içerikli deepfake ürünleri ve siyasi kampanya üretimi olarak dört başlık altında toplayabiliriz[63]. Günümüzde en popüler diyebileceğimiz kullanım alanı ise kişilerin rızası dışında pornografik resim ve görüntülerinin üretilmesidir. Deepfake ile oluşturulmuş videoların gerçek videolardan ayırt etmedeki zorluklar özellikle mahkemelerde deepfake ile oluşturulmuş delillerin kullanılmasına neden olabilmektedir. Finansal sistem üzerinde söz sahibi olan insanların deepfake ile oluşturulmuş videolarıyla finansal sistem kolaylıkla manipüle edilebilir[64].

Kötü amaçlı kullanım alanı olduğu gibi meşru amaçlar için bu teknolojinin kullanıldığını da görüyoruz. Bu meşru amaçların başında elbette eğitim öğretim amaçlı kullanımdır. Ölmüş tarihi figürlerin deepfake teknolojisi ile "canlandırılarak" eğitim materyali olarak kullanıldığını görmekteyiz. Ayrıca Samsung AI ve Skolkovo bilim ve teknoloji enstitünün ortak çalışmasıyla deepfake teknoloji kullanılarak Albert Einstein ve Mona Lisa gibi tarihi figürler "canlandırılmıştır"[65]. Film yapımcıları Deepfake teknolojisini kullanmak suretiyle ölmüş oyuncuları veya tarihi

---

61 Dominic Lees, Tom Bashford-Rogers, Marcus Keppel-Palmer, "The Digital Resurrection of Margaret Thatcher: Creative, Technological and Legal Dilemmas in The Use of Deepfakes in Screen Drama", **The International Journal of Research into New Media Technologies**, C. 27, S. 4, 2021, s. 957.

62 Lees, Bashford-Rogers, Keppel-Palmer, **a.g.m.,** s. 961.

63 Tyagi,, **a.g.m.**, s. 5.

64 José-Miguel Bello y Villarino, Ramona Vijeyarasa, "International Human Rights, Artificial Intelligence, and the Challenge for the Pondering State: Time to Regulate?", **Nordic Journal of Human Rights**, C. 40, S. 1, 2022, s. 206,207; Echo Grid v.d., **a.g.m.,** s. 11, 12.

65 Matthew Feeney, "Deepfake Laws Risk Creating More Problems Than They Solve", **Regulatory Transparency Project**, s. 3, https://regproject.org/paper/deepfake-laws-risk-creating-more-problems-than-they-solve/, (Çevrimiçi) E.T. 11.05.2022.

şahsiyetleri filmlerinde oynatabilme olanağına kavuşmuştur[66]. Ayrıca dublaj çalışmalarındaki sesle ve ağız ve dudak uyuşmazlığı Deepfake teknoloji ile aşılması mümkündür[67].

E. Deepfake Teknolojisinden Yararlanan Pornografi Uygulaması: DeepNude

Deepfake teknolojisinin en yaygın kullanım alanı %96 oranla cinsel içerikli ses ve görüntülerin üretilmesidir[68]. Cinsel içerikli ses ve görüntüler, intikam pornosundan itibar suikastına kadar birçok amaçla yapılabilmektedir[69]. Bu saldırıların hedefi ağırlıklı olarak ünlü insanlar olmakla beraber Deepfake pornolarının hedefini %85 oranla kadınlar oluşturmaktadır[70].

DeepNude uygulaması temel olarak giyinik kişilerin Deepfake teknoloji kullanılarak yarı çıplak veya çıplak hale getirilmesini sağlayan uygulamadır. Temel çalışma prensibi giyinik kısımları başka kişiye ait göğüs ve cinsel bölge ile değiştirilmesine dayanmaktadır. Uygulamanın başarı seviyesi hedef kişinin bedeninin ne kadarının açık olduğuna bağlı olup mayo ve benzeri kıyafetli resimlerde en yüksek başarı oranını göstermektedir[71].

Aynı zamanda bu uygulamanın hedef kitlesini kadınlar oluşturmaktadır. Bu uygulamayı erkekler üzerinde denendiğinde erkek cinsel bölgesi kısmına kadın cinsel bölgesi getirilmektedir.[72] AYM, kişisel verilerin kapsamı ile ilgili yaptığı değerlendirme yaptığı bir kararında cinsel içerikli görüntülerin bu kapsamında değerlendirilemeyeceğine, bunun yerine özel hayatın gizliliği kapsamında değerlendirileceğine karar vermiştir[73]. Deepfake teknolojisi ile oluşturulmuş çoklu

---

66 Westerlund, **a.g.m.,** s. 41.
67 Westerlund, **a.e.,** s. 41.
68 Ashish Jaiman, "Debating the ethics of deepfakes", **Observer Research Foundation**, 2020, https://www.orfonline.org/expert-speak/debating-the-ethics-of-deepfakes/, (Çevrimiçi) E.T. 14.09.2022; Giorgio Patrini, "Mapping The Deepfake Landscape", **Github**, 2019, https://giorgiop.github.io/posts/2018/03/17/mapping-the-deepfake-landscape/, (Çevrimiçi) E.T. 22.03.2023; Anıkaydın, **a.g.m.,** s. 740.
69 Westerlund, **a.g.m.**, s. 39.
70 Tyagi,, **a.g.m.,** s. 7.
71 Kirchengast, **a.g.m.**, s. 311; Anıkaydın, **a.g.m.,** s. 740.
72 Kirchengast, **a.e.,** s. 311.
73 Çavuşoğlu, **a.g.e.,** s. 17.

ortam eserinin kişinin özel hayatını ihlal etmemek suretiyle üretildiğinden Deepfake teknolojisi ile üretilmiş cinsel içerikli videoların özel hayat kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği başka bir çalışma kapsamında incelenmesi gereken önemli bir konu olmaktadır.

F. Deepfake ile İlgili Düzenlemeler

Deepfake teknoloji üretilen içerikler ilk kez "deep-fakes" isimli Reddit kullanıcısının pornografik içerikler paylaşması üzerine Reddit platformunda bu tür içerikler 2018 yılının şubatından beri yasaktır. Aynı yıl bu tür içerikler sosyal içerik paylaşım sitesi Twitter ve pornografik içerik paylaşım sitesi Pornhub platformlarında da yasaklanmıştır[74]. Facebook, 2019 yılından bu yana aktif olarak Deepfake ürünleriyle savaşmanın yanında Deepfake tespit uygulamalarına da ciddi yatırımlar yapmaktadır[75]. Facebook 2020 yılında deepfake ürünlerini kendi platformunda yasaklamakla birlikte deepfake ürünlerinin tespiti ve yanıltıcı durumları önlemek için Michigan State Üniversitesi ile ortak bir projeye imza atmıştır. Proje kapsamında ilgili kişiler yapay zekaya dayanan tespit uygulaması ile görüntülerin kaynağında gizlenmiş ve silinmesi oldukça zor "parmak izini" tespit etmek suretiyle deepfake ürünlerini tespit edebilecektir. Ayrıca Twitter'in gizlilik politikasında deepfake teknolojisiyle üretilmiş resimleri veya videoları kişinin rızası olmadan yüklenmesi yasak olduğu belirtilmiştir[76].

Deepfake videoları sosyal medya üzerinden yüklenip umuma arz edildiğinde, sosyal medya platformlarının topluluk kuralları çerçevesinde kullanıcılara uygun bir çözüm yolu sağlayabilecek şikayet mekanizmaları mevcuttur. Deepfake ürünleri çoğu platformun topluluk kurallarında açıkça ele alınmasa da sahte içerik niteliğine haiz olduğundan kaldırılabilir. Meta, daha önce belirli türlerde manipüle edilmiş veya kişinin rızası olmayan görüntülerin dağıtılmasına karşı en geniş korumayı

---

74 Kirchengast, **a.g.m.**, s. 311; https://www.dw.com/en/reddit-takes-down-subforum-on-deepfake-porn-videos/a-42495605, (Çevrimiçi) E.T. 21.10.2022.

75 Nandita Bose, "U.S. Lawmakers Say Facebook Steps To Tackle 'Deepfake' Videos Not Adequate", **Reuters**, 2020, https://www.reuters.com/article/us-facebook-deepfake-hearing-idUSKBN1Z72DZ, (Çevrimiçi) E.T. 22.03.2023.

76 https://www.roydswithyking.com/info-hub/deepfakes-and-the-law-what-can-you-do-if-your-face-appears-in-a-deepfake-video/, (Çevrimiçi) E.T. 22.03.2023.

sağlamaktadır. Bu tespit işlemi için özel bir ekip istihdam etmesinin yanında yapay zeka destekli yöntemlerle kullanarak her ay ortalama yarım milyon çoklu ortam eserini platformlarından kaldırmaktadır[77].

Siyasi kullanım bakımından 2019 yılında ABD'nin Texas ve Kaliforniya eyaletlerinde seçimleri manipüle etmek amacıyla "Deepfake" videolarının üretilmesi ve yayılması Texas'ta seçimlere 30 gün, Kaliforniya'da seçimlere 60 gün kaldığında yasaktır[78]. Texas'ta bir kişinin siyasi amaçlarla Deepfake teknolojisini kullanmak suretiyle bir adayı kötülemek veya seçim sonucunu etkilemeye çalışmak 1 yıla kadar özgürlükten yoksun bırakma cezasına hükmedilmesine sebep olmakla beraber 4 bin dolar adli para cezası ile cezalandırılmaktadır[79].

2019'da ABD'nin Virginia eyaletinde deepfake teknolojisinin kötü kullanım alanlarına karşın deepfake teknolojisi ile oluşturulan cinsel içerikli paylaşımların yapılması yasaklanmıştır. Ülke çapında ise aynı yıl siyasilerin ve önemli devlet adamların deepfake uygulamalarına ilişkin kanun çalışmalarına başlanması için ABD temsilciler meclisinde halka açık bir oturum yapılmıştır[80]. Deepfake teknolojisiyle hayatımıza giren pornografik içerikli gerçeğe oldukça yakın videoların üretilmesi konusunda doğrudan bir düzenleme sadece ABD'nin Virginia Eyaletinin cinsel içerikli görüntülerin yayınlanmasının suç olarak kabul edildiği mevzuata 2019 tarihli bir değişikle getirilmiştir. Cinsel içerikli videoların üretilmesi de cinsel içerikli görüntülerin yayınlanması suçunun fiil unsuru olarak kabul edilmiştir[81].

---

77 Rob Cover, "Deepfake Culture: The Emergence of Audio-Video Deception as an Object of Social Anxiety and Regulation", **Continuum: Journal of Media and Cultural Studies**, C. 36, S. 4, 2022, s. 616; Kirchengast, **a.g.m.**, s. 320.

78 Vejay Lalla, Adine Mitrani, Zach Harned, "Artificial intelligence: deepfakes in the entertainment industry", **WIPO Magazine**, 2022, https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2022/02/article_0003.html, (Çevrimiçi) E.T. 13.09.2022; Matthew Ferraro, "Texas Law Could Signal More State, Federal Deepfake Bans", **Law360**, 2019, https://www.law360.com/articles/1195514/texas-law-could-signal-more-state-federal-deepfake-bans, (Çevrimiçi) E.T. 22.03.2023; Liu, **a.g.m.,** s. 210; Anıkaydın, **a.g.m.,** s. 739.

79 Kirchengast, **a.g.m.,** s. 317; Cover, **a.g.m.,** s. 616; Anıkaydın, **a.e.,** s. 739.

80 Echo Grid v.d., **a.g.m.,** s. 10,

81 Eylem Aksoy Retornaz, **Bir Siber Taciz Biçimi: Cinsel İçerikli Görüntüleri Rızaya Aykırı Olarak İfşa etme, Yayma, Erişilebilir Kılma veya Üretme Suçu (Revenge Porn ve Deep Fake)**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021, s. 115, 116.

G. Deepfake Tespit Uygulamaları

Deepfake teknolojisinin büyük zararlara sebebiyet verme tehlikesinin yüksek olduğu günümüzde birçok insan tarafından kabul edilmektedir. Bu sebeple Google, Youtube, Facebook, Microsoft ve birçok kuruluşun Deepfake ürünlerinin tespiti için büyük yatırımlar yapmanın yanında bazıları ulaştıkları sonuçlardan herkesin faydalanması için tespit uygulamasına dair kaynak kodlarını açık kaynak olarak umuma sunmuştur. Deepfake tespit uygulamalarının çalışma esasları, Deepfake teknolojisine dayandığından belirli parametreler üzerinden Deepfake ürünün tespit edildiği durumda Deepfake teknolojisi geliştiricileri bu açıkları kullanarak Deepfake teknolojisini mükemmelleştirecek yenilikler yaptığından Deepfake teknolojisi geliştiricileri ile Deepfake tespit uygulamaları geliştiricileri arasında sonu gelmez bir "silahlanma yarışı" olduğu rahatlıkla söylenebilir[82].

Deepfake teknolojisi gözle ayırt edilmesi oldukça zor içerikler üretmesiyle birlikte yine yapay sinir ağları vasıtasıyla gerçek video ile Deepfake teknolojisi ile üretilmiş videonu tespit etmek mümkündür. Deepfake ürünlerini tespit açısından üç yöntem mevcuttur:

- **Doku Tabanlı Tespit Yöntemi**: Deepfake videolarındaki dokusal özelliklerin analizine dayalı olan bu yöntem ile özellikle yüz kenar özelliklerinden videonun gerçekliğinin tespit amaçlanmıştır. FaceForensics++ yöntemi dudak, göz ve burun gibi yüzün unsurlarına da eğilmekle birlikte denemelerde %90,50 doğruluk oranına ulaşmıştır[83].
- **Doğal Özellik Bozulmaları Tabanlı Tespit Yöntemi**: Bu yöntem en temel anlamda biyolojik hareketler ve Deepfake ürünün doğal özelliklerindeki değişiklikleri analiz ederek anomalileri tespit etmektedir[84].

---

82 İsmail İlhan, Mehmet Karaköse, "Derin Sahte Videoların Tespiti ve Uygulamaları için Bir Karşılaştırma Çalışması", **Adıyaman Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi**, C. 8, S. 14, 2021, s, 47, 48.

83 Semih Yavuzkılıç, "Görüntü Manipülasyonlarının Derin Öğrenme Yaklaşımı ile Belirlenmesi", **T.C. Fırat Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Elektrik Elektronik Mühendisliği Anabilim Dalı Doktora Tez**i, Elazığ, 2022, s. 13.

84 Yavuzkılıç, **a.e**., s. 14.

- **Derin Öğrenme Tabanlı Tespit Yöntemi**: En etkili yöntem olarak tabir edilen (%99,9 oranla başarı) derin öğrenme tabanlı tespit yönteminde Deepfake teknolojisinin temelini oluşturan veri seti ile eğitilmiş sinir ağlarla mezoskopik özelliklere odaklanılmış yapay zekaya dayalı bir tespit yöntemidir[85].

Tespit uygulamalarında ilk kontrol edilen hususlar, artefaktlar, parmak izleri, renk tutarsızlıkları, doku bozulmaları, optik akış analizi ve kameranın fiziksel özellikleridir. Tespit metotlarını insanın biyolojik özellikleri üzerine kuran geliştiriciler ise insana ve insanın canlılık düzeyinin analizine odaklanmak suretiyle insanın fiziksel ve fizyolojik yönlerini süzgeçten geçirmişlerdir. Bu çalışmanın sonunda ise geliştiriciler, insanın kafa hareketlerinde tutarsızlıkları, insanın göz hareketlerine uymayan göz kırpmaları ve biyolojik sinyallere uymayan yüz çarpıklarının olduğunu tespit ettikten sonra bu ölçütler üzerine kurulu özellik haritaları ve dikkat mekanizmaları oluşturmuşlardır. Bu sistemler Deepfake görüntülerini eş zamanlı olarak algılayarak müdahale edilmiş noktaları tespit edebilmektedir[86].

Deepfake teknolojisinin ana kullanım amacı yüz değiştirme işlemidir. Deepfake teknolojisi geliştiricileri insanların yüzlerini değiştirmek suretiyle kişiler manipüle etmek istemektedir. Bu yüz değiştirme işlemi, cinsel içerikli sahte videolar üretmek olabileceği gibi ölmüş karakterlerin filmlerde yer almasına imkan tanımak için de olabilir. Deepfake tespit uygulaması geliştiricileri ise yüz değiştirme işlemini tespit etmek için bazı yöntemler geliştirmişlerdir. Bu yöntemler temelde yüzdeki bulanıklar, çift çene, çift kaş, çift kenarın olması, yüzün parlıyor olması, değiştirilmiş yüzün etrafında cilt tonunda bozulmalar olması ve yüzün el veya başka bir şeyle kapatıldığında titremeler ve bozulmalar olmasından yola çıkarak yüz değiştirme yoluyla üretilmiş Deepfake ürünlerini tespit edebilmektedirler[87]. Bu hususlar üzerinde Deepfake teknolojisi geliştiriciler özel olarak çalışıp eksiklikleri kapatmaya

85 Yavuzkılıç, **a.e.,** s. 14.
86 İlhan, Karaköse, **a.g.m.,** s. 49.
87 İlhan, Karaköse, **a.e.,** s. 49.

çalışsalar da günümüzde yüz değiştirme yoluyla üretilmiş Deepfake ürünlerinde bu hususların en az birinin rastlandığını rahatlıkla söyleyebiliriz.

Microsoft, Amazon ve Meta AI'nın ortak projesi olan "Deepfake Detection Challenge", Deepfake tespit uygulamaların gelişimini hızlandırmak için başlatıldı[88]. "Deepfake Detection Challange" projesi kapsamında 130.000'den fazla videodan oluşan veri seti bu alandaki uzmanların, yazılımcıların ve akademisyenlerin kullanımına sunuldu. Projenin etkinliğini artırmak için gerçek oyuncularla para karşılığı anlaşmalar da yapıldı[89]. Bu proje sonucunda en başarılı model makine öğrenme mühendisi Selim Seferbekov'un modeli seçildi. Seferbekov'un modeli %82,56 doğruluk oranıyla 100.000 fazla videodan oluşan veri kümesindeki Deepfake videolarını tespit etmeyi başardı[90].

88 https://www.pindrop.com/blog/deepfake-the-new-fraud-tool-on-the-block, (Çevrimiçi) E.T. 19.03.2023.

89 https://ai.facebook.com/datasets/dfdc/, (Çevrimiçi) E.T. 19.03.2023.

90 https://ai.facebook.com/blog/deepfake-detection-challenge-results-an-open-initiative-to-advance-ai/, (Çevrimiçi) E.T. 19.03.2023.

İKİNCİ BÖLÜM

DEEPFAKE TEKNOLOJİSİ VE KİŞİLİK HAKLARI

I. Kişilik

Batı dillerinde kişi sözcüğü Latince bir insanın kullandığı maske anlamına gelen "persona" sözcüğünden türemiş olup İtalyanca "persona", Almanca "person", Fransızca "personne" olarak dilde yerini almaktadır. Latince persona sözcüğü tiyatro oyunlarındaki karakterler için ifade edilmiş olsa da zamanla gerçek hayattaki karakterlerin, kişilerin kendi aralarında takındıkları sıfat anlamında kullanılır olmuş, bir karakteri oynayan canlandıran anlamına gelen muşahhis sözcüğü dilimize şahıs sözcüğü olarak geçmiş, eski medeni kanunumuzda da TMK'da kullandığımız kişi yerine şahıs olarak kullanılmıştır[91].

Roma hukukunda kişilik kavramı "Ius Civile"ye göre belirlenmekle beraber ayrıca hukuk sistemi kişilere "status" belirlemiştir. Temel olarak kişiler, özgür veya köle olmasına, yurttaş veya yabancı olmaya ve son olarak baba egemenliğine tabi olup olmasına göre tasnif edilmiştir. Bu tasnif köleler, yabancılar ve baba egemenliği altında olanlar kişi sayılmamış, sadece özgür, vatandaş ve baba egemenliği altında olmayana kişilik addedilmiştir[92]. Kişilik, genel anlamda hak ve borçları ehil olmayı ifade etmekle beraber hukukun kendisine tanıdığı tüm hakları da ihtiva eder[93]. Günümüzde ise hukuk sistemleri bu köhne ayrımı yapmamakla beraber her insanı kişi olarak nitelendirmektedir. TMK tarafından tam olarak tanımlanmamakla doktrinde beraber kişilik, "*hukukta hak ehliyetine sahip varlıklar*" olarak

---

91 Ömer Ergün, "Kişi Kavramı ve Çeşitleri", **Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi**, C. 1, S. 1, 2017, s. 3, 4; Mustafa Kenan Ustahaliloğlu, **İnsan Dışı Varlıkların Hukuki Kişiliği**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2022, s. 8, 9; Bilge Öztan, **Kişiler Hukuku: Gerçek Kişiler,** 11.baskı, Ankara Yetkin Yayınları, 2021, s. 37; Jale Akipek, Turgut Akıntürk, Derya Ateş, **Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri: Kişiler Hukuku,** 14.baskı, İstanbul, Beta Yayınları, 2018, s. 229,230.

92 Özlem Söğütlü, **Roma Özel Hukuku**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2020, s. 183-185; Yiğit Sayan, **Roma'da Köle ve Hukuku**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 55-59; Serap Helvacı, **Gerçek Kişiler,** 9.baskı, İstanbul, Legal Yayıncılık, 2021, s. 25; Ergün**, a.e.,** s. 7; Öztan, **a.g.e.**, s. 39; Akipek, Akıntürk, Ateş, **a.e.,** s. 238,239.

93 Oğuz Gökhan Yılmaz, "Kişilik Hakkı Kavramı ve Medeni Kanun Kapsamında Kişiliğin Korunması", **Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi**, C. 7, S. 1, 2020, s. 142; Ergün**, a.e.,** s. 5.

tanımlanabilmektedir[94]. Kişilik, TMK kapsamında korunarak temelde kişileri gerçek ve tüzel kişiler olarak ayırmıştır[95].

A. Gerçek kişiler

Tam ve sağ doğmak[96] şartlarının birlikte gerçekleşmesi ile başlamak üzere ölüm veya ölüme eş hallerin gerçekleşmesine kadar cinsiyet, yaş, etnik köken, ekonomik statü vs. ayrılmalara bakılmaksızın her insan gerçek kişidir[97]. Yukarıda da açıklandığı üzere tarihte bazı insanları kişi olarak kabul etmeyen sistemler olsa da günümüzde her hukuk sisteminde her insanın gerçek kişi olarak kabul edildiğini söylemek mümkündür.

B. Tüzel kişiler

Biyolojik bir varlığı olmayan tüzel kişiler ise tarihsel süreç içinde toplumun çeşitli ihtiyaçlarını gidermek amacıyla hukuk gereğince kişi kabul edildiği için haklara ve borçlara ehil olan kişi veya mal topluluklarıdır[98]. Tüzel kişiler, kanun gereğince hak ve borçlar bakımından gerçek kişilerle aynı hukuki duruma tabi olmakla beraber insanın insan olmasından doğan bazı hak ve borçlara ehil değillerdir. Türk hukukunda tüzel kişilere baktığımızda kişi topluluğuna örnek olarak dernekler ve ticari şirketler, mal topluluklarına örnek olarak ise vakıfları gösterebiliriz[99]. Bazı amaçların gerçekleştirilmesi için insan ömrünün yeterli

---

94 Mustafa Dural, Tufan Öğüz, **Türk Özel Hukuku Cilt II: Kişiler Hukuku**, 22.baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2021, s. 5; Gönül Akyasan Birsen, **Sosyal Medyada Paylaşılan İçerik Nedeniyle Kişilik Hakkı İhlalleri**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2020, s. 19; Mustafa Kenan Ustahaliloğlu, **a.g.e.**, s. 25. Oğuz Gökhan Yılmaz, **a.e.,** s. 136.

95 Mustafa Dural, Tufan Öğüz, **a.g.e.**, s. 5-7, Mehmet Ayan, Nurşen Ayan, **Kişiler Hukuku**, 6. baskı, Ankara, Mimoza Yayınları, 2014, s. 5-7; Ustahaliloğlu, **a.e.**, s. 117; Bak, **a.g.m.**, s. 215

96 Tam ve sağ doğmak kişinin ana rahminden ayrılması ve bağımsız olarak yaşayabilmesini ifade eder. Detaylı bilgi için Bkz. Kemal Oğuzman, Özer Seliçi, Saibe Oktay Özdemir, **Kişiler Hukuku: (Gerçek ve Tüzel Kişiler),** 19.baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2020, s. 7; Helvacı, **a.g.e.,** s. 29,30.

97 Hüseyin Hatemi, **Kişiler Hukuku**, 9.baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021, s. 1.; Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, **a.e.,** s. 7; Yılmaz, **a.g.m**., s. 137; Bak, **a.g.m.**, s. 215, 216; Helvacı, **a.g.e.**, s. 25; Öztan, **a.g.e.,** s. 38; Akipek, Akıntürk, Ateş, **a.g.e.,** s. 231.

98 Hatemi, **a.e.,** s. 2; Çavuşoğlu, **a.g.e.,** s. 19; Ergün, **a.g.m.**, s. 7-11; Yılmaz, **a.e**., s. 138; Bak, **a.e.**, s. 216; Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, **a.e.,** s. 281,282; Helvacı, **a.e.**, s. 25; Öztan, **a.e.,** s. 40; Akipek, Akıntürk, Ateş, **a.e.,** s. 231.

99 Yılmaz, **a.e**., s. 138, 139; Bak, **a.e.**, s. 216; Akipek, Akıntürk, Ateş, **a.e.,** s. 231.

uzunlukta olmaması ve tek kişinin bu amaçları gerçekleştirmesinde yetersiz kalması durumları tüzel kişiliğinin doğmasındaki başlıca sebeplerdir[100].

C. Üçüncü kategori - Yapay Zekaya İlişkin Kişilik Tartışmaları

İnternet ve bilişim teknolojilerinin gelişmesiyle hayatımıza birçok yeni olgu girmiştir ki, bunlardan biri yapay zekadır. Özellikle son 50 yıldaki teknolojik gelişmelere baktığımızda gerçek ve tüzel kişiler olmak üzere kişilik kavramının iki başlık altındaki ayrımının yetersiz olduğu aşikardır. Çünkü yapay zekâ gelişmeye başladıkça beraberinde birçok hukuki ihtilafa konu olacak zararları yanlarına getirmesine rağmen özellikle yapay zekanın hukuki kişiliğinin olmaması hukuki ihtilafları çözülmesi zor bir hale getirmiştir. Yapay zekâ günümüzde bir kişi olarak kabul edilecek gelişmişlik seviyesine gelip gelmediği tartışmalı olsa da yakın veya uzun dönemde yapay zekanın kişiliği konusu kanun yapıcılarının gündemini işgal edeceği ve bu alanda düzenlemelerin hayatımıza gireceği aşikâr olduğundan, özellikle yapay zekanın kişilik tartışmalarına başta bu çalışmanın kapsamında olmak üzere, yapay zekâ ile ilgili hukuki konuları inceleyen her çalışmanın kapsamına alınması zorunlu bir durum haline gelmiştir.

Hukuken kişiliğe sahip olmayan yapay zekanın kişilik tartışmasını felsefe bağlamında değerlendirecek olursak bir kişi akıl sahibi varlık olmalı, hür iradeye sahip olmalı, bir kişi olarak muamele görmeli ve aynı şekilde diğer kişilere karşı aynı şekilde muamele göstermeli, gelişmiş bir iletişim becerine sahip olmalı ve ahlaki değerlere sahip sorumluluk bilinci olmalı olarak beşli bir tasnif yapmamız mümkündür[101]. Bu bakımdan yapay zekâ tasniflerinden genel yapay zekanın bile bu kriterleri sağlamasının oldukça zor olduğu ancak teoride mümkün olan süper yapay zekanın bu kriterlerini sağlayabileceğini söylemek yanlış olmaz.

Yapay zekâ sistemleri, gerçek veya tüzel kişilerin eşyası olarak mülkiyetinde olduğundan yapay zekaya kişilik tahsis edilmesi yapay zekanın günümüz

---

100 Bak, **a.e.**, s. 216; Helvacı, **a.g.e.**, s. 25.
101 Ustahaliloğlu, **a.g.e.**, s. 11.

gelişmişliğine bakıldığında anlamsız veya gülünç kabul edilmesi mümkündür[102]. Ancak yapay zekaların gün geçtikçe hızla gelişmesi nedeniyle yapay zekaya kişilik verilmesine dair tartışmalar uzun zamandır sürmekte olsa da özellikle son yıllarda genel yapay zekanın hayatımızda gün geçtikçe daha fazla yer almasıyla birlikte hukuk aleminde tartışmalar yoğunlaşmıştır. Aşağıda bu konuyla ilgili temel görüşlere yer verilmiştir:

- **Eşya olarak nitelendiren görüş**: Ortaya atılmış ilke görüş olan ve yapay zekalara hukuki statü verilmesine karşı olan bu görüş, eşya olarak görülmesi gerektiğini yapay zekanın kişilik kavramının yapay zeka tarafından algılanamayacağını, hak ve sorumlulukları kavrayamayacağını, yapay zekaların hak ve borçlara ehil olma yetilerinin olmadığı, yapay zeka alanındaki gelişmelerin kişilik verilmesi açısından yeterince ilerlemediği, hatta kişilik verilmesi durumunda insanoğlunun aleyhine bir durum oluşacağı konuları bu görüşün temel taşlarını üzerinden tezlerini oluşturmaktadırlar[103]. Ayrıca tazminat dışında yapay zekaya bir yaptırım uygulanamayacağı, ceza hukuku bakımından yaptırımların yapay zekâ üzerinde anlamsız olduğu ve yapay zekanın ıslah edilemeyeceğinden yapay zekaya kişilik verilmesi ceza hukuku perspektifinden bakıldığında insanlar telafisi olmaz zararlara yol açacağı açıktır[104].

  Bu görüşün eleştiriye konu olabilecek bir yanı yapay zekaların hızla geliştiği günümüz dünyasında yapay zekalar insanlara benzer, hatta bazı durumlarda insandan da öte bir şekilde çevresini algılayarak öğrenmesi, bu çevrenin bir parçası olması ve yapay zekayı tasarlayanların dahi tahmin edemeyeceği, hatta tahmin dahi edemeyeceği zararlara sebebiyet verebilecek olması[105] yapay zekaya tasarlayanlarından ayrı bir kişilik atfetmeyi zorunlu kılmaktadır[106].

---

102 Bak, **a.g.m.**, s. 217.

103 Enes Köken, "Yapay Zekanın Cezai Sorumluluğu", **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, S. 47, 2021, s. 260-261; Berat Çamlıca, "Yapay Zekanın Ceza Sorumluluğu ve Kişilik Tartışmaları", **T.C. Bahçeşehir Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim dalı Yüksek Lisans Tezi**, 2022, s. 47-51; Bak, **a.e.**, s. 217.

104 Köken, **a.e.**, s. 260-261; Çamlıca, **a.e**., s. 47-51.

105 Örnekler için Bkz. Bak, **a.g.m.**, s. 217,218.

106 Bak, **a.e.**, s. 217.

- **"Dijital Kişilik" görüşü**: Temeli Recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics raporuna dayanan bu görüş, bir eşya olarak nitelendirilme görüşünü reddederek tüzel kişiliğe benzer bir kişilik modelinin oluşturulmasını, sicile kaydedilmesi ve bazı hukuki sorumluluklar yükletilmesini savunmaktadır. Ayrıca EuRobotics'in bir raporunda da dijital kişilik tahsis edilmesi durumunda yapay zekanın neden olacağı zararlının tazmini için kişilikle beraber sigorta ve sermaye de tahsis edilmesi gerektiğini dile getirilmiştir. Ancak yapay zekanın bir suç işlemesi durumunda nasıl bir yaptırım uygulanması gerektiği tartışma konusunu oluşturmaktadır.[107]
- **Yapay İnsan görüşü**: İnsan ve yapay zekâ arasında bir benzerlik kurmaya çalışan bu görüşe göre bilinç sahibi, beş duyudan ikisine sahip, sosyal becerilere haiz, gerçek dünya ve yasal mevzuatın bilincinde ve ahlaki değerleri olan yapay zekaların hukuken insan statüsünde sayılması gerektiğini ve hukuk kurallarının yapay zekaya uygun yorumlanması gerektiğini savunmaktadırlar, ancak uygulama bakımından bu görüşün oldukça ciddi sorunlara cebe olduğunun da altının çizilmesi gerekmektedir. 2017 yılında Suudi Arabistan tarafından Sophia isimli robota vatandaşlık verilmesi bu görüşü kuvvetlendirmekteyse de Sophia'nın uçakta koltukta değil bir bavulda seyahat etmesi, hatta seyahat esnasında "organlarının" kaybolabilmesi bile bu uygulamanın gerçek bir kişilikten bahsetmekten uzak olduğunu göstermektedir[108].
- **Köle olarak nitelendiren görüş**: John Locke'un geliştirdiği mülkiyet hakkı anlayışı çerçevesinde "herkesin ürettiğine sahip olma hakkı olduğu" görüşünü benimseyenler yapay zekaların insanların birer kölesi olması gerektiğini savunmuşlardır[109]. Ayrıca yapay zekanın eşya statüsünde kalmasını makul bir çözüm olarak bulmayan eşya olarak nitelendiren görüş taraftarları tarafından

---

107 Gizem Özkan Şahin, Çağatay Şahin, "Yapay Zekalı Varlıklara Elektronik Kişilik Modeli Tanınmasına İlişkin Eurobotics Raporu ve Fikri Mülkiyet Sorunu Bağlamında Meseleye Yaklaşım", **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** C. 13, S. 1, 2022, s. 119-121; Aksoy, **a.g.m.,** s. 16; Kılıçarslan, **a.g.m.,** s. 380-381.

108 Şahin, Şahin, **a.e.**, s. 117-118; Aksoy, **a.e.,** s. 16; https://africa.cgtn.com/2018/06/30/sophia-the-robot-arrives-in-ethiopia-although-without-some-parts/, (Çevrimiçi) E.T. 15.04.2022.

109 Şahin, Şahin, **a.e**., s. 118-120; Çaşın, Al, Başkır, **a.g.m.,** s. 31-33.

ortaya atılan bu görüş, Roma hukukundaki kölelik müessesinden esinlenen bu görüş kölelerin fiil ehliyetine sahip olup hak ehliyetine sahip olmadıkları statüyü yapay zekaya uygulamak istemektedirler[110]. Bu görüşe göre yapay zekanın yaptığı eylemler doğrudan sahibine istinat edilerek yapay zekanın tüm kazanımları sahibinin mülkiyeti olarak işlem görecektir. İlk görüş olan eşya olarak niteleyen görüşle aynı olduğunu savunan yazarlar olduğu gibi karşı çıkan yazarlar da mevcuttur.[111]

Öncelikle yapay zekâ türlerine göre bir ayrım yapacak olursak zayıf yapay zekaya asla bir kişilik atfedilmesi düşünülemez bile, örnek olarak sadece satranç oynayabilen bir yapay zekanın hak ve borçlara taraf olması tartışılması dahi yerinde olmayan bir hususdur. Süper yapay zekanın ise uygulamada var olmadığı ve yakın gelecekte de var olmayacağı gerçeği bu tür yapay zekanın şu an için tartışma kapsamından çıkarmaktadır. Genel yapay zekâ ile görüşüme değinecek olursak aslında bir eşya olarak nitelendirilmesi tam olarak doğru olmasa da dijital kişilik verilmesi için de yapay zekâ teknolojisinin hala yetirince gelişmediğini savunanlardanım. Roma hukukundaki kölelik müessesi aslında yapay zekanın şu an ki durumuna uygundur, çünkü Roma'da köleler sadece angarya işi yapmıyordu, doktor, mühendis köleler de mevcuttu. Ayrıca Roma'da efendisinin izin verdiği kadar sermayeyi köle ticarette kullanabilirdi. Burada önemli nokta köle birine zarar verirse efendisi karşılayacaktı. Yapay zekâ açısından bakacak olursak malikinin çizdiği sınırlar içinde hareket eden, sebep olduğu zararların da (üretim veya yazılımdan kaynaklı olmayan) maliki tarafından tazmin edildiği model günümüz açısından en doğru model olacaktır.

II. Kişilik Hakları

Temel kavramlar başlığı altında incelediğimiz resim, video ve ses ile doğrudan bağlantılı bir hukuki kavram olan kişilik hakkı, kişiyi kişi yapan değişmez

110 Serap Helvacı, Murat Topuz, **Geçmişten Günümüze Özdeyişlerle Hukukun Kadim İlkeleri**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2022, s. 469; Şahin, Şahin, **a.e.,** s. 118-120; Çaşın, Al, Başkır, **a.e.,** s. 31-33; Bak, **a.g.m.**, s. 218.

111 Şahin, Şahin, **a.e.,** s. 118-120; Çaşın, Al, Başkır, **a.e.,** s. 31-33.

şahsi değerler bütünü olarak değerlendirilebilir[112]. Yüksek mahkeme kararlarındaki kişilik hakkının tanımına değinecek olursak ise Yargıtay bu hakları kişiyi toplumdan, diğer kişilerden ayırmasını sağlayan kendi özgü haklar olarak konumlandırdığını söyleyebiliriz. Ayrıca aynı kararda Yargıtay kişinin vücut tamlığı, özgürlük, şeref ve haysiyet, özel hayat, ad ve fotoğraf üzerindeki hakların kişilik hakkı olduğunu belirtmektedir[113]. Yargıtay'ın başka bir kararında "*kişilik hakları, kişinin kendi hür ve bağımsız varlık bütünlüğünü sağlar. Bu hak insanın doğumu ile kazanılan ve kişiliğe bağlı bir haktır. Hayat, beden ve ruh tamlığı, vicdan, din, düşünce ve ekonomik çalışma özgürlüğü, şeref, haysiyet ve itibar, ün, ad, sır ve resim hep kişisel varlıklardır*" ifadelerini kullanarak kişilik haklarını geniş bir şekilde tanımlamakla beraber kişilik haklarını saymak suretiyle açıkladığını görüyoruz[114]. Kişilik haklarının tanımlanmasının zor olmasının yanında günümüzde sürekli değişen, dönüşen ve gelişen bir niteliği sebebiyle esnek bir çerçevede değerlendirmek gerekmektedir[115].

Kişilik hakkı, birçok hakkı içinde barındıran bir üst başlık olmakla beraber bu başlık altında kişilik haklarının unsurların değineceğiz. Kişilik hakları değerleri sınırlı sayıda olmamakla beraber bu başlık altında kişinin hayat, sağlık ve vücut bütünlüğü, şeref, onur ve haysiyeti, hayat alanı, görüntüsü ve sesi üzerindeki haklara değinilecektir.

---

112 Mehmet Ayan, Nurşen Ayan, **Kişiler Hukuku**, 9.baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2020, s. 91; Akyasan Birsen, **a.g.e.,** s. 20,21; Hatemi, **a.g.e.,** s. 66; Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, **a.g.e.,** s. 174; Helvacı, **a.g.e.**, s. 103.

113 Y. HGK. E. 2018/2-11, K. 2021/1362, T.09.11.2021 (Çevrimiçi) Kazancı E.T. 10.05.2022; Y. HGK. E. 2017/2-3177, K. 2021/1162, T. 05.10.2021. (Çevrimiçi) Kazancı E.T. 10.05.2022; Y. HGK. E. 2017/2-2670, K. 2021/1052, T. 21.09.2021 (Çevrimiçi) Kazancı E.T. 10.05.2022; Y. HGK. E. 2017/2-2413 K. 2021/996 T. 14.09.2021 (Çevrimiçi) Kazancı E.T. 10.05.2022.

114 Semih Yünlü, **Görüntü Üzerinde Kişilik Hakkı**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021, s. 97; Y. 15.HD, E. 2016/491, K. 2017/2022, T. 10.05.2017 (Çevrimiçi) Lexpera E.T. 11.03.2023.

115 Akyasan Birsen, **a.g.e.,** s. 17, 18.

A. Kişinin Hayat, Sağlık ve Vücut Bütünlüğü Üzerindeki Kişilik Hakları

Kişilik hakkı kapsamında değerlendirilecek ilk hak, önemi itibariyle hayat, sağlık ve vücut bütünlüğü üzerindeki kişilik hakkıdır[116]. İlgili hakları koruyan uluslararası sözleşmelere örnek olarak AİHS 2.maddesi, İHEB 3.maddesi ve ulusal alanda AY'nın 17.maddesi, TCK, TMK ve ilgili kanunlar verilebilir[117].

Kişinin hayat, sağlık ve vücut bütünlüğü hukuk düzeni tarafından sıkı bir şekilde korunup sadece hukuka uygunluk sebepleri kapsamında bu hakka müdahale mümkündür[118].

Yargıtay verdiği bir kararında kişinin fiziksel bütünlüğü yanında ruhsal bütünlüğünün de bu hak kapsamında değerlendirip bu hakkın ihlali durumda manevi tazminat hükmedilebileceğine karar vermiştir[119]. Deepfake ürünlerinin, özellikle cinsel içerikli Deepfake ürünlerinin kişinin ruhsal bütünlüğünü zarar verebileceği göz önüne alındığında Deepfake ürünü üreten kişinin bu hakkı ihlal edeceğinden tazminat sorumluluğu doğacaktır.

B. Kişinin Şeref, Onur ve Haysiyeti Üzerindeki Kişilik Hakları

Sözlük anlamları itibariyle birbirine yakın olan salt manevi hakları içeren kişinin şeref, onur ve haysiyeti üzerindeki kişilik hakkı, kişinin kendisine ve toplum içinde edindiği saygı, güven ve itibarı zedeleyecek her türlü eylem hukuka uygunluk nedenler kapsamında değerlendirilemeyecek her durumda bu hakkın ihlali kapsamında değerlendirmek mümkündür[120]. Bu hak uluslararası alanda AİHS 3.

---

116 Yünlü, **a.g.e.,** s. 98; Dural, Öğüz, **a.g.e.**, s. 104; Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, **a.g.e.,** s. 177,178; Helvacı, **a.g.e.**, s. 110.

117 Yünlü, **a.e.,** s. 98,99; Dural, Öğüz, **a.e.**, s. 104.

118 Yünlü, **a.e.,** s. 100; Dural, Öğüz, **a.e.**, s. 104,105.

119 Y. HGK. E. 2012/4-179, K. 2012/412, T. 27.06.2012 (Çevrimiçi) Kazancı, E.T. 25.07.2023.

120 Yünlü, **a.e.,** s. 103; Akyasan Birsen, **a.g.e.,** s. 75,76; Dural, Öğüz, **a.e.**, s. 130; Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, **a.g.e.,** s. 190; Helvacı, **a.g.e.**, s. 130; Öztan, **a.g.e.,** s. 270.

maddesi[121], İHEB 5.maddesi[122] ile 12 maddesi[123] ve ulusal alanda AY, TCK, TMK ve ilgili kanunlarla düzenlenmiştir[124].

Gerçeklikle bağdaşmayan haberler, bu hakkı ihlal etmektedir. Gerçeklik, güncellik ve kamu yararından yoksun olan haberler, Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarına[125] göre bu hakkın ihlalini teşkil ettiğinden hukuki sorumluluk doğurmaktadır[126].

Bu hakkın tek başına ihlali gündeme gelebileceği gibi örnek olarak Deepfake ürünleriyle kişinin görüntüsü ve sesi üzerindeki kişilik hakkı ihlal etmek suretiyle kişinin onur, şeref ve haysiyetini ihlal edecek Deepfake ürünün üretilmesi durumunda bu hakkın da ihlal edileceği ve iki hak ihlalinin bir olayda karşılaşılması durumu da mümkündür[127].

C. Kişinin Hayat Alanı Üzerindeki Kişilik Hakları

Kişinin hayat alanı, hayatının alenileşmiş kısmı kamuya açık alanı, kişinin sadece belirli kişilerce bilinmesini istediği özel alanı ve kişinin kimse tarafından bilinmesini istemediği kısmı oluşturan gizlilik alanından oluşmaktadır[128].

Kişinin özel ve gizlilik hayatına yapılan müdahaleler kişilik hakkının ihlali niteliğinde olup kişinin olağan biri olmasıyla umama mal olmuş biri olması arasında bir ayrım yoktur[129]. Ancak toplumu aydınlatma görevi ve haber alma hürriyeti

---

121 "Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz."

122 "Hiç kimseye işkence ya da zalimce, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da ceza uygulanamaz."

123 "Hiç kimsenin özel yaşamına, ailesine, evine ya da yazışmasına keyfi olarak karışılamaz, onuruna ve adına saldırılamaz. Herkesin, bu gibi müdahale ya da saldırılara karşı yasa tarafından korunma hakkı vardır."

124 Yünlü, **a.g.e.,** s. 103,104; Akyasan Birsen, **a.g.e.,** s. 78,79; Dural, Öğüz, **a.g.e.**, s. 131.

125 Y. 4. HD. E. 2021/24922, K. 2022/15806, T. 29.11.2022, (Çevrimiçi) Kazancı, E.T. 25.07.2023; Y. HGK. E. 2022/4-506, K. 2022/1422, T. 2,11,2022, (Çevrimiçi) Kazancı, E.T. 25.07.2023; Y. 4. HD. E. 2021/17042 K. 2022/7518 T. 20.4.2022, (Çevrimiçi) Kazancı, E.T. 25.07.2023; Y. 4. HD. E. 2021/820 K. 2021/2299 T. 2.6.2021, (Çevrimiçi) Kazancı, E.T. 25.07.2023.

126 Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, **a.g.e.,** s. 190,191.

127 Yünlü, **a.e.,** s. 105,107,111; Akyasan Birsen, **a.e.,** s. 111,112; Dural, Öğüz, **a.e.**, s. 142,143.

128 Dural, Öğüz, **a.e.**, s. 138; Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, **a.g.e.,** s. 201,202; Helvacı, **a.g.e.**, s. 124.

129 Dural, Öğüz, **a.e.**, s. 141.

kapsamında basın mensuplarının kamuya mal olmuş kişiler ile ilgili yaptığı haberlerde bu korumanın daha hafif şekilde uygulandığını söylemek mümkündür[130].

D. Kişinin Görüntüsü ve Sesi Üzerindeki Kişilik Hakları

Kişinin görüntüsü üzerindeki hakkın ihlal edilmesi için kişinin bütün vücudunun fotoğraf kapsamına alınması zorunlu olmayıp sadece yüzünün bir bölümü veya iç organlarının resimlerinin çekilmesi de bu hakkın ihlalini gündeme getirebilecektir[131].

Kişinin hiç olmadığı bir yerde, hiç olmadığı bir zamanda, hiç olmadığı bir şekilde resmedilmesi, çizilmesi, karikatürize edilmesi veya animasyon haline getirilmesi de bu hakkı ihlal etmektedir[132]. Bu hususun Deepfake teknolojisi ile üretilmiş çoklu ortam eserleri ile benzerlik teşkil ettiğini söylemek mümkündür. Çünkü Deepfake ürünleri de bir kimsenin hiç olmadığı bir yerde, hiç olmadığı bir zamanda, hiç olmadığı bir şekilde tasvir edilmesini mümkün kılan bir teknolojisidir. Bu husus kıyasen Deepfake ürünlerini uyguladığımız zaman Deepfake ürünlerinde tasvir edilen kişinin de kişinin görüntüsü üzerinde hakkı kapsamında kişilik hakkı ihlalini gündeme getirmesi mümkündür.

Kişinin görüntüsü ve sesi üzerinde kişilik hakkı olup bu hakkın ihlali TMK 24.madde gereğince sorumluluk doğurur. Kişinin görüntüsü üzerindeki kişilik hakkı, Alman hukukunda ise 1907 tarihli Telif Hakları Kanunu 22.paragrafı ile kişinin rızası olmadan yayılmasına ve umuma arza karşı korunmuştur[133].

İlgilinin şeref ve haysiyetinin ihlali ilgilinin fotoğraf ve sesi üzerindeki hakların ihlali için şart olmayıp fotoğrafın veya sesin ticari, siyasi veya reklam amacıyla kullanılması veya hukuka veya ahlaka aykırı olarak kullanıldığı durumlarda

130 Dural, Öğüz, **a.e.**, s. 141.

131 Yünlü, **a.g.e.,** s. 108,109; Akyasan Birsen, **a.g.e.,** s. 109; Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, **a.g.e.,** s. 197; Helvacı, **a.g.e.**, s. 135,136; Akipek, Akıntürk, Ateş, **a.g.e.,** s. 391.

132 Yünlü, **a.e.,** s. 109; Akyasan Birsen, **a.e.,** s. 109,126; Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, **a.g.e.,** s. 198; Helvacı, **a.g.e.**, s. 135.

133 Egemen Işık, "Bir Kişilik Değeri Olarak Kişinin Resmi", **İstanbul Hukuk Mecmuası**, C. 78, S. 4, 2021, s. 1727, 1728.

bu hakkın ihlali için yeterlidir[134]. Fotoğraf üzerindeki kişilik hakkı FSEK 86.maddesinde düzenlenmiş olup[135] "FSEK Kapsamında Korunan Fotoğraflar" başlığı altında detaylıca değinilecektir.

Fotoğrafın ticari amaçla kullanımı, TTK kapsamındaki kavramlardan daha geniş bir şekilde ele alınıp gelir (maddi menfaat) getirici her türlü işlem kapsamında kullanılması olarak kabul edilmektedir. Bu bakımdan kullanan kişinin kullanım sonucu doğrudan ve dolaylı olarak gelir edip etmediği hususu bir kriter olarak değerlendirilmemekte olup reklam amacıyla kullanım yoluyla kullanan kişinin itibarının artırılması da bu kapsamda değerlendirilmektedir[136]. Örnek olarak reklam amacıyla kişinin görüntüsünün kullanılması için sözleşme yapılmış ama daha sonra görüntü farklı bir reklam filminde veya bir filmde kullanılmışsa bu durumda sözleşmeye aykırılık yoluyla kişilik hakkının ihlalinden söz edebiliriz[137].

Fotoğrafın ticari amaçla kullanımına ilişkin birçok Yargıtay kararı mevcuttur. Yargıtay'ın öğretmenin fotoğrafı çekilerek ticari amaçla kullanıldığı bir olayda kişinin fotoğrafının çekilmesi suretiyle kar elde edilmesi durumunda vekaletsiz iş görme hükümleri gereğince davacı maddi tazminat isteme yetkisine haiz olduğu, ancak böyle bir talep olmaması manevi tazminat talebi olması nedeniyle manevi tazminata hükmetmiştir[138]. Yargıtay başka bir kararında resmin ticari amaçla kullanılmasını FSEK 86.maddeye aykırı bularak tazminata hükmetmiştir[139].

Herkese açık sosyal medya hesaplarında fotoğraflarını paylaşan kişi, üçüncü kişilerin makul bir şekilde paylaştığı fotoğrafı kullanabileceğine rıza göstermiş olduğu kabul edilmektedir[140]. Ancak bu fotoğrafları aldatıcı şekilde kullanılması, özel olarak da Deepfake teknolojisine konu edilmesi bu rıza kapsamında olmayıp ayrıca rıza alınması gerekmektedir.

---

134 Elif Dinler, "FSEK Kapsamında Fotoğrafın Korunmasının Yargıtay Kararları Çerçevesinde İncelenmesi", **Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** C. 5, S. 1, 2022, s. 336; Yünlü, **a.g.e.,** s. 111-114; Akyasan Birsen, **a.g.e.,** s. 111,122; Dural, Öğüz, **a.g.e.**, s. 143; Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, **a.g.e.,** s. 198.

135 Şafak Parlak Börü, **Fotoğraf Üzerindeki Haklar**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2013, s. 399.

136 Ümit Gezder, "Ölüm Sonrası Hatırayı Koruma Doktrini ve Ölüm Sonrası Kişiliğin Korunması Teorisi", **İstanbul Hukuk Mecmuası**, C. 65, S. 1, 2011, s. 207; Yünlü, **a.g.e.,** s. 179, 180.

137 Yünlü, **a.e.,** s. 187,188.

138 Y. 4. HD. E. 2003/13227 K. 2004/2716 T. 4.3.2004 (Çevrimiçi) Kazancı E.T. 25.07.2023.

139 Y. HGK. E. 1990/4-275 K. 1990/459 T. 3.10.1990 (Çevrimiçi) Kazancı E.T. 25.07.2023.

140 Akyasan Birsen, **a.g.e.,** s. 117.

Günümüz teknolojik gelişmeleri ile kişinin görüntüsü üzerindeki hakkı yeni bir boyut kazanmıştır. Örnek olarak fotomontaj, 3 boyutlu yazıcılar ve Deepfake teknolojisi bu hakkın farklı şekilde yorumlanmasını zorunlu kılmaktadır. Fotomontaj yoluyla ile değiştirilmiş fotoğraf da bu kapsamda kişinin görüntüsü olarak kabul edilmektedir[141]. 3 boyutlu yazıcılar ile kişinin 3 boyutlu figürünü oluşturmak mümkün olup bu figür de kişinin dış görünüşünün yansımasını oluşturduğundan kişinin görüntüsü üzerindeki hakkın ihlali kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir[142].

Kişinin sesi üzerindeki kişilik hakkı, görüntüsü üzerindeki kişilik hakkı ile aynı esaslara tabidir[143].

III. Kişilik Haklarının Ölümden Sonra Korunması

Burada görülen önemli bir husus kişilik hakkının aslında kişiliğe bağlı olması hususudur. Gerçek kişilerde kişiliğin sona erme hali ise TMK m. 28'de "*kişilik, ... ölümle sona erer*" olarak düzenlenmiştir. İsviçre Medeni Kanun'u 31.maddesine göre kişilik hakları, "canlı çocuğun doğumla başlar ve ölümüyle sona erer"[144]. Ancak kanun kişilik haklarının ölümden sonra akıbetinin ne olacağı konusunda detaylı bir düzenleme getirmemiştir[145]. Kural olarak kişilik haklarının ölümle sona erdiğini kabul etmemize rağmen ölen kişinin sağlığında sahip olduğu haklara her türlü müdahalenin yapılamayacağı kabul edilmektedir[146]. Kişilik hakkının ölümden sonra korunması hususu ise oldukça tartışmalıdır.

Aşağıdaki başlıklarda kişiliğin ölümden sonra korunmasına dair doktrindeki iki teori, yüksek mahkeme kararları örnek verilmek suretiyle incelenecektir.

Yargıtay bir kararında davacıların murisin şahsına yönelik davalı tarafından "mikrop" ifadesinin kullanılmasına dair bir inceleme yaparak, kişilik haklarının ölümden sonra korunması hususuna değinerek, bu saldırı ölümün kişiliği mutlak

141 Dinler, **a.g.m.,** s. 336; Yünlü, **a.g.e.,** s. 184; Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, **a.g.e.,** s. 198.
142 Akyasan Birsen, **a.g.e.,** s. 110.
143 Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, **a.g.e.,** s. 199.
144 Dural, Öğüz, **a.g.e.,** s. 23; Gezder, **a.g.m**., s. 208; https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/24/233_245_233/en, (Çevrimiçi) E.T. 11.03.2023.
145 Hatemi, **a.g.e.,** s. 81,82; Yünlü, **a.g.e,** s. 93.
146 Yünlü, **a.e,** s. 93.

surette sona erdirdiği için murisin değil ancak murisin yakınlarının hakları ihlal edildiği durumlarda ilgili davaların açılabileceğini kabul etmiştir. Ayrıca "mikrop" ifadesinin kınama gerektiren nezakete aykırı sözlerden öte manevi tazminatı hak eden bir durum değerlendirilmesi yapılmıştır[147]. Bu kapsamda da görüldüğü üzere Yargıtay uygulamasına göre de kişinin ölümünden sonra kişilik hakları kural olarak korunamamaktadır.

A. Hatırayı Koruma Doktrini

Hatırayı koruma doktrini, temel anlamda kişinin ölümle kişiliğinin bitimini kabul etmekle beraber ölene gösterilmesi gereken asgari bir saygı düzeyinin olduğunu savunmaktadır[148]. TMK m. 28'de kişiliğin ölümle sona erdiği hükmü yer aldığından bu görüşe göre ölümle birlikte hak ehliyetini kaybeden kişi veya ölen kişinin vekili ölen kişinin kişilik haklarının korunmasını isteyemez[149]. Ölenin yakınlarının ölenle ilgili hatıraları arasında güçlü bir bağ bulunduğunda bazı menfaatlerin hukuken korunması gerekmektedir ve bu kapsamda ölenin yakınları kendi kişilik haklarına dayanarak hukuken belirli korumalar talep edebilirler[150]. Ölümle birlikte devredilebilen haklar mirasçılara geçerken kişiye sıkı sıkıya bağlı haklar sona erer, ancak üçüncü kişilerin ölenin kişilik değerlerine saldırı durumunda mirasçılar FSEK kapsamında eser sahibinin mirasçısı sıfatıyla veya doğrudan mirasçı sıfatından kaynaklı malvarlığı hakları ya da kişilik haklarına dayanarak üçüncü kişiye karşı etkili bir savunma yapılması mümkündür[151].

Şunu da belirtmek gerekir ki, İsviçre Federal Mahkemesi kendi cenazesiyle ilgili ölenin kişinin daha önceden verdiği irade beyanının yakınlarının irade beyanından daha üstün tutmuştur. Bu kapsamda murisin Meilen'de defnedilme

147 Y. HGK. E. 2017/4-1392, K. 2020/542, T. 08.07.2020. (Çevrimiçi) Kazancı E.T. 10.05.2022.

148 Hasan Petek, **Kişilik Değerlerinin Ölümden Sonra Korunması**, Ankara, Yetkin Kitabevi, 2015, s. 225; Şirin Aydıncık Midyat, **Kişilik Hakkının Ticarileşmesi (İmaj Hakları)**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2023, s. 137,138.

149 Murat Uçak, "Kişisel Verilerin Ölümden Sonra Korunması", **İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 6, S. 10, 2021, s. 105; Aydıncık Midyat, **a.e.,** s. 137,138.

150 Gezder, **a.g.m.,** s. 212; Petek, **a.g.e.**, s. 265; Yünlü, **a.g.e.**, s. 94.

151 Petek, **a.e.**, s. 223-224.

isteğini yakınlarının Roma'da defin taleplerinden daha önemli görmüştür[152]. Ancak şunu da unutmamak gerekir ki, Türk hukukunda ölen kişinin TMK m. 28 gereğince kişiliği sona erdiği anda hukuk öznesi olma özelliğini kaybederek kaybettiği haklarına ve hukuken korunan menfaatlerine tekrar sahip olma imkânı bulunmamaktadır. Bu bakımdan defin hukuku açısından yukarıda belirtilen uygulama İsviçre hukukuna özgü bir düzenleme olup Türk hukuku bakımından özel bir düzenleme olmamakla beraber ölene gerekli saygının gösterilmesi ile Türk hukukundaki ilgili düzenlemeler kişilik haklarının ölümden sonra korunmasıyla ilgili değil kamusal çıkarların korunması amacıyla konulmuş düzenlemelerdir[153].

Yargıtay bir kararında murisin kişisel değerlerinden olan adının ve görüntüsünün marka olarak tescilini değerlendirmiş ve mirasçılarının açmış olduğu markanın hükümsüzlüğü davasını kabul ederek markanın sicilden tesciline karar vermiştir[154]. Yargıtay bu kararında hatırayı koruma doktrini çerçevesinde hareket ettiği ve mirasçıların bu doktrin çerçevesinde taleplerini kabul ettiği açıktır. Bu bakımdan Yargıtay, murisin kişilik değerlerinin korunmasını mirasçılar eliyle yapılacağını da kabul etmiştir.

Deepfake teknolojisi açısından olguya yaklaşıldığında FSEK kapsamındaki düzenlemeler ışığında olayı değerlendirecek olursak kişilik haklarının ölümden sonra korunması mirasçıların inisiyatifine kalmış bir durum olacağından murisin kişilik haklarını ihlal edecek nitelikte bir Deepfake ürününün mirasçı tarafından onay verildiği durumda ölümden sonra etkin bir korumadan söz etmek mümkün olmayacaktır. Diğer yandan gelecekte çokça göreceğimiz Deepfake teknolojisine karşı bu şekilde, tercihe dayalı bir koruma sağlanması oldukça kifayetsiz olduğu aşikardır.

---

152 https://www.bger.ch/ext/eurospider/live/de/php/clir/http/index.php?highlight_docid=atf%3A%2F%2F129-I-173%3Ade&lang=de&zoom=&type=show_document, (Çevrimiçi) E.T. 07.06.2022; Gezder, **a.g.m.,** s. 213.

153 Petek, **a.g.e.**, s. 205, 263.

154 Y. 11. HD. E. 2019/5414, K. 2020/3119, T. 23.06.2020 (Çevrimiçi) Lexpera E.T. 25.07.2023.

B. Postmortal Koruma Doktrini

Postmortal koruma doktrini (postmortaler Persönlichkeitsschutz), Almanya'da hâkim olmakla beraber Türk hukukunda izlerini ODASANK m. 16 ve FSEK m. 19 ve 86'da görmek mümkündür. Bu kapsamda kişi öldükten sonra onun yakınları adeta onun vekili gibi hareket ederek ölenin kişilik haklarına karşı saldırılara karşı harekete geçmektedirler[155].

Almanya'da postmortal koruma görüşünün uygulamada kabulü Mephisto kararına[156] dayanmaktadır[157]. Alman Anayasa Mahkemesi tarafından bireysel başvuru olarak da değerlendirilen Mephisto davası, Klaus Mann tarafından 1936 yılında yazılan Mephisto isimli romanda Hendrik Höfgen isimli hayali karakterin Gustal Gründgens'e olan benzerliği üzerine murisin evlatlığının daha önce ölmüş olan Gustal Gründgens'in kişilik değerlerinin ihlal edildiği iddiasına dayanmaktadır. Bu karar çerçevesinde Alman yüksek mahkemesi, bazı değerlerin (örnek olarak defin yönteminin vasiyetnamede belirtildiği durumda bağlayıcı olması, mezarın etrafında eğlence yapılmaması) genel kişilik haklarının aksine kişiliğin varlığının ötesinde etkili olduğuna karar vermiştir. Ayrıca Alman Anayasa Mahkemesi, Alman Anayasasının devlete yüklediği insan onurunu koruma görevine atıf yaparak kişilik haklarının dokunulmazlığının tam temininin sağlanması için kişinin ölümden sonra da onuruna yönelik saldırılardan korunacağına dair tam bir güven duygusu içinde yaşaması gerektiği gereğince bazı kişilik haklarının ölümden sonra da devam edeceğine hükmetmiştir[158].

---

155 Rona Serozan, "Doğum Öncesi (Prenatal) ve Ölüm Sonrası (Postmortal) Kişiliğin Korunması", **Prof. Dr. Tuğrul Ansay'a Armağan**, Ed. Sabih Arkan, Aynur Yongalık, Başak Şit, Ankara, Turhan Kitabevi, 2006, s. 322-323; Aydıncık Midyat, **a.g.e.**, s. 134-137.

156 https://law.utexas.edu/transnational/foreign-law-translations/german/case.php?id=1478, (Çevrimiçi) E.T. 07.06.2022.

157 Hayrünnisa Özdemir, "Türk ve İsviçre Medeni Hukukunda Ad Üzerindeki Hak ve Korunması", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 57, S. 3, 2008, s. 592; Gezder, **a.g.m.,** s. 207; Aydıncık Midyat, **a.g.e.,** s. 135,136.

158 Çiğdem Mine Yılmaz, ""Mephisto" Kararı Çerçevesinde Postmortal Dönemde Kişilik Hakkının korunması", **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C. 20, S. 41, 2021, s. 886-891.

Almanya'daki Marlene Dietrich[159], Türkiye'de Safiye Ayla[160] kararına isnaden murisin ad, imza, resim ve ses gibi parasal değeri bulunan kişilik haklarının terekeye dahil olduğu söylenebilmektedir[161]. Safiye Ayla kararı[162] Türk hukukunda kişinin manevi haklarının ölümden sonra korunması bakımından önemli bir karar niteliğindedir. Bu bakımdan incelendiğinde murisin resminin mirasa dahil edilmesi Deepfake teknolojisinin hukuka yansıması bağlamında ciddi sorunlara cebe olacağı aşikardır. Bunun yerine yukarıda da Alman Anayasasının devlete yüklediği insan onurunu koruma görevine paralel şekilde bir düzenleme yapılarak Türk hukukunun insan onuruna veya murisin yaşam tarzına aykırı veya ölen kişinin sağlığında rıza göstermeyeceği durumların hukuken engelleneceği düzenlemeler yapılması Deepfake teknolojisine karşı uygun bir hukuki koruma olacaktır.

IV. Mahremiyet / Özel Hayata Saygı Hakkı

19. yüzyıldan itibaren şehirleşmeye dayalı apartmanlaşma, basının güçlenmesine bağlı olarak kişilerin izlenme imkanlarının artması ve kişinin özel hayatına yönelik müdahalelerin zaman içinde artması mahremiyet / özel hayata saygı hakkının doğması ihtiyacını doğurmuştur[163]. 1890'da Samuel Warren ve Louis Brandeis tarafından yapılan çalışma ile literatüre giren özel hayata saygı hakkı veya mahremiyet hakkı, ilk başta fiziksel bütünlüğe ve özel mülkiyete karşı saldırılara karşı koruma olarak kullanılmışsa da zamanla entelektüel ve manevi dünyanın korunmasını da kapsayan bir şekil almıştır. Kişilerin yalnız kalma hakkı da bu hak kapsamına girmekle beraber Amerikan hukukunda ve doktrinde bu hakkın dört görünümü olduğu kabul edilmektedir: kişinin özel alanlarına izni olmadan girilmesi, kişinin özel hayatına ilişkin utandırıcı sayılabilecek bilgilerin kamuyla paylaşılması,

159 https://law.utexas.edu/transnational/foreign-law-translations/german/case.php?id=726, (Çevrimiçi) E.T. 07.06.2022.
160 Y. HGK. E. 1981/4-70, K. 1983/123, T. 11.02.1983, (Çevrimiçi) Kazancı E.T. 12.05.2022.
161 Serozan, **a.g.m.,** s. 322-323.
162 Y. HGK. E. 1981/4-70, K. 1983/123, T. 11.02.1983, (Çevrimiçi) Kazancı E.T. 12.05.2022.
163 Hamide Zafer, **Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Ceza Hukukuyla Korunması (TCK m.132-134)**, İstanbul, Beta Yayınları, 2010, s. 6.

kişilerin özel hayatları hakkında yanıltıcı bilgi verilmesi ve bir kişinin ismi ve resmi üzerinde tasarruf edilmesi[164].

Kara Avrupa hukukunda böyle bir tasnif olmamakla beraber kişilik hakkı, insan onurunu temel alan daha kapsamlı kabul edilerek özel hayata ilişkin ihlaller bu dörtlü sınıflandırmaya girmese bile insan onuruna aykırı olduğu durumda ihlal kararı verilebilmektedir[165]. Bu bakımdan bazı ülkelerde özel hayata saygı hakkının temelini özel hukuk ekseninde değerlendirirken bazı ülkeler haksız fiil yönüne ağırlık vermekle beraber bazı ülkelerde ise kişilik hakkı yönü daha ağır basmaktadır. Bu özel hayata saygı hakkı, bakımdan yaşama hakkı gibi birinci kuşak haklara nispeten daha farklı yorumlamaya açık, teknolojik değişimlerden yakinen etkilenen bir haktır[166].

Türk hukukunun özel hayata saygı hakkına yaklaşımı Kara Avrupa hukukuna benzer seyrederek kişilik hakkı ekseninde olmuştur. AY'nın 20.maddesi özel hayata saygı hakkını düzenlemekle beraber TCK'nın 9cu bölümü, konusu özel hayatın ihlali olan suçları düzenlemektedir[167].

Kişinin özel hayatının kapsamı muğlak olmakla[168] beraber belirli konuların özel hayat kapsamında olduğu özellikle Deepfake teknolojisine konu olacak çoklu ortam ürünleriyle ortaya çıkan Deepfake ürünü arasında ayrım yapmak gerekir. Bazı durumlarda, özellikle topluma mal olmuş kişilerin işleri ile ilgili konularda fotoğraf ve videoların paylaşılması hukuka uygundur[169]. Lakin bu videoların işlenerek birer Deepfake ürünlerine dönüştürülmesi hukuka uygun değildir. Özel hayat kapsamında olan ses, görüntü ve videoların kişinin rızası dışında Deepfake teknoloji ile işlenmesi ile birlikte işlenmiş Deepfake ürünleri hukuka aykırıdır. Bağımsız bir hak olan kişisel verilerin korunması hakkını mevzuatlarında tanımlamayan ülkeler, bu hakkı özel hayata saygı ekseninde değerlendirmektedir. Bu kapsamında geniş bir kavram olan

---

164 Sanem Aksoy Dursun, "Yargı Kararları Işığında Özel Hayata Saygı Hakkının Basın Özgürlüğü ile İlişkisi", **Kişilik Haklarına İlişkin Güncel Sorunlar**, Ed. Sanem Aksoy Dursun, Arzu Genç Arıdemir, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 33,34.

165 Aksoy Dursun, **a.e.,** s. 34.

166 Zafer, **a.g.e.,** s. 6,7.

167 Aksoy Dursun, **a.g.m.,** s. 35, 36.

168 Sevgi Erarslan, **Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rızanın Aranmadığı Haller**, 2.baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 13.

169 Aksoy Dursun, **a.g.m.,** s. 48.

özel hayata saygı hakkı kapsamında kişinin ses ve görüntülerinin işlenmesi hususu kişisel verilerin korunması hukuku bağlamında incelendiğinden[170] hukuka uygun işleme konusu, kişisel verilerin korunması kapsamında değerlendirilecek olup hangi durumlarda Deepfake teknoloji ile işlenmenin hukuka uygun olacağına değinilecektir.

V. Bir Kavram Olarak Veri ve Kişisel Veriler

KVKK'nın kapsamını çizen KVKK 2.maddesi[171] sadece gerçek kişilerin verilerinin kişisel veri olarak kabul edileceğini hükmetmekle beraber kişisel verileri tanımlanan KVKK 3.maddesi[172] de kişisel verilerin sadece gerçek kişilerin verisi olduğu belirtilmiştir. KVKK kapsamında koruma sadece gerçek kişilerin verilerini koruma altına alsa da tüzel kişilerin verileri TTK ve diğer kanunlarda ticari sır veya farklı tanımlamalarla korunmaktadır[173]. Ancak gerçek kişilerle ilişkilendirmenin mümkün olduğu çalışanların e-posta adresleri veya pay sahibi gerçek kişilere ilişkin veriler niteliğindeki veriler tüzel kişilere ilişkin veri olmasına rağmen veri olarak nitelendirilip KVKK kapsamında korunmaktadır. Belirtilmesi gereken son husus ise TMK 28.maddede[174] kişiliğin ölümle son erdiği düzenlendiğinden KVKK kapsamında korumanın ölümle sona ereceğini kabul etmek gerekir, ayrıca GDPR metninde merhum kişilere uygulanmayacağını düzenlese de üye devletlerin aksi yönde düzenleme yapmasını serbest bırakmıştır[175].

Kişisel veriyi tanımlayacak olursak ise GDPR 4.maddesinin 1.fıkrasında ve KVKK 3.maddesinde x[176]. Kişisel verinin unsurları, bilgi olması, bu bilginin kişiye

---

170 Erarslan, **a.g.e.**, s. 13,14.

171 "Bu Kanun hükümleri, kişisel verileri işlenen gerçek kişiler ile bu verileri tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla işleyen gerçek ve tüzel kişiler hakkında uygulanır."

172 "Kişisel veri: Kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi"

173 Çavuşoğlu, **a.g.e.,** s. 20,21.

174 "Kişilik, çocuğun sağ olarak tamamıyla doğduğu anda başlar ve ölümle sona erer. Çocuk hak ehliyetini, sağ doğmak koşuluyla, ana rahmine düştüğü andan başlayarak elde eder"

175 https://www.hra-decisiontools.org.uk/consent/principles-,deceased.html#:~:text=In%20legal%20terms%2C%20the%20General,death%20does%20extend%20beyond%20death. (Çevrimiçi) E.T. 22.01.2022; Güçlütürk, **a.g.e.,** s. 273.

176 Nafiye Yücedağ, "Medeni Hukuk Açısından Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun Uygulama Alanı ve Genel Hukuka Uygunluk Sebepleri", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C. 75, S. 2, 2018, s. 766; Ekin, **a.g.e.**, s. 8-12; https://gdpr-info.eu/art-4-gdpr/, (Çevrimiçi) E.T. 25.03.2023.

ilişkin olması ve bu kişinin kimliğinin de belirli veya belirlenebilir olmasıdır[177]. Bu bakımdan gerçek kişiyle bağlantılı her türlü veriyi kişisel veri olarak kabul ediyoruz. Kişisel verinin tanımına bakıldığında her türlü bilgini kişisel veri olarak addettiğinden yanıltıcı veya yanlış işlenmiş bilgelerin de belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiye ait olması durumunda kişisel veri olarak kabul etmeliyiz. Ayrıca kanunun 11.maddesinde bu verilerin noksan veya kusurlu işlenmesi durumunda düzeltme hakkı tanıyarak bu önermenin doğru olduğunu göstermektedir. Avrupa hukukunda kişisel olmayan veri kavramı da mevcut olmakla beraber FFD'nin 3.cü maddesinde "*(GDPR'da) tanımlandığı şekliyle kişisel veri dışında kalan veriler*" tanımlanmaktadır[178]. Özellikle Deepfake teknolojisinin kullandığı girdilerin (çoğu zaman) kişisel veri niteliğinde olması kişisel verilerin korunması hukuku kapsamında bu teknolojinin incelenmesini mühim kılmaktadır. AYM'nin yaptığı kişisel veri tanımında kanunda yapılan tanımı mükerrer ifadelerle ve bütün unsurları ile birlilte kabul ettiği görülmektedir[179].

Kişisel verilerin işlenmesi, KVKK'ın tanımlar başlığı atlında olan madde 3 e bendinde tanımlanmış olup tanıma göre, "*kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlem*" kişisel verilerin işlenmesi kapsamına girmektedir. Bu bakımdan Deepfake teknolojisinin kişisel verileri kapsamında yaptığı her işlem kişisel verilerin işlenmesi kapsamında olup KVKK kapsamında işlem gerçekleştirmediği durumda çeşitli müeyyidelere tabi olacağı açıktır.

VI. Özel Nitelikli Kişisel Veri ve Kapsamı

Taşıdıkları önem gereceği bazı verilerin daha sıkı bir koruma rejimine tabi tutulması gerekmektedir. Kişisel verilerin içinde nitelikleri itibariyle daha kapsamlı

177 Ekin, **a.e.**, s. 8-12.
178 Güçlütürk, **a.g.e.**, s. 89.
179 AYM E. 2014/196 K. 2015/103 T. 12.11.2015. (Çevrimiçi) (Lexpera) E.T. 21.01.2023.

bir koruma altına aldığımız kişisel verilere özel nitelikli kişisel veriler diyoruz. KVKK, kişisel veri kavramının yanında kanun özel nitelikli kişisel verileri saymıştır. Kanunun 6.maddesine göre özel nitelikli kişisel veriler kapsamına alınan kategoriler: "

- *İlgili kişinin ırkı,*
- *İlgili kişinin etnik kökeni,*
- *İlgili kişinin siyasi düşüncesi,*
- *İlgili kişinin felsefî inancı,*
- *İlgili kişinin dini, mezhebi veya diğer inançları,*
- *İlgili kişinin kılık ve kıyafeti,*
- *İlgili kişinin dernek, vakıf ya da sendika üyeliği,*
- *İlgili kişinin sağlığı,*
- *İlgili kişinin cinsel hayatı,*
- *İlgili kişinin ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri*
- *İlgili kişinin biyometrik ve genetik veriler*"

Yukarıda sayılan kişisel veri kategorilerine dahil olan kişisel veriler, özel nitelikli kişisel veri olarak tanımlanarak farklı usulle esaslara tabi kılınmıştır. Bu tür veriler kişilerin kişiye özgü niteliklerden doğan sebeplerden ayrımcılığa uğramasını, toplumdan dışlanmasını ve sosyal ilişkilerinin tehlike altına girmesini engellemek için daha sıkı bir koruma altında alınmıştır[180]. Diğer yandan kişisel verilerin hukuka aykırı kaydedilmesi suçunu düzenleyen TCK madde 135'in 2. Fıkrasında cezayı artıran durumların özel nitelikte kişisel verilerin işlenmesi olduğunu görebiliriz. Kanun koyucu sadece işlenmesi bakımından ek şartlar getirmekle kalmamış özel nitelikli kişisel verilerin ilgili suçlardan birine konu olması durumunda cezayı

[180] Fatmagül Kale Özçelik, "Covid-19 Salgını Sürecinde Üniversite Eğitiminde Kullanılan Uzaktan Eğitim Platformlarının 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Çerçevesinde Değerlendirilmesi", **Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 11, S. 1, 2021, s. 146; Umut Emre Yağlıdere, **KVKK Kapsamında Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme (TCK m. 136 ve 137)**, İstanbul, Platon Plus Yayıncılık, 2022, s. 42,43; Öğretmen Kotil, **a.g.e.,** s. 88.

ağırlaştırıcı bir sebep sayarak koruma bağlamında hem özel hukuk alanında hem ceza hukuku alanında hükümler getirmiştir[181].

GDPR 9.madde kapsamında cinsel yönelim de özel nitelikli kişisel veriler kapsamına alınmıştır[182]. Diğer yandan GDPR kılık ve kıyafet ile dernek ve vakıf üyeliğini bu kapsamda değerlendirmemiştir[183].

Türk hukuku bakımından değerlendirildiğinde KVKK, biyometrik verileri özel nitelikli olarak kabul etmesinin yanında bu çalışma kapsamında incelenmesi gereken bir konudur. En basit anlatımla biyometrik veriler, "*her gerçek kişiye özgü olan biyolojik, fizyolojik ve davranışsal yapısından kaynaklı*" verilerdir[184]. Bu her gerçek kişinin kendine özgü olduğundan yapısı gereğince özel bir koruma altına alınması gerekmektedir. Günümüzde tanımlama ve doğrulama işlemlerinde yoğun olarak kullanılan bu verilere örnek olarak parmak izi, retina, kişinin yüz yapısı, sesi, damar yapısı, el yazısı, imza, klavye dokunuşları, yürüyüş yapısı ve parmak hareketleri gösterilebilir[185]. Yargıtay ise biyometrik veriyi, "*kişinin kendine özgü fiziksel veya biyolojik niteliklerine dayalı olarak insanların kimliğini tespit için dijital teknolojiden faydalanma bilimi*" olarak ifade etmiştir[186]. Benzer şekilde Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Kartı Yönetmeliğinin 4.maddesinde ise biyometrik verinin kimlik tespit için işlenen veriler olduğu vurgulanmıştır. Bu bakımdan biyometrik veriler oldukça geniş bir yelpazeyi kapsamla beraber kapsamı bakımından birçok tartışmayı da beraberinde getirmiştir. Gelişen teknoloji ile birlikte yüz tanıma sistemlerinin veri tabanları vasıtasıyla dijital bir görüntü ve videodan kişileri tanıyabilmesinin yanı sıra ses tanıma sistemleri yoluyla kişilerin ağızlarını hareket ettiriş biçimleri veya ses tellerinin şeklinden bile kimlik tespiti yapılabilmesinin mümkün olması, biyometrik verilerin kapsamının oldukça genişlenmesi ile sonuçlanmaktadır.

---

181 Yağlıdere, **a.e.,** s. 42,43; Öğretmen Kotil, **a.e.,** s. 88.

182 https://gdpr-info.eu/art-9-gdpr/, (Çevrimiçi) E.T. 14.03.2023; Öğretmen Kotil, **a.g.e.,** s. 88.

183 Öğretmen Kotil, **a.e.,** s. 88.

184 Göksu Hazar Erdinç, "Ölçülülük İlkesi ve Açık Rıza Kapsamında Biyometrik Verilerin İşlenmesi", **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, Cilt 2, Sayı 1, 2020, s. 3; Öğretmen Kotil, **a.e.,** s. 88.

185 Öğretmen Kotil, **a.e.,** s. 88.

186 Y. CGK. E. 2012/12-1514 K. 2014/312 T. 10.6.2014, (Çevrimiçi) Lexpera E.T. 11.03.2023; Y. 12. CD. E. 2011/15747 K. 2012/12099 T. 15.5.2012, (Çevrimiçi) Lexpera E.T. 11.03.2023.

Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 07 Nisan 2020 tarihinde yaptığı açıklamada ses ve görüntülerin de biyometrik kişisel veri olarak sayılması gerektiği yönündedir[187]. Bu duyuruyu esas alacak olursak, Deepfake teknolojisinin girdisi olan ses ve görüntüler, özel nitelikli kişisel veriler kapsamındadır ve Deepfake teknolojilerin yarattığı hukuki ihtilafları özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi kapsamında değerlendirmek gerekecektir. Ancak doktrinde bu görüşe karşı çıkan yazarlar olduğu gibi[188] bu görüşe katılan azınlıkta bir görüş de vardır[189].

Deepfake teknolojisinin girdisi olan fotoğraf, video ve ses gibi çoklu ortam ürünleri, ancak gerçek kişinin kimliğini belirli veya belirlenebilir kıldığı sürece biyometrik veri kapsamına alınıp özel nitelikli kişisel verilere özgülenmiş korumadan yararlanabilir[190]. Ayrıca bir analiz veya işleme sonucu çoklu ortam eserleri, bir gerçek kişinin kimliğini belirli veya belirlenebilir kıldığı durumda da aynı koruma kapsamına alınacaktır[191]. Deepfake teknolojisinin kullanım alanlarına baktığımızda genel olarak bir gerçek kişinin kimliğinin belirli veya belirlenebilir olması amaçlandığı için Deepfake teknolojisinde kullanılan her çoklu ortam eserinin özel nitelikli kişisel veriler kapsamında olduğundan KVKK'ın ilgili korumasından yararlanması gerekmektedir. Örnek olarak Deepfake teknolojisi ile bir kişinin bir partinin merkezinde veya bir sendikada çalışırken veya bir dini ibadet hanede ibadet ederken bir fotoğrafı veya videoyu oluşturulabilir, ayrıca Reveng Porn veya çeşitli amaçlarla kişilerin cinsel hayatını gösteren içerikler de üretilmesi oldukça yaygındır. Bu yolla özel nitelikle kişisel veriler paylaşılarak toplumda ilgili kişi özelinde düşünceler ortaya çıkmaktadır.

Özel nitelikli kişisel verilerin koruma alanı temel hak ve özgürlükler ile ilişkisinin daha kuvvetli olmasından dolayı diğer kişisel verilere göre daha geniştir. KVKK, bu tür verilerin işlenmesini düzenlemekle beraber sağlık ve cinsel yaşamla

187 https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6723/Uzaktan-Egitim-Platformlari-Hakkinda-Kamuoyu-Duyurusu, (Çevrimiçi) E.T. 19.09.2022.

188 Murat Volkan Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, 3.baskı, İstanbul, Hukuk Akademisi, 2020, ,s. 181-182; Mücahit Ünal, "Ses ve Görüntü Verilerinin Paylaşılmasının Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Açısından Değerlendirilmesi", **Lexpera Blog**, 2020, https://blog.lexpera.com.tr/ses-ve-goruntu-verilerinin-paylasilmasinin-kisisel-verilerin-korunmasi-kanunu-acisindan-degerlendirilmesi/, (Çevrimiçi) E.T. 19.09.2022.

189 Kale Özçelik, **a.g.m.,** s. 147-148.

190 Öğretmen Kotil, **a.g.e.,** s. 89.

191 Öğretmen Kotil, **a.e.,** s. 89,90.

ilişkili olan verilerle ilgili farklı işleme şartları da öngörmüştür[192]. GDPR ise genetik, biyometrik ile sağlığa ilişkin verilerin işlenmesinde üye devletlere düzenlenenden farklı düzenleme yapma serbestisi sağlamıştır[193]. Deepfake teknolojisi ile de bu verilere ilişkin çoklu ortam eserleri üretildiğinde, ilgili düzenlemeye tabi olacaktır.

VII. Kişisel Verinin Unsurları

Kişisel veri kavramını incelerken 4 unsurun mevcudiyetinden söz edebiliriz. Bunlar bilgi unsuru, kişi unsuru, ilişkilendirilebilirlik unsuru ve belirlenebilirlik unsurudur. Bilgi unsuru, KVKK madde 3'de yapılan tanımdaki "her türlü bilgi" ifadesine istinaden bilginin gizli veya aleni[194], doğru veya yanlış olmasının, nesnel veya öznel olmasının, saklanma biçiminin, işleme yönteminin, güncel veya eski olmasının niteliğine etki etmeyecek her türlü bilginin kişisel veri olmasına dayanmaktadır. Kişi unsuru, sadece gerçek kişilerin[195] kişisel verilerinin korunacağını ifade etmektedir. İlişkilendirilebilirlik unsuru, kişisel verinin içerik, amaç veya sonuç bakımından ilgili gerçek kişiyle ilişkili olmasını ifade etmektedir. Belirlenebilirlik unsuru ise ilgili kişinin kimliğinin belirli veya dolaylı veya doğrudan belirlenebilir olmasını kapsamaktadır[196].

A. Kişi Unsuru

Bir verinin kişisel veri olarak değerlendirilebilmesi için belirli veya belirlenebilir bir kişiye ait olmalıdır[197]. Bu bakımdan TMK ve KVKK bakımından kişi tanımının ne anlama geldiği, Deepfake teknolojinin temeli olan yapay zekanın kişilik durumu, dünyadaki uygulamaları ve belirli veya belirlenebilir kişi ifadesinin ne anlama geldiği hususu bu başlık altında değerlendirilecektir.

---

192 Öğretmen Kotil, **a.e.,** s. 90.

193 Öğretmen Kotil, **a.e.,** s. 90.

194 Aleni bilgi konusunda bir husus değinmek gerekirse, bilginin veya verinin aleni olması bu bilginin veya verinin üçüncü kişilerce işlenmesi hakkını doğurmaz. İnternet sitesi üzerinden yapılan bir işleme üzerine verilen 07.11.2019 tarihli 2019/331 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kurumunun Kurul kararında kişisel verilerini işlemesi, KVKK'na aykırı olduğu kabul edilmiştir. Bu bakımdan ileriki paragraflarda da değinileceği üzere aleni verilerin Deepfake teknolojisinin konusunu oluşturması durumu da ilgilinin rızası olmadığı durumda (istisnai haller hariç) KVKK'a aykırılık oluşturacaktır.

195 Doktrinde tüzel kişilerin kişisel verilerinin korunması konusu tartışmalıdır.

196 Esra Tepe, **Özel Hukuk Açısından Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatları Işığında Kişisel Verilerin Korunması**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2021, s. 23-38.

197 Çavuşoğlu, **a.g.e.,** s. 18.

Batı dillerinde kişi sözcüğü Latince maske anlamına gelen persona sözcüğünden türemiş olup İtalyanca persona, Almanca person, Fransızca personne olarak dilde yerini almaktadır. Latince persona sözcüğü tiyatro oyunlarındaki karakterler için ifade edilmiş olsa da zamanla gerçek hayattaki karakterler, kişiler için kullanılır olmuş bir karakteri oynayan canlandıran anlamına gelen muşahhis sözcüğü dilimize şahıs sözcüğü olarak geçmiş, eski medeni kanunumuzda da TMK'da kullandığımız kişi yerine şahıs olarak kullanılmaktaydı[198].

KVKK 3.maddedeki kişisel veri tanımında belirli veya belirlenebilir kişi olması hususu vurgulanırken CETS 108'in 2.maddesinde de bu husus belirtilmiştir. Belirli veya belirlenebilir olması kişisel verinin kime ait olduğunu belirleyebiliyorsak bu unsurun oluştuğundan bahsedebiliriz[199]. Belirlenebilir olma açısından incelendiğimizde her somut olaya göre yorum yaparak gerçek kişinin kimliği gerçekten belirlenebiliyorsa bu unsurun sağlandığından söz edebiliriz[200]. Kişisel Verileri Koruma Kurumunun 28/05/2020 tarihli ve 2020/435 sayılı kararında gerçek kişinin adı, soyadı, doğum tarihi veya yeri gibi bilgiler gerçek kişinin belirlenmesinde kesin bilgilerle birlikte kişinin fiziki, ailevi, ekonomik ve sosyal özelliklerinin de kişinin belirlenmesinde dikkate alınması gereken özellikler olduğunu belirtmiştir[201].

Belirli veya belirlenebilir bir kişi istinat edilebilmesi için kişisel veri niteliğinin tartışmalı olduğu veriye bakmak kifayet gelmemekte teknik bilgi ve ekipmanların imkan sağladığı veya olay özelinde ilgili diğer verilerle birlikte değerlendirmek gerekmektedir. Bir ismin belirli bir listede olması o listeyi ilgili diğer veri niteliğine haiz olduğunu gösterirken dinamik IP (Internet Protocol) adresinin teknik bilgi ve ekipmanlarla gerçek kişiyle ilişkilendirilebildiği durumda belirli veya belirlenebilirlik sağlandığından kişisel veri niteliğinde olduğunu söylemek

198 Ömer Ergün, "Kişi Kavramı ve Çeşitleri", **Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi**, C. 1, S. 1, 2017, s. 3,4.
199 Çavuşoğlu, **a.g.e.,** s. 21,22; Öğretmen Kotil, **a.g.e.,** s. 83.
200 Öğretmen Kotil, **a.e.,** s. 83.
201 https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6916/2020-435, (Çevrimiçi) E.T. 14.03.2023.

gerekmektedir[202]. Bu nedenle makul süre ve yöntemlerle tüm araçlar kullanılarak tüm verileri değerlendirmek suretiyle gerçek kişiyi belirlemek gerekmektedir[203].

Deepfake teknolojinde kullanılan kişisel veri, Deepfake ürününün ortaya çıktığı durumda tespit edilmesi her zaman mümkün olmamaktadır. Bu gibi durumlarda belirli veya belirlenebilir kişi unsurunun nasıl sağlanacağı tartışılmalıdır. Bu nedenle belirli veya belirlenebilir kişinin tespitinde kullanılan yaklaşımlara da değinmek gerekmektedir.

İlk olarak doktrinde risk odaklı yaklaşım olarak ifade edilen yaklaşıma göre kullanılması makul veya muhtemel yöntemlerle kişinin belirlenmesi mümkün olduğu durumlarda kişisel veri niteliğine haiz olacağı, ilgili kişinin belirlenmesi teorik olarak mümkün olduğu durumlarda verinin anonimleştiği ve kişisel veri olarak değerlendirilmesi mümkün olmamaktadır. Sıfır risk yaklaşımına göre ise anonim hale getirilmiş verinin geri döndürülmesinin çok düşük ihtimalle mümkün olması veya sadece teoride mümkün olduğu durumlarda dahi ilgili veri, bir kişi ile ilişkilendirilebildiğinden kişisel veri kapsamında değerlendirmek gerekmektedir. Dünyada farklı uygulamalar olmakla beraber İngiltere ve İrlanda veri koruma otoriteleri ilk yaklaşımı benimseyerek mevcut durum ve teknolojik imkanlarla tespitin mümkün olmadığı durumlarda verinin anonim olduğunu kabul ederken ikinci yaklaşımı benimseyen Fransız veri koruma otoritesi verinin anonim olarak kabul edilmesi için hiçbir ihtimalle belirli veya belirlenebilir olmamasını aramıştır[204].

Deepfake teknolojisi bakımından önemli nokta, Deepfake ürünlerinde belirli kişilere ait bazı verilerin mevcut olmasına rağmen mevcut durum ve teknoloji ile Deepfake ürününe girdi olan tüm verilerin kimlere ait olduğunun tespitinde yaşanabilecek güçlüklerdir, zira örnek olarak bir kişinin dudağı veya kulağı kullanıldığında ilgili verinin kime ait olduğunun tespiti çoğu durumda mümkün olmamaktadır. Eğer ilk görüş kabul edilirse (uygulamada ve doktrinde ağırlıklı görüş birinci görüştür), Deepfake ürünlerine ilk bakışta yapılan gözlemler veya teknolojinin imkan verdiği ölçüde yapılan analizlerde girdi olarak kullanılan

202 Güçlütürk, **a.g.e.,** s. 274, 275; Öğretmen Kotil, **a.g.e.,** s. 84,85.
203 Öğretmen Kotil, **a.e.,** s. 84,85.
204 Güçlütürk, **a.g.e.,** s. 275-279.

verilerinin belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiye ait olduğu tespit olunanlar kişisel verilere sağlanan korumadan yararlanacak tespit edilmeyenler anonim olarak kabul edilecektir. Diğer yaklaşımın kabul edildiği durumda ise Deepfake teknolojinin kullanılan girdilerin hepsinin paylaşılması lazım ki Deepfake ürününün ortaya çıkması sürecinde kimlerin kişisel verilerinin kullanıldığı tespit edilebilsin, diğer durumda bu paylaşımı yapmayan Deepfake ürünleri şüpheli hale gelecek, ilgili ürün her zaman bir dava tehlikesi altında kalacaktır ki, bu durum hukukun genel prensiplerine aykırıdır.

Son olarak şu durum da dikkate alınmalıdır ki, bir verinin mevcut durum ve teknolojik imkanlarla kime ait olduğunu tespit edilememesine rağmen gelecekte gelişen teknolojik imkanlarla verinin belirli veya belirlenebilir bir kişiye ait olduğu tespit edildiği durumda işlendiği tarihten itibaren değil belirli veya belirlenebilir bir kişiye istinat edildiği andan itibaren kişisel veri korumasından yararlanabilecek ve ancak tespit edildiği andan başlamak üzere KVKK hükümlerine tabi olacaktır[205].

Verinin belirli veya belirlenebilir olmasının belirlenmesi riskinin kimin tarafından değerlendirilmesi hususu doktrinde iki teori çerçevesinde açıklanmaktadır. KVKK tarafından da benimsenen objektif teoriyi savunanlara göre herhangi bir gerçek veya tüzel kişinin herhangi bir ihtimalde verinin kime ait olduğunu tespit edebiliyorsa verinin kişisel veri olarak kabul edilmesi gerekirken GDPR tarafından da benimsenen subjektif teoriyi savunanlara göre ise verinin kim ait olduğunun belirlenmesi ihtimalinin gerçekçi olduğu durumda (hacklemek gibi yasadışı yollar hariç) ancak kişisel veriden söz edebiliriz[206].

B. Bilgi Unsuru

KVKK 3.maddesi ve GDPR 4.maddesi kişisel verinin gerçek kişinin kimliğini belirli veya belirlenebilir kılan bütün bilgilerin kişisel veri kapsamında olduğu hükmolunmuştur[207]. AYM bir kararında ise cinsel içerikli görüntülerin kişisel veri kapsamında değerlendirilemeyeceğine karar vermiştir. Diğer yandan örnek

---

205 Güçlütürk, **a.e.,** s. 282-283.
206 Güçlütürk, **a.e.,** s. 284-286.
207 Çavuşoğlu, **a.g.e.**, s. 17, 22; Öğretmen Kotil, **a.g.e.,** s. 86.

olarak kişinin görüntüsü, sesi, adı, soyadı, IP adresi, iletişim adresleri, TC kimlik numarası, hakkında yapılan yorumlar gibi gerçek kişinin fiziksel, psikolojik, genetik, fizyolojik, iktisadi veya içtimai kimliği ile ilgili her bilgi bu kapsamda değerlendirilmektedir[208]. Bir nesne ile ilişkili olmasına rağmen dolaylı olarak bir gerçek kişinin kimliğinin belirlenebilir hale getiren her türlü verinin de kişisel veri kapsamında değerlendirmemiz gerekiyor. Örnek olarak trafik suçlarında araba plakasının tespit edilmesi durumunda araba sahibinin kimliğinin de tespit edilmesi durumu gösterilebilir[209].

Bilginin öznel veya nesnel olması, gerçek hayatta olması veya sanal dünyada olması kişisel veri olarak değerlendirmek için bir şart olmamakla beraber gerçek kişiye ilişkin bilginin gerçek veya yalan olması da bu değerlendirme bir şart değildir. Örnek olarak bir gerçek kişiye ilişkin diğer kişilerin gerçek hayatta veya sosyal medya platformlarındaki düşünce, değerlendirme ve kanaatleri kişisel veri olmakla beraber bir gerçek kişiye ilişkin gazete veya internet ortamındaki yalan haberler veya gerçek hayattaki iftira olayındaki iftira da kişisel veridir[210]. Bu kapsamda Deepfake teknoloji ile kişinin sahte ses ve görüntülerinin oluşturulması da gerçek kişinin kişisel verisi kapsamındadır ve KVKK kapsamında korunmaktadır.

C. İlişkilendirilebilirlik Unsuru

Bu unsur verinin ilgili kişiye ilişkin olup olmaması açısından değerlendirme yapmaktadır. Örnek olarak bir kişinin fotoğraf ve videolarında kişinin ilgili kişi olduğunu tespit edebiliyorsak bu unsur sağlanmıştır[211]. Bu başlık altında tartışmalı konu verilerin nesnelerle ilgili durumda verilerdeki kişisel veri niteliğinde olması muhtemel gerçek kişilerle ilgili veriler olup çalışma konumuz itibariyle bu tartışmayı değerlendirmek akademik olarak yararlı olmayacaktır.

İlgili kişi ile ilgili gerçeği yansıtmayan veriler, ilişkilendirilebilirlik unsurunu sağladığı için bilginin tamamen yalan veya yanlış olduğu durumda bile kişisel veri

208 Çavuşoğlu, **a.e.**, s. 17, 22; Öğretmen Kotil, **a.e.,** s. 86.
209 Öğretmen Kotil, **a.e.,** s. 87.
210 Çavuşoğlu, **a.g.e.**, s. 23.
211 Dülger, **a.g.e.,** s. 168,169.

olarak değerlendirmek gerekecektir[212]. Deepfake teknolojisi üretilen sahte çoklu ortam eserleri bir gerçek kişi ile ilişkilendirilebilir olduğu durumda ilgili kişinin kişisel verisi olarak değerlendirilip KVKK kapsamındaki korumadan yararlanacaktır.

D. Belirlenebilirlik Unsuru

Veriler, KVKK kapsamında kişisel verilere ilişkin korumadan yararlanabilmesi için gerçek kişinin verisi olması gerekmektedir. Bu kapsamda tüzel kişiler bu korumadan yararlanamayacaklardır. Ölmüş kişilerin ise hukuken kişiliği sona erdiği için ölmüş kişilerin verileri kişisel veri olarak değerlendirilmeyecektir[213].

Doktrinde ölmüş kişilerin, ölmüş kişilerin yakınlarıyla ilgili olduğu durumlarda kişisel veri korumasından yararlanabileceği savunulmaktadır. Örnek olarak ölmüş kişinin resmi, yakınlarının hatıralarını da içeriyorsa yakınlarının kişisel verisi olacağı için korumadan yararlanmalıdır[214]. Bu görüşü Deepfake bakımından değerlendirirsek FSEK kapsamındaki korumayı bir kenara bıraktığımız durumda ölen kişinin görüntüleri yakınlarının hatırasını içerdiği düzeyde kişisel verilere ilişkin korumadan yararlanarak ancak yakınlarının açık rızası ile işlenebilecektir.

VIII. Kişisel Verilerin Korunması Hukuku Bakımından Temel İlkeler

Avrupa Birliği düzenlemeleri temel alınarak hazırlanan genel ilkeler başlıklı KVKK 4.maddede[215] kişisel verilerin korunması hukukunda kabul edilen ilkeler sayılmıştır. Kişisel veri işleme faaliyetinin hukuka uygun olabilmesi için maddede numerus clausus (sınırlı sayı) ilkesine uygun kümülatif olarak düzenlenmiş bütün

---

212 Dülger, **a.e.,** s. 171.
213 Dülger, **a.e.,** s. 171-173.
214 Dülger, **a.e.,** s. 173.
215 "(1) Kişisel veriler, ancak bu Kanunda ve diğer kanunlarda öngörülen usul ve esaslara uygun olarak işlenebilir.
(2) Kişisel verilerin işlenmesinde aşağıdaki ilkelere uyulması zorunludur:
a) Hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma.
b) Doğru ve gerektiğinde güncel olma.
c) Belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme.
ç) İşlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma.
d) İlgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme."

ilkelere uygun olması zorunludur[216]. Bu ilkeler genel çerçeve çizmesinin yanında her somut olayda durumun gerekliliklerine uygun bir şekilde yorumlanmak suretiyle uygulanması gerekmektedir[217]. Özellikle Deepfake teknolojinin işleyiş prensibi ile kişisel verilerin korunması hukukundaki ilkelere bakıldığında çatışma hali olduğu aşikardır. Deepfake teknolojisi büyük miktarda veri girişi gerektirirken kişisel verileri koruma hukuku özellikle veri minimizasyonu ilkesi başta olmak üzere kişisel verilerin işlenmesini sıkı bir koruma altında sınırlı işlemeyi kabul ettiği için ilkeler ile teknolojinin işleyişi özel olarak inceleme konusu yapılması gerekmektedir. Bu başlık altında ilkeler genel olarak ifade edildikten sonra Deepfake teknoloji yoluyla otomatik olarak veri işleme faaliyeti kapsamında ele alınacaktır.

A. Hukuka ve Dürüstlük Kurallarına Uygun Olma

KVKK 4.maddede a fıkrasında yer verilen ve diğer ilkeleri de kapsayarak genel bir kural niteliğinde olan bu ilke, kişisel verilerin işlenmesinde geniş anlamda hukuk kurallarına ve TMK 2.maddede belirlenen dürüstlük kuralına uygun olma zorunluluğunu ifade eder. Hukuka uygunluk salt olarak KVKK kapsamında hukuka uygunluk veya Türk hukuk mevzuatına uygunluk olarak algılanmamalı, geniş anlamda genel hukuk normlarına ve evrensel hukuk ilkelerine uygunluk olarak yorumlanmalıdır. Örnek olarak kanunda öngörülen hallerde veri işleme faaliyetlerinden birinin icrası durumda AY'da güvence altına alınan hak ve özgürlüklere aykırılık durumunun mevcut olması halinde kişisel veri işlemenin bu ilke uyarınca hukuka aykırı olduğundan bahsedeceğiz. Bu anlamda dürüstlük kuralı hukuken aykırı bir veri işleme faaliyeti olmasa bile her somut olayın şartlarına göre değerlendirildiğinde bu durum kişinin menfaatlerini olumsuz etkileme durumu söz konusu olduğunda devreye girecektir[218]. Veri sorumlusu, kişisel verilerin korunması hakkını ihlal ettiği veya ilgili kişinin kişisel menfaatlerini ve makul beklentilerine

216 Güçlütürk, **a.g.e.,** s. 297; Dülger, **a.g.e.,** s. 262.

217 Öğretmen Kotil, **a.g.e.,** s. 107.

218 Eylem Aksoy Retornaz, Osman Gazi Güçlütürk, "Yapay Zekanın Kişisel Veri Kavramı ve Kişisel Verilerin İşlenmesinde Temel İlkelerle İlişkisi", **Gelişen Teknolojiler ve Hukuk II: Yapay Zeka**, Ed. Eylem Aksoy Retornaz, Osman Gazi Güçlütürk, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021, s. 287-289; Güçtlütürk, **a.g.e.,** s. 297, 298; Çavuşoğlu, **a.g.e.,** s. 54, 55; Nafiye Yücedağ, "Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Genel İlkeler", **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, C. 1, S. 1, 2019, s. 48, 49; Dülger, **a.g.e.,** s. 263, 264; Öğretmen Kotil, **a.g.e.,** s. 108.

aykırı bir şekilde kişisel verileri işlediği, ilgili kişinin güveninin kötüye kullanıldığı, ilgili kişinin yanılgılarından yararlanıldığı durumlarda dürüstlük kuralının ihlali gündeme gelecektir[219]. Bu nedenle veri sorumlusu ilgili kişinin haklarının kullanılmasına karşı herhangi bir engelleyici eylemde bulunmaktan kaçınmanın yanında ilgili kişiyi yanıltacak her türlü eylemde de bulunmamakla yükümlüdür[220]. Veri sorumlusunun, ilgili kişiden aldığı rıza ilgili kişinin öngörmesinin mümkün olmadığı durumlar için geçerli olmayıp veri sorumlusu, objektif makul bir kişinin öngörmesinin mümkün olmadığı gibi ilgili kişinin de beklemediği sonuçların doğmaması için idari ve teknik tedbirleri almak yükümlülüğü altındadır[221].

GDPR hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma ilkesini hukuka uygunluk, hakkaniyet ve şeffaflık olarak ifade etmekteyken Kişisel Verileri Koruma Kurumu da bazı kararlarında şeffaflık unsuru olayı değerlendirirken dikkate alarak şeffaflık unsuruna aykırılıkları hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma ilkesinin ihlali olarak değerlendirmektedir[222].

Bu bakımdan Deepfake ürünlerinin hukuka aykırı olması durumunu bir kenara bırakırsak bazı durumlarda dürüstlük kuralı gereğince bile bu ilkenin ihlal edildiğini söyleyebiliriz. Bu bakımdan Deepfake teknolojisi ile otomatik olarak veri işleme durumunda yasal mevzuat eksikliğinden dolayı kişisel hak ihlalleri mümkünken ilgili kişi her zaman kişisel verilerin işlenmesinin dürüstlük kuralına aykırı olduğunu iddia etmesi mümkündür.

B. Doğru ve Gerektiğinde Güncel Olma

Doğru ve gerektiğinde güncel olma ilkesi, veri sorumlusunun veri işleme faaliyeti kapsamında işlemeye tabi tuttuğu kişisel veri niteliğindeki verilerin doğru ve güncel olması hususunda kanaate vardığı durumda kişisel verinin doğru ve güncel olması hususunda ilgili kişiye başvurması gerekliliğini ifade eder. Veriler doğru ve gerektiğinde güncel olmadığı durumlarda ilgili kişi çeşitli zararlara uğrama riski

219 Çavuşoğlu, **a.e.,** s. 55; Yücedağ, **a.e.,** s. 50; Dülger, **a.e.,** s. 265,266; Öğretmen Kotil, **a.e.,** s. 109.
220 Öğretmen Kotil, **a.e.,** s. 109.
221 Dülger, **a.g.e.,** s. 266.
222 Güçlütürk, **a.g.e.,** s. 298; Yücedağ, **a.g.m.,** s. 49.

altında olacaktır. Bu bakımdan veri sorumlusu KVKK 4.madde uyarınca yalnız doğru ve güncel kişisel verileri işleyebilir[223].

Maddenin gerekçesinde doğru ve gerektiğinde güncel olma ilkesi uyarınca veri sorumlusunun aktif özen borcu ancak ilgili kişiyle ilgili bir sonuç doğurduğu durumda geçerli olduğu düzenlenmiştir[224]. Deepfake ürünleri ilgili kişi açısından bir sonuç doğurduğu için bu ilke göz önüne alınmalıdır, özellikle Deepfake ürünün üretilmesi için ilgili kişi ile yapılmış sözleşmesi olduğu durumda bu ilkenin ihlal edilmesi sözleşme tarafı ilgili kişi açısından maddi ve manevi tazminat talep etme hakkı doğurur. Ancak veri sorumlusu, veri işleme faaliyeti çerçevesinde bu ilkenin ihlali nedenle ilgili kişinin zarara uğraması durumunda aktif özen yükümlülüğünden ihlalinden bahsedebileceğimden veri sorumlusundan tazminat talebi gündeme gelebileceği gibi veri sorumlusu, ilgili kişiden gelen aşırı, gereksiz ve temelsiz düzeltme taleplerini de reddetme hakkına da sahiptir[225].

C. Belirli, Açık ve Meşru Amaçlar için İşlenme

Belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme ilkesi çok geniş bir uygulama alanı olmakla beraber bu faaliyetin işleneceği amaçların niteliğinin ve kapsamının belir, açık ve meşru olması hususunun belirlenmesini ifade eder. Bu ilkeye uygunluk veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğünün nasıl yerine getirdiğine bağlıdır, Kişisel Verileri Koruma Kurumunun kararlarında veri işleme faaliyetinin dayandığı hukuki işleme aykırılıkların bu ilkeyle bağdaştırılıp ihlal kararı verdiği görülmektedir[226]. Kişisel Verileri Koruma Kurumu bu ilkeyi anlaşılabilirlik, gerçeklik ve belirlilik unsurları üzerinden açıklamaktadır[227].

Veri işleme amacının sınırları keskin/kolay çizilebilecek niteliğe haiz olması gerekmektedir. Amaç, ilgili kişinin kafasını karıştıracak şekilde muğlak ve belirsiz

---

223 Güçlütürk, **a.e.,** s. 299; Öğretmen Kotil, **a.g.e.,** s. 114; https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4189/Kisisel-Verilerin-Islenmesine-Iliskin-Temel-Ilkeler, (Çevrimiçi) E.T. 23.01.2023.

224 https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5388/Madde-ve-Gerekcesi-ile-Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Kanunu-Bilgi-Notu-ve-Kisisel-Verilerin-Korunmasina-Iliskin-Terimler-Sozlugu, (Çevrimiçi) E.T. 22.01.2023.

225 Öğretmen Kotil, **a.g.e.,** s. 115.

226 Güçlütürk, **a.g.e.,** s. 300, 301; Öğretmen Kotil, **a.e.,** s. 110.

227 https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4189/Kisisel-Verilerin-Islenmesine-Iliskin-Temel-Ilkeler, (Çevrimiçi) E.T. 23.01.2023.

olmamalı, ilgili kişinin detaylara hakim olacağı şekilde özenle açıklanmalıdır. Gelecekteki olası ihtimaller amaç kapsamına alınamayacağı gibi en geç işleme tarihinde amaç belirlenmek suretiyle açıklamalar yapılmış olmalıdır[228]. Deepfake teknoloji ile otomatik olarak veri işleme durumunda aydınlatma metninde sadece "kişisel verileriniz Deepfake teknoloji ile işlenecektir" ibaresi bu ilkeyle bağdaşmamaktadır. Bu ilkenin sağlanması için Deepfake ürünlerinin oluşturma sürecinden, ne tür bir Deepfake ürünün ortaya konulacağından ve bu oluşturma faaliyetinde kişisel verilerden ne şekilde yararlanacağından açıkça bahsedilmesi gerekmektedir.

D. İşleme Amacıyla Bağlantılı, Sınırlı ve Ölçülü Olma

İlgili kişilerin verilerinin işlenmesinde kontrol sağlamasını sağlayan bu ilkeye göre işleme faaliyetinin veri sorumlusu tarafından belirlenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, belirlenen amacı gerçekleştirmek harici kişisel verilerin işlenmemesini ve bu amacı gerçekleştirecek ölçüde veri işlenmesini ifade eder. GDPR kapsamında kabul edilen veri minimzasyonu ilkesi KVKK kapsamında açıkça kabul edilmese de Kişisel Verileri Koruma Kurumunun bazı kararlarında bu ilkeyi görmek mümkündür[229]. Veri minimizasyonu ilkesi kapsamında amacı gerçekleştirmek için verinin işlenmesi son çare olarak başvurulmalı ve başvurulduğu durumlarda da amacı gerçekleştirecek ihtimaller arasından en az veri işlenecek şekilde veri işleme gerçekleştirilmelidir[230].

Deepfake ürünün kalitesi, teknolojiye girdi olarak kullanılan çoklu ortam ürünleriyle doğru orantılıdır. Yüksek kaliteli Deepfake ürünü elde etmek üçün yüksek miktarda fotoğraf, ses veya video gerekmektedir. Bu husus ciddi miktarda kişisel veriye ihtiyaç duyulmasına neden olacaktır. Bu durumun aydınlatma metninde veya Deepfake ürünü yapılmasına yönelik sözleşmede açıkça belirlenmemesi durumda bu ilkeye aykırılık gündeme gelirken belirtilen Deepfake ürününden farklı

228 Öğretmen Kotil, **a.g.e.,** s. 110,111.
229 Güçlütürk, **a.g.e.,** s. 303, 304; Çavuşoğlu, **a.g.e.,** s. 56, 57; Öğretmen Kotil, **a.e.,** s. 112.
230 Öğretmen Kotil, **a.e.,** s. 111.

bir Deepfake ürünün ortaya konulması durumunda da bu ilkeye aykırılıktan bahsedebileceğiz.

Deepfake üretiminin farklı yöntemleri ve yolları olduğu gibi bu yolları veri kullanım miktarları da farklıdır. Deepfake teknolojisi için kurulan ilk modeller ciddi miktarda girdi veri girişi gerektirirken teknolojinin gelişmesi ile aynı kalitede Deepfake ürünü üretmek için gereken verileri miktarı azalmıştır. Günümüzde ortalama bir Deepfake ürünü üretmek için kullanılan teknoloji GAN'dir. Ancak GAN günümüzde Deepfake teknolojisinin ana kullanım alanlarından olan film endüstrisinde kullanım için uygun Deepfake ürünleri üretmekte oldukça zorlanmaktadır[231]. Bu bilgiler ışığında veri minimizasyonu ilkesinin gerçekleşmesi için Deepfake ürünlerini üretmek için GAN teknolojisin kullanmak gerekli olup ancak GAN teknolojisini gerekli çıktıyı üretecek kapasitede olmadığı durumlarda alternatif yöntemler kullanılmalıdır.

Son olarak Deepfake teknolojisinin girdisi olarak kullanılan çoklu ortam ürünleri biyometrik özel nitelikli kişisel veri kapsamında değerlendirildiği için ölçülülük ilkesinin daha sıkı uygulanması gerektiğini söylemek gerekir. İlgili kişiye üçüncü kişiler tarafından gelebilecek zararları önlemek amacıyla ölçülülük ilkesi hassasiyetle uygulanarak ancak başka bir yöntemle aynı çıktıya ulaşılmasının mümkün olmaması, veri işlemesini başka hakların engellememesi ve biyometrik verileri işlemede daha az müdahale gerektiren bir yol bulunmaması durumunda Deepfake teknoloji ile biyometrik veri işleme faaliyetinin bu ilke kapsamında hukuka uygun olarak değerlendirebiliriz[232].

E. Mevzuat veya Amaca Uygun Süre Muhafaza Edilmesi

Mevzuat veya amaca uygun süre muhafaza edilmesi ilkesi, kişisel verilerin kanunda öngörülen veya sözleşmede belirlenen sürelerce depolanması, kanunda

231 Lees, Bashford-Rogers, Keppel-Palmer, **a.g.m.,** s. 960, 961.
232 Öğretmen Kotil, **a.g.e.,** s. 114.

belirli bir süre öngörülmemesi durumda belirlenen amacın gerçekleşmesine kadar depolanmasını öngörmektedir[233].

Deepfake teknoloji ile otomatik olarak veri işlemeye yönelik kanunda belirli bir süre öngörmediği durumlarda Deepfake ürünün ortaya çıkmasına kadar kişisel verileri muhafaza etmek mümkündür.

F. Veri Sahibine Zarar Verecek Her Türlü Davranıştan Kaçınma Yükümlülüğü

Anglo-Sakson hukuk sisteminde hakim olan bu ilke, veri sorumlusunun ilgili kişiyi zarara uğratacak her türlü davranıştan kaçınmasını, kaçınması mümkün değilse, zararın tazmin edilmesini hükmetmektedir. Bu ilke KVKK'da açıkça kabul edilmemiştir[234].

Deepfake teknolojinin uygulamaları kişileri zarara uğratma, ihtimali her zaman vardır, zararı belirli bir hukuki ilişkiye dayatmak yerine bu ilkenin öngördüğü kusursuz sorumluluk rejimine tabi tutmak elbette katı bir yorum olacaktır, lakin ortada bir zararın mevcut olduğu durumda KVKK kapsamında tazmini mümkün olmasa dahi bu ilkenin doğrudan uygulanmasına gerek kalmaksızın genel hükümler çerçevesinde zararın tazmini mümkündür.

IX. Kişisel Verilerin İşlenmesi

Kişisel verilerin işlenmemesi kuralken kişisel verilerin işlenmesi istisna teşkil etmektedir ki, bu işleme ancak birçok şartın bir arada olduğu durumlarda hukuka uygun olarak kabul edilmektedir[235]. KVKK 1.maddesi kişisel verilerin kamu veya özel hukuk kişiler tarafından veri işlenmesi ile ilgili her hususun düzenlendiği belirtilmişken KVKK 2.maddesi ise bu kanunun hükümlerinin otomatik veya manuel veri işleyen gerçek veya tüzel kişiye uygulanacağına hükmedilmiştir. Yapay zeka uygulamalarından olan Deepfake teknoloji kapsamında veri işleme otomatik veri işleme kapsamında olmakla beraber Avrupa Konseyi Sözleşmesi sadece otomatik

233 Güçlütürk, **a.g.e.,** s. 307, 308; Çavuşoğlu, **a.g.e.**, s. 57, 58; Öğretmen Kotil, **a.e.,** s. 115.
234 Çavuşoğlu, **a.e.,** s. 59.
235 Öğretmen Kotil, **a.g.e.,** s. 107.

veri işlemeyi düzenlemiştir[236]. Tanımlar başlıklı KVKK 3.maddesindenin e bendinde kişisel verilerin işlenmesi, "*kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlem*" olarak tanımlanmıştır[237]. Deepfake teknolojinin otomatik olarak veri işlemeye dahil olup olmadığının tespit edilmesi için otomatik veri işlemenin tanımına değinmek gerekmektedir. Kurumunun yayınladığı terimler sözlüğünde göre otomatik olarak veri işleme, bilişim sistemleri tarafından müdahale olmadan yapılan işleme olarak tanımlanmıştır[238]. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere Deepfake teknoloji ile veri işleme, otomatik olarak veri işleme işlemi olduğundan ilgili hükümlere tabidir.

KVKK 4.maddesindeki ilkeler uyarınca kişisel veriler ancak belirli, açık ve meşru amaçları gerçekleştirmek için bu amaç kapsamında sınırlı ve ölçülü şekilde hukuka ve dürüstlük kuralına uygun, doğru ve güncel olması şartıyla işlenebileceği düzenlenmiştir. Kişisel veri, ilgili kişinin rızası ile işlenebiliyorken veri sorumlu, "*kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişiyi*", veri işleyen ise "*veri sorumlusunun verdiği yetkiye dayanarak onun adına kişisel verileri işleyen gerçek veya tüzel kişiyi*" ifade eder[239].

KVKK 3.maddesinin a bendinde açık rıza, "*belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirilmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan rıza"* olarak tanımlanmıştır. Kural olarak KVKK 5.maddesinin 1.fıkrası[240] gereğince kişisel verilerin işlenmesi için rızaya tabilik ilkesi gereğince ilgili kişinin rızası alınması esas olup aksi durumda işleme hukuka aykırıdır. Kural rızanın alınması olsa da kanunun maddenin

---

236 Çavuşoğlu, **a.g.e.**, s. 43, 44.
237 Fatmagül Kale Özçelik, **a.g.m.**, s. 137; Çavuşoğlu, **a.e.**, s. 45; Öğretmen Kotil, **a.g.e.,** s. 91.
238 https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4186/6698-Sayili-Kanunda-Yer-Alan-Terimler, (Çevrimiçi) E.T. 22.01.2023.
239 Çavuşoğlu, **a.g.e.**, s. 44.
240 "Kişisel veriler ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenemez."

devam eden fıkralarında bu kuralın istisnaları, yani kişisel verilerin işlenmesi durumunda rızanın aranmadığı haller sayılmıştır[241].

GDPR 6.maddesinde kişisel verilerin işlenmesinde hukuka uygunluk nedenlerini sayarken ilk bendinde ilgilinin rızası/izni olduğunu düzenlemiştir[242]. GDPR 7.maddesinde açık rızanın "*aynı zamanda diğer konuları da içeren bir yazılı beyanın bağlamında verilirse, onay talebi açık ve anlaşılır bir şekilde, açık ve anlaşılır bir dil kullanılarak diğer konulardan açıkça ayrılabilen ve kolayca erişilebilir bir biçimde sunulması*" gerektiği belirlenmiştir[243].

İlginin verdiği rızanın açık rıza olarak değerlendirilebilmesi için belirli bir konuyla sınırlandırılmış olmalı, aydınlatma yükümlüğünün yerine getirilmiş ve kişinin özgür iradesinin yansıtmış/sakatlanmamış olmalıdır[244].

Rızanın kapsamına dair Amazon Turkey Perakende Hizmetleri Limited Şirketi hakkındaki başvuru ile ilgili Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 27/02/2020 Tarihli ve 2020/173 Sayılı kararında opt-out sistemini reddederek opt-in sistemini benimsediğini görebilmekteyiz[245]. Kurul, açık rızada bilinçli/aktif bir davranış aramaktadır. Bu koşul, veri sorumlusunun kişisel veri işlerken ilgili kişinin daha önceden belirlenmemiş işlem için de rıza gösterdiğine yönelik kabulü reddetmektedir[246]. İlgili karar üzerinden uygulamadaki durum değerlendirildiğinde Deepfake teknolojisinin kullanılmasındaki açık rızanın gerekli olduğundan Deepfake teknolojisi ile oyuncuların sahnelerinin oluşturacağına dair sözleşmede bir madde yok veya bu konuda karşılıklı aydınlatma yükümlülüğü içeren bir irade beyanı yoksa kişinin oyuncu sözleşmesi kapsamında ifa borcu gereğince Deepfake teknolojinin kullanımının kabul edilmediği sonucuna varılmalıdır.

KVKK 28.maddede sayılan haller veri işleme faaliyeti olarak sayılmamaktadır:

---

241 Çavuşoğlu, **a.g.e.**, s. 45, 46.
242 https://gdpr-info.eu/art-6-gdpr/, (Çevrimiçi) E.T. 05.04.2023.
243 https://gdpr-info.eu/art-7-gdpr/, (Çevrimiçi) E.T. 05.04.2023.
244 Dülger, **a.g.e.,** s. 224-227.
245 https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6739/2020-173, (Çevrimiçi) E.T. 05.04.2023.
246 Dülger, **a.g.e.,** s. 221,222.

"*a) Kişisel verilerin, üçüncü kişilere verilmemek ve veri güvenliğine ilişkin yükümlülüklere uyulmak kaydıyla gerçek kişiler tarafından tamamen kendisiyle veya aynı konutta yaşayan aile fertleriyle ilgili faaliyetler kapsamında işlenmesi.*

b) Kişisel verilerin resmi istatistik ile anonim hâle getirilmek suretiyle araştırma, planlama ve istatistik gibi amaçlarla işlenmesi.

c) Kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini, ekonomik güvenliği, özel hayatın gizliliğini veya kişilik haklarını ihlal etmemek ya da suç teşkil etmemek kaydıyla, sanat, tarih, edebiyat veya bilimsel amaçlarla ya da ifade özgürlüğü kapsamında işlenmesi.

ç) Kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini veya ekonomik güvenliği sağlamaya yönelik olarak kanunla görev ve yetki verilmiş kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülen önleyici, koruyucu ve istihbari faaliyetler kapsamında işlenmesi.

d) Kişisel verilerin soruşturma, kovuşturma, yargılama veya infaz işlemlerine ilişkin olarak yargı makamları veya infaz mercileri tarafından işlenmesi."

İlgili haller incelendiğinde Deepfake teknoloji bağdaştırılabilecek doğrudan bir hüküm olmadığından Deepfake teknolojisi kapsamında kişisel veri kullanılması durumunda ilgilinin açık rızasının alınması zorunludur.

X. Kişisel Verilerin Sözleşmeye Konu Olması

Günümüz dünyasında verilerin, özel olarak kişisel verilerin ekonomik hayat için önemi barizdir. Şirketler, tüketicilerinin kişisel verileri için aralarında anlaşma yapmaktan öte artır tüketiciler ücretsiz olan bazı platformları kullanmak için çeşit şekilde isimlendirilen sözleşmelerle kişisel verilerini adeta "satmaktadır". Bu nedenle günümüz dünyasında kişisel verilerin birer meta olması ve sözleşmeye konu olması kaçınılmaz bir süreçtir. Günümüzde birçok uygulamasını gördüğümüz kişisel verilerin sözleşme kapsamında edim olması durumu incelenecek, daha sonra sözleşme kapsamında üçüncü kişilerin kullanımına sunulan verilerin hangi

durumlarda Deepfake teknoloji kapsamında girdi olarak kullanılıp Deepfake ürününe dönüştürülebileceği incelenecektir.

Uygulamada kişisel verilerin ödeme aracı olarak kullanılması mümkün olsa da hukuki anlamda kişisel verilerin bu bakımdan niteliği tartışmalıdır. Kişisel verilerin hukuki anlamda para olarak nitelendirmek mümkün olmamakla beraber kişisel verilerin objektif değer ölçümünün mümkün olmaması ve bir paranın aslı unsuru olan dolaşım kabiliyetinin olmamasına rağmen kişisel verilerin sözleşme kapsamında edim olarak yer alması mümkündür[247].

Kişisel verilerin edim teşkil edebilmesi için kişisel verilerin işlenme şartlarının sağlanması gerekmektedir[248]. TBK kapsamında kabul edilen sözleşme serbestisi ilkesi kişisel verilerin işlenmesi bakımından yerini açık rızaya bırakmıştır. İlgili kişinin geri alması mümkün olan açık rıza, kişisel verilerin sözleşmeye konu olması önünde engel olmaktadır[249]. Örnek olarak Deepfake ürünü üretmek için ilgili kişi ile yapılacak sözleşme ile kişisel verilerin elde edilip Deepfake teknoloji kapsamında girdi olarak kullanıldıktan sonra açık rızanın geri alınması durumunda üretilen Deepfake ürünün hukuki niteliği tartışılması gereken bir hususdur. Açık rızanın geri alınabilir olmasına rağmen ortada karşılıklı borç doğuran bir sözleşme olmadığına dair değerlendirme doğru olmayacaktır[250].

XI. Ölümden Sonra Kişisel Verilerin Korunması Hukuku Bakımından Deepfake Ürünleri

TMK m. 28'le kişiliğin ölümle sona erdirildiğini belirtmekle beraber KVKK m. 3/d'de kişisel verilerin sahibini gerçek kişiler olduğu belirttiğinden kural olarak kişisel verilerin ölümden sonra korunmadığı kabul edilmemektedir. Ayrıca Kurulunun 2019/273 Sayılı kararına göre de murisin bilgilerinin üçüncü kişilerle paylaşılamamaktadır[251]. Deepfake teknolojisinin girdisi olan görüntü ve videoların da

247 Elif Beyza Akkanat Öztürk, **Karşı Edim Olarak Kişisel Veriler**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2022, s. 85, 86.
248 "Kişisel Verilerin İşlenmesi" başlığı altında değerlendirilmiştir.
249 Akkanat Öztürk, **a.g.e.,** s. 90, 91.
250 Akkanat Öztürk, **a.e.,** s. 101.
251 https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6710/2019-273, (Çevrimiçi) E.T. 11.05.2022.

kişisel veri olması nedeniyle kişisel verilerin mirasa konu olması veya ölümden sonra korunduğu durumun olup olmadığını akla getirmektedir. Bu kapsamında dijital miras kavramı bu hususta önemli bir kavram olup kısaca değinilmesi ehemmiyet teşkil etmektedir.

Türk doktrinde yeni bir kavram olmakla beraber dijital miras, temelde bakıldığında kişinin dijital alandaki terekesine dahil edilebilecek her türlü verisini içermektedir. Şu an bir Yargıtay uygulaması olmamakla beraber Antalya BAM dijital mirasla ilgili kararı mevcuttur. Kararda davalı eşinin Icloud hesabının mirasa konu edilmesini istemiştir, ancak ilk derece mahkeme davalının talebini reddetmiştir. Davanın istinafa gitmesi üzerine Antalya BAM bazı tespitlerde bulunmuştur. İlk tespit sosyal medya ve e-posta hesaplarının kişisel verilerden öte ticarileşerek dijital miras kapsamında olduğuna, ikinci tespit ise dijital miras kavramının tam kapsamını belirlememekle beraber bizim bu tespitlerden çıkardığımız sonuç deepfake ürünlerinin girdisini teşkil eden fotoğraf ve videoların dijital kapsamda olduğuna ilişkindir. Ayrıca Antalya BAM, ilk derece mahkemenin kararını yerinden bulmamış, kararı bozarak davayı ilk derece mahkemeye tekrar inceleme için göndermiştir[252].

Yurtdışında dijital miras kavramı uzun yıllarla tartışılmakla beraber ABD'de bu konuda yeterli kaynak teşkil edecek karar olmasına karşın çoğu durum intihar etmiş murisin intihar nedenlerinin araştırılması için dijital verilerine (e-posta, sosyal medya vs.) ulaşmasıyla ilgili kararlardır[253]. Justin Ellsworth davası ise konumuzla oldukça ilgili olup Amerikan askeri olan murisinin babası oğlunun savaş anılarını "kaleme aldığı" e-postaları birleştirerek bir eser meydana getirmek suretiyle yayınlamak istemektedir. Ancak e-posta uygulamasının bağlı olan şirket olan Yahoo, murisle aralarında olan sözleşmedeki genel işlem koşulları gereğince murisin kişisel verilerini ailesiyle paylaşmaktan kaçınması üzerine murisin babası olayı yargıya taşımıştır. Mahkeme davalı tarafı haklı bularak e-postaların murisin babasına geçmesine karar vermiştir[254]. Bu kararı kendi konumuza uyarlayacak olursak bu

252 Antalya BAM 6. HD E. 2020/1149 K. 2020/905 T. 13.11.2020. (Çevrimiçi) Kazancı E.T. 05.05.2022.

253 Hasan Altındal, Yusuf Enes Arslan, "Türk Hukukunda Dijital Miras: Karşılaşılan Sorunlar ve Uluslararası Uygulamalar Çerçevesinde Bazı Çözüm Önerileri**", Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 25, S. 1, 2021, s. 330,331.

254 Nurten İnce Akman, "Mirasbırakanın Dijital Bilgilerinin Mirasçılara Geçişi (Dijital Tereke)", **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** C. 9, S. 2, 2018, s. 529,530.

görüş kabul edildiği takdirde murisin dijital mirasa konu olan resim ve videolarının mirasçıları geçeceği mirasçıların ise bu çoklu ortam içerikleriyle deepfake ürünleri oluşturabilecekleri kabul edilmelidir. Ancak şahsi kanaatimce murisin hatırayı koruma doktrinde gereğince korunan hatırasına zarar verecek deepfake ürünlerinin mirasçılarının bile oluşturamayacakları yönündedir.

Alman uygulamasına bakacak olursak ise dijital miras kavramı kişisel verilerin korunması hususu ile karşılıklı tartışılmıştır. L.W. Facebook davasına bakacak olursak ABD örneğindeki gibi ölen murisin ölüm nedenlerini araştırmak için murisin annesi Facebook'tan (Yeni ismiyle META) murisin Facebook hesap bilgilerini talep etmiştir. Ancak bu talep Facebook'un kişisel verilerin korunması ve genel işlem şartları mazeret gösterilerek reddedilmiştir. Olayın yargıya taşınması üzerine Alman Federal Mahkemesi murisin ailesini haklı bularak murisin günlüklerin ve şahsi mektupların Alman yasaları gereğince mirasçı geçtiği hususu dikkate alarak hesap bilgilerinin Facebook tarafından murisin annesine verilmesine karar vermiştir. Ayrıca kişisel veriler hususu burada tartışılarak davalının sadece hesap bilgilerine erişmesine izin vermiş, hesabı kullanmak veya hesaptan yararlanmak konusunda murisin annesine yetki verilmemiştir[255]. Bu kapsamında değerlendirirsek Alman uygulaması murisin dijital verilerinin deepfake videoları için kullanmak konusuna sıcak bakmayacaktır.

AB'nin bazı üye devletleri farklı biçimlerde ölüm sonrası kişisel verilerin korumasını kabul etmesine rağmen bazı üye devlet ise bu korumayı açıkça dışlamıştır. Örneğin, Bulgaristan, "*bir kişinin ölümü durumunda hakları, mirasçıları tarafından kullanılacaktır*" şeklinde tanır ve bu da kişisel verilere erişim hakkını sadece kişisel verilerin sahibine değil aynı zamanda ailesini de kapsayacak şekilde genişletmektedir. Estonya Veri Koruma Yasası ise bir adım daha ileri giderek IP benzeri (veya neredeyse mülkiyet hakkı haline getirilmiş) bir model benimser ve bir veri konusunun onayıyla kişisel verilerin işlenmesi durumunda bireye kişisel

255 Altındal, Arslan, **a.g.m.,** s. 332,333; İnce Akman, **a.g.m.,** s. 530; https://www.sinerjik.org/2021/02/oldukten-sonra-da-mi-kisisel-verilerin-korunmasi-ve-dijital-miras/#:~:text=6698%20say%C4%B1l%C4%B1%20Ki%C5%9Fisel%20Verilerin%20Korunmas%C4%B1,mortem%20koruman%C4%B1n%20s%C3%B6z%20konusu%20olmad%C4%B1%C4%9F%C4%B1n%C4%B1, (Çevrimiçi) E.T. 05.05.2022.

verilerin kullanımı konusunda önemli bir özgürlük vererek 12. Bölümde "*veri konusunun onayı, veri konusunun hayattayken ve ölümünden otuz yıl sonra geçerli olacaktır*" ifadesine yer vermiştir[256].

Apple'ın yaptığı bir yenlik kapsamında artık kişiler, icloud hesabına adeta birer mirasçı atamasını sağlayarak hesaplarına ölümünden sonra belirledikleri kişilerin ulaşmasını sağlayabilmektedir. Apple'ın bu girişiminin ardından Meta ve Google da benzer projelere imza atmışlardır[257].

256 https://aanoip.org/life-after-death-data-protection-rights-of-deceased-persons/, (Çevrimiçi) E.T. 25.07.2023; http://arno.uvt.nl/show.cgi?fid=147487, (Çevrimiçi) E.T. 25.07.2023; https://deliverypdf.ssrn.com/delivery.php?ID=701020068111100096080118091069123106050051026007034010028118074074115019099101089074052006096099098123062121080127075103122000121051066022058094065112029007006100080025003000086070067112076105002090076125006104106023110000011105028101064009016028004090&EXT=pdf&INDEX=TRUE, (Çevrimiçi) E.T. 26.07.2023.

257 Ece Özkan Altuntaş, "Elektronik Vasiyetname", **T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi**, 2023, s. 42.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
DEEPFAKE TEKNOLOJİSİ VE FSEK

I. Genel Olarak

Üretim modeli olarak yapay zekaya dayanan Deepfake teknolojisi, belirli bir komut üzerine kendiliğinden ürünler ortaya koymaktadır. Bu durumda ortaya çıkan ürünün eser olup olmadığı, başta FSEK olmak üzere diğer ülke kanunlarının da kör noktası olduğunu söylemek yanlış olmaz. Bu bakımdan Deepfake teknolojisinin hukukumuzda yerini değerlendirirken Deepfake ürünlerinin fikri mülkiyet hukuku bağlamında da incelemek gerekmektedir.

Burada değinmemiz gereken husus, deepfake teknolojisinin hukuka uygunluğudur. Deepfake teknolojisi ve bu teknolojisi bazlı programların TCK 245.maddedeki yasak cihaz ve programların kapsamına girip girmemesi tartışılması gereken bir hususdur. Deepfake teknolojisinin suç işleme amacıyla kullanılması ve bu bakımdan TCK bağlamında niteliği gelecek başlıkların konusu olmakla beraber bu başlıkta Deepfake teknolojisinin kullanım amaçlarından olan yaratıcı ürün üretilmesi bağlamında incelenecektir. Son yıllarda ölen karakterlerin dizi ve filmlerde oynaması hususu da önemli bir nokta olup bu başlık altında Türk hukuku bakımından ilgili durum da incelenecektir.

II. FSEK Kapsamında Eser Kavramı

İnsanlar, akıl ve hayal gücünü kullanarak her zaman yeni fikri ürünler ortaya çıkarabilir, ancak hukuken her fikri ürünün korunması mümkün değildir. Diğer taraftan fikri ürünlere hukuken sıkı koruma öngörmek, üçüncü kişilerin haklarını kısıtlayarak gelişimin önüne kapatacaktır. FSEK fikri ürünleri koruma altına alırken eser tanıma girip girmediğine bakarak belirlemektir ki, FSEK 1.madde eseri, "*sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanat veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsulü*" olarak tanımlamıştır. FSEK kapsamında eser sayılabilmek ve sahiplikten doğan hakları kullanması kayıt, tescil, tevdi, beyan veya benzeri işlemler uygulamasını gerektirmeyerek koruma

kendiliğinden başlar, korumadan yararlanabilmek için bir fikri ürünün şekli, subjektif ve objektif şartları sağlamış olması gerekmektedir[258].

A. Şekli Şart: FSEK Kapsamında Öngörülen Eser Türlerinden Biri Olma

FSEK kapsamında öngörülen eser türlerinde numerus clausus ilkesi hakim olup bir fikri mahsulün kanun kapsamında korunması ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eseri kategorilerinden birine dahil olmasına bağlıdır[259].

B. Subjektif Şart: Sahibinin Hususiyetini Taşıma

Bir fikri mahsulün diğer fikri mahsullerden ayırt edilmesini sağlayan hususiyet unsuru, eserlerin meydana getirilme usulü, eserde sahibinin hususiyetinin yansıtılıp yansıtılmadığı, yansıtılmışsa şayet esere ne derece yansıtıldığı hususları bilirkişilerce analiz edilerek bir fikri ürünün sahibinin hususiyetini taşıyıp taşımadığı tespit edilmektedir. Yargıtay, hususiyeti tespit noktasında katı ölçütler koymayıp durumun gerekliliklerini göz önüne alarak eser sahibi tarafından zihinsel çalışmanın sonucu olarak başka bir eserin mükerreri olmayacak şekilde oluşturulması durumunda subjektif şartın sağlandığını söyleyebiliriz[260].

Hususiyet, gerçek kişiye özgü bir durum olmakla birlikte gerçek kişi bir eser meydana getirmek için bilişim teknolojileri gibi yardımcı vasıtaları da kullanabilir. Bu durumda koruma gerçek kişinin eserin meydana gelmesinde yaptığı etki kadar olacaktır, sadece bilişim teknolojisinin faaliyeti sonucu bir eser meydana geldiğinde burada FSEK kapsamında korunan bir eser olmamakla birlikte örnek olarak

---

258 Cahit Suluk, Rauf Karasu, Temel Nal, **Fikri Mülkiyet Hukuku**, 6.baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2022, s. 38; Ayşenur Şahin, **Fikri Hukukta Eser Sahibinin Mali Haklarının Korunması,** İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2010, s. 17; Eray Aksın Atar, **Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Yayma Hakkı ve Korunması,** İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017, s. 36,37; Nuşin Ayiter, **Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri**, Ankara, Sevinç Matbaası, 1972, s. 35; Cahit Suluk, Ali Orhan, **Uygulamalı Fikri Mülkiyet Hukuku Cilt II: Genel Esaslar Fikir ve Sanat Eserleri,** İstanbul, Arıkan Yayıncılık, 2005, s.115; Zorluel, **a.g.m.,** s. 315,316; Tanış, **a.g.e.,** s. 37.

259 Suluk, Karasu, Nal, **a.e.,** s. 39; Tanış, **a.e.,** s. 39,40; Şahin, **a.e.,** s. 27; Atar, **a.e.**, s. 50,51; Suluk, Orhan, **a.e.,** s. 118.

260 Suluk, Karasu, Nal, **a.e.,** s. 39; Zorluel, **a.g.m.,** s. 317; Tanış, **a.e.,** s. 38; Şahin**, a.e.,** s. 17,18; Atar, **a.e.**, s. 42-44; Ayiter, **a.g.e.,** s. 37; Suluk, Orhan, **a.e.,** s. 118.

tasarımcının bilişim teknolojilerini (resim ve çizgi programları) kullanarak bir ürün meydana getirmişse, bu durumda hususiyet şartı sağlanmaktadır[261].

Hususiyet kavramının ABD hukukunda özel bir önemi vardır. Nichols - Universal Pictures Corp kararına bakacak olursak bir karakterin ancak gelişmişlik düzeyi kadar telif hakkı koruması sahibi olabileceğine hükmedilmiştir. Detaylı yazılmamış yaratıcılıktan uzak karakterlerin telif hakkı bakımından kapsamlı korunmaması yazarın karaktere verdiği emeğin azlığının bir cezası olarak değerlendirilmektedir[262].

C. Objektif Şart: Sadece Fikir Olmanın Ötesinde Şekillenmiş Olma

Son şart olan objektif şart, bir kişinin fikri dünyasından çıkıp üçüncü kişilerce algılanabileceği şekilde şekillenmesini ifade eder. Üçüncü kişilerce algılanabileceği ifade, maddi somutlaşma ile eşya üzerinden yapılabileceği gibi sözlü yapılmış irade beyanları veya müzik veya tiyatro benzeri gösteriler de bu şartı sağlamaktadır[263]. Üçüncü kişilerce algılanabilecek şekilde somutlaşmayan kişinin düşüncü dünyası ile sınırlı olan fikirler objektif şartı sağlamadığından FSEK korumasından yararlanamaz[264].

III. FSEK Kapsamında Korunan Fotoğraflar

A. Genel Olarak

Fotoğraflar, FSEK kapsamında belirtilen şartları karşılaması haline eser olarak korunmakla beraber eser niteliğine haiz olmayan fotoğraflar da belirli şartlar

261 Suluk, Karasu, Nal, **a.e.,** s. 42; Şahin**, a.e.,** s. 23; Şahin**, a.e.,** s. 19.

262 https://www.lexisnexis.com/community/casebrief/p/casebrief-nichols-v-universal-pictures-corp, (Çevrimiçi) E.T. 30.03.2023; https://law.justia.com/cases/federal/appellate-courts/F2/45/119/1489834/, (Çevrimiçi) E.T. 30.03.2023; https://www.casebriefs.com/blog/law/intellectual-property-law/intellectual-property-keyed-to-merges/copyright-law/nichols-v-universal-pictures-corporation/, (Çevrimiçi) E.T. 30.03.2023; https://casetext.com/case/nichols-v-universal-pictures-corporation-2, (Çevrimiçi) E.T. 30.03.2023.

263 Suluk, Karasu, Nal, **a.g.e.,** s. 43, 44; Zorluel, **a.g.m.,** s. 316; Tanış, **a.g.e.,** s. 39.

264 Zorluel, **a.e.,** s. 316; Tanış, **a.e.,** s. 39; Şahin**, a.g.e.,** s. 24,25; Atar, **a.g.e.**, s. 49,50; Ayiter, **a.g.e.**, s. 38,39; Suluk, Orhan, **a.g.e.,** s. 118.

altında FSEK kapsamında korunmaktadır. Eser niteliğindeki fotoğraflarla ilgili FSEK 2.maddenin 3.bendinde ve 4.maddenin 5.bendinde, eser niteliğine haiz olmayan fotoğraflar 84 ve 86.maddelerde düzenlenmiştir[265].

FSEK 2.maddenin 3.bendinde korunan fotoğraflar, bedii vasfı bulunmayan her nevi teknik ve ilmi mahiyette fotoğraf eserleri olup[266] bu çalışma Deepfake teknolojisinin girdi olarak kullandığı gerçek kişilere ait fotoğrafları konu aldığından kural olarak bu madde hükmüne gitmeyeceğiz. FSEK 4.maddenin 5.bendinde fotoğrafçılık sanatına uygun estetik değeri olan fotoğraflar korunmakta olup hususiyet şartı fotoğrafçılık tekniği ve konusu seçiminde, estetik değer şartı ise fotoğraf makinesi kullanım yöntemi ve hazırlık çalışmaları ile sağlanmaktadır[267]. Her fotoğrafın eser olarak kabul edilmesi mümkün olmayıp her somut olay özelinde bilirkişi incelemesi gerekmektedir[268]. Deepfake teknolojisine konu olan fotoğraflar konusunda Deepfake ürünü üretilmesi için ayrı bir çekim tekniği kullanılması zorunlu olduğundan[269] fotoğrafların muhteviyatı gereğince ayrı bir parantez içinde incelemek gerekmektedir. Özellikle Deepfake teknolojisinin filmlerde kullanılması zamanı ciddi bir çekim süreci olduğundan[270] ortaya çıkan fotoğrafın eser olarak kabul edilmesi gerektiği görüşündeyim.

FSEK 84.maddesinde eser niteliğine haiz olmayan fotoğrafların sahibinin bu hüküm çerçevesinde üçüncü kişilerin haksız faydalanmasını men edebileceği ve maddi ve manevi tazminata hükmedilebileceği kabul edilmektedir[271]. Bu bakımdan ticari faaliyet kapsamında kullanılan eser niteliğine haiz olmayan fotoğrafların kullanımı fotoğraf sahibinin açık veya örtülü rızasına tabidir. Fotoğraf sahibi kullanıma açık veya örtülü rıza göstermeyebileceği gibi kullanım amacını ve kapsamını da istediği gibi sınırlandırabilir[272]. Bu durumda Deepfake ürünlerinin

---

265 Dinler, **a.g.m.,** s. 327; Ziynet Seldağ Güneş, "Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda Resim ve Porteler", **Sayıştay Dergisi**, C. 8, S. 24, 1997, s. 31,32; Şahin**, a.e.,** s. 34-36; Ayiter, **a.e.,** s. 54,55,75,76.

266 Dinler, **a.e.**, s. 328,329; Güneş, **a.e.,** s. 31,32; Atar, **a.g.e.**, s. 55.

267 Dinler, **a.e.**, s. 329,330; Şahin**, a.g.e.,** s. 46,47; Estetik değer şartının konu olduğu yargı kararları için Bkz. İstanbul 1. Fikrî ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi, T. 29.11.2018, E. 2016/130, K. 2018/462; İstanbul BAM, 16. HD., T. 2.4.2021, E. 2018/1911, K. 2021/712.

268 Dinler, **a.e.**, s. 330.

269 Lees, Bashford-Rogers, Keppel-Palmer, **a.g.m.,** s. 959.

270 Lees, Bashford-Rogers, Keppel-Palmer, **a.e.,** s. 959.

271 Dinler, **a.g.m.**, s. 332,333; Ayiter, **a.g.e.,** s. 75,76.

272 Dinler, **a.e.**, s. 332-334.

üretimi için kullanılan fotoğraflar eser niteliğine haiz olmadığı durumlarda dahi haksız rekabet hükümleri çerçevesinde korumadan yararlanılması mümkündür. Fotoğrafların haksız rekabet bakımından korunması Yargıtay'ca ele alınıp maddi ve manevi tazminata hükmedilebileceği kararlaştırılmıştır[273]. Haksız rekabet bakımından konunun incelenmesi bu çalışmanın konusu olmadığından sadece bu açıklama verilmekle yetinilecektir.

B. Koruma Konusu

FSEK 86.madde eser niteliğine haiz olan veya olmayan her türlü resim ve portre tasvir edenlerin ölümünden sonra haklarını 10 yıl süre ile korumuştur. Doktrinde resim ve portre ifadesinin geniş yorumlanması gerektiği ve bu kapsama fotoğrafın da alınması gerektiği savunulmaktadır[274]. Bir fotoğrafı bu madde kapsamında değerlendirmek için gerçek kişiye ait ve gerçek kişiyi teşhis edilmesini mümkün kılan gerçek kişinin dış görünüşüne dair bir fotoğraf olması gerekmektedir[275]. İstanbul BAM kararında "*madde de sağlanan koruma için kişinin resminin eser vasfında olmasının aranmadığı, kişinin dış görünüşünün ve dış görünüşünün makineyle çekilmiş fotoğrafının da kişilik hakkı olarak FSEK 86*" olarak korunduğu belirtilmiştir[276]. Bu bakımdan gerçek kişinin hususiyetini taşımayan ve eser niteliğine haiz olan fotoğraflar arasında bir ayrım yapılmamıştır[277].

Bir fotoğrafın bu hükümden yararlanabilmesi için fotoğraftaki gerçek kişi, TMK 2.maddesindeki dürüstlük kuralına göre ortalama bir insan tarafından tanınabilir olmalıdır. Bu bakımdan kişisel verilerdeki tespit usullerine benzer bir usulün olduğu söylenebilir. Olağan bir inceleme sonucu gerçek kişinin tanınabildiği her örnekte kişilik hakları koruması gündeme gelecektir[278]. Kural olarak kişinin elinin, ayağının veya iç organlarının fotoğrafları bu madde kapsamında korumadan

---

273 Y. 11. HD. E. 2012/11074, K. 2013/9840, T. 14.05.2013, (Çevrimiçi) Lexpera, E.T. 23.07.2023.

274 Parlak Börü, **a.g.e.,** s. 401; Dinler, **a.g.m.**, s. 335; Güneş, **a.g.m.,** s. 32; Akyasan Birsen, **a.g.e.,** s. 123; Dural, Öğüz, **a.g.e.**, s. 143; Helvacı, **a.g.e.**, s. 136; Akipek, Akıntürk, Ateş, **a.g.e.,** s. 391; Ayiter, **a.g.e.,** s. 83.

275 Parlak Börü, **a.e.,** s. 401; Dinler, **a.e.**, s. 335; Akyasan Birsen, **a.e.,** s. 123; Ayiter, **a.e.,** s. 82.

276 İstanbul BAM 16. HD E. 2018/2317, K. 2019/1350T, T. 20.06.2019 (Çevrimiçi) Lexpera E.T. 31.03.2023.

277 Parlak Börü, **a.g.e.,** s. 402; Ayiter, **a.g.e.,** s. 83.

278 Parlak Börü, **a.e.,** s. 402; Akyasan Birsen, **a.g.e.,** s. 125; Ayiter, **a.e.,** s. 83,84.

yararlanmamakta olup yalnız elin, ayağın, yüzünün bir kısmı veya iç organlarının fotoğrafları bir kişinin tanınmasını mümkün kılıyorsa, bu durumda korumadan yararlana bilineceğini söylemek mümkündür[279].

FSEK kapsamındaki korumanın kişilik haklarına sağlanan korumanın çatışması halinde hangi hükümler uygulanacağı doktrinde tartışmalıdır. Bir görüş bu çatışma durumunda kişilik hakkı üstün nitelikte bir hak olduğu için uygulanması gerektiğini savunurken[280] bir diğer görüş böyle bir üstünlük ilişkisinin olmaması nedeniyle hakların yarışacağı ve hakkı ihlal edilen kişinin istediği hakkı kullanabileceğini savunan yazarlar[281] da vardır.

Uygulamada FSEK 86.madde ile ilgili birçok Yargıtay kararı mevcuttur. Yargıtay 2019 tarihli bir kararında, izin veya kanundaki istisna hal dışında ticari amaçla yapılan kullanımın hukuka aykırı bir fiil olup kişilik haklarını zedelediğinden tazminat doğurduğunu hükmetmiştir[282]. Yargıtay 2014 tarihli başka bir kararında ise tarafların tacir olmasına dayanarak TTK 2.maddenin uygulanması gerektiğini hükmetmiştir[283].

C. Koruma Koşulları ve Rıza

FSEK 86.madde kapsamında fotoğrafların üzerindeki kişilik hakkı korumasının uygulanabilmesi için fotoğrafı çekilen kişinin umuma arza rızasının olmaması, rızanın süresinin dolması suretiyle rızanın geçersiz olması ve rızaya gerek olmayan hallerden birinin bulunamaması gerekmektedir[284]. Fotoğrafın yayınlanması, kaydedilmesi, saklanması veya işlenmesi durumlarında kişilik hakkı ihlalleri gündeme gelebilmektedir[285].

279 Akyasan Birsen, **a.g.e.,** s. 125,126.
280 Duygun Yarsuvat, **Türk Hukukunda Eser Sahibi ve Hakları**, İstanbul, Sulhi Garan Matbaası, 1977, s. 72; Dinler, **a.g.m.**, s. 335; Güneş, **a.g.m.,** s. 33,34.
281 Şafak Erel, **Türk Fikir ve Sanat Hukuku**, 2.baskı, Ankara, İmaj Yayınevi, 1998, s. 190.
282 Y. 11. HD. E. 2019/1117, K. 2019/8033, T. 10.12.2019 (Çevrimiçi) Lexpera E.T. 31.03.2023.
283 Y. 11. HD. E. 2019/10377, K. 2014/17762, T. 17.11.2014 (Çevrimiçi) Lexpera E.T. 31.03.2023.
284 Parlak Börü, **a.g.e.,** s. 403.
285 Yünlü, **a.g.e.,** s. 110,165.

Rızanın kanunda belirtilen niteliklere haiz olabilmesi için fotoğrafı çekilen gerçek kişi veya fotoğrafını çekilen kişi ölmüşse FSEK 19.maddedeki[286] kişilerce verilmiş olması gerekmektedir. Tek taraflı olan bu rıza ivaz karşılığı veya ivazsız, açık veya zımni, yazılı veya sözlü[287] olabilmektedir[288]. Doktrinde bu işi meslek edinmiş veya bunun için para ödenmiş örnek olarak mankenlik yapan kişilerin umuma arz için zımni rızası olduğu ve ek bir rıza alınmasına gerek olmadan mankenlik çekiminin kullanım amaç ve kapsamında fotoğrafların kullanılabileceği kabul edilmektedir[289]. Bu bakımdan bu hususu kıyasen uyguladığımız durumda Deepfake ürünü üretmek için çekimi yapılan kişinin, çekimden önce aydınlatıldığı amaç ve kapsamda Deepfake ürünü üretildiği durumda umuma arz için ek bir rıza alınmasına gerek yoktur. Örnek olarak Deepfake teknolojisi ile bir filmde oynatılmak için alınan rıza ile bu fotoğrafları kullanıp reklam filminde de kullanılamaz. Fotoğrafı çekilen kişinin ölmesi durumunda ölümünden 10 yıl ile sınırlı olmak üzere FSEK 19.madde kapsamındaki kişilerce ilgili izinlerin alınması gerekmektedir. Fotoğraf eser niteliğine haiz değilse, 10 yıl geçtikten sonra fotoğraflar anonim hale geleceğinden herhangi bir kişinin rızası aranmaksızın kullanılabilir[290].

Yasa koyucu toplumun haber alma ve basının haber verme özgürlüklerini korumak için bazı hallerde rızanın alınmadan fotoğrafın kullanılmasına izin vermiştir[291]. FSEK 86.maddenin 2.fıkrasında ilgili hallerde rızanın alınması gerekmediğine hükmedilmiştir:

"*1. Memleketin siyasi ve içtimai hayatında rol oynıyan kimselerin resimleri;*

2. Tasvir edilen kimselerin iştirak ettiği geçit resmi veya resmi tören yahut genel toplantıları gösteren resimler;

---

286 "Eser sahibi 14 ve 15 inci maddelerin birinci fıkralariyle kendisine tanınan salahiyetlerin kullanılış tarzlarını tesbit etmemişse yahut bu hususu her hangi bir kimseye bırakmamışsa bu salahiyetlerin ölümünden sonra kullanılması, vasiyeti tenfiz memuruna; bu tayin edilmemişse sırasiyle sağ kalan eşi ile çocuklarına ve mansup mirasçılarına, ana - babasına, kardeşlerine aittir."

287 Uyuşmazlıkların ispatı için yazılı olması önemlidir.

288 Parlak Börü, **a.g.e.,** s. 403; Yünlü, **a.g.e.,** s. 110,198; Dural, Öğüz, **a.g.e.**, s. 143,144.

289 Parlak Börü, **a.e.,** s. 403,404; Akyasan Birsen, **a.g.e.,** s. 130.

290 Parlak Börü, **a.e.,** s. 404,414; Dural, Öğüz, **a.g.e.**, s. 143,144.

291 Parlak Börü, **a.e.,** s. 405,406; Akyasan Birsen, **a.g.e.,** s. 127; Akipek, Akıntürk, Ateş, **a.g.e.,** s. 392.

3. Günlük hadiselere mütaallik resimlerle radyo ve filim haberleri; için şart değildir".

Bu haller mutlak olmayıp toplumun haber alma ve basının haber verme özgürlüklerinin sınırının aşılıp özel hayatın gizliliğini ihlal ettiği durumlarda veya kullanımın siyasi, ticari veya reklam amacıyla yapılmış olması durumunda kişilik hakkı ihlali tekrardan gündeme gelecektir[292].

Özellikle Deepfake ürünü oluşturmanın amacı kural olarak siyasi ticari veya reklam alanında menfaat elde etmek olduğu için bu istisnalardan yararlanamadığını söylemek mümkündür. Son olarak hakkın niteliği bakımından bazı durumlarda sadece bağımsız olarak bu hak ihlal edilirken bazı durumlarda kişinin şeref ve haysiyeti ve özel hayatın gizliliği ile ilgili ihlallerle de birlikte konu ele alınabilmektedir, ancak bazı durumlar resmin kullanılması için rıza alınmasının yanında kişinin şeref ve haysiyeti veya özel hayatın gizliliğinin ihlal edilmesi söz konusu olduğundan bu durumda kişinin kullanıma dair önceden rıza vermesine rağmen bu ihlallerle ilgili hukuki korumayı başlatabilmektedir[293].

IV. Eser Sahipliği ve Eser Sahipliğinden Doğan Haklar

FSEK 8.madde eseri meydana getiren kişinin eser sahibi olduğunu hükmetmiştir. Eser sahipliğinde yaratma gerçeği ilkesi kabul edilmiş olup bu ilke gereğince fiil ehliyeti olmayanlar, eser meydana getirme amacı olmadan eser meydana getirenler, çalışanlar eser sahibi olabiliyorken tüzel kişiler eser sahibi olmamakta, işveren ise çalışanlarının eserlerinin ancak kullanma hakkına sahip olabilmektedirler[294].

Eser sahibinin hakları, manevi haklar (umuma arz hakkı, eser sahibi olarak tanıtılma hakkı, eserde değişiklik yapılmasını menetme hakkı, eser sahibinin zilyet veya malike karşı hakları) ve mali haklar (işleme hakkı, çoğaltma hakkı, yayma

---

292 Parlak Börü, **a.e.,** s. 407; Akyasan Birsen, **a.e.,** s. 127; Dural, Öğüz, **a.g.e.**, s. 144.

293 Parlak Börü, **a.e.,** s. 412,413.

294 Akın Beşiroğlu, **Fikir Hukuku Dersleri: İlkeler ve Kurallar**, 4.baskı, İstanbul, Arıkan Yayıncılık, 2006, s. 223; Suluk, Karasu, Nal, **a.g.e.,** s. 74; Ayiter, **a.g.e.,** s. 108; Suluk, Orhan, **a.g.e.,** s. 319;

hakkı, temsil, yayım ve umuma iletim hakkı) olarak ikiye ayrılır[295]. Manevi ve mali hakların ayrımı ve birbiriyle olan ilişkisinin teorik temeli olmakla beraber tez konusu bakımdan net bir katkısı olmadığından ayrımın teorik temeline değinilmeyecektir.

Mali ve manevi hakların 3 yönü (müspet, menfi ve cezai) vardır. Müspet yön, FSEK kapsamında eser sahibine haklar tanımasını ifade ederken menfi yönü üçüncü kişilerin esere yönelik saldırıları sebebiyle eser sahibinin haklarının ihlal edilmesi durumda FSEK kapsamında eser sahibinin üçüncü kişilere karşı talepte bulunma imkanını ifade eder. Menfi yön, hak ihlallerine karşı FSEK kapsamında öngörülen hukuki sonuçları düzenlerken cezai yön FSEK kapsamındaki cezai sonuçları ifade eder[296].

A. Manevi Haklar

FSEK kapsamında kişiye eser sahibi olması nedeniyle kişiliğine doğrudan bağlı haklar olarak yer verilen manevi haklar, manevi hakları kişilik haklarından gören görüşü kabul etmiş Alman ve İsviçre hukuku bu durumu kişilik hakları kapsamında ifade etmiştir[297].

Sadece eser sahibince kullanımı mümkün olan (zilyet ve malike karşı haklar istisna olmak üzere) manevi haklar, FSEK 14.madeden 17.maddeyi kadar kapsamayarak şekilde hüküm altına alınan haklarla sınırlı olup sınırlı sayı numerus clausus ilkesi hakimdir. Manevi haklar, sağlararası işlemlere konu olamayacağı gibi terekeye dahil olmamakla beraber eser sahibinin ölümden 70 yıl sonrasıyla sınırlı olmak üzere FSEK 19.madde[298] kapsamında başkalarına geçebilmektedir, ancak eser sahibinin ölümünden sonra üçüncü kişilerin esere yönelik saldırıları durdurmak için

295 Ünal Tekinalp, **Fikri Mülkiyet Hukuku**, 5.baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2012, s. 160; Şahin**, a.g.e.,** s. 89,90; Atar, **a.g.e.**, s. 75,76; Ayiter, **a.e.,** s. 109.

296 Suluk, Karasu, Nal, **a.g.e.,** s. 77, 78.

297 Tekinalp, **a.g.e.,** s. 160, 161; Beşiroğlu**, a.g.e.,** s. 224.

298 "Eser sahibinin ölümünden sonra yukarıdaki fıkrada sayılan kimseler eser sahibine 14, 15 ve 16 ncı maddelerin üçüncü fıkralarında tanınan hakları eser sahibinin ölümünden itibaren yetmiş yıl kendi namlarına kullanabilirler."

yargı yoluna başvurma hakkı olup olmadığı konusunda doktrinde tartışma mevcuttur[299].

1. Umuma Arz Hakkı

Eserin ülkenin tamamında veya bir bölgesinde üçüncü kişilere alenileştirilmesi işlemi umuma arz, eser sahibinin manevi haklarından biri olup yalnızca eser sahibi tarafından veya eser sahibinin onayı ile yapılması mümkündür. Alenileşme, eserin sergilenmesi veya okunması gibi geleneksel şekilde olabileceği gibi internet ortamına yüklenerek veya dijital içerik veya dijital içeriklerin bir parçası haline getirilmek suretiyle de gerçekleşebilir, ayrıca bu süreç bir defaya mahsus bir hukuki işlem alıp eser sahibinin rızası ile yapılmış olduğu durumda veya eser sahibinin rızası olmamasına rağmen somut olay alenileştirmeyi geri almayı mümkün kılmıyorsa umuma arz geri alınamaz[300]. Umuma arz hakkı, eser sahibine eseri umuma arz edip etmemek, umuma arz edeceği zamanı belirlemek ve umuma arz şeklini belirlemek şeklinde üç yetki vermektedir[301].

Umuma arz hakkının devri kural olarak mümkün olmamakla beraber eğer eser sahibi mali hakları devretmişse ve aksi sözleşmede kararlaştırılmamışsa, umuma arz hakkının da mali hakları devralan kişiye geçtiği kabul edilmiş olmakla birlikte kamu düzeni, genel menfaat ve özel kullanım durumlarına göre umuma arz hakkının sınırlandırılabildiğini söylemek mümkündür[302].

2. Eser Sahibi Olarak Tanıtılma Hakkı

Sahibine ekonomik menfaat sağlayan tanıtılma hakkı, gerekli her durum sahibinin zikredilmesini gerektirmekle birlikte hakkın esas amacı, eser sahibini eserinin umuma arzından önce veya sonra eserin üçüncü kişilerce kendi eserleri olarak nitelendirmesi durumuna karşı korumaktadır. Eserin anonim olarak umuma

---

299 Tekinalp, **a.g.e.**, s. 162-164, 176; Suluk, Karasu, Nal, **a.g.e.,** s. 79; Şahin**, a.g.e.,** s. 92; Ayiter, **a.g.e.,** s. 110; Suluk, Orhan, **a.g.e.,** s. 521,522.

300 Tekinalp, **a.g.e.,** s. 164, 165; Şahin**, a.e.,** s. 93,94; Ayiter, **a.e.,** s. 111; Suluk, Orhan, **a.g.e.,** s. 325; Beşiroğlu**, a.g.e.,** s. 225,226.

301 Suluk, Karasu, Nal, **a.g.e.,** s. 79; Ayiter, **a.e.,** s. 111; Suluk, Orhan, **a.e.,** s. 326.

302 Tekinalp, **a.g.e.,** s. 164-166; Suluk, Karasu, Nal, **a.e.,** s. 79. 80; Ayiter, **a.e.,** s. 111; Suluk, Orhan, **a.e.,** s. 326.

arz edildiği durumda eser sahibi üçüncü kişilerin eser üzerindeki tecavüzlere karşı ancak eser sahibi olduğunu mahkemede ispat ettiği durumda hukuki koruma talep edebilir[303].

3. Eserde Değişiklik Yapılmasını Menetme Hakkı

Eser üzerinde herhangi bir değişiklik yapmak, eserin biçim ve içeriğinin, dolayısıyla eser sahibinin hususiyetinin kaybolmasına neden olabilirken eser sahibinin şeref ve haysiyetine zarar verici mahiyette de olabilir. Eser sahibinin manevi haklarından olan eserde değişiklik yapılmasını menetme hakkı, FSEK 16.maddede düzenlenmiş olup eser sahibi olmaksızın kısaltma, ekleme veya herhangi bir değişiklik yapmayı yasaklamaktadır[304]. Eser sahibi, devir ve lisans alan, sınırlamalar nedeniyle sadece kullanım hakkına sahip olan ve orijinal eser veya bu eserin çoğaltılmış kopyaların malik veya zilyedine karşı bu hakkı ileri sürebilir[305].

Autoencoders tekniği ile ilgili ilk bölümde yer verilmiş olup Deepfake teknolojisinin temel yapıtaşlarından biridir. Bu tekniğinin uygulanma prensibi Deepfake girdisi olan resim, video veya sesi Deepfake teknolojisinin algılayacağı ve işleyebileceği veriye dönüştürüp daha sora Deepfake teknolojisinin işlem sonucunu kullanıcının algılayabileceği resim, video veya sese dönüştürdüğü için eser sahibinin eserde değişiklik yapılmasını menetme hakkı gündeme gelebilir.

Diğer bir yandan ilgili hakkın belirli bir sınırının olmadığı tespitinde bulunmak yerinde olmayacaktır. FSEK 16.maddenin 2.bendinde eser sahibinin mali haklarının kullanım yetkisine sahip olanların eser sahibinin izni olmaksızın yapılması somut olaya göre tespit edilecek zorunlu değişiklikleri yapma yetkisi vardır[306]. Bu bakımdan eğer eser sahibi Deepfake ürünün ortaya çıkarılması için mali haklarını devretmişse, Deepfake ürünün ortaya çıkarılması için Deepfake sürecinin zorunlu bir parçası olarak bu değişikliklerine katlanmak zorundadır.

---

303 Tekinalp, **a.e.,** s. 168-170; Suluk, Karasu, Nal, **a.e.,** s. 80, 81; Şahin**, a.g.e.,** s. 94,95; Ayiter, **a.e.,** s. 114,115; Suluk, Orhan, **a.e.,** s. 329; Beşiroğlu**, a.g.e.,** s. 228.

304 Tekinalp, **a.g.e.,** s. 171; Suluk, Karasu, Nal, **a.g.e.,** s. 81; Şahin**, a.e.,** s. 95,96; Suluk, Orhan, **a.e.,** s. 327; Beşiroğlu**, a.e.,** s. 232.

305 Suluk, Karasu, Nal, **a.e.,** s. 81; Şahin**, a.e.,** s. 96.

306 Güçlütürk, **a.g.e.,** s. 139; Suluk, Karasu, Nal, **a.g.e.,** s. 81.

Eserde değişiklik yapmasını menetme hakkı kapsamında son olarak FSEK 16.maddenin 3.bendine değinmek gerekmektedir. Bu bende göre eser sahibi değişiklik yapılmasına yazılı onay vermiş veya bu hususla ilgili sözleşme yapmış olsa bile eser sahibinin şeref ve haysiyetini zedeleyen veya eserin mahiyet ve hususiyetlerini bozan her türlü değişikliği eser sahibi menedebilmektedir[307]. Örnek olarak eser sahibi olan şair, eser niteliği haiz olan şiirini cinsel içerikli görüntülerin ağırlıklı olduğu kitaba konulmasını menedebilir[308]. Diğer örneklerde çıplak deniz kızı tablosu, bir sergiye uygun hale getirilmek için giydirilmişse, eserin mahiyet ve hususiyetini değiştirmek suretiyle eser sahibinin şeref ve haysiyeti zedelenirken aynı tablonun cinsel içerikli tabloların sergilendiği bir sergide sergilenmesi de eserin mahiyet ve hususiyetini değiştirmeden eser sahibinin şeref ve haysiyetini zedeleyebilmektedir[309]. Bu örneklerde de gördüğümüz üzere Deepfake teknolojisinin en fazla kullanım alanlarından olan cinsel içerikli içerik üretimini veya eser sahibinin şeref ve haysiyetine zarar verecek diğer durumlarda eser sahibi daha önce verdiği yazılı onay veya sözleşmeye rağmen menedebilir.

4. Eser Sahibinin Zilyet veya Malike Karşı Hakları

FSEK 17.madde eser sahibine doktrinde eserin aslına ulaşma (varma) hakları olarak da nitelendirilebilen eseri elinde bulundurana ileri sürebileceği bazı haklar tanımıştır. Bu hak eser sahibine FSEK 16.madde öngörülen çeşitli durumlarda geçici olarak yararlanma ve eserin tek ve özgün olması durumunda eser sahibinin tüm dönemlerini kapsayan bir sergide kullanılması için eseri elinde bulundurana karşı çeşitli talepler ileri sürme yetkisi vermektedir[310].

B. Mali Haklar

Eser sahibine eseri umuma arz yoluyla ekonomik yararlanma hakkı ile birlikte üçüncü kişilerin eser üzerinde ekonomik yararlanmayı menetme yetkisi veren

307 Güçlütürk, **a.e.,** s. 140; Suluk, Karasu, Nal, **a.e.,** s. 81.
308 Tekinalp, **a.g.e.,** s. 172.
309 Suluk, Karasu, Nal, **a.g.e.,** s. 81.
310 Tekinalp, **a.g.e.,** s. 173, 174; Suluk, Karasu, Nal, **a.e.,** s. 82, 83; Şahin**, a.g.e.,** s. 97,98; Ayiter, **a.g.e.,** s. 118; Suluk, Orhan, **a.g.e.,** s. 369,370; Beşiroğlu**, a.g.e.,** s. 235.

mali haklar, manevi haklar gibi numerus clausus ilkesi hakim olmakta birlikte FSEK 22.madde[311] ve 23.madde[312] de mali hakların kapsamını genişletici ifadelere yer verilmiştir. Ayrıca mali haklar, FSEK 52.maddesi gereğince birbirinden bağımsız olup bağımsız şekilde birbirinden ayrı kullanılabilir, eserin alenileşmesi durumunda devredilebilir ve kiralanabilir. Manevi haklardan farklı olarak mali haklar terekeye dahildir. Mali haklar eser alenileşmesi durumunda her ne kadar devredilebilir, kiralanabilir, haczedilebilir, rehnedilebilir, cebri icra ve hapis hakkına konu olabiliyorsa da eser sahipliği unvanı kişiye sık sıkıya bağlıdır[313].

1. İşleme Hakkı

İşleme hakkı, FSEK 6.maddede detaylıca düzenlenerek işleme hakkı münhasır eser sahibinin olacak şekilde orijinal eserin eser sahibi tarafından veya eser sahibinin iznine bağlı olarak işlenmesi durumunda işlenmenin işleyenin hususiyetini taşıması durumunda FSEK kapsamında eser sayılarak koruma altına alınacağı hüküm altına alınmıştır. Üçüncü kişinin eseri işleyerek hususiyetini taşıyan eser meydana getirmesi durumunda ancak eser sahibinin izni mevcut olduğu durumda işlenmiş eser, FSEK kapsamında eser olarak kabul edilerek eseri işleyen üçüncü kişinin

311 "Bir eserin aslını veya kopyalarını, herhangi bir şekil veya yöntemle, tamamen veya kısmen, doğrudan veya dolaylı, geçici veya sürekli olarak çoğaltma hakkı münhasıran eser sahibine aittir.
Eserlerin aslından ikinci bir kopyasının çıkarılması ya da eserin işaret, ses ve görüntü nakil ve tekrarına yarayan, bilinen ya da ileride geliştirilecek olan her türlü araca kayıt edilmesi, her türlü ses ve müzik kayıtları ile mimarlık eserlerine ait plan, proje ve krokilerin uygulanması da çoğaltma sayılır. Aynı kural, kabartma ve delikli kalıplar hakkında da geçerlidir.
Çoğaltma hakkı, bilgisayar programının geçici çoğaltılmasını gerektirdiği ölçüde, programın yüklenmesi, görüntülenmesi, çalıştırılması, iletilmesi ve depolanması fiillerini de kapsar."

312 "Bir eserin aslını veya çoğaltılmış nüshalarını, kiralamak, ödünç vermek, satışa çıkarmak veya diğer yollarla dağıtmak hakkı münhasıran eser sahibine aittir.
Eser sahibinin izniyle yurt dışında çoğaltılmış nüshaların yurt içine getirilmesi ve bunlardan yayma yoluyla faydalanma hakkı münhasıran eser sahibine aittir. Yurt dışında çoğaltılmış nüshalar her ne surette olursa olsun eser sahibinin ve/veya eser sahibinin iznini haiz yayma hakkı sahibinin izni olmaksızın ithal edilemez. Kiralama ve kamuya ödünç verme yetkisi eser sahibinde kalmak kaydıyla, belirli nüshaların hak sahibinin yayma hakkını kullanması sonucu mülkiyeti devredilerek ülke sınırları içinde ilk satışı veya dağıtımı yapıldıktan sonra bunların yeniden satışı eser sahibine tanınan yayma hakkını ihlal etmez.
Bir eserin veya çoğaltılmış nüshalarının kiralanması veya ödünç verilmesi şeklinde yayımı, eser sahibinin çoğaltma hakkına zarar verecek şekilde, eserin yaygın kopyalanmasına yol açamaz. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Kültür Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir."

313 Tekinalp, **a.g.e.,** s. 180, 181; Suluk, Karasu, Nal, **a.g.e.,** s. 84; Şahin**, a.g.e.,** s. 101; Ayiter, **a.g.e.,** s. 121,122; Suluk, Orhan, **a.g.e.,** s. 373; Beşiroğlu**, a.g.e.,** s. 237,240.

ekonomik menfaat elde etmesi mümkün olacaktır[314]. Eseri işleyen, işlenmiş eseri ancak eser sahibinin belirlediği amaç kapsamında kullanabilir, bu amacı aşan işleme veya kullanımlar, eser sahibinden yeni bir izin alınmadığı sürece FSEK kapsamında sorumluluk doğurur[315].

İstisnai hallerde eseri işlemek isteyen kişi eser sahibinin izninin almasına gerek yoktur, bu haller FSEK 31.madde ve 34.maddede düzenlenmiştir. FSEK 31.madde resmen yayınlanması veya ilan olunması halinde kanunda sayılan mevzuat ve içtihatların işlenmesinin serbest olduğunu hükmederken FSEK 34.madde ise eğitim ve öğretim amacıyla kullanılması durumunda yayınlanmış musiki, ilim ve edebiyat eserleri ve umuma arz edilmiş güzel sanat eserlerinden amacı haklı gösterecek ölçüde işleme yapılarak seçme ve toplama eserlerin ortaya çıkarılabileceğini hüküm altına almıştır[316].

Sadece kişisel çevre ile sınırlı olan işlemeler için eser sahibinin iznine gerek yoktur[317]. Bu bakımdan Deepfake teknolojine yönelik yetkinliği ölçmek için veya kişisel amaçları için eserin işlenerek Deepfake ürünü haline getirilmesi durumunda kişisel çevre ile sınırlı kaldığı sürece eser sahibinin onayının alınması zorunlu değildir.

Değişiklik yapılmasını menetme yetkisi ile mali haklardan olan işleme hakkı arasında ikili bir ilişki vardır. Eser sahibinin iznini almış üçüncü kişi eser üzerinde iznin öngördüğü amaç kapsamında gerekli değişiklikleri yapabilir, bununla birlikte eser sahibinin kişilik değerlerinden olan şeref ve haysiyetini zedeleyecek nitelikte olması durumunun yanı sıra eserin niteliği veya özgünlüğünü zedeleyen her türlü değişiklik işleme izni verilmiş olsa dahi eser sahibi tarafından menedilebilir, menetme yetkisi yönünden hiçbir şekilde eser sahibi kısıtlanamaz[318]. Bu kapsamda Deepfake ürünü üretilmesi için eser sahibi tarafından işleme hakkı verilmiş olsa bile sahibinin şeref ve haysiyetini zedeleyecek nitelikte olmasının yanında eserin

314 Tekinalp, **a.g.e.**, s. 182, 183; Suluk, Karasu, Nal, **a.g.e.,** s. 84; Ayiter, **a.e.,** s. 122,123; Suluk, Orhan, **a.e.,** s. 373.
315 Suluk, Karasu, Nal, **a.e.,** s. 84; Şahin**, a.g.e.,** s. 107.
316 Tekinalp, **a.g.e.,** s. 182; Şahin**, a.e.,** s. 108.
317 Tekinalp, **a.e.,** s. 183; Suluk, Karasu, Nal, **a.e.,** s. 85.
318 Tekinalp, **a.e.,** s. 183, 184; Suluk, Karasu, Nal, **a.e.,** s. 84.

niteliğiyle özgünlüğüne tahrip eden her türlü değişikliği eser sahibinin menetme hakkı saklıdır.

2. Çoğaltma hakkı

Eser sahibine eserin aynen tekrarlanması suretiyle eserin maddi bir varlık kazanarak nesneleştirme yetkisi veren ve oldukça geniş yorumlanan çoğaltma hakkı, fotoğraf çekme gibi geleneksel yollarla kullanılabileceği gibi eserin çeşitli yöntemlerle dijitalleştirilmesini de kapsamaktadır[319].

Deepfake teknolojisini bir eser olarak kabul ettiğimiz durumda Deepfake teknolojisinin kullanımını sağlayan programın kurulup çalıştırılması anında çoğaltma hakkı gündeme gelecektir[320].

3. Yayma Hakkı

Çoğaltma hakkının devamı niteliğinde olan[321] yayma hakkı, çeşitli yollarla (dağıtım, satım, kiralama, ödünç verme) kamuya sunularak ticarete açılmasıdır. Yayma hakkı oldukça geniş yorumlanması gereken bir hak olmakla birlikte sahibi bu hakkı devrederken mekan veya süre bakımından kısıtlamalar koyma yetkisine haizdir. Son olarak aksine sözleşmede hüküm bulunmaması haline eser sahibinin çoğaltma hakkını devretmesi durumunda yayma hakkının da devredildiği sonucuna varılmaktadır[322].

4. Temsil, Yayım ve Umuma İletim Hakkı

Eserin orijinal ve nüshalarından gayri eseri kullanma şekilleri FSEK 24.madde ve 25.maddede düzenlenmiştir. Bu kullanım şekillerinin tespitinde umum, kavramı önemli olup kısaca eseri üreten kişi olan eser sahibi ve eser sahibinin izni üzeri eseri kullanan kişiler dışında kalan ve bu kişilerle kişisel ilişkisi bulunmadığı

319 Tekinalp, **a.e.,** s. 184; Suluk, Karasu, Nal, **a.e.,** s. 85; Şahin**, a.g.e.,** s. 308-310; Ayiter, **a.g.e.,** s. 124,125; Suluk, Orhan, **a.g.e.,** s. 379; Beşiroğlu**, a.g.e.,** s. 241,242.

320 Güçlütürk, **a.g.e.,** s. 145; Şahin**, a.e.,** s. 114,115.

321 Bazı durumlarda çoğaltma yapılmadan da yayma faaliyeti yapılabilir.

322 Tekinalp, **a.g.e.,** s. 186, 187; Suluk, Karasu, Nal, **a.g.e.,** s. 87, 88; Şahin**, a.g.e.,** s. 118,119; Atar, **a.g.e.**, s. 77-79; Ayiter, **a.g.e.,** s. 128,129; Suluk, Orhan, **a.g.e.,** s. 393.

husus objektif olarak belirlenen kişilerdir. Temsil, umuma doğrudan veya bilişim sistemleri yoluyla eserin ifası, sunulması veya sergilenmesi şeklinde tezahür ederek bu şekilde menfaat elde etme hakkı münhasır eser sahibine ait olup bu hakkın üçüncü kişilere devri de mümkündür[323].

Yayın yolu ile umuma iletim ise bir eserin yayın kuruluşları aracığıyla radyo-TV, uydu ve kablo benzeri vasıtalarla yayınlanmasını ifade etmekle birlikte bu şekilde eserden yararlanma münhasır eser sahibine aittir[324].

Son olarak dijital yolla umuma iletim hakkı, dijital ortamda gerçek kişilerin esere yer ve zaman bakımdan ulaşım imkanı vermek veya yasaklamak yoluyla umuma iletim hakkı münhasır eser sahibine aittir. Dijital yolla umuma iletim başta link verme olsun, birçok hukuki ihtilafı beraberinde getirmekle birlikte tez konusu bakımından sadece genel olarak hakka değinmekle yetinilmektedir[325].

5. Mali Haklar Yönelik Sınırlamalar

Mali haklara ülkesellik prensibi gereği yer bakımından ve koruma süresi bakımından zaman bakımından sınırlamalar kanunda mevcut olmakla birlikte bu başlıkta bu iki sınırlama dışında kalan sınırlamalar incelenecektir.

Kamu düzeni, genel veya özel menfaat ve yürütmeye tanınan yetkiler, sahibinin bu durumlarda bu sınırlamalara dayanarak eserten istifade eden gerçek ve tüzel kişilerin kullanım ve yararlanma noktasında mali haklarını kullanamayacak bu kullanım ve yararlanmaya izin vermek zorunda kalacaktır[326].

FSEK kapsamında korunan bir eser, eserle ilgili uyuşmazlıklarda eser sahibinin izni olmaksızın yargı mercileri veya resmi makamlar tarafından kullanılabilir veya polis ve cezai faaliyetlere ilişkin bir işleme konu teşkil edecek şekilde kullanılabilir, FSEK 30.madde kapsamında maddede sayılan kişiler

323 Suluk, Karasu, Nal, **a.e.,** s. 91, 92; Şahin**, a.e.,** s. 129,130; Ayiter, **a.e.,** s. 131; Suluk, Orhan, **a.e.,** s. 399.
324 Suluk, Karasu, Nal, **a.e.,** s. 93; Şahin**, a.e.,** s. 138,139; Ayiter, **a.e.,** s. 133; Suluk, Orhan, **a.e.,** s. 410,411.
325 Suluk, Karasu, Nal, **a.e.,** s. 93-96; Şahin**, a.e.,** s. 142.
326 Suluk, Karasu, Nal, **a.e.,** s. 99; Ayiter, **a.g.e.,** s. 142; Suluk, Orhan, **a.g.e.,** s. 531.

tarafından fotoğraflar[327] eser sahibinin izni olmaksızın kullanılabilir. Diğer kanunlarda sayılan diğer haller saklıdır[328].

Gazetecinin halkı aydınlatması kapsamda yaptığı haberlerle bilimsel/kültürel gayeleri gerçekleştirecek durumların ortaya çıkması durumunda genel menfaati ilgilendiren durum olduğu kabul edilerek eser sahibinin izni olmaksızın üçüncü kişilerce eser kullanılabileceği kabul edilmektedir.

AY 22.maddede düzenlenen haberleşme hürriyeti uyarınca haber ve bilgi amacıyla eserin kullanılması durumunda FSEK 31.madde kapsamındaki mevzuat ve içtihatlar bakımından, 32.madde kapsamında sayılan yerler ve umuma açık toplantılarda yapılan söylemeler bakımından, 36.madde kapsamındaki kaynak göstermek şartıyla basın içerikleri bakımından ve 37.maddede düzenlenen haberler bakımından eser sahibinin mali haklarına sınırlamalar öngörülmüştür[329].

FSEK 33.maddeyi esas alarak alenileşmiş veya yayınlanmış eserleri eser sahibinin izni olmaksızın kar amacı gütmeden eğitim öğretim kurumların yüz yüze eğitimle sınırlı olmak üzere serbest kullanılabiliyorken FSEK 34.madde ise alenileşmiş veya yayımlanmış ilim-edebiyat, musiki ve güzel sanatlar eserleri eğitim öğretim amacıyla hazırlanan seçme ve toplama eserlerde kullanılabilir[330].

Deepfake ürünlerinin kullanım alanlarından biri olan eğitim öğretim amacıyla kullanım bu sınırlama kapsamında değildir, çünkü bu sınırlama fiziksel eserler için geçerli olup dijital ortamda yapılan eğitim öğretim faaliyetini veya bilişim sistemi aracığıyla yapılacak aynı nitelikteki faaliyeti kapsamayacaktır.

Genel menfaat bakımından son sınırlama olan bilimsel ve kültürel amaçlarla sınırlama kapsamında toplumun menfaati, bilimsel ve kültürel yararlar için alıntı yapılacak çalışmanın fikriyle uyuşacak şekilde yapılacak alenileşmemiş veya alenileşmemiş eserlerde yapılan küçük alıntılarla alenileşmiş eserlerde kuralına

---

327 Doktrin bu kavramı genişleterek porte, tablo ve heykel için geçerli olduğunu savunmaktadır. Bkz. Suluk, Karasu, Nal, **a.g.e.,** s. 100.

328 Suluk, Karasu, Nal, **a.e.,** s. 100; Ayiter, **a.g.e.,** s. 149,150; Suluk, Orhan, **a.g.e.,** s. 532.

329 Suluk, Karasu, Nal, **a.e.,** s. 101, 102; Ayiter, **a.e.,** s. 151-154; Suluk, Orhan, **a.e.,** s. 535.

330 Suluk, Karasu, Nal, **a.e.,** s. 102, 103; Ayiter, **a.e.,** s. 154,155; Suluk, Orhan, **a.e.,** s. 536.

uygun olarak yapılacak büyük alıntılar eser sahibinin izni olmaksızın yapılabilmektedir[331].

Kar amacı gütmeksiniz şahsi kullanım amacıyla eser çoğaltma amacının gerektirdiği ölçüde eserin çoğaltılması ve FSEK 40.madde kapsamında kalan kopya ve tehir bu kapsamında özel menfaat kapsamında sınırlamadan yararlanmaktadır[332].

FSEK kapsamında kamu otoritesine belirli yetkiler tanınmış, ancak tezin konu ile ilişkili olmadığı için bu sınırlama haline değinilmemektedir.

Deepfake teknolojisi bakımından analiz yapacak olursak, FSEK kapsamında esasa ilişkin sınırlamalardan hiçbirinden yararlanması mümkün olmadığından eser sahibinin izni yoluyla ancak Deepfake ürünü üretilebilmektedir.

Bir eserin koruma süresi dolmuşsa veya eserin kullanımı bakımından sınırlamalar mevcut olmadığı durumlarda eserin kullanılması için eser sahibinin bir sözleşmeyle somutlaşmış onayı gerekmektedir. Eser sahibinin onayı olmadığı durumlarda ancak FSEK kapsamında belirlenen hallerde kullanım mümkündür[333].

C. Deepfake Ürününün Ortaya Çıkması Sürecinin FSEK kapsamındaki Haklar Bakımından Değerlendirilmesi

Deepfake teknolojisi ile eser üretilmesi için ilk olarak Deepfake teknolojisinin girdisi olan resim, video veya görüntünün mevcut olması gerekmektedir. Bu çoklu ortam eserlerinin eser sahibinin izni olmaksızın elde edilmesi, diğer bir ifadeyle dijitalleştirilmesi doğrudan çoğaltma hakkının ihlali niteliğinde olmakla beraber dijital ortamda bir eserin indirilmesi, kopyalanması veya mevcut konumundan başka bir lokasyona gönderilmesi işlemi de bu kapsamda değerlendirilmesi mümkündür[334].

Bu resim, video veya sesin algoritmaların anlayacağı veriye dönüştürülmesi işlemi olan autoenconders süreci sonucu oluşan veriler çoğaltma hakkını gündeme getirebileceği gibi eserde değişiklik yapılmasını menetme hakkını da ihlal etmesi

331 Suluk, Karasu, Nal, **a.e.,** s. 104, 105; Ayiter, **a.e.,** s.. 154,155; Suluk, Orhan, **a.e.,** s. 539,540.
332 Suluk, Karasu, Nal, **a.e.,** s. 105, 106; Ayiter, **a.e.,** s. 150; Suluk, Orhan, **a.e.,** s. 565.
333 Güçlütürk, **a.g.e.,** s. 125; Ayiter, **a.e.,** s. 143,144.
334 Güçlütürk, **a.e.,** s. 148.

mümkündür. Ayrıca resim, video veya sesin bu süreç sonucunda tekrar elde edilmesi mümkün olması durumu çoğaltma hakkı kapsamındayken bu çoklu ortam eserleri tekrar elde edilmesi mümkün olmadığı durumlarda işletme hakkı gündeme gelecektir[335].

D. Eser Üzerindeki Hakların Devri

Manevi haklar başlığında da değinildiği üzere manevi haklar kişiye sıkı sıkıya bağlı olup devre konu olamazlar, ancak mali hakların çeşitli yollarla üçüncü kişilere devri mümkündür. Eser sahibi yayınlanmış veya yayınlanmamış eserlerini borçlandırıcı işlemle mali hakların devrini üçüncü kişilere taahhüt edebileceği gibi yalnız yayınlanmış eserlerini tasarruf işlemiyle de mali hakları üçüncü kişilere devredebilir[336].

FSEK 48.madde[337] uyarınca eser sahibi veya mirasçılarından eserin haklarını devir veya lisans yoluyla almak aslen iktisap olup FSEK 49.madde[338] kapsamında düzenlenen aslen iktisap eden kişinin eser sahibi veya mirasçılarının izni ile yaptığı devir veya lisans sözleşmeleri devren iktisap olarak adlandırılmaktadır. Eser sahibi veya mirasçıları devrettikleri mali haklar üzerinde tasarruf işlemi yapamamasın rağmen kanun işleme hakkı ilgili maddede özel olarak düzenlenerek eser sahibi veya mirasçıların aksi sözleşmede belirtilmediği sürece devir veya lisans işlemine onay vermekle birlikte devren iktisap edecek kişiye onaylamaları gerekmektedir[339].

Eser sahibi veya öldüğü durumda mirasçıları, ilgili hakları bağımsız olarak farklı kişilere devredebileceği veya lisans sözleşmesi yapabileceği gibi devrin kapsamını da sınırlayabilirler. İçerik yönden kısıtlama bakımından ortaya yeni bir

---

335 Güçlütürk, **a.e.,** s. 148, 149.

336 Suluk, Karasu, Nal, **a.g.e.,** s. 112, 113; Ayiter, **a.g.e.,** s. 196,197.

337 "Eser sahibi veya mirasçıları kendilerine kanunen tanınan mali hakları süre, yer ve muhteva itibariyle mahdut veya gayrimahdut, karşılıklı veya karşılıksız olarak başkalarına devredebilirler.
Mali hakları sadece kullanma salahiyeti de diğer bir kimseye bırakılabilir. (Ruhsat).
Yukardaki fıkralarda sayılan tasarruf muameleleri henüz vücuda getirilmemiş veya tamamlanacak olan bir esere taallük etmekte ise batıldır."

338 "Eser sahibi veya mirasçılarından mali bir hak veya böyle bir hakkı kullanma ruhsatını iktisap etmiş olan bir kimse, ancak bunların yazılı muvafakatiyle bu hakkı veya kullanma ruhsatını diğer birine devredebilir.
İşleme hakkının devrinde, devren iktisap eden kimse hakkında da eser sahibi veya mirasçılarının aynı suretle muvafakatı şarttır."

339 Suluk, Karasu, Nal, **a.g.e.,** s. 114, 116; Ayiter, **a.g.e.,** s. 200-202.

kullanım şekli çıktığı durumda, yeni kullanımın devir kapsamında olup olmadığı tartışmalıdır[340].

Eser sahibi veya mirasçıları mali hakları devredebileceği gibi lisans yoluyla da mali haklar kendinde kalmasına rağmen üçüncü kişilerin kullanımına açabilir, eser sahibi veya mirasçıları birden fazla basit lisans verebiliyorken tam lisans verdikleri durumda artık üçüncü bir kişiye basit veya tam lisans veremezler[341].

FSEK 52.madde[342] mali hakların devri veya lisansa konu olması durumunda sözleşmenin yazılı şekilde yapılarak devredilen mali hakları tek tek açıkça anlaşılacak şekilde belirtilmesini hüküm altına almıştır. FSEK 55.maddede[343] ise eser sahibinin veya mirasçıların devir veya lisans yoluyla mali hakları üçüncü kişiye geçirmesi durumunda işleme hakkını kapsamadığını hüküm altına almıştır[344].

V. Yapay Zeka ve Fikri Mülkiyet Hukuku

A. Yapay Zekanın Eser Niteliği

Önceki bölümlerde de ifade edildiği üzere Deepfake teknolojisi, yapay sinir ağları üzerine dayalı çalışmaktadır, yani birer yapay zeka örneğidir. Bu bakımdan ilk başta yapay zekanın ve yapay zeka ürünlerinin FSEK kapsamında eser niteliğine değinmek daha sonra Deepfake teknolojisi özelinde inceleme yapmak yerinde olacaktır.

FSEK 1.madde b bendine göre bir fikri ürünün eser sayılmıştır ki, yapay zekanın bu üç unsuru sağlayıp sağlamadığı tartışılmalıdır[345]. Başta FSEK'deki son

340 Suluk, Karasu, Nal, **a.e.,** s. 114, 115.
341 Suluk, Karasu, Nal, **a.e.,** s. 117; Ayiter, **a.g.e.,** s. 198.
342 "Mali haklara dair sözleşme ve tasarrufların yazılı olması ve konuları olan hakların ayrı ayrı gösterilmesi şarttır"
343 "Aksi kararlaştırılmış olmadıkça mali bir hakkın devri veya bir ruhsatın verilmesi eserin tercüme veya sair işlenmelerine şamil değildir."
344 Suluk, Karasu, Nal, **a.g.e.,** s. 117, 118.
345 Osman Gazi Güçlütürk, Rıfat Cankat, "Yapay Zeka ile Oluşturulan Ürünlerin Eser Niteliği ve Eser Sahipliği Meselesi", **Gelişen Teknolojiler ve Hukuk II: Yapay Zeka**, Ed. Eylem Aksoy Retornaz, Osman Gazi Güçlütürk, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021, s. 198,199; Bayındır, **a.g.e**., s. 26.

düzenlemelere kaynak olan AB direktifi[346] olmak üzere FSEK ve diğer ülke mevzuatlarında bilgisayar programlarının birer ilim ve edebiyat eser olduğu kabul edilmektedir[347]. Özellikle hususiyet unsuru bakımından ülkeler arasında uygulama açısından farklar mevcuttur. Hususiyet unsurunu Almanya oldukça sıkı uygularken Türkiye'de ise daha zayıf uygulanmaktadır[348]. Temelde bakıldığında yapay zeka yazılım vasıtasıyla somutlaştığından FSEK'deki şartları karşıladığı durumda yapay zekanın bilgisayar programı statüsünde kabul edilerek FSEK kapsamında korunması mümkündür[349]. Diğer yandan üçüncü kişilerin algılayabileceği düzeyde şekillenme unsuru bakımından da değerlendirildiğinde tek başına birer algoritma somutlaşmazken yapay zeka algoritmaları bilgisayar programları içerisinde somutlaştırıldığında bilgisayar programlarının yararlandığı ilim ve edebiyat eser kapsamındaki korumadan yararlanabileceklerdir[350]. Bu hususu kabul ettiğimiz durumda yapay zekanın eser olduğu, yapay zekanı geliştirenin ise eser sahibi olarak FSEK kapsamındaki haklarını kullanabileceğini söylemek yerinde olacaktır[351].

Bilgisayar programlarının FSEK kapsamında eser olarak nitelendirilmesine dair Yargıtay'ın da bu kapsamda birçok kararı mevcuttur. 2021 sayılı bir kararında "*bilgisayar programının özgün bir yazılım olup, fikri hak koruması kapsamında eser niteliğinde bulunduğu*" değerlendirilmesinde bulunmuştur[352]. Yine 2021 tarihli başka bir kararında da "*bilgisayar programının FSEK kapsamında eser olduğu*" ifadesine yer vermiştir[353]. Özellikle son yıllarda bilgisayar programlarının eser niteliğine dair davaların arttığını görmekteyiz[354].

---

346 https://www.legislation.gov.uk/eudr/2009/24/body/adopted#:~:text=Article%201Object%20of%20protection,of%20Literary%20and%20Artistic%20Works., (Çevrimiçi) E.T. 10.06.2022.

347 Barış Gözübüyük, "Yapay Zekanın Meydana Getirdiği Fikri Ürünlere İlişkin 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki Sorunlar ve Çözüm Önerileri", **Kırıkkale Hukuk Mecmuası**, C. 1, S. 1, 2021, s. 71; Tuğba Akdemir Kamalı, **Fikri Hukuk Kapsamında Bilgisayar Programlarındaki Değişikliklerin Sonuçları**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2019, s. 108,109; Bayındır, **a.g.e**., s. 26.

348 Şeren Dalyan, **Bilgisayar Programlarının Fikri Hukukta Korunması**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2009, s. 74-76.

349 Gözübüyük, **a.g.m.,** s. 71.

350 Güçlütürk, Cankat, **a.g.m**., s. 199-200; Bayındır, **a.g.e**., s. 26.

351 Gözübüyük, **a.g.m.,** s. 71.

352 Y. 11. HD. E. 2020/2112, K. 2021/6355, T. 18.11.2021 (Çevrimiçi) Kazancı E.T. 10.06.2022.

353 Y. 11. HD. E. 2020/1209, K. 2021/1252, T. 16.02.2021 (Çevrimiçi) Kazancı E.T. 10.06.2022.

354 Bilgisayar programlarının eser niteliğine dair daha fazla Yargıtay kararı için Bkz. Y. 11. HD. E. 2019/2087, K. 2020/5937, T. 17.12.2020, (Çevrimiçi) Kazancı E.T. 10.06.2022, Y. 11. HD. E.

Doktrinde yapay zekanı bilgisayar programı olarak kabul edilmesi görüşüne karşı çıkan yazarlar[355] olduğu gibi yapay zekanın gelişmişlik düzeyine bakıldığında FSEK'in ilgili maddelerin yapay zekanın eser olarak kabul edilmesi bakımından yeterli olacağı ancak çok yakın bir gelecekteki teknolojik gelişmelerin hızlanacağı hesaba katıldığında bu alanda reformların yapılması kanaatindeyim.

Bilgisayar programı olarak değerlendirilen yapay zekanın eser olması ve bu suretle korunması konusu ayrı bir konuyken yapay zekanın ürettiği fikri ürünlerin fikri mülkiyet hukuku bakımından korunması ayrı bir tartışma konusudur[356].

B. Yapay Zekanın Eser Sahipliği

Yapay zekâ için sorunlu olan noktaların başında yine FSEK madde 1/B eser sahibini bir kişi olarak tanımlamasıdır. Yapay zekanın kişilik tartışması uzun yıllar devam edeceği de göz önüne alındığında eserin sahibinin hususiyetini taşıma ve yaratıcı faaliyet içermesi gibi kriterlerin tartışılmasına bir gerek olmadığı aşikardır. Bu durumda yapay zekâ ürünlerinin FSEK kapsamında korunmadığını söylenebilir[357]. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki, yapay zekanın birçok türü vardır ve her yapay zekayı aynı veya benzer nitelendirmek de isabetli olmayacaktır. Özellikle yapay zekâ destekli eser üretilmesi durumunda eser sahipliği ve hususiyet bakımından FSEK kapsamında üretilen mahsulün eser olarak nitelendirmesinde bir sorun oluşmayacaktır[358].

Fransız ve İsviçre hukuklarına bakıldığında eser sahipliği bakımından "Yaratma İlkesinin" kabul edildiğini görmekteyiz. Yaratma ilkesi, insan olmakla doğrudan bağdaştırılmıştır[359]. Bu bakımdan yapay zekanın eser sahipliğinin Fransız ve İsviçre hukuku bakımdan kesinlikle mümkün olmadığını söylemek yerinde olacaktır. Çünkü yapay zekanın insan olmaması sebebiyle yapay zekanın eser sahibi olamaması yanında insanın da doğrudan maddi bir fiili ile eseri gerçekleştirmediğini

---

2020/555, K. 2020/4745, T. 04.11.2020, (Çevrimiçi) Kazancı E.T. 10.06.2022, Y. 11. HD. E. 2020/638, K. 2020/4396, T. 26.10.2020, (Çevrimiçi) Kazancı E.T. 10.06.2022.

355 Gözübüyük, **a.g.m.,** s. 71.

356 Gözübüyük, **a.e.,** s. 71.

357 Kaynak Balta, **a.g.e.**, s. 112-115.

358 Gözübüyük, **a.g.m.,** s. 63, 64.

359 Beste Bulut, **Sinema Eserlerinde Hak Sahipliği**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2020, s. 71,72.

dikkate aldığımızda gerçek kişinin de bu bakımından mevzuatı lafzi olarak yorumladığımızda yapay zeka ürünün eser sahibi olamayacaktır. Bu durum günümüzdeki durum bakımından hukuki bir sorun ortaya çıkarmakta olup yapay zekanın ürettiği fikri ürünün korunmaması sonucunu doğurabileceği için Fransız ve İsviçre hukuklarında bu alanda yeni düzenlemeler yapılması gerekmektedir. Türk hukukunda da Fransız ve İsviçre hukukundaki gibi yaratma ilkesinin hakim olduğunu söylemek mümkündür[360].

Günümüzde yapay zekaya doğrudan uygulanacak bir mevzuat olmamakla beraber bilgisayar programlarına ilişkin mevzuatları kıyas yoluyla uygulanması mümkündür. Bu bakımdan İngiltere, İrlanda ve Yeni Zelanda'da bilgisayarın bir fikri ürün meydana getirmesi durumunda ortaya çıkan fikri ürünün mülkiyetini ilgili ürünün ortaya çıkması için gerekli ayarlamalar yapan olduğu hüküm altına alınmıştır. The UK Copyright, Designs and Patents Act 1988 9.maddesinin 3.fıkrası, New Zealand Copyright Law 5.maddesinin 2.fıkrasının a bendi, Irish The Copyright and Related Rights Act 2000 21.maddesi oldukça benzer düzenlemeler içermektedir. Üç kanunda da gerekli ayarlamaları yapan kişi ifadesi geçse de gerekli ayarlamaları yapan kişinin kim olduğu bilinçli veya bilinçsiz kim olduğu tam olarak belirlenmemiştir. Bu boşluk, Anglo-Sakson hukuk sisteminin hakimlere geniş yetki tanımak suretiyle her olay bazında hakkaniyetli karar almasını sağlamak amacıyla yapılmış olabileceği gibi hızlı değişen teknolojik gelişmelere karşın hukukun daha dayanıklı olmasını sağlamak için yapılmış olabilir[361]. Yapay zekaya bu hükümleri uyguladığımız durumda yapay zekanın fikri ürünleri üretmesini sağlayacak ayarlamalar yapacak kişinin ortaya çıkan fikri ürünün de sahibi olacağını kabul etmeliyiz.

Güney Afrika Cumhuriyeti ve Avustralya patent ofisleri DABUS isimli yapay zekanı patent sahibi olarak kabul etmişlerdir[362]. Bu durum yapay zekanın telif hakkı veya patent sahibi olabileceğine dair hem uygulamada hem de doktrinde güçlü

360 Bulut**, a.e.**, s. 74.
361 Gözübüyük, **a.g.m.,** s. 69,70.
362 Desmond Oriakhogba, "Dabus Gains Territory in South Africa and Australia: Revisiting the AI-Inventorship Question", **South African Journal of Intellectual Property Law,** S. 9, 2021, s. 95-102.

beklenti oluşturmaktadır. Bu bakımdan gelecekte özellikte bu yaklaşımın daha kabul göreceğine söylemek yanlış olmayacaktır.

Yapay zekaya yatırım yapan kişinin sui generis bir koruma kapsamında FSEK'te veri tabanların sağlanan korumaya benzer bir şekilde koruma sağlanması yoluyla yapay zekanın kişilik tartışmaları veya hususiyet konusuna girmeden yapay zekanın ürettikleri fikri ürünlerin korunması gerektiğini savunan görüş de mevcuttur[363].

VI. Deepfake Ürünlerin Fikri Mülkiyet Hukukunda Doğurduğu Sorunlar

A. Genel Olarak

Türk hukuku açısından nitelendirilebilmek için kanunda belirtilen kriterlerin yanında eser sahibinin hususiyetini de taşıması zorunludur, ancak yapay zekânın ürünleri maalesef bu kriteri sağlayamamaktadır. FSEK kapsamında eser sahibi eseri meydana getiren kişi olarak tanımlandığından temel anlamda yapay zekâ ürünü olan deepfake videolarının yazılımcının eser sahipliğinin kabul edilmemesi gerekmektedir[364]. Karşılaştırmalı olarak bakıldığında deepfake videosunun bir photoshop veya illüstratör çalışmasından yapım tekniği bakımından farklılık göstermektedir, çünkü photoshop veya illüstratör çalışması tasarımcının emeği ile ortaya çıkan bir ürünken deepfake videosu sisteme yapılan veri girişi üzerine kendini geliştirerek yapay zekanın ortaya koyduğu bir üründür.

Yapay zekanın eser sahipliği konusunda değinilen İngiltere, İrlanda ve Yeni Zelanda'nın bilgisayarların ürettikleri fikri ürünlerin sahipliğine dair düzenlemenin yapay zekanın eser sahipliğine de uyarlanması hususu Deepfake ürünleri bakımından değerlendirmesi mümkündür. Bu durumda Deepfake ürünlerinin üretilmesi için gerekli ayarlamaları yapan kişinin kim olduğu tartışmalıdır. Deepfake'in yazılımcısı mı gerekli ayarlamaları yapan kişidir yoksa Deepfake'e bilgi girişi yaparak Deepfake ürünün üretilmesi için doğrudan talimat veren kişi mi konusu üzerinde durumları

363 Gözübüyük, **a.g.m.,** s. 75.
364 Ahmet Yavuz Uşaklıoğlu, **Dijital Hukuk**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2020, s. 179-189.

gerekmektedir. Deepfake teknolojisini somutlaştırmak suretiyle bir uygulama ortaya koyarak insanların kullanımına sunan kişi, yani programcısı elbette Deepfake uygulamasının doğrudan sahibi olacaktır. Bu bakımdan FSEK kapsamında da bilgisayar programlarına sağlanan korumadan yararlanacağı aşikardır. Ancak bu uygulamayı umuma arz ettiği durumda Deepfake ürünü üretmek için uygulamaya büyük veri girişi sağlayan, Deepfake'e nasıl bir ürün üretmesi gerektiğini tarif eden hem tüketici hem de birer üretici olarak düşünebileceğim bir kullanıcı da mevcuttur. Eğer Deepfake teknolojisini somutlaştırarak uygulamaya dönüştüren kişinin, yani programcının fikri ürün üzerinde mülkiyeti kabul edildiği durumda bu alanda tekelleşme olacağının yanında programcının rızası ile elde edilen programın rızası dışında hak ihlallerine karışarak kanunlara aykırılık teşkil eden Deepfake ürünlerinde de sorumluluğu doğacaktır. Sadece kullanıcıya hak sahipliği tanımak da kullanıcının hususiyet taşımaması durumu söz konusu olduğundan yerinde değildir. Ancak ortak hak sahipliğinin kabul edilmesinin yanında Deepfake'i elde etmek için kullanıcının programcı ile arasında sözleşmede karine olarak ivaz olduğu da kabul edildiğinden kullanıcı ve programcı arasında sözleşme yoluyla programcının kullanıcının ürettiği Deepfake ürünleri üzerindeki haklarını da devrettiğine kabul edebiliriz.

Son olarak eser sahibinin manevi haklarının ömrü boyunca ve öldükten sonra mirasçıları tarafından 70 yıl süreyle korunması eser sahibinin insan olduğu durumda fikri ürün üreten kişileri teşvik edecek olsa da ölümsüz olan ve mülkiyet anlayışı olmayan bir yapay zekaya bu hükümleri uygulamak mümkün olmayıp yapay zekanın eser sahipliği bakımından alternatif hükümlere ihtiyaç duyulmaktadır[365].

B. Deepfake Ürünlerinin Eser Niteliği

Deepfake teknolojisini bir bilgisayar programı kabul ettiğimiz durumda bile deepfake ürünlerini (her çeşit çoklu ortam eseri) de FSEK kapsamında bir bilgisayar programı olarak kabul etmek mümkün olmamaktadır[366].

365 Gözübüyük, **a.g.m.,** s. 76.

366 Ahunur Açıkgöz**, İnternetten İndirilen Dijital Eserlerde Yayma Hakkının Tükenmesi İlkesi**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021, s. 16.

Bu kapsamda özellikle Kanada Ceza Kanunu çalışmalarında karikatür ve benzeri çalışmalara dikkat çekilmiştir. Özellikle suç teşkil eden bir hususun tespitinde kişinin görüntülerinde gerçek ve kimliği belirlenebilir olması gerektiği vurgulanarak karikatür ve benzeri çalışmaların kişinin görüntüsü teşkil etmediği yönünde içtihat geliştirilmiştir, ancak çalışma grubu değiştirilmiş görüntüler bakımından, özellikle bizim konumuz bakımından deepfake ürünlerinin kişinin gerçek görüntüsü olup olmadığı konusunda fikir ayrılığı mevcuttur[367].

Hususiyet unsuru bakımından değerlendirmek yerinde olacaktır. Doktrinde subjektif unsur olarak ifade edilmekte olan hususiyet unsuru ancak eserin bir gerçek kişinin fikri mahsulü olduğu durumda sağlanabilecektir. İnsan dışı varlıkların (hayvan, makine veya doğa olayları) faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan mahsuller kanunen eser kabul edilmesi mümkün değildir, hatta özellikle gelişen teknolojiler sonucunda insan faaliyeti sonucu doğan eserden ayırt edilebilmesi mümkün olmaması durumda dahi insan dışı varlıkların çıkardıkları mahsulleri eser saymamız mümkün değildir. Ancak bir gerçek kişinin makineyi veya yazılımı kullanarak gerçek kişinin talimatı kapsamında yapay zekanın ürettiği çıktılar insanın yarattığı mahsul olarak kabul edilerek eser sayılması mümkündür[368].

Fotomontaj yolu ile kişinin dış görünüşünü yansıttığından FSEK 86.madde kapsamında görüntü olarak kabul edilmektedir[369]. Bu kapsamda Deepfake ürünlerinin de sui generis özellik gösteren bir tür fotomontaj olarak kabul ettiğimizde FSEK 86.madde hükümlerine gidebiliriz.

ABD'de ünlü Rap sanatçısı Jay-Z'nin sesinin 2020 yılında Youtube'da Deepfake ürününde kullanılması üzerine Deepfake ürünün konu olduğu telif hakkı ihlali ile mücadelesi örnek bir olay olmuştur[370]. Deepfake teknolojisi kullanarak ünlü

---

367 CCSO Cybercrime working group, "Cyberbullying and the Non-consensual Distribution of Intimate Images", **Department of Justice Canada**, 2013, s, 17 https://www.justice.gc.ca/eng/rp-pr/other-autre/cndii-cdncii/pdf/cndii-cdncii-eng.pdf, (Çevrimiçi) E.T. 08.05.2022.

368 Mustafa Ateş, **Fikri Hukukta Eser**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2007, s. 63,64; Fırat Öztan, **Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2008, s. 82,83; Yünlü, **a.g.e.**, 2021, s. 415.

369 Yünlü, **a.e.**, 2021, s. 415; Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, **a.g.e.,** s. 198.

370 Bil Hochberg, "YouTube Won't Take Down A Deepfake Of Jay-Z Reading Hamlet — To Sue, Or Not To Sue", **Forbes, 2020**, https://www.forbes.com/sites/williamhochberg/2020/05/18/to-sue-or-not-to-sue---that-is-the-jay-zs-deepfake-question/?sh=3f39e08b128b, (Çevrimiçi) E.T. 22.03.2023; Anıkaydın, **a.g.m.,** s. 740.

isimlerin sesini kullanarak seçtikleri konuşmaların yeniden seslendirdiği videolar yayınlayan "Vocal Synthesis"[371] isimli Youtube kanalı Jay-Z'nin sesini kullanarak William Shakespeare'in Hamlet eserindeki bir monoloğu Deepfake teknolojisi kullanmak suretiyle Jay-Z seslendirmiş gibi Youtube kanallarında paylaşmaları üzerine Jay-Z'in avukat ekibi Youtube'dan bu videonun kaldırılması talep etmeleri üzerine videolar Youtube'dan kaldırıldı[372]. Özellikle sosyal medya platformlarının bu yaklaşımları yerinde olup Deepfake teknolojisine konu ses, birer eser olduğundan telif hakları korumasından yararlanacaktır.

C. Deepfake Ürünlerinin İşleme Eser Olma Niteliği

Bir eserin üretilmesi sürecinde başka eserlerden yararlanması oldukça doğal bir durumdur, eser sahibinin hususiyeti de bu eserin ortaya çıkması süreciyle yakından ilgilidir. Yeni bir eser üretilirken başka bir eser ile arasında bağımsız bir ilişki yoksa yeni üretilen eseri duruma göre işlenme eser veya intihal olarak değerlendirmemiz gerekir ki, yeni bir eserin işlenme eser ya da intihal olduğunu tespit etmenin yolu fikri mülkiyet hukukunda eser olarak kabul edilmesi için eser sahibinin hususiyetine haiz olması gerekmektedir. İşlenme eser sahibinin hususiyetini taşırken intihal eserler sahibinin hususiyetini taşımamaktadır[373].

Eser sahibinin haklarından biri de FSEK 21.madde tarafından korunan ortaya koyduğu eseri münhasıran işleme hakkıdır. İşleme eser FSEK 1/B maddesinin c fıkrasında, "*diğer bir eserden istifade suretiyle vücuda getirilip de bu esere nispetle müstakil olmayan ve işleyenin hususiyetini taşıyan fikir ve sanat mahsulleri*" olarak tanımlanmıştır. İlaveten aynı kanunun 6.maddesinde işlenme eserin kapsamında sayılmıştır. İlgili maddelere bakıldığında FSEK'in işleme eseri de orijinal eser gibi korumaya aldığını, derleme eser sahibine orijinal eser sahibi ile aynı hakları tanıdığını ve bu haklara saldırı durumunda aynı şekilde koruma hükümlerden

371 https://www.youtube.com/@vocalsynthesis7362/videos, (Çevrimiçi) E.T. 22.03.2023.

372 Bil Hochberg, "YouTube Won't Take Down A Deepfake Of Jay-Z Reading Hamlet — To Sue, Or Not To Sue", **Forbes, 2020**, https://www.forbes.com/sites/williamhochberg/2020/05/18/to-sue-or-not-to-sue---that-is-the-jay-zs-deepfake-question/?sh=3f39e08b128b, (Çevrimiçi) E.T. 22.03.2023; Anıkaydın, **a.g.m.,** s. 740.

373 Cahit Suluk, **Yeni Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu: Telif Hakları ve Korsanlıkla Mücadele**, İstanbul, Hayat Yayıncılık, 2004, s. 61.

faydalandırdığını görebiliriz. Kanun eşit haklardan yararlanılabilmek için iki şart öngörmüş: işlenme eser yoluyla orijinal eserden doğan mali haklara zarar vermemekle işlenmenin hususiyet taşıması. Bu bilgiler doğrultusunda işleme faaliyetini sadece eser sahibinin yapabileceği sonucu çıkarılmamalıdır, işlenme faaliyetinde sadece nihai ürünün çoğaltılması ve ticaret mevkiine çıkarılması, kısaca ekonomik dünyaya sürülmesi durumunda orijinal eser sahibinin muvafakati zorunludur[374].

Deepfake teknolojisini birer bilgisayar programı olarak kabul ettiğimiz varsayımında FSEK 6.maddesinin 10.fıkrasına[375] gidilebilmektedir. Ancak bu madde uyarlama, düzenleme ve benzeri değişimden bahsettiğinden Deepfake ürünlerinin bu ölçütlerden hiçbirine uymadığını söyleyebiliriz, bu sebeple FSEK'in mevcut hali Deepfake ürünlerinin bilgisayar programlarının hükümlerine dayandırmak suretiyle korunmasına imkan vermemektedir[376].

İşlenme eser için orijinal eserin mevcut olması zorunlu olmakla beraber hukuken hala korunmaya değer bir eser olması zorunlu değildir, lakin sahibinin hususiyetini taşıyan orijinal bir eser olmadığı durumda ortaya çıkan eserden işlenme eser değil, orijinal eser olarak bahsetmemiz gerekmektedir[377]. Bu bakımdan özellikle Deepfake teknolojisinin girdisi olan kişisel verilerin fikri mülkiyet hukuku bağlamında korunmasını kabul eden görüşü kabul edildiği durumda Deepfake teknolojisi ile üretilen neredeyse her eseri işlenme eser olarak kabul edebiliriz, lakin Türk hukukunda kişisel verileri başlı başına FSEK bağlamında eser olarak kabul etmediğimizden[378] FSEK bağlamında korunan bir eserden işlenmişler hariç olmak üzere Deepfake ürünlerini işlenmiş eser olarak değil orijinal eser olarak kabul etmemiz gerekmektedir.

Deepfake ürünleri ortaya konulurken kişisel verilerden yararlanıldığı gibi girdi olarak FSEK kapsamında korunan eserlerinin, örnek olarak sinema filmlerinin

374 Tekinalp, **a.g.e.**, s. 133,134; Gözübüyük, **a.g.m., s.** 66.
375 "Bir bilgisayar programının uyarlanması, düzenlenmesi veya herhangi bir değişim yapılması"
376 Gözübüyük, **a.g.m.,** s. 66,67.
377 Öztan, **a.g.e.,** s. 160.
378 Sinan Sami Akkurt, "Kişisel Veri Kavramının Hukuki Niteliğine İlişkin Yaklaşımlara Mukayeseli Bir Bakış", **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, C. 2, S. 1, 2020, s. 24,25.

kullanıldığını görmekteyiz. Diğer yandan da sinema filmleri yapılırken oyuncuların öldüğü durumlarda kalan kısımlar Deepfake teknoloji yardımıyla tamamlanmaktadır. İlk olarak sinema filmleri yapılırken oyuncunun ölmesi durumunda eserlerin nasıl tamamlanacağına değinildiğinde orijinal eserin devamı ve tamamlanması suretiyle yapılan işlemelerin orijinal eser vasfında olduğunu belirtmek gerekmektedir[379]. Bu bakımdan FSEK 13.madde oldukça önemli olup son fıkrası sinema eserlerinin kayıt ve tescilini zorunlu tutmakla beraber FSEK 8.madde eserlerin hak sahipliğini belirlemekle beraber sinema eserleri bakımından müşterek eser sahipliğini kabul etmiştir. Sinema eserlerinin bu sui generis yapısı Deepfake teknolojisine dayalı ihtilafların çözümünü daha da zorlaştırmaktadır.

FSEK kapsamında Fotoshop ile düzenlenmiş fotoğrafların orijinal fotoğrafın eser olarak kabul edilmesi durumunda işleme eser olarak kabulünü savunan doktrinde yazarlar vardır[380]. Bu kabulü kıyas yoluyla Deepfake ürünlerine uygularsak Deepfake teknolojisinin girdisi olan fotoğrafların FSEK kapsamında eser olarak kabul edildiği durumda Deepfake ürünlerinin işleme eser olarak FSEK kapsamında korunması ve ilgili hükümlere uygun olarak kullanılması gerekmektedir.

D. Sinema Eserlerinde Deepfake Kullanımından Doğan Hukuki İhtilaflar

İcracı sanatçı kavramı FSEK 80.maddesinde açıklanmış olup[381] sinema oyuncusu da bu kapsama girmektedir[382]. Sinem oyuncusunun yapımcı ile yaptığı sözleşmeye ise oyuncu sözleşmesi denmektedir[383]. Oyuncu sözleşmesi, kanunlarda düzenlenmemiş olduğundan isimsiz sözleşme olarak kabul edilmektedir[384]. Bu niteliğinden dolayı oyuncu sözleşmesi Deepfake teknolojisi ile canlandırılan oyunculara uygulanacağı şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir.

379 Öztan, **a.g.e.,** s. 161,162.
380 Dinler, **a.g.m.**, s. 331,332.
381 "Eser sahibinin manevi ve mali haklarına zarar vermemek kaydıyla ve eser sahibinin izniyle bir eseri özgün bir biçimde yorumlayan, tanıtan, anlatan, söyleyen, çalan ve çeşitli biçimlerde icra eden sanatçılar"
382 Bulut, **a.g.e.**, s. 102,103.
383 Nurbanu Akmeşe Takcı, **Oyuncu Sözleşmesi**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 5,6.
384 Akmeşe Takcı, **a.e.,** s. 5.

Oyuncu sözleşmesi rızai[385], tam iki tarafa borç yükleyen[386], sürekli borç ilişkisi doğuran[387], genel işlem koşulları[388] içeren iş görme sözleşmesidir[389].

Oyuncu sözleşmesinin hukuki niteliği tartışmalı olup temelde dört görüş bulunmaktadır: Eser sözleşmesi olarak nitelendiren, hizmet sözleşmesi olarak nitelendiren, karma sözleşme olarak nitelendiren ve sui generis sözleşme olarak nitelendiren görüş. Oyuncuların borcun ifasını bağımsız ifa etmesi ve borcun zaman yerine sonuç odaklı olması nedeniyle doktrinde ağırlıklı görüş ve Yargıtay'ın istikrarlı görüşü[390], oyuncu sözleşmesini birer eser sözleşmesi olarak değerlendirmektedir[391].

1. Oyuncunun Deepfake Teknoloji Yoluyla Sinemaya Aktarılması

Deepfake teknolojisi kullanımı yoluyla birçok ölün oyuncunun filmlerde canlandırılması günümüzün film endüstrisinin bir gerçeğidir. Deepfake teknolojisi ile ünlü oyuncuları ve tarihi şahsiyetleri filmde kullanmak ekonomik olarak oldukça faydalı bir fırsatken film yapım sürecinde ek maliyetler getirdiği de bir gerçektir. Örnek vermek gerekirse, oldukça başarılı bir film olarak değerlendirilen "The Trial of the Chicago 7" eserinde Margaret Thatcher karakterini Deepfake teknoloji ile canlandırmak için hassas çekimler ve sahneyi mükemmelleştirmek için Deepfake üretme sürecinden sonra tekrar sahne çekimleri yapmışlardı. Bu sebeple de çekim

385 "Rızai sözleşme, sözleşmenin kurulması için sadece tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarının yeterli kabul edildiği sözleşmelere denir." Bkz. Akmeşe Takcı, **a.e.,** s. 8.

386 Oyuncu üstlendiği rolü icra etmekle beraber bağlantılı hakları devretme borcu altındayken yapımcı bedel ödeme borcu altındadır. Bu sebeple tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme olarak kabul ediyoruz.

387 "Sürekli borç ilişkisi doğuran sözleşmeler, edim sonucunun yerine getirilmesi ve alacaklının menfaatinin gerçekleşmesinin belirli bir zaman diliminde gerçekleştiği sözleşmelerdir". Akmeşe Takcı, **a.g.e.,** s. 8.

388 TBK'nın 20.maddesine göre genel işlem koşulları, "bir sözleşme yapılırken düzenleyenin, ileride çok sayıdaki benzer sözleşmede kullanmak amacıyla, önceden, tek başına hazırlayarak karşı tarafa sunduğu sözleşme hükümleridir."

389 Akmeşe Takcı, **a.g.e.,** s. 8-10.

390 Y. HGK. E. 2009/15-459, K. 2009/541, T. 18.11.2009, (Çevrimiçi) Kazancı E.T. 28.11.2022; Y. 9. HD. E. 2014/21286, K. 2015/16588, T. 06.05.2015, (Çevrimiçi) Kazancı E.T. 28.11.2022.

391 Akmeşe Takcı, **a.g.e.**, s. 41-45.

sırasında açılar ve sahne mükemmel gözükmesine rağmen Deepfake üretme sürecinden geçtikten sonra başarısız sonuçlar elde edilebilmektedir[392].

Diğer bir zorluk ise Deepfake teknolojisine uygun sahne çekimlerinin günümüzde yeşil ekran önünde yapılmasıdır. Bu durum özellikle drama türündeki yapımların tam potansiyeline ulaşmasını engellemektedir. Kameranın en ufak hareketi veya en küçük bozulma da kaliteli bir Deepfake ürünün üretilmesine engel olacaktır. Bu sorun da yönetmenin yaratıcılığını ve vizyonunu doğru şekilde yapıma empoze etmesini engellemektedir[393].

Öncelikle belirtmek gerekir ki, veri, kişisel veri niteliğine haiz olduğu durumlarda TMK ve KVKK kapsamında, eser niteliği teşkil ettiği durumda FSEK kapsamında korunmakla beraber veriler ve veriler üzerinde tasarruf ile ilgili uygulanacak hükümler Türk hukuku bakımından kapsayıcı değildir, ayrıca "veri kullanımı" veya "veri paylaşımı" sözleşmesi Türk sözleşmeler hukuku bakımından düzenlenmiş değildir, ancak TBK 26.maddesinde "*taraflar, bir sözleşmenin içeriğini kanunda öngörülen sınırlar içinde özgürce belirleyebilirler*" hükmü getirilerek sözleşme serbestisi ilkesi kabul edilmiştir. Bu bakımdan kanunda öngörülen sınırlan çerçevesinde veri kullanım sözleşmesi yapılması mümkündür[394].

Mülkiyet hakkı perspektifinden veriyi inceleyecek olursak Yargıtay oyun karakterinin çalınmasına dair bir suçun incelenmesinde verinin ekonomik bir değer ifade etmesine rağmen taşınır bir mal olmadığı kanaatine varmaktadır[395]. Bu bakımdan verinin TMK bakımından korunan bir değer olmadığı dair doktrinde görüşler ağırlıktadır[396]. TMK bakımından korunan bir değer olmadığı için verinin sözleşmelere konu olması durumunu FSEK kapsamında incelemek gerekmektedir.

392 Lees, Bashford-Rogers, Keppel-Palmer, **a.g.m.,** s. 959.
393 Lees, Bashford-Rogers, Keppel-Palmer, **a.e.,** s. 959,960.
394 Güçlütürk, **a.g.e.,** s. 90,91.
395 Y. HGK. E. 2017/4-1367, K. 2018/249, T. 21.2.2018, (Çevrimiçi) Kazancı E.T. 19.01.2023.
396 Güçlütürk, **a.g.e.,** s. 94, 95.

2. Oyuncunun Ölümünden Sonra Deepfake Teknoloji Yoluyla Sinemaya Aktarılması

Ölen oyuncunun sinemaya aktarılması önünde birçok zorluk vardır. İlk zorluk, Deepfake teknolojisine girdi olacak ölen kişiye ait çoklu ortam eserlerinin ya olmaması ya çok az olması veya kalitesiz olmasıdır. İkinci zorluk, Deepfake ürünün üretmek için bu çoklu ortam eserlerini işledikten sonra Deepfake teknolojisinin üretim sürecinden kaynaklı oldukça düşük kalitede Deepfake ürünü elde edeceğimizdir. Üçüncü sorun ise eski çoklu ortam eserlerini siyah beyaz olmasıdır ki, çoklu ortam eserlerini siyah beyazdan renkliye çevirmek ciddi bir maliyet olmasının yanında Deepfake teknolojisinin işleyebileceği bir şekile dönüştürmek oldukça çetrefilli bir süreç olacaktır[397].

Ölen sinema eseri tamamlanmadan ölen sinema oyuncusu, yani icracı sanatçının sinema eserlerinde hak sahipliğinin değerlendirilmesi yapılması gerekmektedir. Eğer oyuncu sözleşmesi, icracı sanatçının ölümünden önce imzalandıysa, bu sözleşmeden doğan borcun nasıl ifa edileceği gündeme gelirken icracı sanatçı statüsünde olacak insanın çoktan ölmüş olması dijital mirası ilgilendiren bir hukuki tartışma konusu olacaktır.

Oyuncu sözleşmesinin niteliği tartışması üzerinde konuyu değerlendirmek gerekmektedir. Alacaklı, sözleşme gereğince borcunu kural olarak yalnızca alacaklıdan talep edebilmektedir[398]. Üçüncü bir kişi borç ilişkisinin tarafı olmadığı için sözleşmenin doğurduğu yükümlülükleri yapma borcu altında değildir[399]. Ancak üçüncü kişinin haksız fiili bu borcun ifasını borçlu bakımından engelliyorsa, ancak bu durumda üçüncü kişinin sorumluluğu doğar[400]. İlk önce azınlık görüşü değinilecek olursak, oyuncu sözleşmesini bir hizmet sözleşmesi olarak

397 Lees, Bashford-Rogers, Keppel-Palmer, **a.g.m.,** s. 960.

398 Kemal Oğuzman, Turgut Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt I**, 18.baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2020, s. 22; İsmail Kayar, **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuku Genel Hükümler Özel Borç İlişkileri**, 11.baskı, Ankara, Seçkin Yayınları, 2019, s. 39; Betül Özlük, **Şematik Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 2.baskı, Ankara, Seçkin Yayınları 2022, s. 21; Şaban Kayıhan, Mustafa Ünlütepe, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 6.baskı, Ankara, Seçkin Yayınları, 2018, s. 13; Kılıçoğlu, **a.g.e.,** s. 16-21.

399 Oğuzman, Öz, **a.e.,** s. 23; Kayar, **a.e.,** s. 39,40; Kayıhan, Ünlütepe, **a.e.,** s. 13,14; Kılıçoğlu, **a.e.,** s. 16-21.

400 Oğuzman, Öz, **a.e.,** s. 24.

değerlendirirsek hizmet sözleşmesi, TBK 440.maddesine göre işçinin ölümü ile sona erer[401]. Buna bağlı olarak hizmet sözleşmesi hükümleri uygulanması durumunda ölümden sonra sözleşmesin sıhhatinden hiçbir şekilde bahsedemeyeceğimizden mirasçılarının bu sözleşmenin devam ettirme borcu hiçbir durumda doğmayacaktır. Bu hususun bir sonucu da oyuncu sağken sözleşmeye ölümünden sonra Deepfake teknoloji ile canlandırılmayacağına dair şart koydurması durumunda sözleşme sona ereceğinden bu şart da sona erecektir. Böylelikle dijital miras kavramını kabul ettiğimiz durumda mirasçılara filmi devam ettirmek için kişinin sağlığında sözleşmeye koydurduğu maddeye karşın dijital verileri ticari işleme konu etmek fırsatı doğuracaktır.

Doktrinde ağırlık görüş olan ve Yargıtay'ın da kararlarında göreceğimiz oyuncu sözleşmesinin birer eser sözleşmesi olarak değerlendiren görüşü esas aldığımızda eser sözleşmesinin ölümle sona ermediğini TBK'ın ilgili hükümlerine baktığımızda görmek mümkündür. İlk olarak değinilecek husus, eser sözleşmesinde yüklenicinin asıl borcudur ki TBK 83.maddesinde kural olarak yüklenicinin esere hayat verme borcu bizzat yerine getirme borcu olmadığı belirtilmiştir. Yüklenicinin borcu, yüklenicinin kişisel yeteneğine ve tecrübesine dayanırsa ifayı bizzat yapmalıdır[402]. Bu bakımdan oyuncu sözleşmeleri maddi bir varlıktan yoksun bir iş görme borcu olan bir eser meydana getirmekten ibaret olduğundan fiziksel bir mevcudiyetten yoksun bir sonucun dış dünyaya yansıtılması asıl borcu oluşturmaktadır, ayrıca oyuncu ses ve görüntü bandı alan kayıt cihazlarınca alınan kayıt altında yönetmen ve yapımcının emir, gözetim ve talimatları altında icrası neticesinde elde edilen kaydın zilyetliğinin yapımcıya geçtiği anda borç ifa edilmiş sayılacaktır. Diğer taraftan oyuncu sözleşmelerinin niteliği gereği bizzat ifa unsuru

401 Ahmet Kılıçoğlu, **Borçlar Hukuku: Özel Hükümler**, 2.baskı, Ankara, Turhan Kitabevi, 2020, s. 437,438; Murat Aydoğdu, Nalan Kahveci, **Türk Borçlar Hukuku: Özel Borç İlişkileri (Sözleşmeler Hukuku)**, 4.baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2019, s. 738; Aydın Zevkliler, Emre Gökyayla, **Borçlar Hukuku: Özel Borç İlişkileri**, 21.baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2021, s. 471; Esra Baskan, "6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Ölümün Hizmet Sözleşmesine Etkisi ve Yeni Bir Tazminat: Ölüm Tazminat", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 104, 2013, s. 57; Cevdet Yavuz, Faruk Acar, Burak Özen, **Borçlar Hukuku Dersleri: Özel Hükümler**, 18.baskı, İstanbul, Beta Yayınları, 2022, s. 528; Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 10.baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2022, s. 574;

402 Fahrettin Aral, Hasan Ayrancı, **Borçlar Hukuku: Özel Borç İlişkileri**, 14.baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2021, s. 444, 445; Kılıçoğlu, **a.e.,** s. 504,505; Aydoğdu, Kahveci, **a.e.,** s. 775.

vardır, lakin TBK 471.maddesindeki kişisel özelliklerin ön planda olduğu durumda bizzat ifa zorunluluğu emredici bir husus olmayıp aksi kararlaştırılabilir ki, oyuncu ve dublör arasındaki ilişki incelendiğinde bu durumun mevcut olduğunu görmekteyiz[403]. Bu nedenle eser sözleşmelerinde borcun ölümle sona ermemesi ve kişisel özelliklerin ön planda olduğu durumda bizzat ifa zorunluluğunun emredici nitelikte değildir[404]. Deepfake teknolojisi ile oyuncunun ölümü durumda filmin bitirmemesine yönelik bir hüküm olmadığı durumda (hizmet sözleşmesinden farklı olarak eser sözleşmesinde sözleşme ölümle sona ermediğinden bu hüküm de yürürlüktedir) mirasçıları Deepfake teknolojisi yoluyla eseri ifa etmeleri mümkündür. Ancak unutmamak gerekir ki, eser sözleşmesi TBK 486.maddeye[405] göre yüklenicinin kişisel özellikleri söz konusu olduğunda yüklenicinin ölümü ile sözleşmenin kendiliğinden ve tazminatsız sona erdiği düzenlenmiştir. Oyuncu sözleşmesinde yüklenicinin kişisel özelliklerinin ön planda olması nedeniyle oyuncunun ölümü ile sözleşme kural olarak kendiliğinden ve tazminatsız sona erecektir[406]. Aksi durumda mirasçılar, Deepfake ürünün ortaya çıkması için gerekli dijital verileri verme yükümlülüğü olsa da bu verilerin Deepfake videolarına dönüştürülmesi sürecinin teknik çalışmanın kimin yapacağı ve ekonomik maliyete kimin katlanacağı hususu tartışılması gereken önemli bir hususdur. Belirtilmesi gereken son husus TBK 112.maddesinde yüklenici eseri bitirme kabiliyetini kendi kusuruyla kaybetmesi durumunda alacaklının müspet zararının tazminat hakkının doğduğuna kıyasen sözleşmede borçlu taraf murisin mirasçıları olacağı için Deepfake teknolojisi ile eserin tamamlanmasını reddetmesi durumunda alacaklının müspet zararının mirasçılar tarafından karşılanması gerekmektedir[407].

---

403 Akmeşe Takcı, **a.g.e.,** s. 69-75; Yavuz, Acar, Özen, **a.g.e.,** s. 582; Aral, Ayrancı, **a.e.,** s. 444,445; Eren, **a.g.e.**, s. 708-713.

404 Aral, Ayrancı, **a.e.,** s. 444,445; Kılıçoğlu, **a.g.e.,** s. 504,505; Aydoğdu, Kahveci, **a.g.e.,** s. 775; Akmeşe Takcı, **a.e.,** s. 69-75; Eren, **a.e.,** s. 708-713.

405 "Yüklenicinin kişisel özellikleri göz önünde tutularak yapılmış olan sözleşme, onun ölümü veya kusuru olmaksızın eseri tamamlama yeteneğini kaybetmesi durumunda kendiliğinden sona erer. Bu durumda işsahibi, eserin tamamlanan kısmından yararlanabilecek ise, onu kabul etmek ve karşılığını vermekle yükümlüdür."

406 Akmeşe Takcı, **a.g.e.,** s. 109.

407 Aral, Ayrancı, **a.g.e.,** s. 445.

TBK 513.maddeye göre aksi öngörülmedikçe ölüm vekalet sözleşmesini doğal olarak kendiliğinden sona erdiren bir haldir[408]. Ölüme rağmen vekâlet ilişkisinin bir süre devam etmesi bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkabilir. Özellikle bu durum hak ve işlemlerin miras bırakandan mirasçılara intikal etmesine kadar olan dönemde vekilin temsil yetkisinin devam etmesi bir köprü vazifesine görmesi gerektiği durumda karşımıza çıkmaktadır[409]. Sözleşme gereği vekalet ilişkisi ölümden sonra etkili olacak şekilde veya ölüm ile birlikte ifaya başlanacak şekilde belirlenmesi farklı sona erme hükümlerine tabidir. Sözleşmenin ölümden sonra etkili olacağı kararlaştırılmışsa, mirasçılar mirası reddedip etmemeleri ile bağlı olmadan vekili azil edebilirler, ancak ölümden sonra etkili olacak şekilde vekalet sözleşmesi kurulması durumunda doktrinde tartışma olmakla beraber bir görüş ölümden sonra etkili vekaletin azil usulü ile aynı usulün belirlenmesini savunurken diğer görüş vekilin bu durumda vasiyeti yerine getirme görevlisi niteliğinde olduğuna dayanarak azlinin sadece sulh hakimi tarafından mümkün olacağını savunmaktadır[410]. Bu bakımdan oyuncunun ölümü durumunda Deepfake teknolojisi ile sahnelerin oluşturulmasına dair bir vekalet vermesi durumunda mirasçıların bu vekalet ilişkisini sona erdirebileceğinden nihai değerlendirmede Deepfake teknolojisi ile sahnelerin oluşturulması mirasçıların rızası ile yapılabileceği sonucu çıkmaktadır.

VII.İmaj Hakları ve Kişilik Ürünleştirilmesi

A. Genel Olarak İmaj Hakları

İmaj hakları, "*her kişinin kimliğinin/kişiliğinin ticari olarak kullanılmasını kontrol etme hakkı"* olarak tanımlanabilmektedir[411]. Amerikan hukuku bakımından federal bir yasa olmamakla beraber eyalet bazında imaj hakkını fikri hakları koruyan

408 Şaban Kayıhan, Mustafa Ünlütepe, "Vekâlet Sözleşmesinin Kendine Özgü Sona Erme Sebepleri", **Fatih Sultan Mehmet İlmi Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi**, S. 3, 2014, s. 191; Öz Seçer, "Vekalet Sözleşmesinin Vekalete Özgü Sebeplerle Sona Ermesi", **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 2, S. Özel, 2015, s. 909; Kılıçoğlu, **a.g.e.,** s. 563; Eren, **a.g.e.,** s. 752,753.

409 Kılıçoğlu, **a.e.,** s. 563.

410 Kayıhan, Ünlütepe, **a.g.m.,** s. 193-197; Seçer, **a.g.m.,** s. 911-914.

411 Aubrie Hicks, "The Right to Publicity After Death: Postmortem Personality Rights in the Wake of ExperienceHendrix v. HendrixLicensing.com", **Seattle University Law Review**, C. 36, S. 275, 2012, s. 275; Christian B. Ronald , "Burdens of the Dead: Postmortem Right of Publicity Statutes and the Dormant Commerce Clause", **Columbia Journal of Law & The Arts**, C. 42, S. 123, 2018, s. 124.

yasalar çerçevesinde koruyan düzenlemeler mevcuttur[412]. İmaj hakları, kişinin adını, görüntüsünü, kişiliğini satış, pazarlama veya tanıtım amacıyla kullanılmasını hakkını kapsamaktadır[413].

1992 tarihli Waits davasının konusu, Tom Waits'in sesine benzer sese sahip sanatçıyı Tom Waits'in reddettiği bir reklam filminde oynatılmasıdır. Bu davada mahkeme Tom Waits'in sesinin ününden yararlanmak için yapılan kötü niyetli kullanılması imaj haklarına saldırı olarak değerlendirdi. Bu karar, imaj haklarının kullanımın maddi tazminat gerektirmesinin yanında manevi tazminat da gerektirdiğine hükmedilen ilk karar olmasıdır[414].

İmaj hakları sahibi ile kimlik sahibi arasındaki farkı ayırt etmek gerekmektedir. İmaj haklarının sahibi ile kimlik sahibi aynı kişi olmayabilir. Örnek olarak bir sanatçı kimlik sahibi olabilir ancak imaj haklarını yapımcı şirkete devretmesi mümkündür[415].

Kaliforniya Medeni Kanun 3344.madde[416] (California Code, Civil Code - CIV § 3344) imaj haklarını düzenlemektedir. Bu kanun kapsamında kişinin adı, sesi,

---

412 Hicks, **a.g.m.,** s. 275; https://www.jdsupra.com/legalnews/new-york-post-mortem-statutory-right-of-8632490/ (Çevrimiçi) E.T. 03.04.2023.

413 Hicks, **a.e.,** s. 277.

414 Jeff Klein, "Tom Waits and the Right of Publicity: Protecting the Artist's Negative Voice", **Popular Music and Society,** C. 37, S. 5, 2014, s. 589,590.

415 Jennifer Rothman, "The Inalienable Right of Publicity", **The Georgetown Law Journal**, C. 101, S. 185, 2012, s. 187.

416 "(a) Başka birinin adını, sesini, imzasını, fotoğrafını veya suretini herhangi bir şekilde ürünler, ticari mallar veya mallar üzerinde veya bunların içinde veya reklam veya satış yapmak veya ürünlerin, ticari malların satın alınmasını istemek amacıyla bilerek kullanan herhangi bir kişi kişinin veya reşit olmaması durumunda ebeveyninin veya yasal vasisinin önceden izni olmaksızın mal veya hizmet satın alması sonucunda zarar gören kişi veya kişilerin uğradığı zararlardan sorumlu olacaktır. Ayrıca, bu bölüm kapsamında açılan herhangi bir davada, bölümü ihlal eden kişi, zarar gören taraf veya taraflara karşı yedi yüz elli dolar (750 $) veya kendisinin uğradığı fiili zarardan daha fazlasına eşit bir meblağda sorumlu olacaktır. yetkisiz kullanımın bir sonucu olarak ve yetkisiz kullanımdan kullanıma atfedilebilen ve gerçek zararların hesaplanmasında dikkate alınmayan her türlü kazanç. Bu tür kazançların tespitinde, zarar gören taraf veya tarafların yalnızca bu tür kullanıma atfedilebilen brüt geliri kanıtlaması ve bu bölümü ihlal eden kişinin indirilebilir giderlerini kanıtlaması gerekir. Zarar gören taraf veya taraflara da manevi tazminata hükmedilebilir. Bu bölüm kapsamındaki herhangi bir davada galip gelen taraf ayrıca avukatlık ücretlerini ve masraflarını alma hakkına sahip olacaktır.
(b) Bu bölümde kullanıldığı şekliyle, "fotoğraf", herhangi bir kişinin kolayca tanımlanabilmesini sağlayacak şekilde, herhangi bir kişinin fotoğrafı veya fotoğrafik reprodüksiyonu, hareketsiz veya hareketli veya herhangi bir video kaseti veya canlı televizyon yayını anlamına gelir.
(1) Fotoğrafa çıplak gözle bakan bir kişi, fotoğrafta tasvir edilen kişinin, fotoğrafın yetkisiz kullanımından şikayet eden kişiyle aynı kişi olduğunu makul bir şekilde belirleyebiliyorsa, bir kişinin fotoğraftan kolayca tanınabileceği kabul edilir.

imzası ve fotoğrafının ticari veya reklam amaçlarıyla kullanılması imaj haklarına müdahale niteliğinde olup ihlali gerçekleştirenler zarar görenin zararını tazmin edilmesi ile birlikte 750 dolar tazminat ödemesi gerektiğine hükmedilmiştir[417].

İsviçre hukukunda imaj haklarıyla ilgili düzenlemeler, temel olarak Türk hukukundaki düzenlemelerle paralellik teşkil etmektedir. Bu bakımdan konunun Amerikan hukukundaki ağırlığı ve tarihçesini dikkate alarak hem Türk hem İsviçre hukuku üzerinden değerlendirme mükerrer bir karşılaştırma yapmamak için İsviçre hukuku bu çalışma kapsamında imaj hakları boyutuyla değerlendirilmemiştir[418].

İmaj haklarının ihlal edilmesi durumunda imaj hakkının sahibinin ikametgahı hangi eyaletteyse, o eyaletin hukuku uygulanmaktadır[419].

---

(2) Fotoğraf birden fazla tanımlanabilir kişiyi içeriyorsa, kullanımdan şikayetçi olan kişi veya kişiler, yalnızca fotoğrafta temsil edilen tanımlanabilir bir grubun üyeleri olarak değil, bireyler olarak temsil edilir. Tanımlanabilir bir grup, aşağıdaki örnekleri içerir, ancak bunlarla sınırlı değildir: - herhangi bir spor etkinliğindeki kalabalık, herhangi bir sokak veya kamu binasındaki kalabalık, herhangi bir tiyatro veya sahne prodüksiyonundaki seyirci, bir glee kulübü veya bir beyzbol takımı.
(3) Bir kişi veya kişiler, yalnızca fotoğrafın çekildiği sırada orada bulunmaları nedeniyle fotoğrafta temsil ediliyorlarsa ve herhangi bir şekilde birey olarak seçilmemişlerse, tanımlanabilir bir grubun üyesi olarak temsil edilmiş sayılırlar. biçim.
(c) Kullanıcı tarafından veya kullanıcı adına hazırlanan reklamda veya diğer yayınlarda yer alan fotoğrafı veya benzerliği kullanan kişinin çalışanına ait bir fotoğraf veya benzerliğin yalnızca tesadüfi olduğu ve yayının amacı için gerekli olmadığı durumlarda. çalışanın rızasının alınmamasının, çalışanın fotoğrafının veya benzerliğinin bilerek kullanılması olmadığına dair kanıt sunma yükünü etkileyen çürütülebilir bir karine ortaya çıkacaktır.
(d) Bu bölümün amaçları doğrultusunda, herhangi bir haber, kamu işleri veya spor yayını veya hesabı veya herhangi bir siyasi kampanya ile bağlantılı olarak bir isim, ses, imza, fotoğraf veya benzerinin kullanılması, alt bölüm (a) uyarınca onay gereklidir.
(e) Bir adın, sesin, imzanın, fotoğrafın veya resmin ticari bir ortamda kullanılması, yalnızca bu tür bir kullanımı içeren materyalin ticari olarak sponsorlu olması veya ücretli reklam içermesi nedeniyle (a) altbölümü altında izin alınması gereken bir kullanım teşkil etmez. . Bunun yerine, kişinin adının, sesinin, imzasının, fotoğrafının veya suretinin ticari sponsorlukla veya ücretli reklamla o kadar doğrudan bağlantılı olup olmadığı ve bunun için rızanın gerekli olduğu bir kullanım oluşturup oluşturmadığı bir olgu meselesi olacaktır.
(f) Bu bölümdeki hiçbir hüküm, gazeteler, dergiler, radyo ve televizyon ağları ve istasyonları, kablolu televizyon sistemleri, reklam panoları ve toplu taşıma reklamları dahil ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere reklam için kullanılan herhangi bir ortamın sahipleri veya çalışanları için geçerli olmayacaktır. Bu bölümü ihlal eden herhangi bir reklam veya talep, söz konusu sahiplerin veya çalışanların, bu bölüm tarafından yasaklandığı şekilde kişinin adının, sesinin, imzasının, fotoğrafının veya suretinin izinsiz kullanıldığına dair bilgi sahibi oldukları belirlenmedikçe, yayınlanmaz veya dağıtılmaz.
(g) Bu bölümde öngörülen çareler kümülatiftir ve kanunla öngörülen diğerlerine ek olacaktır."

417 https://www.dmlp.org/legal-guide/california-right-publicity-law, (Çevrimiçi) E.T: 03.04.2023; ilgili kanun maddesine ulaşmak için Bkz. https://codes.findlaw.com/ca/civil-code/civ-sect-3344.html, (Çevrimiçi) E.T: 03.04.2023.

418 İmaj haklarının İsviçre Hukuku ekseninde değerlendiren Türkçe bir çalışma için Bkz. Aydıncık Midyat, **a.g.e.**

419 Hicks, **a.g.m.,** s. 280.

B. Kişilik Ürünleştirmesi

Ürünleştirme, "*tanınan bir ismin, sembolün ya da işareti pazarlama faaliyeti kapsamında başka mal ve hizmetler için ticari olarak kullanılması*" olarak tanımlanabilir[420]. Ürünleştirmenin üç türü vardır: kişilik ürünleştirmesi, karakter ürünleştirmesi ve imaj ürünleştirmesi. Kişilik ürünleştirmesi, gerçek kişilerin kendine has özelliklerinden veya tanınmışlıklarından faydalanarak mal veya hizmetlerin pazarlamasında kullanılmasıyken karakter ürünleştirmesi ise mal ve hizmetlerin pazarlanması için gerçek kişilerin kullanılması yerine kurgusal karakterlerin kullanılmasıdır. İmaj ürünleştirmesi ise bu iki kavramın birleşimi olan bir kavram olup gerçek kişilerin canlandırdığı kurgusal karakterler ile birlikte mal ve hizmetlerin pazarlanması sürecinde kullanılmasıdır[421]. Deepfake teknoloji gerçek kişilere odaklandığı için bu kapsamda kişilik ürünleştirilmesine değinilecektir.

Karakterleştirme işlemi gerçek kişilerin görüntülerini kullanmak suretiyle bir karakter oluşturulmasıdır. Bu işlem kişinin manevi kişilik değerlerini ihlal edeceğinden TMK hükümleri uygulanması gerekmektedir. Bu bakımdan gerçek kişinin karakterleştirilmesi için TMK hükümleri çerçevesince açık veya örtülü rıza alınması yeterlidir[422]. Karakleştirenin hakları, FSEK kapsamında korunmakta olup ilgili başlıkta bu husus değerlendirilmiştir. Bir kişinin kişiliğinin ticari amaçla kullanılması için lisanslanmasına kişilik ürünleştirmesi denilmektedir[423].

Kişilik ürünleştirilmesi, tamamen ABD'de kişiliğin birer ekonomik değer olarak kabul edilmesine dayanmaktadır. Kişilik ekonomik bir değer olduğundan mirasa da konu olması mümkündür[424].

Kişilik ve karakter ürünleştirmesinin FSEK kapsamında korunması için ürünleştirilmiş karakterin FSEK kapsamında eser olarak kabul edilmesi için gerekli şartları sağlaması gerekmektedir.

---

420 Umut Can Tanış, **Fikri Mülkiyet Hukukunda Karakter Ürünleştirmesi**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2022, s. 23; Suluk, Orhan, **a.g.e.,** s. 31,32.

421 Tanış, **a.g.e.,** s. 24-27.

422 Tanış, **a.e.,** s. 24-26.

423 Andrew McGee, Sarah Gale, Gary Scanlan, "Gary Scanlan, Character Merchandising: Aspects of Legal Protection", **Legal Studies**, C. 21, S. 2, 2001, s. 227.

424 Hicks, **a.g.m.,** s. 280.

Örnek olarak Warner Brothers, Harry Potter serisinden temaların ve karakterlerin tekrar kullanımını önlemek için oldukça aktif çalışma yürütmektedir. Warner Bros v. RDR Books davasında, New York Güney Bölgesi Mahkemesi, Harry Potter serisiyle ilgili gerçek bilgilere dayanan The Harry Potter Lexicon adlı bir eserin yayınlanmasını yasaklamıştır. J.K. Rowling ve yayıncısı daha sonra, Rus yazar Dmitri Yemets'in Rus kültürüne uyarlayarak Potter'ın hikayesini serbestçe adapte ettiği Tanya Grotter and the Magical Double Bass adlı eserin yayınlanmasını önlemişlerdir. Aynı şekilde, Uttan Ghosh tarafından yazılan Harry Potter in Calcutta adlı eserde ise genç büyücü, Bengal edebiyatından birkaç karakteriyle karşılaşır. Rus ve Hint adaptasyonları, geleneksel kültürün geleneksel yaratıcı yöntemlerinden bir sapma olarak görülmek mümkündür. Eski destan ve aşk edebiyatı, karakterlerin ve temaların yeni sosyal ve kültürel bağlamlara adapte edilmesi güçleşmiştir. Aşırı genişletilmiş telif hakkı koruması ve türetilmiş kullanımların sıkı uygulanması, giderek daha fazla bilgi üretim ve geleneksel yaratıcılık mekanizmaları arasındaki mesafeyi artırdığını söylemek mümkündür[425].

Bazı ABD eyaletlerinde kişiliğin birer ekonomik değer olarak ölümden sonra korunduğunu görmekteyiz. İlgili eyaletlerde ölenin ölmeden önceki bağlı olduğu eyaletin hukuku uygulanmaktadır[426].

C. Ölümden Sonra İmaj Hakkı

İmaj hakkının ölümden sonra mirasçılara devri hususu 1980'lerde ABD hukukunu oldukça meşgul eden bir dava konusu olup özellikle ünlü insanların mirasçıları ünlü insanların imaj haklarını kullanmak için yargı yoluna başvurmaktaydılar[427]. Günümüzde her eyalette imaj hakları korunurken ölümden sonra korunma bakımından eyaletler arasında farklılıklar bulunmaktadır. Bazı

425 Giancarlo F. Frosio, "A History of Aesthetics from Homer to Digital Mash-ups:Cumulative Creativity and the Demise of Copyright Exclusivity", **Law and Humanities**, C. 9, S. 2 , 2015, s. 286,287.

426 Hicks, **a.e.,** s. 280.

427 Peter L. Felcher, Edward L. Rubin, "The Descendibility of the Right of Publicity: Is There Commercial Life After Death?", **The Yale Law Journal**, C. 89, S. 6, 1980, s. 1125.

eyaletler ölümden sonra imaj hakkının devam edeceğini kabul ederken bazı eyaletler ölümden sonra imaj hakkının sona erdiğini kabul etmektedir[428].

İlk önemli imaj hakları davası, Haelan Laboratories Inc. v. Topps Chewing Gum Inc. davasıydı. Davanın konusu, bir sakız şirketinin, ünlü beyzbol oyuncularının resimlerinin, ürününü anlaşmalı olarak tanıtan bir rakip sakız şirketi tarafından izinsiz kullanılmasıdır. Mahkeme, bu hakkın mülkiyet kapsamında olup olmadığı sorusunu ayrıntılı bir şekilde incelemedi, ancak bir adamın kendi fotoğrafının yayın değerine sahip olması gerektiği yönünde bir değerlendirme yaparak hukuken korunmaya değer bir ekonomik değer olarak nitelendirdi. Doktrinde bu kararı destekleyen birçok yazar olmasına yanında ABD'nin bazı eyaletlerde yasa çalışmaları başlamasına sebep oldu. Ancak hem doktrinde bazı yazarlarca hem de uygulamada bazı eyaletlerde bu hak günümüzde dahi kabul görmemiş, hatta bazı eyalet yöneticileri bu hakka açıkça karşı olduğunu dile getirmiştir[429].

Elvis Presley'in ölümden sonra Elvin Presley'in hayattayken isim ve görüntüsünü kullanma lisansını verdiği Factors Etc, bu lisansın ölümden sonra da geçerli olduğuna dayanarak izinsiz Elvis Presley ürünleri satan kişilere karşı çeşitli davalar açtı. Mahkeme Factor Etc'i haklı bularak lisansın lisans verenin ölümden sonra da geçerli olduğuna hükmetti[430]. İlerleyen tarihlerde mahkemenin bu yaklaşımdan vazgeçerek eski kararları bozmak suretiyle ölümden sonra kişilik hakkının devam ettiğini reddetmiştir[431].

İngiltere'de ve ABD'nin birçok eyaletinde imaj hakları ölümden sonra korunmaz. Bu bakımdan ilk bakışta ölümden sonra Deepfake teknolojisi yoluyla kişilerin çoklu ortam eserlerine konu olması hukuken herhangi bir hukuka aykırılık yaratmıyor olarak algılansa da bu durumun finansal kayıplara neden olması durumunda ölen kişinin mirasçılarına dava hakkı doğacaktır. Ölümden sonra imaj

428 Hicks, **a.g.m.,** s. 276.
429 Lilian Edwards, Edina Harbinja, "Protecting Post-Mortem Privacy: Reconsidering The Privacy Interests of the Deceased in Digital World", **Cardozo Arts & Entertainment Law Journal**, C. 32, S. 1, 2013, s. 123,124.
430 Felcher, Rubin, **a.g.m.** s. 1125; Hicks, **a.e.,** s. 276.
431 Felcher, Rubin, **a.e.** s, 1125; Hicks, **a.e.,** s. 276; Ronald, **a.g.m.,** s. 129.

hakkının korunması İngiltere'de birçok kez gündeme getirilse de hiçbir zaman yasalaşmamıştır[432].

Filipinler'de, Avusturalya'nın Tazmanya ve ABD'nin Georgia, Nevada ve Idoha eyaletlerinde ölen kişiye ilişkin yanlış beyanlar veya çoklu ortam içerikleri yaymak suretiyle imaj haklarının zarar görmesi durumunda mirasçılarının dava hakkı olduğu kabul edilmiştir. Bu bakımdan Deepfake ürünlerinin muhteviyatı gereğince bu kapsamında değerlendirilmesi mümkün olduğundan mirasçılarının imaj haklarının saldırının durdurulmasını veya tazminat talepli çeşitli davalar açabilirler[433].

ABD'in Washington eyaletinde imaj hakları başta olmak üzere kişilik haklarını ölümden sonra korunmasını öngören kanun 1998 yılında kabul edilse de daha sonra Anayasaya aykırılıktan yürürlükten kaldırılmıştır. Jimi Hendrix davası ile tekrar gündeme gelen imaj haklarının ölümden sonra korunmasına dair 2008'de kabul edilse de Anayasaya aykırılık gerekçesiyle bu yasa da yürürlükten kaldırıldı[434].

ABD'nin Minnesota eyaletinde 2016'a kadar imaj haklarını ölümden sonra koruyan bir yasa olmamakla beraber 21 Nisan 2016 yılında Prince Rogers Nelson'ın ölümünden sonra Personal Rights in Names Can Endure ("PRINCE") yasası kabul edildi. Bu kanun kapsamında Minnesota'da ölümden sonra imaj hakları korunmuş oldu[435].

ABD'nin Georgia eyaletinin Yüksek Mahkemesi 1982 tarihinde oldukça ilginç bir karar imza attı. 1982 tarihli 38748 numaralı karara göre, bir kişi hayattayken imaj haklarını şirkete devretmek suretiyle şirketlerin imaj haklarını kullanmasını sağlayabilir, bu hak ölümden sonra da devam eder, ancak bir kişi hayatı boyuncu imaj hakkını devretmekten kaçınmışsa, ölümden sonra da üçüncü kişilerin kullanıma karşı korunmaktadır[436]. Bu kararı esas alacak olursak bir kişi hayatı boyunca Deepfake teknolojisine konu olmaya sıcak bakmıyorsa veya imaj haklarının devredilmesi konusunda herhangi bir girişimde bulunmuyorsa, ölümden sonra da üçüncü kişiler (mirasçılar) tarafından bu hakların kullanılması suretiyle kişinin

---

432 Lees, Bashford-Rogers, Keppel-Palmer, **a.g.m.,** s. 967,968.
433 Lees, Bashford-Rogers, Keppel-Palmer, **a.e.,** s. 968,969.
434 Hicks, **a.g.m.,** s. 281-283; Ronald, **a.g.m.,** s. 125.
435 Ronald, **a.e.,** s. 124,125.
436 https://rightofpublicity.com/pdf/cases/mlkcenter.pdf, (Çevrimiçi) E.T. 03.04.2023.

Deepfake teknolojisine konu edilmesi sağlanamaz. Bu hak Alman ve İsviçre hukukunda kabul görmemiştir[437].

Ölümden sonra korumanın genişletildiği en büyük yasa çalışmalarından biri ABD'nin New York eyaletinde 2017 yılında yapılan A08155 numaralı yasa tasarısıdır. Bu yasa tasarısı 2017 yılında karşılaştığı yoğun muhalefet sonucu rafa kaldırılmasından sonra 2018 yılında kapsamı daraltılmış A08155-B yasa tasarısı New York eyalet meclisine sunuldu. Bu tasarı kapsamında kişiliğin (adı, portresi veya resmi, sesi veya imzası) ölümden sonra 40 yıl boyunca ticari veya reklam amacıyla izinsiz kullanılmasına karşın korunmasını sağlayan ölümden sonra etkili bir kişilik hakkı, bu kişiliğin sağlığında kişinin kendisi tarafından, ölümünde mirasçıları tarafından sözleşme, vasiyetname veya benzeri irade beyanları yoluyla devredilebilir nitelik kazandırılması, New York mahkemelerine başvurulması durumunda tüm başvuruların yetki itirazı göz dikkate almadan bakma yetkisi ve izinsiz veya izin dahilinde dahi cinsel içerikli çalışmalar için Deepfake teknolojinin kullanımın yasaklanmasını içermekteydi. Oldukça kapsamlı bir düzenleme olmasına rağmen New York eyalet meclisinde yoğun muhalefeti karşılaşarak kabul edilmemiştir[438]. Bu düzenleme hem imaj haklarının ölümden sonra kullanılması, hem de önemli Deepfake düzenlemesi içeren önemli bir düzenlemedir. Kanaatimce bu düzenleme hızla değişen teknoloji çağında ve Deepfake teknolojisinin potansiyel tehlikelerine karşı önemli bir düzenleme olup en azından her ülkede en az bu yasa tasarısı kadar koruma sağlayan bir düzenleme olması şarttır.

Bir diğer düzenleme ise yine ABD'nin New York eyaletinde mevcuttur. New York Medeni Kanunu (New York's Civil Rights Law) 50-F maddesinde[439] düzenlenen madde New York eyaletinde ikamet eden oyunculuk, şarkıcılık, dansçılık veya müzik sanatçılığı yapan kişiler ile New York eyaletinde ikamet eden kişilik haklarını (adı, sesi, imzası, fotoğrafı veya diğer) ticari işlemlere konu eden kişileri kapsamaktadır. Kanun ayrıca Deepfake teknolojisinin kullandığı çoklu ortam eserlerini, dijital replika olarak tanımlamaktadır. Kanunun tanımına göre dijital

437 Aydıncık Midyat, **a.g.e.,** s. 156.
438 Ronald, **a.g.m.,** s. 135-137.
439 Madde metni için Bkz. https://www.nysenate.gov/legislation/laws/CVR/50-F (Çevrimiçi) E.T. 03.04.2023.

replika, "*bir bireyin gerçekte performans sergilemediği, ayrı ve yeniden oluşturulmuş bir orijinal ifade edici ses kaydı veya görsel eser içinde bireysel bir performansın yeni oluşturulmuş, orijinal, bilgisayar tarafından üretilen bir elektronik performansını"* ifade eder. Tanımın devamına göre, dijital replika, "*bir kişinin orijinal veya kaydedilmiş performansından oluşan ifade edici ses kaydının, hatta böyle sesler kişinin sesini taklit veya simüle ederse bile bilgisayar tarafından üretilen veya diğer dijital yeniden düzenlemelerini veya sadece diğer seslerin bağımsız bir şekilde sabitlenmesinden oluşan başka bir kaydın yapımını veya kopyalanmasını içermez*". Bu madde imaj hakları ile birlikte dijital replikanı da korumaktadır. Bu hakları devredilebilir, sözleşmeye konu olabilir ve terekeye dahildir. Bir kişinin imaj haklarını ve dijital replikasını kullanmak isteyen bir kişi, ilgili kişinin rızası, ölümünden sonra da mirasçıları veya hakkını devrettiği kişilerin rızası gerekmektedir. Bu haklar kişinin ölümünden sonra 40 yıl süreyle korunmaktadır. Son olarak belirtmek gerekir ki, bu kanun parodi, eleştiri ve eğitim için kullanılmasını bu korumadan istisna tutmuştur[440].

[440] Matthew F. Ferraro, Louis W. Tompros, "New York's Right to Publicity and Deepfakes Law Breaks New Ground", **The Computer & Internet Lawyer**, C. 38, S. 4, 2021, s. 1,2; Jack Langa, "Deepfakes, Real Consequences: Crafting Legislation to Combat Threats Posed by Deepfakes, **Boston University Law Review**, S. 101, 2021, s. 777,778; Kirchengast, **a.g.m.** s. 317,318.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DEEPFAKE TEKNOLOJİSİ KAYNAKLI HUKUKA AYKIRILIKLARIN KONU OLDUĞU DAVALAR

I. Genel Olarak

Deepfake teknolojisinin özel hukuk (kişiler hukuku, kişisel verilerin korunması ve fikri mülkiyet hukuku) alanında doğurduğu sonuçlar önceki bölümlerde irdelendi. Bu başlık altında bu uyuşmazlıkların konu olduğu davalara yer verilecektir.

İlk dava, Deepfake teknolojisinin ortaya çıkardığı zararların tazmini için açılacak maddi ve manevi tazminat davalarıdır. Özellikle Deepfake ürünleri üretilmesine dayanan sözleşmeler, TBK 112.madde[441] gereğince tazminat davasına her zaman konu olabilir. Deepfake ürünü üreterek, kişilerin haksız kazanç elde etmesi mümkündür. Bu durum, vekaletsiz iş görme hükümlerini gündeme getirebileceği gibi sebepsiz zenginleşmeye de konu olabilir.

Deepfake teknolojisine konu olan fotoğraflar üzerinde kişinin kişilik hakkı olduğundan TMK 25.maddede[442] öngörülen önleme, durdurma ve tespit davaları da açılabilir.

Kişisel verilerin korunması hukuku bağlamında kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesi durumunda hukuki ve cezai sorumluluk doğmaktadır. Bu başlık altında ilgili kişinin hukuka aykırılık durumunda sahip olduğu hakları ve dava yoluyla çözümüne yer verilecektir.

---

441 Borç hiç veya gereği gibi ifa edilmezse borçlu, kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür.

442 Davacı, hâkimden saldırı tehlikesinin önlenmesini, sürmekte olan saldırıya son verilmesini, sona ermiş olsa bile etkileri devam eden saldırının hukuka aykırılığının tespitini isteyebilir. Davacı bunlarla birlikte, düzeltmenin veya kararın üçüncü kişilere bildirilmesi ya da yayımlanması isteminde de bulunabilir. Davacının, maddî ve manevî tazminat istemleri ile hukuka aykırı saldırı dolayısıyla elde edilmiş olan kazancın vekâletsiz iş görme hükümlerine göre kendisine verilmesine ilişkin istemde bulunma hakkı saklıdır. Manevî tazminat istemi, karşı tarafça kabul edilmiş olmadıkça devredilemez; miras bırakan tarafından ileri sürülmüş olmadıkça mirasçılara geçmez. Davacı, kişilik haklarının korunması için kendi yerleşim yeri veya davalının yerleşim yeri mahkemesinde dava açabilir.

Deepfake teknolojisine dayalı ihlallerde ihlali gerçekleştiren kişi gerçek veya tüzel kişi olabileceği gibi teoride Deepfake teknolojisinin yapay zeka olması nedeniyle teknolojiye istinat edilmesi tartışılmakla birlikte kural olarak davanın davalı tarafı gerçek veya tüzel kişidir.

Davacı taraf ise kural olarak Deepfake teknolojisinin girdisini oluşturan çoklu ortam ürünlere konu olan kişi veya ürünlerin sahibidir. Olayın muhteviyatına göre tüzel kişilerin de üyelerinin haklarını korumak için davacı taraf olabilmesi mümkündür. HMK 113.maddesinde[443] topluluk davaları düzenlenmiş olup saldırıya yönelik davalar açabilmektedir[444].

Kişinin ölümünden sonra hukuki süreçlerin nasıl işleyeceği ise başka bir tartışmalı husustur. TMK 28.madde gereğince kişinin kişiliğin sona erme anı olarak kişinin ölümünü kabul etmemizin yanında mirasçıların kendi kişilik hakkı ihlallerine dayanarak ilgili davaları açabileceği kabul edilmektedir[445]. Ancak Deepfake teknolojisinin muhteviyatı itibariyle doğurduğu riskleri göz önüne alındığında kural olarak ilgili kişilerin ölen kişi ile olan bağları dolayısıyla dava açabileceklerinin kabulü yerinde olacaktır.

Deepfake teknolojisine konu olan çoklu ortam eserinin fikri haklara konu olması geçmiş bölümlerde yer verilmiştir. Bu bakımdan fikri hakların ihlalini iki başlık altında değerlendirmek mümkündür. İlk durum taraflar arasındaki sözleşmeye aykırı olarak fikri hakların ihlal edilmesi durumuyken ikinci durum uygulamada en çok karşılaşılan durum olan fikri hakların ihlalinin sözleşme ilişkisi dışında, yani haksız fiil kapsamında ihlali durumudur[446].

Fikri hakların sözleşme ilişkisinden doğan ihlali durumunu ele alacak olursak TBK 146.maddede[447] düzenlenen zamanaşımı süresinde Fikri ve Sınai Haklar

---

443 Dernekler ve diğer tüzel kişiler, statüleri çerçevesinde, üyelerinin veya mensuplarının yahut temsil ettikleri kesimin menfaatlerini korumak için, kendi adlarına, ilgililerin haklarının tespiti veya hukuka aykırı durumun giderilmesi yahut ilgililerin gelecekteki haklarının ihlal edilmesinin önüne geçilmesi için dava açabilir.

444 Yünlü, **a.g.e.,** s. 301.

445 Yünlü, **a.e.,** s. 302.

446 Savaş Bozbel, Fikir **ve Sanat Eserleri Hukuku**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2012, s. 549; Parlak Börü, **a.g.e.,** s. 350.

447 Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, her alacak on yıllık zamanaşımına tabidir.

Mahkemesinde dava açılabilir. Bu durumda fikri hakkı ihlal edilen kişi, ilgili sözleşmeyi feshederek mali haklarını geri alabileceği gibi feshetmeyerek tazminat talebinde de bulunabilir[448].

Fikri hakların haksız fiilden doğan ihlali durumunu ele alacak olursak TBK 72.maddede[449] düzenlenen zamanaşımı süresinde sözleşme ilişkisinden doğan ihlallerde olduğu gibi dava açılabilir[450].

Bu başlık altında incelenecek davalar, birbirinden bağımsız açılabileceği gibi şartların sağlanması durumunda birlikte de açılabilir. Örnek olarak fikri haklara ilişkin durdurma davasının tazminat davası ile birlikte açılması mümkündür.

Bu bölüm, özel hukuk davaları ile konu sınırlandırılmış olup bu davalar haricinde ilgili uyuşmazlıkların ceza davalarına konu olması mümkündür.

II. Saldırıya Yönelik Davalar

Bu davacı ilgili davalardan birini açtığında düzeltmenin veya kararın üçüncü kişilerle de paylaşılması talebinde bulunabilir[451]. Bu dava türleri bakımdan kişinin kusuru aranmamaktadır[452].

A. Önleme davası

Kişilik haklarının ihlal edilmesi durumunda açılacak davalar arasında incelenecek ilk dava, TMK 25.maddede düzenlenen önleme davasıdır. Diğer davalardan farklı olarak kişilik hakkı ihlali daha doğmadan, doğma tehlikesi olduğu

448 Parlak Börü, **a.g.e.,** s. 351.

449 Tazminat istemi, zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak iki yılın ve her hâlde fiilin işlendiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar. Ancak, tazminat ceza kanunlarının daha uzun bir zamanaşımı öngördüğü cezayı gerektiren bir fiilden doğmuşsa, bu zamanaşımı uygulanır.
Haksız fiil dolayısıyla zarar gören bakımından bir borç doğmuşsa zarar gören, haksız fiilden doğan tazminat istemi zamanaşımına uğramış olsa bile, her zaman bu borcu ifadan kaçınabilir.

450 Parlak Börü, **a.g.e.,** s. 351.

451 Helvacı, **a.g.e.**, s. 162.

452 Yünlü, **a.g.e.,** s. 300; Helvacı, **a.e.**, s. 162.

durumlarda açılabilecek bir davadır. Bazı eylem ve işlemler neticesinde bu tehlikenin doğacağı sonucuna varılabilir[453].

İleriye etkili sonuç doğuran bu dava olan önleme davası, diğer eda davalarından farklı olarak davalıya karşı saldırının önlenmesi talebi dava sonucu birlikte muaccel hale gelmesine karşın talep ileri bir tarihte sonuç doğurur[454].

Hem kişilik hakları hem kişisel verilerin korunması bakımından uygulama alanı olan bu davayı açma hakkı, kişiye sıkı sıkıya bağlı olup sadece hukuka aykırı saldırı olması tehlikesi ölen kişinin mirasçılarını şahsi olarak etkilediği durumlarda açılabilecektir[455]. Deepfake teknolojisi bakımından kişinin çoklu ortam eserlerinin yeterli düzeyde mevcut olması yeterli olup kişinin ölmesi durumunda dahi hukuka aykırı saldırı tehlikesi devam ettiğinden mirasçılarının şahsını da etkilediği durumlarda saldırının önlenmesi davası açabilecekleri kabul edilmelidir.

FSEK 66.madde[456] ve davamı hükümler, fikri mülkiyet hakların tecavüzü halinde açılabilecek önleme davasını ilişkin hükümler içermektedir. Bu önleme davası, maddi ve manevi hakların tecavüzü başlama tehlikesi olduğu veya başlamış olduğu durumda açılabilir. Fikri haklara yönelik tecavüzün sonuçlarını ortadan kaldırmak ve eski hale getirmek için ise kaldırma davası açılabilir[457]. Tecavüz tehlikesine dair hükümler, FSEK 69.maddede[458] yer almaktadır. Bu maddenin FSEK

---

453 Onur Baskın, **Türk Hukuku Bakımından Kişilik Hakkı Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması,** Ankara, Seçkin Yayınları, 2021, s. 126-127; Hatemi, **a.g.e.,** s. 75; Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, **a.g.e.,** s. 262; Helvacı, **a.e.**, s. 162; Akipek, Akıntürk, Ateş, **a.g.e.,** s. 397; Suluk, Orhan, **a.g.e.,** s. 781,782.

454 Baskın, **a.g.e.,** s. 127.

455 Baskın, **a.e.,** s. 127.

456 Manevi ve mali hakları tecavüze uğrıyan kimse tecavüz edene karşı tecavüzün ref'ini dava edebilir.
Tecavüz, hizmetlerini ifa ettikleri sırada bir işletmenin temsilcisi veya müstahdemleri tarafından yapılmışsa işletme sahibi hakkında da dava açılabilir.
Tecavüz edenin veya ikinci fıkrada yazılı kimselerin kusuru şart değildir.
Mahkeme, eser sahibinin manevi ve mali haklarını, tecavüzün şümulünu, kusurun olup olmadığını, varsa ağırlığını ve tecavüzün ref'i halinde tecavüz edenin düçar olması muhtemel zararları takdir ederek halin icabına göre tecavüzün ref'i için lüzumlu göreceği tedbirlerin tatbikına karar verir.
(Ek: 7/6/1995 - 4110/19 md.) Eser sahibi, ikamet ettiği yerde de tecavüzün ref'i ve men davası açabilir

457 Suluk, Karasu, Nal, **a.g.e.,** s. 135,136; Öztan, **a.g.e.,** s. 663; Atar, **a.g.e.**, s. 178,179; Ayiter, **a.g.e.,** s. 250.

458 Mali veya manevi haklarında tecavüz tehlikesine maruz kalan eser sahibi muhtemel tecavüzün önlenmesini dava edebilir. Vakı olan tecavüzün devam veya tekrarı muhtemel görülen hallerde de aynı hüküm caridir.
66 ncı maddenin ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkralarının hükümleri burada da uygulanır

66.maddede yapılan atfına uygun olarak FSEK 69.maddesi uyarınca dava açılması için zarar ve kusur şartları aranmamaktadır[459].

B. Durdurma davası

TMK 25.madde kapsamında kişilik haklarına yönelik saldırının durdurulması veya mükerrer edilmesine karşın önlem alınması amacıyla açılan bir dava olan durdurma davası, kişilik haklarına yönelik saldırının durdurma imkanının olunması ve bu talep bağlamında bir hukuki yarar olması gerektiren bir eda davasıdır. Kişisel değerler[460] hariç diğer kişilik hakları bakımından bu davanın açılabileceği kabul edilmektedir[461].

Deepfake teknolojisi bakımından Deepfake ürünleri kişilerin resmi ve sesi üzerindeki kişilik haklarını ihlal edebileceği gibi onur ve saygınlık gibi manevi değerlerin de ihlalini teşkil edecek şekilde tezahür edebilir. Bu hallerde durdurma davası açılabileceği kabul edilmelidir. Özellikle Deepfake ürünlerinin oluşturduğu tehlikenin muhteviyatı gereğince toplumda ilgili kişiye karşı olumsuz bir sonuç doğuracağından TMK 25.maddenin 2.fıkrasında düzenlenen hak uyarınca kararın üçüncü kişilere bildirimi veya kamuya ilanı istenebilir olup bu dava kapsamında istenmelidir.

KVKK 11.maddesi kapsamında ilgili kişiye d, e, f ve g bentlerindeki düzeltme hakları çerçevesinde durdurma davasına gerek olmaksızın veri sorumlusuna karşı çeşitli talepler yöneltme bilme hakkı tanınmıştır. Ayrıca KVKK 7.madde kapsamında veri sorumlusundan kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hâle getirilmesi talep edilebilir olup veri sorumlusu tarafından kabul edilmediği durumlarda her halükarda durdurma davası da açılabilecektir[462].

---

459 Canan Küçükali, **Fikri Hakların İhlalinden Kaynaklanan Tazminat Davası**, 2.baskı, Ankara, Seçkin Yayınları, 2021, s. 43,44; Parlak Börü, **a.g.e.,** s. 366,367; Tekinalp, **a.g.e.,** s. 309; Öztan, **a.g.e.**, s. 663-667; Şahin**, a.g.e.,** s. 179,180; Atar, **a.g.e.**, s. 179,180; Ayiter, **a.g.e.,** s. 251.

460 Örnek olarak yaşam ve beden bütünlüğü.

461 Baskın, **a.g.e.,** s. 129-130; Hatemi, **a.g.e.,** s. 75; Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, **a.g.e.,** s. 259; Helvacı, **a.g.e.**, s. 163; Akipek, Akıntürk, Ateş, **a.g.e.,** s. 395-397.

462 Baskın, **a.e.,** s. 130-131.

FSEK 66.madde fikri haklara ihlal durumunda durdurma davası açılabileceğini kabul etmiştir. Fikri haklara yönelik saldırının devam ettiği durumlarda açılabilen bir dava olan durdurma davası, ilgili kişinin ihlali yapan kişinin ihlale veya etkilerine son vermesini talep ettiği bir dava türüdür. Bu dava bakımından kusur veya zarar bir dava şartı olmayıp haksız fiilin olması kifayettir[463].

FSEK 67.maddesi[464] ise durdurma davasını manevi haklar bakımından hususi olarak düzenlemiştir. Bu hüküm uyarınca durdurma davası açılırken umama arz hakkının ihlali durumunda *"eserin alenileşmemiş olması, eser sahibinin rızası dışında veya arzusuna aykırı olarak kamuya açıklanmış ya da esere sahibinin adı arzusuna aykırı olarak kullanılmış olması, eserin çoğaltılmış nüshalarının yayınlanmış olması*" şartlarının gerçekleşmesi aranırken adın belirtilmesi hakkının ihlali durumunda, "*eser üzerinde eser sahibinin adı hiç konulmamış olması, eser adı yanlış konulmuş olması, eser sahibinin adı karışıklığa, başka adlarla karıştırmaya meydana verecek nitelikte olması, kamu yararı ya da özel yarar amacıyla eser sahipliğinden doğan haklara getirilmiş kısıtlamaların söz konusu olduğu hallerde kaynak gösterilmemiş ya da yanlış veya yetersiz gösterilmiş olması*" şartlarından birinin gerçekleşmesi aranmaktadır[465].

Mali haklar bakımından durdurma davasına ilişkin hükümler FSEK 68.maddede[466] yer verilmiştir. Bu hüküm kapsamında mali hakları ihlal eden kişi, mali yaptırıma maruz kalmaktadır. Deepfake teknoloji kapsamında olaya yaklaşacak olursak ilk önemli nokta, Deepfake ürünlerinin birer işleme eser olması sebebiyle FSEK kapsamında uğrayacağı yaptırımdır. Bu bakımdan kanun, mali haklara yönelik saldırının durdurulması ile yetinmemiş işleme durumunda taraflar arasında bir

---

463 Parlak Börü, **a.g.e.,** s. 355,356; Suluk, Karasu, Nal, **a.g.e.,** s. 134,135; Tekinalp, **a.g.e.,** s. 295; Öztan, **a.g.e.,** s. 633; Küçükali, **a.g.e.,** s. 31; Şahin**, a.g.e.,** s. 162.

464 Henüz alenileşmemiş bir eser, sahibinin rızası olmaksızın veya arzusuna aykırı olarak umuma arzedildiği takdirde tecavüzün ref'i davası, ancak umuma arz keyfiyetinin çoğaltılmış nüshaların yayımlanması suretiyle vakı olması halinde açılabilir. Aynı hüküm, esere, sahibinin arzusuna aykırı olarak adının konulduğu hallerde de caridir."

465 Parlak Börü, **a.g.e.,** s. 357,358; Suluk, Karasu, Nal, **a.g.e.,** s. 135; Öztan, **a.g.e.,** s. 638-643; Küçükali, **a.g.e.,** s. 32,33; Ayiter, **a.g.e.,** s. 243,244; Suluk, Orhan, **a.g.e.,** s. 784.

466 "Eseri, icrayı, fonogramı veya yapımları hak sahiplerinden bu Kanuna uygun yazılı izni almadan, işleyen, çoğaltan, çoğaltılmış nüshaları yayan, temsil eden veya hertürlü işaret, ses veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletenlerden, izni alınmamış hak sahipleri sözleşme yapılmış olması halinde isteyebileceği bedelin veya bu Kanun hükümleri uyarınca tespit edilecek rayiç bedelin en çok üç kat fazlasını isteyebilir. "

sözleşme olsaydı alacağı meblağın üç kat fazlasını kusur aranmaksızın talep etme imkanı getirmiştir[467]. Deepfake ürünleri üretmenin zorluğunu ve maliyetlerini dikkate alırsak özellikle piyasada Deepfake "modelliğine" ödenen emsal ücretlerin yüksekliğini ve subjektif ve objektif unsurları dikkate alırsak bu bedelin üç kat fazlasını talep hakkı, ölçülük ilkesi bakımından tartışılması mümkün olmakla beraber Deepfake teknolojisi bakımından caydırıcı bir nitelik taşıyacaktır.

Tartışılması gereken bir diğer nokta ise FSEK 68.madde hükmünün uygulanmasından sonra ihlal eden kişinin, varsayımsal sözleşmeye dayanarak ilgili saldırı kapsamında mali hakların kullanma yetkisini ilgili kişiden alıp almadığı noktasındadır. Bu konuda Yargıtay[468] ve doktrindeki ağırlıklı görüş, bu varsayımsal sözleşmenin yürürlükte olmasına istinaden bedelin ödenmesinden sonra haksız saldırı kapsamındaki kullanımın hukuka uygun olduğu görüşündedir[469]. Azınlıkta kalan görüşe göre ise bu uygulamanın tazminatın muhteviyatına aykırı olduğu, tazminat ödenilmesinin hukuk aykırı fiili hukuka uygun hale getirmeyeceği görüşündedir[470]. Deepfake teknolojisi bakımından konuyu değerlendirecek olursak hukuka aykırı olarak üretilen Deepfake ürünleri, çoğunlukla fikri haklarla birlikte kişisel veriler ve kişilik hakkı ihlallerine de konu olacağı için belirli bir meblağ[471] ödenmesinin hukuka aykırı işlemeyi hukuka uygun hale getirmesi kişisel veriler ve kişilik hakkı bakımından değerlendirildiğinde yerinde değildir. Bu bakımdan Deepfake teknolojisi özelinde azınlık görüşüne katılmakta olup Deepfake teknolojisi ile işlemenin hukuka aykırı saldırı niteliğinde olup kişinin çoklu ortam eserleri üzerinde fikri hakları ihlal etmesi durumunda mahkemece belirlenecek miktarın hiçbir şekilde işlemeyi hukuka uygun hale getirmeyecektir.

---

467 Parlak Börü, **a.g.e.,** s. 359-361; Suluk, Karasu, Nal, **a.g.e.,** s. 135; Tekinalp, **a.g.e.,** s. 304; Öztan, **a.g.e.,** s. 643-647; Küçükali, **a.g.e**., s. 37,38; Şahin**, a.g.e.,** s. 169; Atar, **a.g.e.**, s. 174,175; Suluk, Orhan, **a.g.e.,** s. 784.

468 Y. 11. HD. E. 2010/11881, K. 2010/11996. T. 24.11.2010.

469 Erel, **a.g.e.,** s. 343; Kılıçoğlu, **a.g.e.,** s. 395; Tekinalp, **a.g.e.,** s. 305; Öztan, **a.g.e.,** s. 659,660; Küçükali, **a.g.e.,** s. 41.

470 Hamdi Yasaman, "Fikri Haklarda Tazminat ile İlgili Bazı Sorunlar", **Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı**, İstanbul, Beta Yayımcılık, 2002, s. 811; Parlak Börü, **a.g.e.,** s. 363-365; Şahin**, a.g.e.,** s. 171,172.

471 Doktrin ve Yargıtay 3 katın kesin bir meblağ olmayıp üst sınırı temsil ettiği görüşündedir.

C. Tespit davası

HMK 106.maddede[472] düzenlenen tespit davası, bir hukuki durumun mevcut olup olmadığıyla gerçeği yansıtmayan belgelerin tespit edilmesine yönelik açılabilecektir[473].

TMK 25.maddede kişilik hakları boyutunda düzenlenen bir başka dava olan tespit davası, etkisi sona erip ermediğinden bağımsız olarak[474] saldırının tespit edildiği bir davadır. Dava sonucu, mevcut durum ile ilgili kesin delil oluşturup saldırıya yönelik diğer davalar bakımından tamamlayıcı bir nitelik taşımaktadır[475]. Bu bakımdan Deepfake teknolojisi yoluyla kişilik haklarının ihlal edildiği durumunda ilgili durumun tespiti için tespit davası açmak suretiyle diğer davalar için kesin delil teşkil edecek bir karar alınması mümkündür.

Bu dava sonucunda hukuka aykırılığının tespit edilmesinin yanında kararın ilanı da mümkündür[476]. Bu bakımdan Deepfake ürünlerinin tespit edilip bu tespit hükmünün ilan edilmesi, kamu önünde davaya konu olan çoklu ortam eserinin sahte olduğunun alenileştirilmektedir.

Bu yayınlanma, internet ortamında olabileceği fiziki bir şekilde de olabileceğinden[477] Deepfake ürününün sahteliğinin üçüncü kişilere bildirilmesi bakımından hakkı ihlal edilen kişinin birçok imkanı mevcuttur.

KVKK 11.maddede de düzenlenen tespit hakkı, veri sorumlusuna karşı a, b, c ve ç bentlerindeki haklarını kullanmak yoluyla kişisel verileri hukuka uygun işlenip işlenmediğine yönelik kullanılabilir. Bu hak, tespit davası açmaktan daha pratik olup

---

472 (1) Tespit davası yoluyla, mahkemeden, bir hakkın veya hukuki ilişkinin varlığının ya da yokluğunun yahut bir belgenin sahte olup olmadığının belirlenmesi talep edilir.
(2) Tespit davası açanın, kanunlarda belirtilen istisnai durumlar dışında, bu davayı açmakta hukuken korunmaya değer güncel bir yararı bulunmalıdır.
(3) Maddi vakıalar, tek başlarına tespit davasının konusunu oluşturamaz.

473 Baskın, **a.g.e.,** s. 128; Atar, **a.g.e.**, s. 164.

474 Doktrinde ve uygulamada bitmiş, devam eden saldırının ve hatta gelecekte oluşacak saldırı tehlikesinin tespitinin de istenebileceği kabul edilmektedir.

475 Baskın, **a.g.e.,** s. 127-128; Hatemi, **a.g.e.,** s. 76; Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, **a.g.e.,** s. 263,264; Helvacı, **a.g.e.**, s. 164,165; Akipek, Akıntürk, Ateş, **a.g.e.,** s. 398.

476 Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, **a.e.,** s. 264; Akipek, Akıntürk, Ateş, **a.e.,** s. 399.

477 Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, **a.e.,** s. 266.

uygulamada daha fazla tercih edilmektedir[478]. Deepfake teknolojisi bakımından bir kişisel veri işlenmesi durumu söz konusu olduğundan da ilgili kişi veri sorumlusuna başvurarak ilgili durumların tespiti isteyebileceği gibi tespit davası açma hakkı her zaman saklıdır.

FSEK 15.maddesinin 3cü fıkrası[479] uyarınca intihale ilişkin uyuşmazlıklar hariç olmak üzere gerçek eser sahipliğinin ihtilaflı olduğu durumlarda tespit davası açılabilecektir. Bu davayı eser sahibi açabileceği gibi ölümünden sonra FSEK 19.madde uyarınca yetkilendirilmiş kişiler ile meşru menfaati olduğu ölçüde mali hak iktisap etmiş kişiler de açabilir[480]. Bu bakımdan Deepfake teknolojisi ve ürünleri, fikri hakları ihlal ettiği durumlarda bu durumun tespiti için eser sahibi ilk olarak tespit davası açmak suretiyle gerçek eser sahipliğinin tespitini isteyebilir.

Diğer bir önemli nokta ise kişinin çoklu ortam eserinin kendisine ait olmasını tespiti için dava açması durumudur. Bu konu doktrinde tartışmalıdır. İlk görüşe göre, ilgili kişi, kendisine ait olmayan ama kendisine ithaf edilerek umama sunulmuş bir eserin kendisine ait olmadığı yönünde menfi tespit davası açmasının yerinde olduğu görüşündedir[481]. Diğer görüş ise bu durumun menfi tespit davasına konu edilmesinin mümkün olmadığını bu durumda ancak TMK 23.madde hükümlerince koruma talep edebileceğini savunmaktadır[482]. Konuya Deepfake ürünleri bakımından yaklaşırsak Deepfake ürünlerinin eser niteliğini geçen bölümde tartışmış olup eser olarak kabul ettiğimiz durumda bu Deepfake ürünü, başkasına ithaf ederek umuma arz edilmesi durumunda ithaf edilen kişinin menfi tespit davası açabileceğini kabul etmek, hem hukuki yarar bakımından hem de usul hukukuna hakim olan birçok ilke bakımından daha yerinde olacaktır. Örnek olarak ilgili kişinin çoklu ortam eserlerini kullanarak bir Deepfake ürünü üretilerek umama arz edildiği durumda ilgili kişi, menfi tespit davası açarak Deepfake ürünün kendisine ait olmadığı tespit ettirebileceği gibi ilgili kararın umama ilanını da talep edebilir.

---

478 Baskın, **a.e.,** s. 129.

479 Bir eserin kimin tarafından vücuda getirildiği ihtilaflı ise, yahut her hangi bir kimse eserin sahibi olduğunu iddia etmekte ise, hakiki sahibi, hakkının tesbitini mahkemeden istiyebilir.

480 Küçükali, **a.g.e.,** s. 26.. Suluk, Karasu, Nal, **a.g.e.,** s. 135; Tekinalp, **a.g.e.,** s. 239.

481 Ayiter, **a.g.e**., s. 116; Erel, **a.g.e.**, s. 144; Küçükali, **a.e.,** s. 28,29.

482 Mustafa Ateş, **Fikir ve Sanat Hukukuna Dair Makalelerim**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2016, s. 334-336; Tekinalp, **a.g.e.,** s. 294.

Deepfake ürünleri bakımından önemli bir nokta, Deepfake ürünün gerçek bir çoklu ortam eseri olmadığının tespitidir. Bu bakımdan hukuk yoluyla bunun kanıtlanması tespit davası ile mümkün olmaktadır. Deepfake ürünün gerçekliğinin tespiti, ilgili hakları ihlal edilen kişiler tarafından talep edilmesi durumunda mümkündür.

Tespit yöntemi bakımından uygulamada bir dava görülmemiş olmakla birlikte bilirkişi yoluyla tespit edilmesi gerektiği kanaatindeyim. Deepfake tespit uygulamaları bölümünde tespit yöntemleri bakımından detaylıca bilgi verilmiş olup doğru sonuca ulaşmak için bu teknik usulün takip edilmesi gerekmektedir. Takip edilmediği durumda bilirkişi raporunun tespit açısından yerinde olmadığı kanaatindeyim. Diğer yandan uygulamada bu yöntemi tespit edecek bilirkişinin atanması ayrı bir sorun teşkil etmektedir. Deepfake ürünün üretmek, ciddi bir meblağ talep etmekle beraber tespit de bir o kadar pahalı bir uygulamadır.

III. Tazminat Davaları

Deepfake teknolojisi yoluyla Deepfake ürünü üretilmesi sözleşmesi yapılması mümkündür. Bir kişinin ücret karşılığında Deepfake ürünü üretilmesi için Deepfake yazılımcılarıyla anlaşabilir. Bu sözleşme kapsamında Deepfake yazılımcılarının sözleşmeye aykırı hareket etmesi durumunda sözleşmeye aykırılık doğacaktır. TBK 112.maddede sözleşmeye aykırılığı düzenlenmiş olup hükme göre, "*borç hiç veya gereği gibi ifa edilmezse borçlu, kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür*".

Deepfake teknolojisi ile çoklu ortam eseri üretilmesi, sözleşmeye dayalı olmadığı durumlarda haksız fiil hükümleri uygulama alanı bulacaktır. Bu durumda davacı, talebini TBK 49.maddeye dayandırmalıdır.

Deepfake teknolojisine konu olan girdiler kural olarak eser niteliğindedir. Bu kapsamında Deepfake teknolojisi yoluyla fikri hakkı ihlal eden kişi, hak sahibini uğrattığı zararı tazmin etmekle yükümlüdür. Bu davalar bakımından FSEK 54.maddeye uygun olarak iyi niyet korunmadığı gibi kusurun ispatı bakımdan delil serbestisi kabul edilmiştir. Bu bakımdan Deepfake teknolojisinin kullanılması

yoluyla fikri hakları ihlal eden kişinin bu açıdan iyi niyeti hiçbir durumda korumayacak olup ispat bakımdan bilirkişiden belge deliline kadar her türlü delile dayanılabilir.

Yargıtay bir kararında eser niteliğinde olmayan fotoğrafların eser sahibinin izni olmadan kullanılmasının haksız rekabet teşkil ettiği gerekçesiyle FSEK 84.maddeye dayanarak maddi ve manevi tazminata hükmedilebileceğine karar vermiştir[483]. Bu karar, konu bakımdan önemli olması yanında haksız rekabet hukuku bu çalışma kapsamında incelenmediğinden daha geniş açıklamaya yer verilmeyecektir.

Tazminat davaları, maddi ve manevi tazminat davaları olarak iki başlık altında incelenir. Tazminat davaları, kusur aranan dava türleri olmasına rağmen kusursuz sorumluluk söz konusu olduğu durumlarda kişilik haklarına ilişkin durumlarda bu koşul aranmamaktadır[484].

Tazminat davası için saldırının sona erdirilmesi gereklidir. Devam eden veya hiç var olmayan bir saldırı için tazminat davası açmak mümkün değildir[485]. Bu bakımdan yapılmamış veya hazırlık aşamalarında olan veya GAN'ın çalışma faaliyetinin devam ettiği durumlarda tazminat davası açılması mümkün değildir.

A. Maddi Tazminat Davası

Deepfake teknolojisinin kullanılması nedeniyle, kişinin kişilik hakları zarar görebilir. Bu zarar kalemlerinden biri de malvarlığın aktifinde bir azalma veya pasifinde bir artış olması durumunda oluşan maddi zararlardır. Bu maddi zararlar, maddi tazminat davası yoluyla talep edilebilmektedir[486].

TMK 25.madde bu talebin temelini teşkil etmekle beraber TMK'nin diğer maddelerinde de maddi tazminat talebine ilişkin hükümler yer almaktadır. İlgili

483 Y. 11. HD. E. 2012/11074, K. 2013/9840, T. 14.05.2013. (Çevrimiçi) Lexpera, E.T. 23.07.2023.
484 Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, **a.g.e.,** s. 267; Yünlü, **a.g.e.,** s. 300.
485 Helvacı, **a.g.e.**, s. 166..
486 Baskın, **a.e.,** s. 131; Suluk, Karasu, Nal, **a.g.e.,** s. 137; Helvacı, **a.g.e.**, s. 166.

hükümlere ek olarak TBK'daki haksız fiil hükümleri de ilgili davalarda tazminat miktarı hesaplanırken temel kıstası oluşturmaktadır[487].

Maddi tazminat talebi bir sözleşmeye dayanıyorsa TBK 112.madde hükümleri uygulama alanı bulacaktır[488].

Maddi tazminat davası açılması için hukuka aykırı saldırı, kusur (kusursuz sorumluluk hallerinde aranmaz), zarar ve illiyet bağı olmak üzere dört şartın gerçekleşmesi gerekmektedir[489].

Zararın tespitine yönelik ispat yükü, davalı taraftadır. Bu bakımdan Deepfake teknoloji yoluyla kişilik hakları zarar görmüş, kişisel verileri hukuka aykırı işlenmiş veya eser sahipliğinden doğan hakları zarar görmüş kişi TBK 50.madde[490] gereğince zarar miktarını ispat etmesi, ilgili ispat faaliyeti sonucunda hakim hakkaniyete uygun bir maddi tazminata hükmetmektedir[491].

Değinilmesi gereken bir diğer husus da kusurun maddi tazminat talebinde yerine ilişkin düzenlemeleri içeren sorumluluk halleridir. Bu alanda ağırlıklı olarak kusursuz sorumluğu dayanan tazminat talepleri söz konusu olmaktadır[492]. Uygulamada en çok karşılaşılan kusursuz sorumluluk hali, adam çalıştıranın sorumluluğudur[493]. Ancak Deepfake teknolojisi bakımından kusursuz sorumluluk hallerine değinecek olursak Deepfake ürününden zarar gören bir kişinin imalatçının sorumluluğu bakımından tazminat talebinde bulunması mümkündür. 7223 Sayılı Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenleme Kanunu 6.madde[494] uyarınca üründen doğan

---

487 Akkurt, **a.g.e.,** s. 417; Baskın, **a.e.,** s. 131-132; Hatemi, **a.g.e.,** s. 76; Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, **a.g.e.,** s. 267; Akipek, Akıntürk, Ateş, **a.g.e.,** s. 404.

488 Helvacı, **a.g.e.**, s. 167.

489 Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, **a.e.,** s. 267; Baskın, **a.e.,** s. 133; Helvacı, **a.e.**, s. 166,167; Akipek, Akıntürk, Ateş, **a.g.e.,** s. 405-407.

490 Zarar gören, zararını ve zarar verenin kusurunu ispat yükü altındadır.
Uğranılan zararın miktarı tam olarak ispat edilemiyorsa hâkim, olayların olağan akışını ve zarar görenin aldığı önlemleri göz önünde tutarak, zararın miktarını hakkaniyete uygun olarak belirler.

491 Baskın, **a.g.e.,** s. 133-134.

492 Baskın, **a.e.,** s. 132; Öztan, **a.g.e.,** s. 675; Akipek, Akıntürk, Ateş, **a.g.e.,** s. 406.

493 Helvacı, **a.g.e.**, s. 167.

494 (1) Ürünün, bir kişiye veya bir mala zarar vermesi halinde, bu ürünün imalatçısı veya ithalatçısı zararı gidermekle yükümlüdür.
(2) İmalatçı veya ithalatçının sorumlu tutulabilmesi için, zarar gören tarafın uğradığı zararı ve uygunsuzluk ile zarar arasındaki nedensellik bağını ispat etmesi zorunludur.
(3) Ürünün sebep olduğu zarardan birden fazla imalatçı veya ithalatçının sorumlu olması halinde, bunlar müteselsilen sorumlu tutulurlar.

bir maddi zarar durumunda imalatçının kusursuz sorumluğu vardır. Bu sorumluluğa dayanmak için tüketici olmak gerekli olmayıp ilgili üründen zarar görmek yeterli bir ölçüt olarak kabul edilmektedir. Kanunun 5.maddesi imalatçıya sadece teknik düzenlemelere uygun güvenli ürünler için piyasaya arz yetkisi tanımıştır. Güvenli ürün olup olmadığı incelemesi yapılırken ulusal ve uluslararası düzenlemeler dikkate alınmanın yanında gerekli teknolojik altyapı ve tüketicinin haklı beklentisi de dikkate alınarak incelenir. Üçüncü kişinin eylemi kusursuz sorumluluğu kaldırmayıp rücu hakkı vermenin yanında zarar görenin kusuru sorumluluğu azaltabileceği gibi sorumluluğu kaldırması da mümkündür[495]. Bu kusursuz sorumluluk hali bağlamında Deepfake teknolojisinin incelersek kişilerin korunması için gerekli teknik altyapı olmadan piyasaya sürülmesi bu sorumluluk halini doğuracağı açıktır. Bu sebeple kişilerin haklarını koruyacak makul altyapı kurulması, Deepfake yazılımcısının sorumluluğundadır, aksi durumda Deepfake yazılımcısının hukuki sorumluluğu doğar. Diğer kusursuz sorumluluk halleri belirli örnekler çerçevesinde Deepfake teknolojisine konu durumlar bağlamında uygulanması gündeme gelebilir, ancak bu çalışma kapsamında sadece en çok karşılaşılması mümkün kusursuz sorumluluk hali olarak imalatçının sorumluluğu hallerine yer verilmiş olup diğer örnekler bağlamında genel hükümlere göre uyuşmazlığın aydınlatılması yerinde olacaktır.

Başta dijital alanda yapılan ihlaller olmak üzere birden fazla unsurun bir arada olduğu TBK 52.maddede düzenlenen ortak illiyet bağı söz konusu olup bu durumlarda hâkim maddi tazminatta indirime gidebileceği gibi tazminata hükmetmeyebilir[496].

Haksız fiile dayanan tazminat talepleri, TBK 72.madde uyarınca zarar görenin zararı ve yükümlü ilgiliyi öğrendikten itibaren 2 yıl ve fiilin işlendiği

(4) İmalatçı veya ithalatçıyı üründen kaynaklanan tazminat sorumluluğundan kurtaran ya da bu sorumluluğu azaltan sözleşmelerin ilgili maddeleri hükümsüzdür.
(5) Ürünün sebep olduğu zarar nedeniyle ödenecek maddi ve manevi tazminat miktarının belirlenmesinde 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu hükümleri uygulanır.
(6) Tazminat talebi için zamanaşımı süresi, zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten itibaren üç yıl ve her halde zararın doğduğu tarihten itibaren on yıldır. (7) Diğer kanunlardaki tazminat sorumluluğuna ilişkin hükümler saklıdır.

495 Ömer Ekmekçi, Başak Baysal, İrem Yayvak Namlı, **Uygulamalı Tazminat Hukuku**, 2.baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2022, s. 49-51; Cemre Polat, **Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukukunda Otonom Sistemler**, Ankara, Yetkin Kitabevi, 2022, s. 173,174; Oğuzman, Öz, **a.g.e.,** s. 244-249.

496 Baskın, **a.e.,** s. 135.

tarihten itibaren azami 10 yıl olmak üzere, borca aykırılık durumunda ise TBK 146.madde uyarınca 10 yıl geçtiğinde zamanaşımı uğrar[497].

Kişisel verilerin ihlal edilmesi nedeniyle oluşan maddi zararların tazmini için TMK 25.maddenin 3cü fıkrası, KVKK 11.maddenin ğ bendinde[498] ve 14.maddenin 3cü fıkrasında[499] kapsamında maddi tazminat davası açılabileceği kabul edilmektedir[500]. İlgili hükümler kapsamında davalı, kişisel verileri hukuka aykırı kişi ile ilgili kişi arasında sözleşme olduğu durumlarda sözleşme hükümlerine dayanabileceği gibi tazminat davasını haksız fiil hükümlerine de dayandırması mümkündür[501].

Maddi tazminat davasında davalı taraf, kişilik hakları ihlal edilmiş, kişisel verileri hukuka aykırı olarak işlenmiş veya eser sahipliğinden doğan hakları zedelenen kişidir. Bu davayı açmak için ilgili kişinin ayırt etme gücü olması, ayır etme gücü yoksa yasal temsilcisi tarafında açılması gerekmektedir[502].

Maddi tazminat davası, tespit veya durdurma davaları ile birlikte açılabilir ancak önleme davası ile birlikte açılması mümkün değildir[503].

B. Manevi Tazminat Davası

TBK 58.maddede[504] düzenlenen manevi tazminat, hukuka aykırılık sonucu kişinin iç dünyasında yaşadığı olumsuz durumların giderilmesi maksadıyla hükmedilen tazminattır. Manevi tazminat, sözleşmeden veya sözleşme dışı nedenlerle doğması mümkündür. Bu nedenlerin ortaya çıkması durumunda TMK

497 Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, **a.g.e.,** s. 268; Baskın, **a.e.,** s. 132; Öztan, **a.g.e.,** s. 675,676; Helvacı, **a.g.e.**, s. 167.

498 Kişisel verilerin kanuna aykırı olarak işlenmesi sebebiyle zarara uğraması hâlinde zararın giderilmesini talep etme

499 Kişilik hakları ihlal edilenlerin, genel hükümlere göre tazminat hakkı saklıdır.

500 Baskın, **a.g.e.,** s. 135; Çavuşoğlu, **a.g.e.,** s. 101,102.

501 Baskın, **a.e.,** s. 135.

502 Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, **a.g.e.,** s. 268; Baskın, **a.e.,** s. 132-133; Şahin**, a.g.e.,** s. 183,184.

503 Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, **a.e.,** s. 268; Baskın, **a.e.,** s. 132-133.

504 Kişilik hakkının zedelenmesinden zarar gören, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat adı altında bir miktar para ödenmesini isteyebilir.
Hâkim, bu tazminatın ödenmesi yerine, diğer bir giderim biçimi kararlaştırabilir veya bu tazminata ekleyebilir; özellikle saldırıyı kınayan bir karar verebilir ve bu kararın yayımlanmasına hükmedebilir.

25.madde, KVKK 11.madde ve TBK 58.madde gereğince manevi tazminat davası açılabilir[505].

Yargıtay manevi tazminat talebine ilişkin verdiği bir kararda manevi zararı, kişinin iradesi dışında ruhunda vuku bulan elem, acı ve ızdırap olarak tanımlarken manevi tazminatı da ilgili zararı telafi biçimi olarak tanımlamaktadır. Ayrıca, "*Manevi tazminat miktarı, maddi olarak kesin bir miktar değildir. Manevi tazminat talep eden ... ruhen uğramış olduğu çöküntü ile psikolojik olarak yaşamış olduğu sıkıntılara karşılık olarak onu rahatlatacak olan bir bedeldir. ... hâkim; manevi tazminatın miktarını belirlerken, kişilik haklarına yapılan saldırının niteliği ile tarafların ekonomik ve sosyal durumları dikkate alınarak takdir hakkını kullanmalıdır*" yönünde değerlendirmede bulunmuştur[506].

Manevi tazminat hesabı yapılırken hakim ihlal edilen kişilik hakkını ve somut olayın şartlarını dikkate alacağı gibi ilgililerin toplumsal ve iktisadi konumlarını da dikkate alarak uygun bir tazminata veya maddi olmayan eylemlerin gerçekleştirilmesine hükmetmektedir. Bu tazminat, eşitlik ve adalet ilkelerine aykırılık teşkil edecek kadar düşük olmaması gerekmekle beraber zarar görenin hukuka aykırı olayın yaşandığına sevineceği kadar da yüksek olmamalıdır[507].

Manevi tazminat istemi, haksız fiilden de kaynaklanabileceği gibi sözleşmeye aykırılıktan kaynaklanabilir, ancak sözleşmeye aykırılık durumunda manevi tazminat istenebilmesi için ayrıca kişilik hakların ihlali şartı da aranmaktadır[508]. Yargıtay yaptığı bir değerlendirmede, "*yerleşik yargısal içtihatlar ve uygulamalarda ayrıca ve açıkça ifade edildiği üzere, salt akte aykırılık manevi tazminatı gerektirmemekte olup, ancak bu akte aykırılığın kişilik haklarına saldırı boyutuna ulaşması halinde 6098 Sayılı TBK. 114/2 maddesi (818 Sayılı Mülga Borçlar Kanunu 98/2 maddesi) yollaması ile haksız fiil hükümlerinin kıyasen değerlendirilmesi*" gerektiğine hükmetmiştir[509].

---

505 Baskın, **a.g.e.,** s. 136; Çavuşoğlu, **a.g.e.,** s. 98,99; Suluk, Karasu, Nal, **a.g.e.,** s. 137; Akkurt, **a.g.e.,** s. 429,430; Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, **a.g.e.,** s. 268,269; Akipek, Akıntürk, Ateş, **a.g.e.,** s. 407.

506 Y. HGK. E. 2022/2-146, K. 2023/242, T. 22.3.2023. (Çevrimiçi) Kazancı, E.T. 25.07.2023.

507 Baskın, **a.e.,** s. 136-137; Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, **a.g.e.,** s. 270,271.

508 Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, **a.g.e.,** s. 271

509 Y. 11. HD. E. 2020/8287 K. 2022/4001 T. 24.5.2022 (Çevrimiçi) Kazancı. E.T. 25.07.2023.

Manevi tazminat davasının şartları, maddi tazminata ilişkin şartlara benzer olup hukuka aykırı saldırı, kusur, bu saldırıdan manevi zarar doğması ve illiyet bağıdır[510].

7223 Sayılı Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenleme Kanunu 6.madde manevi tazminata yer vermiş olup bu kanunu ilgilendiren bir durumun vuku bulması durumunda kusur şartı aranmaksızın Deepfake teknolojisinden doğan hukuka aykırılıklarda manevi tazminat talep edilmesi mümkündür.

Zararın ispatı noktasında, hakim sıradan bir vatandaşın davaya konu olan karşısında duyacağı elem ve kederi dikkate alması gerekli olup davacının daha fazla elem ve keder duyacağı veya davalının daha az veya hiç elem ve keder duyulmadığı iddiasını ispatlaması gerekmektedir[511]. Bu kapsamda kanaatime göre değerlendirme yapıldığında Deepfake teknolojisi muhteviyatı gereğince görüntü ve seste bozma yarattığı için sıradan bir vatandaşın kendi görüntü ve sesinin değiştirilmesinden elem ve keder duyacağı kabul edilmelidir.

Yargıtay, kamuya mal olmuş kişiler hariç olmak üzere kişinin kişisel verilerinin haberlere konu olması durumunda ilgili kişinin manevi tazminata hak kazanacağını hükmetmiştir[512].

Bir hukuka aykırılık nedeniyle manevi tazminat münferit olarak talep edilmesi yanında maddi tazminat ile de birlikte talep edilmesi mümkündür. Uygulamada maddi tazminat miktarının daha yüksek olması yaygınken bazı hallerde manevi tazminatın ön planda olup maddi tazminattan daha yüksek olması da mümkündür. Manevi tazminat talebi etmek için belirli şartların gerçekleşmesi gerekmektedir[513].

Fikri hakların ihlal durumunda da manevi tazminatın talep edilebileceği kabul edilmektedir. Çoklu ortam eseri üzerinde değişiklik yapılması (görüntü manipülasyonu yapılması, üzerinde oynanmasından uygun olmayan bir ortamda

---

510 Baskın, **a.e.,** s. 138; Akkurt, **a.e.**, s. 432,433; Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, **a.g.e.,** s. 273; Helvacı, **a.g.e.**, s. 168; Akipek, Akıntürk, Ateş, **a.g.e.,** s. 411.

511 Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, **a.e.,** s. 274,275.

512 Y. HGK. E. 2017/4-1340, K. 2018/1622, T. 06.11.2018 (Çevrimiçi) Kazancı E.T. 27.06.2023.

513 Çavuşoğlu, **a.g.e.,** s. 99,100.

yayınına kadar geniş bir yelpaze) kural olarak eser sahibini üzüntüye kedere sürükleyeceği kabul edilip ağırlıklı görüşe göre kusur ve zarar şartı aranmaksızın manevi tazminata hükmedilebileceği kabul edilmektedir[514]. Deepfake teknolojisi muhteviyatı itibariyle eserde bir değişiklik meydana getirdiğinden ve aksi durumlar olmakla beraber eseri üzerinde değişiklik yapılması, eser sahibinde manevi zarara yol açacağından kural olarak kişinin rızası alınmadan Deepfake teknolojisi ile bir kişinin eseri üzerinde işleme yapılması manevi tazminata hükmedilmesini gerektirecektir.

C. Kazancın İadesi Davası

TMK 25.maddenin 3.fıkasında düzenlenen kazancın iadesi davası, üçüncü kişilerin ilgili kişinin iş ve çıkarlarına müdahale etmek suretiyle haksız yarar ele etmişlerse bu madde kapsamında ilgili kişi, kazancın kendisine iadesi talep edebilir. Bu duruma gerçek olmayan vekaletsiz iş görme de denir[515].

Kazancın iadesi davası, kişilik haklarına hukuka aykırı saldırı olması, davacının elde etmek istemediği veya edemeyeceği bir kazanç elde etmesi ve uygun illiyet bağı olması şartlarını gerçekleştirdiği durumlarda açılması mümkündür[516].

Deepfake teknolojisi ile ilişkili örneklere yer verecek olursak kişinin resminin hukuka aykırı kullanılması veya haksız rekabetin doğduğu durumlarda bu hüküm uygulama alanı bulacaktır[517].

FSEK 70.maddenin 3.fıkasında özel olarak düzenlenen kazancın iadesi davası, maddi ve manevi tazminat davalarına ilave olarak ve maddi ve manevi tazminattan farklı olarak kusur ve zarar şartı aranmaksızın fikri hakları ihlal edilen ilgili kişinin bu madde kapsamında fikri hakkını ihlal eden kişinin bu hakkı ihlal ederek elde ettiği karın kendisine verilmesini isteyebilir. Bu madde, TBK

514 Parlak Börü, **a.g.e.,** s. 373-377; Tekinalp, **a.g.e.,** s. 310-312; Öztan, **a.g.e.,** s. 671,672; Şahin**, a.g.e.,** s. 188,189.

515 Hatemi, **a.g.e.,** s. 78; Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, **a.g.e.,** s. 275; Helvacı, **a.g.e.**, s. 170; Akipek, Akıntürk, Ateş, **a.g.e.,** s. 412.

516 Helvacı, **a.e.**, s. 170.

517 Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, **a.e.,** s.276; Helvacı, **a.e.**, s. 171.

530.maddede[518] düzenlenen vekaletsiz iş görme hükümlerinin fikri haklar özelinde uygulamasıdır[519].

Kazancın iadesinin diğer tazminat türleri ile birlikte istenip istenemeyeceği bakımından ikili bir ayrım var. Manevi tazminatla kazancın iadesi birlikte istenebileceği kabul edilir[520]. Maddi tazminat ile kazancın iadesinin birlikte istenmesi mümkün değildir, görüşün dayanağı ise kazancın iadesi durumunda zaten maddi tazminatın karşılayacağı bir zararın kalmayacağı savunulmaktadır, ayrıca bu iki talebin yarışacağından en yüksek tazminat miktarının kabulü gerekir[521]. Deepfake teknolojisi bakımından kazancın tespiti oldukça zor olup kazancın iadesi kurumu yerine maddi tazminat kurumunun işletilmesi daha maksada uygun olacaktır.

D. Deepfake Teknolojisinin Yarattığı İhlallere Dayalı Tazminat Davalarında Hakların Yarışması

Bu başlık altında aydınlatılması gereken husus inceleme konumuz olan Deepfake teknolojisine konu olan çoklu ortam eserlerinin aynı zamanda kişilik haklarını ihlal edebileceği gibi fikri hakları da ihlal edebilmesi durumudur. Önceki bölümlerde kişilik haklarına ve fikri haklara değinmiştir.

Maddi ve manevi tazminat talepleri ile kazancın iadesi talebinin birlikte istenmesi noktasında doktrinde tartışma mevcut olup ağırlıklı görüş maddi tazminat talebinin ve kazancın iadesi talebinin birlikte istenemeyeceği ancak ilgili taleplerin ayrılıkta manevi tazminat talebi ile birlikte davaya konu edilmesinin mümkün olmaktadır.[522]

İlk olarak fikri hakların ihlali durumu kişilik hakkını ihlal etmemesi durumudur ki, bu durumda sadece FSEK uygulama alanı bulacak olup aksi durumda

---

518 İşsahibi, kendi menfaatine yapılmamış olsa bile, işgörmeden doğan faydaları edinme hakkına sahiptir; ancak zenginleştiği ölçüde, işgörenin masraflarını ödemek ve giriştiği borçlardan onu kurtarmakla yükümlüdür.

519 Parlak Börü, **a.g.e.,** s. 367-369; Küçükali, **a.g.e.,** s. 44,62; Şahin**, a.g.e.,** s. 190,191; Atar, **a.e.**, s. 50,51; Ayiter, **a.g.e.,** s. 252; Suluk, Orhan, **a.g.e.,** s. 801,802.

520 Parlak Börü, **a.e.,** s. 368,369; Küçükali, **a.e.,** s. 46,62.

521 Ayıter, **a.g.e.,** s. 253; Kılıçoğlu, **a.g.e.,** s. 403; Parlak Börü, **a.e.,** s. 369; Tekinalp, **a.g.e.,** s. 317; Yasaman, **a.g.e.,** s. 816.

522 Hatemi, **a.g.e**., s. 78,79.

da sadece kişilik haklarına yönelik saldırı olup ilgili saldırının eser sahibinin fikri haklarını ihlal etmeyeceği durumda da TMK hükümleri uygulanır[523].

İki hakkın aynı anda ihlal edilmesi durumu ise doktrinde tartışmalıdır. Yargıtayın da katıldığı ilk görüş, ilgili kanunların koruduğu haklar farklı olması sebebiyle iki kanuna da dayanarak tazminat istenebileceğini savunmaktadır[524]. Diğer görüşe göre ise FSEK hükümlerinin TMK'a göre özel hüküm niteliğine haiz olması nedeniyle FSEK hükümleri uygulanması gerekmektedir[525]. Yargıtay, 1981 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararı ile ilk görüşe katılmaktadır[526].

IV. Ceza Davaları

A. Genel Olarak

Kişilik haklarına tecavüz, kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesi ve son olarak fikri haklara tecavüz hallerinde özel hukuk bağlamında sorumluluk doğmasının yanında bu durumlar ceza hukuku bağlamında birçok suça konu teşkil etmektedir.

Deepfake teknoloji ceza hukuku bağlamında ciddi sorunlara neden olmaktadır. Deepfake kullanım alanları başlığı altında değinildiği üzere günümüzde ana kullanım alanı cinsel içerikli çoklu ortam eseri üretimidir ki, TCK bağlamında birçok suçun konusunun bu kapsamda ilişkilendirilmesi mümkündür, ancak çalışma kapsamından uzaklaşmamak adına bu başlık altında sadece özel hukuk alanı ile bağlantılı ceza davaları incelenecektir.

523 Parlak Börü, **a.g.e.,** s. 379,380.
524 Tekinalp, **a.g.e.,** s. 84; Küçükali, **a.g.e.,** s. 56-58.
525 Murat İnceoğlu, Yalçın Tosun, "Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Uyarınca Manevi Tazminat Talepleri ve Bunların Türk Borçlar Kanunu ile İlişkisi", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 28, S. 3, 2012, s. 96-97; Bozbel, **a.g.e.,** s. 550; Parlak Börü, **a.g.e.,** s. 381.
526 Y. E. 1980/1, K. 1981/2, T. 18.02.1981.

B. Kişisel Verilerin Hukuka Aykırı İşlenmesi Kapsamında Ceza Davaları

Kişisel verilerin korunması hukuku bağlamında TCK'da 3 suç tipi mevcuttur: kişisel verilerin kaydedilmesi suçu, kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçu ve verilerin yok edilmemesi suçu. Deepfake teknolojisinin girdisi olan çoklu ortam eserlerinin kural olarak kişisel veri olarak kabul ettiğimizden bu suçlara kısaca değinmek gerekir.

Kişisel verilerin kaydedilmesi suçu, TCK 135. maddede düzenlenmiştir. Bu suç, kişisel verilerin bilişim sistemleri gibi dijital veya kağıt gibi fiziki kaynaklara kaydedilmesi fiilinin gerçekleştirilmesi durumunda tamamlanacaktır. Aynı zamanda özel nitelikli kişisel verilerin kaydedilmesi bu suçun konusu oluşturmaktadır. Suçun müeyyidesi 1 yıldan 3 yıla kadar hapis cezasıdır. Bu suç bakımından önemli bir konu internet ortamda alenileşmiş bir kişisel verinin kaydedilmesinin bu suçu oluşturup oluşturmadığı noktasındadır[527]. Doktrinde bu bakımdan tartışma olmakla beraber şahsi kanaatim internet ortamındaki görüntülerin kaydedilmesi bu suçu oluşturacaktır. Bu suç tipini Deepfake teknolojisi bakımından değerlendirecek olursak kişisel verilerin Deepfake ürünü üretmek için kaydedilmesi hukuka uygunluk nedeni olarak kişinin rızasına dayanmadığı durumlarda bu suçun işlendiğinin kabul edilmesi gerekmekte olup oluşturulan Deepfake ürünün yine kişisel veri niteliğinde olduğu göz önüne alındığında bu durumun da kişisel verilerin kaydedilmesi suçunu oluşturduğunun kabulü gerekmektedir.

Kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçu, failin üçüncü kişisele ilgili kişilerin kişisel verilerini rızası dışında paylaşması yoluyla işlenmektedir. Paylaşımın fiziki veya dijital olması fark etmez. Bu suçun müeyyidesi, 3 yıldan 6 yıla kadar hapis cezasıdır[528]. Deepfake ürünleri muhteviyatı bakımından üçüncü kişileri yanıltmak amacı taşıdığından, kural olarak üçüncü kişilerle paylaşılması için yapılmaktadır. Bu paylaşım yapıldığı durumda, Deepfake ürününün girdisi ilgili kişinin kişisel verisi olduğundan Deepfake ürünü de ilgili kişinin kişisel

[527] Dülger, **a.g.e.,** s. 684, 699,704,712,731; Yünlü, **a.g.e.,** s. 521,522.
[528] Dülger, **a.e.,** s. 731-734, 739, 751; Yünlü, **a.e.,** s. 521,522.

verisi niteliğine haiz olacağından Deepfake ürünlerinin paylaşılması kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçunu oluşturacaktır.

Bu başlık altında ele alacağımız son suç tipi olan kişisel verilerin yok edilmemesi suçudur. Bu suç tipini ancak kişisel verileri yok etmekle yükümlü olan kişi işleyebilmekle beraber ilgili kişinin talebi olması durumunda ve daha önce rıza vermiş olsa bile rızasını geri çektiği durumlarda bu suçun tamamlanması mümkündür. Bu suçun işlenmesinin bir diğer yolu da kişisel verilerin silinmesi için gerekli olan sürenin geçmesidir. Son olarak belirtmek gerekir ki, bu suçun işlenmesi durumunda TCK 1 yıldan 2 yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür[529]. Deepfake teknolojisi bakımından değerlendirirsek bir sözleşme çerçevesinde kişisel verilerini vermiş biri rızasını geri çektiği ve verilerin silinmesini istediği veya sözleşmede ilgili sürenin dolması durumunda sadece Deepfake ürünü ortaya çıkarırken kullanılan kişisel verilerin değil Deepfake ürünün kendisin de silinmediği durumda bu suçun işlendiği kabul edilmelidir. Sözleşmeye aykırılıktan doğan tazminat talepleri farklı bir konu olup ilgili durumlarda Deepfake ürününe konu olan kişisel verilerin ve Deepfake ürünün silinmesi gerekmektedir.

C. Fikri Hakların İhlali Kapsamında Ceza Davaları

Fikri haklara tecavüz durumunda açılacak ceza davalar FSEK 71. ve 72. maddelerinde düzenlenmiştir. İlk madde doğrudan fikri haklara tecavüzü düzenlerken diğer madde koruyucu programları etkisiz kılmaya yönelik hareketleri düzenlemektedir. 71. madde fikri hakların hukuka uygun kullanımı için yazılı izni şart koşmuş aksi durumda bu madde bağlamında 5 yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmedileceğine hükmetmiştir. Aynı maddenin 2. bendinde intihal suçu düzenlenmiş olup başkasının eserini kendi eseriymiş gibi gösteren kimse intihal teşkil eden eseri dağıtmak veya yayınlamak suretiyle işlememişse 2 yıla kadar hapis veya adli para cezası, ilgili yollarla işlemişse 5 yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmedilebilmekteyken 3. ve 5. fıkra intihalin bir çeşidi olan kaynak göstermeden yapılan atfı ve yanlış kaynak göstermeyi düzenlemiş olup ilk duruma 2 yıla kadar, ikinci durumda 6 aya kadar hapis ve adli para cezası gerektirir. Umuma

[529] Dülger, **a.e.,** s. 752-754, 762; Yünlü, **a.e.,** s. 521,522.

arz edilmemiş eserin içeriği ile ilgili umama açıklamada bulunmak fiili 4. fıkrada 6 aya kadar hapis cezası yaptırıma bağlanmıştır. İlgili maddenin 6cı bendi çok önemli bir düzenlemeye yer vermiş olup birinin adı kullanarak eseri çoğaltan, dağıtan, yayan veya yayınlayan kişi 3 aydan 1 yıla kadar hapis cezası ve adli para cezasına çarptırılmaktadır[530]. İlgili hükümler Deepfake teknolojisi bakımından oldukça önemlidir. İlk olarak Deepfake teknolojisinin çalışma prensibi doğrudan fikri hakları ihlal edecek nitelikte olduğundan ilk fıkrayı doğrudan ihlal etmekle beraber Deepfake teknolojisi muhteviyatı gereğince başkasının adını kullanmak üzerine kurulu olduğundan 6. fıkrayı doğrudan ihlal edecektir. Bu sebeple Deepfake teknolojisini kullanacak kişi eser sahibinden yazılı izin alması zorunlu olup aksi durumda 1. ve 6. fıkradaki yaptırımlara maruz kalacaktır.

71. maddenin devamı maddeleri yetkisiz işlemeyi düzenlemiş olup yetkisiz işleyen kişiyi veya içerik sağlayıcıyı ağırlaştırıcı bir durum olmadığı durumlar hariç olmak üzere 3 aydan 2 yıla kadar hapis cezasına çarptırılacağı düzenlenmiştir. Bu madde içerik sağlayıcıları da cezai yaptırıma maruz bırakmaktadır[531]. Bu düzenlemeyi Deepfake teknolojisi bakımından yorumlarsak Deepfake teknolojisine dayalı programları (kalitesiz Deepfake) kullanmak suretiyle bir eser sahibinin eserini işlemesi durumunda (örnek olarak ünlü bir kişinin fotoğrafını kullanarak Deepfake teknolojisini kullanmak suretiyle film sahnelerini değiştiren bir uygulamada işleme faaliyeti gerçekleştirmesi) 71. madde kapsamında ilgili yaptırımlara maruz kalacağı açıktır.

72. madde, Deepfake teknoloji bakımından doğrudan ilgili madde olmayıp dijital ortamda çoğaltılmasının önüne geçmek amacıyla hukuka aykırı çoğaltmayı engellemeye yönelik programları etkisi hale getiren kişi 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezasına çarptırılacaktır[532].

---

[530] Esra Dikmen, "Eseri İzinsiz Olarak Umuma İletme Suçu", **5. Türk-Kore Ceza Hukuku Günleri: Karşılaştırmalı Hukukta Ekonomik Suçlar Uluslararası Sempozyumu Tebliğler**, Ed. İzzet Özgenç , Cumhur Şahin, Faruk Turhan, Cilt 2, Ankara, Seçkim Yayınları, 2020, s. 1323-1329; Bozbel, **a.g.e.,** s. 585-588; Suluk, Karasu, Nal, **a.g.e.,** s. 139-141; Yünlü, **a.e.,** s. 519,520; Tekinalp, **a.g.e.,** s. 319; Öztan, **a.g.e.,** s. 683-686; Şahin**, a.g.e.,** s. 200,201.

[531] Bozbel, **a.e.,** s. 588,589; Suluk, Karasu, Nal, **a.e.,** s. 140; Öztan, **a.e.,** s. 686.

[532] Olgun Değirmenci, "Türk Hukukunda Koruyucu Programları Etkisi Kılmaya Yönelik Hazırlık Hareketleri Suçu", **5. Türk-Kore Ceza Hukuku Günleri: Karşılaştırmalı Hukukta Ekonomik**

Bu suçlar şikayete bağlı olup Milli Eğitim Bakanlığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı ve ilgili diğer gerçek ve tüzel kişilere bu suçları ilgililere bildirmek yükümlülüğü yüklenmiştir[533]. Bu bakımdan Deepfake teknoloji yeni bir teknoloji olmakla beraber teknolojinin muhteviyatı gereğince gerçek ve sahte görüntü arasında ince bir çizgide durduğu için ilgili kişilerce bu videolar eser sahibinden önce müşahede edilse bile çoklu ortam eserinin sahte olduğunu anlayamaması ihtimali oldukça yüksek olup bu bildirim yükümlülüğünün nasıl yerine getirileceği oldukça çetrefilli bir konudur.

Suçlar Uluslararası Sempozyumu Tebliğler, Ed. İzzet Özgenç , Cumhur Şahin, Faruk Turhan, Cilt 2, Ankara, Seçkim Yayınları, 2020, s. 1278,1279; Bozbel, **a.e.,** s. 590-594; Suluk, Karasu, Nal, **a.e.,** s. 140; Tekinalp, **a.g.e.,** s. 319; Öztan, **a.e.,** s. 687; Şahin**, a.g.e.,** s. 208.

[533] Bozbel, **a.e.,** s. 597, 598; Suluk, Karasu, Nal, **a.e.,** s. 140; Tekinalp, **a.e.,** s. 323,324; Öztan, **a.e.,** s. 688,689; Şahin**, a.e.,** s. 210,211.

SONUÇ

21.yüzyılın tartışmasız en büyük gelişmelerden birisi, yapay zekanın yaygınlaşmasıdır. Yapay zeka, her alanda büyük kolaylıklar ve yenilikler getirmiştir. Yapay zeka, işlemlerin hızlandırdığı, kalitenin artırdığı ve maliyet tasarrufu sağladığı için bireyler ve işletmeler tarafından tercih edilmektedir. Deepfake teknolojisi de bu bakımdan büyük faydalar sağlayabilmekle beraber büyük tehlikeler de doğurmaktadır. Özellikle vefat etmiş ünlülerin geri getirilmesi mümkün olduğundan film ve eğitim endüstrisi için büyük olanaklar sağlamaktadır. Diğer yandan revenge porn, siyasi manipülasyon ve finansal dolandırıcılık riski taşımaktadır. Bu açıdan gerekli yasal düzenlemeler yapılmasına ihtiyaç vardır.

Çalışmanın ilk bölümünde teknolojinin genel hatları incelenmiştir. Bu bakımdan Deepfake teknolojisinin birer yapay zeka teknolojisi olmasına rağmen kaliteli bir Deepfake ürünü ortaya çıkarmak için özel olarak ek çalışma gerektirdiği saptanmıştır. Ayrıca teknolojinin çalışması için veri girişinin insan eli ile yapılması gerekmektedir. Bu bakımdan salt bir yapay zekaya dayalı üretim sürecinden bahsedemeyiz, ancak üretim sürecinin belirli safhalarının da yapay zeka tarafından gerçekleştirilmediğini de söylemek doğru olmayacaktır. Deepfake teknolojisi için gerekli ayarlamaları yapan bir kişi olmakla beraber üretim kararlarını veren bir kişi vardır. Bazı durumlarda bu iki kişi, aynı kişidir.

Kişilik hakları, geniş bir yelpaze teşkil etmekle beraber kişinin görüntüsü ve sesi üzerinde kişilik hakkı olduğu kabul edilmektedir. Deepfake teknolojisinin kişinin rızası olmadan kullanımı bu kişilik hakkının ihlali teşkil ettiğinden TMK kapsamında sorumluluk doğmaktadır. Bağlantılı bir konu olan kişisel veriler, KVKK kapsamında düzenlenmiş olup kişinin görüntüsü ve sesi kişinin kişisel veri olduğu kabul edilmektedir, ayrıca KVKK genel ilkeleri de düzenlemekte olup kişisel verileri Deepfake teknolojisine konu etmek isteyen kişi bu ilkelere de uymak zorundadır. Kişisel verilerin işlenmesi için kural olarak ilgili kişinin açık rızası alınmalıdır. Deepfake teknolojisi ile kişisel verileri işleyecek bir kişi, ilgili kişiyi bu konuda yeterince aydınlatmalı ve ilgili kişinin belirlediği amacı aşacak bir işleme yapmamalıdır.

Fikri haklar, Türk hukukunda FSEK kapsamında korunmaktadır. Bir fikri ürünün, FSEK kapsamında korunması için kanundaki eser olmak için gerekli şartları yerine getirmesi gerekmektedir. Deepfake ürünleri, özellikle hususiyet konusunda tartışılması gereken bir noktada olsa da yukarıda da belirttiğim üzere Deepfake teknolojisi ile eser üretimi insan katkısını da içerdiğinden hususiyet şartını karşılaması gerektiği kanaatindeyim. Deepfake teknolojisine konu olan kişinin, birer icracı sanatçı olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Şunu unutmamak gerekir ki, kaliteli bir Deepfake ürünü üretmek için oldukça hassas çekimler yapılması gerekmektedir. Bu noktada Deepfake teknolojisine konu olan kişinin icracı sanatçı olarak kabulü önünde ciddi bir sorun kalmamaktadır. Kişinin ölümü durumunda ise ilgili kişinin konusu olduğu çoklu ortam eseri, FSEK kapsamında bir eserse 70 yıl, değilse FSEK 86.madde kapsamında 10 yıl koruma altındadır. Film endüstrisi bakımından ölen ünlülerin canlandırılması noktasında ilgili süreler dikkate alınmalıdır.

Bu çalışma noktasında değinilen bir diğer konu ise imaj haklarıdır. Kişilik haklarının ticari amaçla kullanılması olan imaj hakları, kişiye fikri haklardan daha geniş koruma sunmaktadır. Amerikan hukukuna özgü bir kavram olan imaj hakları, ABD'nin New York eyaletinde kabul edilen yasa ile yeni bir anlam kazanmıştır. "Dijital replika" olarak adlandırılan bu kavram, adeta imaj haklarının dijital alanda yansımasıdır. Deepfake teknolojisine karşı etkin ve hakkaniyetli bir koruma sağlanması için "dijital replika" kavramı kabul edilerek ilgili hukuki işlemleri bu kavram üzerinden gerçekleştirecek bir mevzuat kabul edilmelidir. Son olarak unutmamak gerekir ki, kişilik haklarına özel bir önemin verilmesi gerektiği yanında kişinin görüntüsünün ve sesinin ticarileşmesi yaygın bir durumdur. Ticari hayatın gelişmesi için bu kabul üzerinden bir mevzuat oluşturulması zorunludur.

Sonuç olarak kişinin sağlığında (örnek olarak birkaç rol teklifi alan bir oyuncunun birden fazla teklifi kabul etmesi için Deepfake teknolojine başvurması) çoklu ortam eserlerinin Deepfake teknolojisine konu edecek sözleşme yapması durumunda lisans sözleşmesi gündeme gelmesinin yanında sözleşmesinin sıhhati kişinin açık rıza vermesine bağlı olmakla beraber ölmüş bir kişinin Deepfake teknolojisine konu edilmesi için mirasçıları FSEK'te belirlenen sürelere uygun olarak

kişinin sağken kabul edebileceği ölçüde çoklu ortam eserlerinin Deepfake teknolojisine konu etmesi mümkündür. Çoklu ortam eserlerinin koruma süresi bitmesi durumunda ise hukuka ve ahlaka aykırı olmamakla sınırlı olmak üzere herhangi bir kişi ilgili çoklu ortam eserini Deepfake teknolojisine konu etmesi mümkündür.

KAYNAKÇA

Abanoz Öztürk, Buket :"Derin Sahte (Deepfake) Teknoloji Karşısında Türk Ceza Hukuku", **İstanbul Barosu Bilişim Hukuku Komisyonu Yapay Zeka Çalışma Grupu Yapay Zeka Çağında Hukuk: Yapay Zeka Temelli Teknolojiler ve Ceza Hukuku**, 2021, s, 64- 81.

Açıkgöz, Ahunur **:İnternetten İndirilen Dijital Eserlerde Yayma Hakkının Tükenmesi İlkesi**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021.

Altındal, Hasan; Arslan, Yusuf Enes :"Türk Hukukunda Dijital Miras: Karşılaşılan Sorunlar ve Uluslararası Uygulamalar Çerçevesinde Bazı Çözüm Önerileri**", Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 25, S. 1, 2021, s, 313-351.

Akkanat Öztürk, Elif Beyza **:Karşı Edim Olarak Kişisel Veriler**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2022.

Akdemir Kamalı, Tuğba **:Fikri Hukuk Kapsamında Bilgisayar Programlarındaki Değişikliklerin Sonuçları**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2019.

Akipek, Jale; Akıntürk, Turgut; Ateş, Derya **:Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri: Kişiler Hukuku,** 14.baskı, İstanbul, Beta Yayınları, 2018.

Akmeşe Takcı; Nurbanu **:Oyuncu Sözleşmesi**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020.

Akkurt, Sinan Sami :"Kişisel Veri Kavramının Hukuki Niteliğine İlişkin Yaklaşımlara Mukayeseli Bir Bakış", **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, C. 2, S. 1, 2020, s, 20-32.

Aksoy, Hakan :"Yapay Zekalı Varlıklar ve Ceza Hukuku", **International Journal of Economics, Politics,**

Humanities & Social Sciences, C. 4, S. 1, 2021, s, 10-27.

Aksoy Dursun, Sanem :"Yargı Kararları Işığında Özel Hayata Saygı Hakkının Basın Özgürlüğü ile İlişkisi", **Kişilik Haklarına İlişkin Güncel Sorunlar**, Ed. Sanem Aksoy Dursun, Arzu Genç Arıdemir, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020, s, 31-66.

Aksoy Retornaz, Eylem **:Bir Siber Taciz Biçimi: Cinsel İçerikli Görüntüleri Rızaya Aykırı Olarak İfşa etme, Yayma, Erişilebilir Kılma veya Üretme Suçu (Revenge Porn ve Deep Fake)**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021.

Aksoy Retornaz, Eylem; Güçlütürk, Osman Gazi :"Yapay Zekanın Kişisel Veri Kavramı ve Kişisel Verilerin İşlenmesinde Temel İlkelerle İlişkisi", **Gelişen Teknolojiler ve Hukuk II: Yapay Zeka**, Ed. Eylem Aksoy Retornaz, Osman Gazi Güçlütürk, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021, s, 275-302.

Akyasan Birsen, Gönül **:Sosyal Medyada Paylaşılan İçerik Nedeniyle Kişilik Hakkı İhlalleri**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2020.

Anıkaydın, İlayda :"Deepfake Uygulamalarının Hukuki Boyutu", **Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,** C. 12, S. 2, 2022, s, 736-747.

Aral, Fahrettin; Ayrancı, Hasan **:Borçlar Hukuku: Özel Borç İlişkileri**, 14.baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2021.

Atar, Eray Aksın **:Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Yayma Hakkı ve Korunması,** İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017.

Ateş, Mustafa **:Fikri Hukukta Eser**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2007.

Ateş, Mustafa :**Fikir ve Sanat Hukukuna Dair Makalelerim**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2016.

Ayan, Mehmet; Ayan, Nurşen :**Kişiler Hukuku**, 6. baskı, Ankara, Mimoza Yayınları, 2014.

Aydıncık Midyat, Şirin :**Kişilik Hakkının Ticarileşmesi (İmaj Hakları)**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2023.

Aydoğdu, Murat; Kahveci, Nalan :**Türk Borçlar Hukuku: Özel Borç İlişkileri (Sözleşmeler Hukuku)**, 4.baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2019.

Ayiter, Nuşin :**Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri**, Ankara, Sevinç Matbaası, 1972.

Bak, Başak :"Medeni Hukuk Açısından Yapay Zekânın Hukuki Statüsü ve Yapay Zekâ Kullanımından Doğan Hukuki Sorumluluk", **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, C. 9, S. 35, 2018, s, 211-232.

Baskan, Esra :"6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Ölümün Hizmet Sözleşmesine Etkisi ve Yeni Bir Tazminat: Ölüm Tazminat", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 104, 2013, s, 55-72.

Baskın, Onur :**Türk Hukuku Bakımından Kişilik Hakkı Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2021.

Bayındır, Anıl Sena :**Yapay Zeka Teknolojilerinin Ortaya Koyduğu Buluşların Patentlenebilirliği**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2022.

Bello y Villarino, José-Miguel; Vijeyarasa, Ramona :"International Human Rights, Artificial Intelligence, and the Challenge for the Pondering State: Time to Regulate?", **Nordic Journal of Human Rights**, C. 40, S. 1, 2022, s. 194-215.

Beşiroğlu, Akın :**Fikir Hukuku Dersleri: İlkeler ve Kurallar**,

4.baskı, İstanbul, Arıkan Yayıncılık, 2006.

Bose, Nandita :"U.S. Lawmakers Say Facebook Steps To Tackle 'Deepfake' Videos Not Adequate", **Reuters**, 2020, https://www.reuters.com/article/us-facebook-deepfake-hearing-idUSKBN1Z72DZ, (Çevrimiçi) E.T. 22.03.2023.

Bozbel, Savaş **:Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2012.

Bulut, Beste **:Sinema Eserlerinde Hak Sahipliği**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2020.

Caşın, Mesut Hakkı; Al, Dursun; Başkır, Nur Dinemis :"Yapay Zeka ve Robotların Eylemlerinden Kaynaklanan Cezai Sorumluluk Sorunu", **Ankara Barosu Dergisi**, C. 79, C. 1, 2021, s, 1-73.

CCSO Cybercrime Working Group :"Cyberbullying and the Non-consensual Distribution of Intimate Images", **Department of Justice Canada**, 2013, s, 17 https://www.justice.gc.ca/eng/rp-pr/other-autre/cndii-cdncii/pdf/cndii-cdncii-eng.pdf, (Çevrimiçi) E.T. 08.05.2022.

Cover, Rob :"Deepfake Culture: The Emergence of Audio-Video Deception as an Object of Social Anxiety and Regulation", **Continuum: Journal of Media and Cultural Studies**, C. 36, S. 4, 2022, s. 609-621.

Çamlıca, Berat :"Yapay Zekanın Ceza Sorumluluğu ve Kişilik Tartışmaları", **T.C. Bahçeşehir Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim dalı Yüksek Lisans Tezi**, 2022.

Çavuşoğlu, Gökçe Filiz **:Kişisel Verilerin Yapay Zeka ile İşlenmesinden Doğan Özel Hukuk Sorunları**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2021.

Dalyan, Şener :**Bilgisayar Programlarının Fikri Hukukta Korunması**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2009.

Değirmenci, Olgun :"Türk Hukukunda Koruyucu Programları Etkisi Kılmaya Yönelik Hazırlık Hareketleri Suçu", **5. Türk-Kore Ceza Hukuku Günleri: Karşılaştırmalı Hukukta Ekonomik Suçlar Uluslararası Sempozyumu Tebliğler**, Ed. İzzet Özgenç , Cumhur Şahin, Faruk Turhan, Cilt 2, Ankara, Seçkim Yayınları, 2020, s. 1277- 1299.

Dikmen, Esra :"Eseri İzinsiz Olarak Umuma İletme Suçu", **5. Türk-Kore Ceza Hukuku Günleri: Karşılaştırmalı Hukukta Ekonomik Suçlar Uluslararası Sempozyumu Tebliğler**, Ed. İzzet Özgenç , Cumhur Şahin, Faruk Turhan, Cilt 2, Ankara, Seçkim Yayınları, 2020, s. 1323-1340.

Dinler, Elif :"FSEK Kapsamında Fotoğrafın Korunmasının Yargıtay Kararları Çerçevesinde İncelenmesi", **Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** C. 5, S. 1, 2022, s, 326-346.

Doğan, Erdem :"Yapay Zekanın Hukuki Statüsü ve Hukuki Sorumluluğu", **T.C. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Doktora Tezi**, 2022.

Dural, Mustafa; Öğüz, Tufan **:Türk Özel Hukuku Cilt II: Kişiler hukuku**, 22.baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2021.

Dülger, Murat Volkan **:Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, 3.baskı, İstanbul, Hukuk Akademisi, 2020.

Edwards, Lilian; Harbinja, Edina :"Protecting Post-Mortem Privacy: Reconsidering The Privacy Interests of the Deceased in Digital World", **Cardozo Arts & Entertainment Law Journal**, C. 32, S. 1, 2013, s. 101-147.

Ekin, Beste :**Kişisel Verilerin Korunması ve Rekabet Hukuku Boyutuyla Büyük Veri**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021.

Ekmekçi, Ömer; Baysal, Başak; Yayvak Namlı, İrem :**Uygulamalı Tazminat Hukuku**, 2.baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2022.

Erarslan, Sevgi :**Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rızanın Aranmadığı Haller**, 2.baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020.

Erel, Şafak :**Türk Fikir ve Sanat Hukuku**, 2.baskı, Ankara, İmaj Yayınevi, 1998.

Eren, Fikret :**Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 10.baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2022.

Erdoğan, Irmak :**Yapay Zeka ve Profilleme Teknolojilerinin Ceza Teknolojilerinin Ceza Muhakemesinde Kişisel Veri İşlenmesinde Etkileri**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2022.

Ergün, Ömer :"Kişi Kavramı ve Çeşitleri", **Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi**, C. 1, S. 1, 2017, s, 1-14.

Feeney, Matthew :"Deepfake Laws Risk Creating More Problems Than They Solve", **Regulatory Transparency Project**, https://regproject.org/paper/deepfake-laws-risk-creating-more-problems-than-they-solve/, (Çevrimiçi) E.T. 11.05.2022.

Felcher, Peter L; Rubin, Edward L. :"The Descendibility of the Right of Publicity: Is There Commercial Life After Death?", **The Yale Law Journal**, C. 89, S. 6, 1980, s, 1125-1132.

Ferraro, Matthew F. :"Texas Law Could Signal More State, Federal Deepfake Bans", **Law360**, 2019, https://www.law360.com/articles/1195514/texas-law-could-signal-more-state-federal-deepfake-

bans, (Çevrimiçi) E.T. 22.03.2023.

Ferraro, Matthew F.; Tompros, Louis W. :"New York's Right to Publicity and Deepfakes Law Breaks New Ground", **The Computer & Internet Lawyer**, C. 38, S. 4, 2021, s, 1-4.

Frosio, Giancarlo F. :"A History of Aesthetics from Homer to Digital Mash-ups:Cumulative Creativity and the Demise of Copyright Exclusivity", **Law and Humanities**, C. 9, S. 2 , 2015, s. 262-296.

Geddes, Katrina :"Ocularcentrism and Deepfakes: Should Seeing Be Believing?", **Fordham Intellectual Property Media & Entertainment Law Journal**, C. 1, S. 4, 2020, s, 1042-1084.

Gezder, Ümit :"Ölüm Sonrası Hatırayı Koruma Doktrini ve Ölüm Sonrası Kişiliğin Korunması Teorisi", **İstanbul Hukuk Mecmuası**, C. 65, S. 1, 2011, s, 207-222.

Gözübüyük, Barış :"Yapay Zekanın Meydana Getirdiği Fikri Ürünlere İlişkin 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki Sorunlar ve Çözüm Önerileri", **Kırıkkale Hukuk Mecmuası**, C. 1, S. 1, 2021, s, 54-81.

Güçlütürk, Osman Gazi :"Yapay Zeka ile Oluşturulan Ürünlerin Eser Niteliği ve Eser Sahipliği Meselesi", **Gelişen Teknolojiler ve Hukuk II: Yapay Zeka**, Ed. Eylem Aksoy Retornaz, Osman Gazi Güçlütürk, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021, s 195-222.

Güçlütürk, Osman Gazi **:Yapay Zeka ve Verinin Kullanımı**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2022.

Güneş, Ziynet Seldağ :"Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda Resim ve Porteler", **Sayıştay Dergisi,** C. 8, S. 24, 1997, s,

31-36.

Grid, Echo v.d. :"Forged Authenticity Governing Deepfake Risks", **EPFL International Risk Governance Center,** 2019, https://infoscience.epfl.ch/record/273296/files/IRGC%20Forged%20Authenticity%20Governing%20Deepfake%20Risks.pdf, (Çevrimiçi) E.T. 22.03.2023.

Hatemi, Hüseyin **:Kişiler Hukuku**, 9.baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021.

Helvacı, Serap; Topuz, Murat **:Geçmişten Günümüze Özdeyişlerle Hukukun Kadim İlkeleri**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2022.

Helvacı, Serap **:Gerçek Kişiler,** 9.baskı, İstanbul, Legal Yayıncılık, 2021.

Hicks, Aubrie :"The Right to Publicity After Death: Postmortem Personality Rights in the Wake of ExperienceHendrix v. HendrixLicensing.com", **Seattle University Law Review**, C. 36, S. 275, 2012, s, 275-297.

Hochberg, Bill :"YouTube Won't Take Down A Deepfake Of Jay-Z Reading Hamlet — To Sue, Or Not To Sue", **Forbes, 2020**, https://www.forbes.com/sites/williamhochberg/2020/05/18/to-sue-or-not-to-sue---that-is-the-jay-zs-deepfake-question/?sh=3f39e08b128b, (Çevrimiçi) E.T. 22.03.2023.

Holliday, Christopher :"Rewriting The Stars: Surface Tensions and Gender Troubles in The Online Media Production of Digital Deepfakes", **The International Journal of Research into New Media Technologies**, C. 27, S. 4, 2021, s. 899-918.

İlhan, İsmail; Karaköse, Mehmet :"Derin Sahte Videoların Tespiti ve Uygulamaları için Bir Karşılaştırma Çalışması", **Adıyaman Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi**, C. 8, S. 14, 2021, s, 47-60.

İnce Akman, Nurten :"Mirasbırakanın Dijital Bilgilerinin Mirasçılara Geçişi (Dijital Tereke)", **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** C. 9, S. 2, 2018, s, 527-560.

İnceoğlu, Murat; Tosun, Yalçın :"Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Uyarınca Manevi Tazminat Talepleri ve Bunların Türk Borçlar Kanunu ile İlişkisi", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 28, S. 3, 2012, s. 75-113.

Işık, Egemen :"Bir Kişilik Değeri Olarak Kişinin Resmi", **İstanbul Hukuk Mecmuası**, C. 78, S. 4, 2021, s, 1723-1746.

Jacobsen, Benjamin N.; Simpson, Jill :"The Tensions of Deepfakes", **Information, Communication and Society**, S. 1, 2023, s. 1-15.

Jaiman, Ashish :"Debating The Ethics of Deepfakes", **Observer Research Foundation**, 2020, https://www.orfonline.org/expert-speak/debating-the-ethics-of-deepfakes/, (Çevrimiçi) E.T. 14.09.2022.

Kale Özçelik, Fatmagül :"Covid-19 Salgını Sürecinde Üniversite Eğitiminde Kullanılan Uzaktan Eğitim Platformlarının 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Çerçevesinde Değerlendirilmesi", **Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** C. 11, S. 1, 2021, s, 135-170.

Kandır, Murat Osman :"Yapay Zeka ve Sahte Deliller", **Hukuk ve Bilişim Dergisi,** (Çevrimiçi)

https://hukukvebilisim.org/deep-fake-yapay-zeka-ve-sahte-deliller/, E.T. 21.10.2022.

Kara Kılıçarslan, Seda :"Yapay Zekanın Hukuki Statüsü ve Hukuki Kişiliği Üzerine Tartışmalar", **Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi**, C. 4, S. 2, 2019, s, 363-389.

Kayar, İsmail **:6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuku Genel Hükümler Özel Borç İlişkileri**, 11.baskı, Ankara, Seçkin Yayınları, 2019.

Kayıhan, Şaban; Ünlütepe, Mustafa **:Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 6.baskı, Ankara, Seçkin Yayınları, 2018.

Kayıhan, Şaban; Ünlütepe, Mustafa :"Vekâlet Sözleşmesinin Kendine Özgü Sona Erme Sebepleri", **Fatih Sultan Mehmet İlmi Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi**, S. 3, 2014, s, 171-212.

Kaynak Balta, Büşra **:Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Eser Kavramı ve Yapay Zeka Ürünleri**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2021.

Kirchengast, Tyrone :"Deepfakes and Image Manipulation: Criminalisation and Control", **Information & Communications Technology Law**, C. 29, S. 3, 2020, s, 308-323.

Kılıçoğlu, Ahmet **:Borçlar Hukuku: Özel Hükümler**, 2.baskı, Ankara, Turhan Kitabevi, 2020.

Klein, Jeff :"Tom Waits and the Right of Publicity: Protecting the Artist's Negative Voice", **Popular Music and Society,** C. 37, S. 5, 2014, s. 583-594.

Köken, Enes :"Yapay Zekanın Cezai Sorumluluğu", **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, S. 47, 2021, s, 247-286.

Küçükali, Canan **:Fikri Hakların İhlalinden Kaynaklanan**

Tazminat Davası, 2.baskı, Ankara, Seçkin Yayınları, 2021.

Lalla, Vejay; Mitrani, Adine; Harned, Zach :"Artificial Intelligence: Deepfakes in The Entertainment Industry", **WIPO Magazine**, 2022, https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2022/02/article_0003.html, (Çevrimiçi) E.T. 13.09.2022.

Langa, Jack :"Deepfakes, Real Consequences: Crafting Legislation to Combat Threats Posed by Deepfakes", **Boston University Law Review**, S. 101, 2021, s, 761-801.

LeCun, Yann; Bengio, Yoshua; Hinton, Geoffrey :"Deep Learning," **Nature,** S. 521, 2015, s. 436-444.

Lees, Dominic; Bashford-Rogers, Tom; Keppel-Palmer, Marcus :"The Digital Resurrection of Margaret Thatcher: Creative, Technological and Legal Dilemmas in The Use of Deepfakes in Screen Drama", **The International Journal of Research into New Media Technologies**, C. 27, S. 4, 2021, s, 954-973.

Lee, Zhao Yan; Karim, Mohammad Ershadul; Ngui, Kevin :"Deep Learning Artificial Intelligence and the Law of Causation: Application, Challenges and Solutions", **Information and Communications Technology Law,** C. 30, S. 3, 2021, s. 255-282.

Liu, Hin-Yan v.d. :"Artificial Intelligence and Legal Disruption: A New Model for Analysis", **Law, Innovation and Technology**, C. 12, S. 2, 2020, s, 205-258.

Maksutov, Artem v.d. :"Methods of Deepfake Detection Based on Machine Learning**", IEEE Conference of Russian Young Researchers in Electrical and Electronic Engineering**, 2020, s, 1-30.

McGee, Andrew; Gale, Sarah; Scanlan, Gary :"Gary Scanlan, Character Merchandising: Aspects of Legal Protection", **Legal Studies**, C.

21, S. 2, 2001, s, 226-250.

Negi, Shweta; Jayachandran, Mydhili; Upadhyay, Shikha :"Deep fake : An Understanding of Fake Images and Videos", **International Journal of Scientific Research in Computer Science, Engineering and Information Technology,** C. 7, S. 3, 2021, s, 183-189.

Nover, Scott :"Can A Deepfake Company Be Ethical?", **Quartz**, 2022, https://qz.com/2123102/can-deepfakes-be-ethical/, (Çevrimiçi) E.T. 14.09.2022.

Oğuzman, Kemal; Öz, Turgut **:Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt I**, 18.baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2020.

Oğuzman, Kemal; Öz, Turgut **:Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt II**, 16.baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2021.

Oğuzman, Kemal; Seliçi, Özer; Oktay Özdemir, Saibe **:Kişiler Hukuku: (Gerçek ve Tüzel Kişiler),** 19.baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2020.

Oriakhogba, Desmond :"Dabus Gains Territory in South Africa and Australia: Revisiting the AI-Inventorship Question", **South African Journal of Intellectual Property Law,** S. 9, 2021, s, 87-108.

Öğretmen Kotil, Zeynep **:Kişisel Verilerin Korunması Çerçevesinde Yapay Zeka**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2022.

Özdemir, Hayrünnisa :"Türk ve İsviçre Medeni Hukukunda Ad Üzerindeki Hak ve Korunması", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 57, S. 3, 2008, s, 561-598.

Özkan Şahin, Gizem; Şahin, Çağatay :"Yapay Zekalı Varlıklara Elektronik Kişilik Modeli Tanınmasına İlişkin Eurobotics Raporu ve Fikri Mülkiyet Sorunu Bağlamında Meseleye Yaklaşım", **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi**

Dergisi, C. 13, S. 1, 2022, s, 110-128.

Özkan Altuntaş, Ece :"Elektronik Vasiyetname", **T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi**, 2023.

Özlük, Betül **:Şematik Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 2.baskı, Ankara, Seçkin Yayınları 2022.

Öztan, Bilge **:Kişiler Hukuku: Gerçek Kişiler,** 11.baskı, Ankara Yetkin Yayınları, 2021.

Öztan, Fırat **:Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2008.

Parlak Börü, Şafak **:Fotoğraf Üzerindeki Haklar**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2013.

Petek, Hasan **:Kişilik Değerlerinin Ölümden Sonra Korunması**, Ankara, Yetkin Kitabevi, 2015.

Patrini, Georgio :"Mapping The Deepfake Landscape", **Github**, 2019, https://giorgiop.github.io/posts/2018/03/17/mapping-the-deepfake-landscape/, (Çevrimiçi) E.T. 22.03.2023

Pradhan, Prajakta :"AI Deepfakes The Goose Is Cooked?", **University of Illinois Law Review**, 2020, https://illinoislawreview.org/blog/ai-deepfakes/, (Çevrimiçi) E.T. 22.03.2023.

Pirim, Harun :"Yapay Zeka", **Yaşar Üniversitesi E-Dergisi**, C. 1, S. 1, 2006, s, 81-93.

Polat, Cemre **:Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukukunda Otonom Sistemler**, Ankara, Yetkin Kitabevi, 2022.

Ronald, Christian B. :"Burdens of the Dead: Postmortem Right of Publicity Statutes and the Dormant Commerce

Clause", **Columbia Journal of Law & The Arts**, C. 42, S. 123, 2018, s, 124-155.

Rothman, Jennifer :"The Inalienable Right of Publicity", **The Georgetown Law Journal**, C. 101, S. 185, 2012, s, 185-241.

Russel, Stuart; Norvig, Peter **:Artificial Intelligence A Modern Approach**, 3.baskı, New Jersey, Pearson Education, 2010.

Sayan, Yiğit **:Roma'da Köle ve Hukuku**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020.

Seçer, Öz :"Vekalet Sözleşmesinin Vekalete Özgü Sebeplerle Sona Ermesi", **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 2, S. Özel, 2015, s, 877-944.

Serozan, Rona :"Doğum Öncesi (Prenatal) ve Ölüm Sonrası (Postmortal) Kişiliğin Korunması", **Prof. Dr. Tuğrul Ansay'a Armağan**, Ed. Sabih Arkan, Aynur Yongalık, Başak Şit, Ankara, Turhan Kitabevi, 2006, s, 311-324.

Söğütlü, Özlem **:Roma Özel Hukuku**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2020.

Surden, Harry :"Machine Learning and Law: An Overview", **Washington Law Review**, C. 89, S. 1, 2014, s, 87-115.

Suluk, Cahit **:Yeni Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu: Telif Hakları ve Korsanlıkla Mücadele**, İstanbul, Hayat Yayıncılık, 2004.

Suluk, Cahit; Orhan; Ali **:Uygulamalı Fikri Mülkiyet Hukuku Cilt II: Genel Esaslar Fikir ve Sanat Eserleri,** İstanbul, Arıkan Yayıncılık, 2005

Suluk, Cahit; Karasu, Rauf; Nal, Temel **:Fikri Mülkiyet Hukuku**, 6.baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2022.

Şahin, Ayşenur :**Fikri Hukukta Eser Sahibinin Mali Haklarının Korunması,** İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2010.

Tanış, Umut Can :**Fikri Mülkiyet Hukukunda Karakter Ürünleştirmesi**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2022.

Tekinalp, Ünal :**Fikri Mülkiyet Hukuku**, 5.baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2012.

Tepe, Esra :**Özel Hukuk Açısından Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatları Işığında Kişisel Verilerin Korunması**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2021.

Topal, Çağatay :"Alan Turing'in Toplumbilimsel Düşünü: Toplumsal Bir Düş Olarak Yapay Zeka**", Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi**, C. 57, S. 2, 2017, s, 1340-1364.

Tyagi, Kalpana :"Deepfakes, Copyright & Personality Rights: An Inter-disciplinary Perspective", **9th Law and Economics Conference Lucerne: Law and Economics of the Digital Transformation**, 2022, s, 1-27.

Uçak, Murat :"Kişisel Verilerin Ölümden Sonra Korunması", **İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 6, S. 10, 2021, s, 97-123.

Ustahaliloğlu, Mustafa Kenan :**İnsan Dışı Varlıkların Hukuki Kişiliği**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2022.

Uşaklıoğlu, Ahmet Yavuz: :**Dijital Hukuk**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2020.

Ünal, Mücahit: :"Ses ve Görüntü Verilerinin Paylaşılmasının Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Açısından Değerlendirilmesi", **Lexpera Blog**, 2020, https://blog.lexpera.com.tr/ses-ve-goruntu-verilerinin-paylasilmasinin-kisisel-verilerin-

korunmasi-kanunu-acisindan-degerlendirilmesi/, (Çevrimiçi) E.T. 19.09.2022.

Westerlund, Mika :"The Emergence of Deepfake Technology: A Review", **The Emergence of Deepfake Technology: A Review**, C. 9, S. 11, 2019, s, 39-52.

Yadav, Digvijay; Salmani, Sakina :"Deepfake: A Survey on Facial Forgery Technique Using Generative Adversarial Network", **The International Conference on Intelligent Computing and Control Systems**, 2019, s, 852-857.

Yağlıdere, Umut Emre **:KVKK Kapsamında Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme (TCK m. 136 ve 137)**, İstanbul, Platon Plus Yayıncılık, 2022.

Yarsuvat, Duygun **:Türk Hukukunda Eser Sahibi ve Hakları,** İstanbul, Sulhi Garan Matbaası, 1977.

Yavuz, Can **:Deepfake (Derin Sahte): Yapay Zeka Tarafından Üretilen Yeni Nesil Görsel-İşitsel İçerik,** Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2022.

Yavuz, Cevdet; Acar, Faruk; Özen Burak **:Borçlar Hukuku Dersleri: Özel Hükümler**, 18.baskı, İstanbul, Beta Yayınları, 2022.

Yasaman, Hamdi :"Fikri Haklarda Tazminat ile İlgili Bazı Sorunlar", **Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı**, İstanbul, Beta Yayımcılık, 2002, s. 805-819.

Yavuzkılıç, Semih :"Görüntü Manipülasyonlarının Derin Öğrenme Yaklaşımı ile Belirlenmesi", **T.C. Fırat Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Elektrik Elektronik Mühendisliği Anabilim Dalı Doktora Tezi**, Elazığ, 2022.

Yılmaz, Çiğdem Mine :""Mephisto" Kararı Çerçevesinde Postmortal

Dönemde Kişilik Hakkının korunması", **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C. 20, S. 41, 2021, s, 877-897.

Yılmaz, Oğuz Gökhan :"Kişilik Hakkı Kavramı ve Medeni Kanun Kapsamında Kişiliğin Korunması", **Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi**, C. 7, S. 1, 2020, s, 133-187.

Yücedağ, Nafiye :"Medeni Hukuk Açısından Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun Uygulama Alanı ve Genel Hukuka Uygunluk Sebepleri", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C. 75, S. 2, 2018, s, 765-789.

Yücedağ, Nafiye :"Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Genel İlkeler", **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, C. 1, S. 1, 2019, s, 47-63.

Yünlü, Semih **:Görüntü Üzerinde Kişilik Hakkı**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021.

Zafer, Hamide **:Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Ceza Hukukuyla Korunması (TCK m.132-134)**, İstanbul, Beta Yayınları, 2010.

Zevkliler, Aydın; Gökyayla, Emre **:Borçlar Hukuku: Özel Borç İlişkileri**, 21.baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2021.

Zorluel, Mustafa :"Yapay Zeka ve Telif Hakkı", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 142, 2019, s, 305-356.

İNTERNET KAYNAKLARI

https://sozluk.gov.tr/, (Çevrimiçi) E.T. 07.09.2022.

https://www.legislation.gov.uk/eudr/2009/24/body/adopted#:~:text=Article%201Object%20of%20protection,of%20Literary%20and%20Artistic%20Works., (Çevrimiçi) E.T. 10.06.2022

https://africa.cgtn.com/2018/06/30/sophia-the-robot-arrives-in-ethiopia-although-without-some-parts/, (Çevrimiçi) E.T. 15.04.2022.

https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6723/Uzaktan-Egitim-Platformlari-Hakkinda-Kamuoyu-Duyurusu, (Çevrimiçi) E.T. 19.09.2022.

https://www.dw.com/en/reddit-takes-down-subforum-on-deepfake-porn-videos/a-42495605, (Çevrimiçi) E.T. 21.10.2022.

https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6710/2019-273, (Çevrimiçi) E.T. 11.05.2022.

https://www.sinerjik.org/2021/02/oldukten-sonra-da-mi-kisisel-verilerin-korunmasi-ve-dijital-miras/#:~:text=6698%20say%C4%B1l%C4%B1%20Ki%C5%9Fisel%20Verilerin%20Korunmas%C4%B1,mortem%20koruman%C4%B1n%20s%C3%B6z%20konusu%20olmad%C4%B1%C4%9F%C4%B1n%C4%B1, (Çevrimiçi) E.T. 05.05.2022.

https://www.hra-decisiontools.org.uk/consent/principles-deceased.html#:~:text=In%20legal%20terms%2C%20the%20General,death%20does%20extend%20beyond%20death. (Çevrimiçi) E.T. 22.01.2022.

https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4186/6698-Sayili-Kanunda-Yer-Alan-Terimler, (Çevrimiçi) E.T. 22.01.2023.

https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5388/Madde-ve-Gerekcesi-ile-Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Kanunu-Bilgi-Notu-ve-Kisisel-Verilerin-Korunmasina-Iliskin-Terimler-Sozlugu, (Çevrimiçi) E.T. 22.01.2023.

https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4189/Kisisel-Verilerin-Islenmesine-Iliskin-Temel-Ilkeler, (Çevrimiçi) E.T. 23.01.2023.

https://www.bger.ch/ext/eurospider/live/de/php/clir/http/index.php?highlight_docid=atf%3A%2F%2F129-I-173%3Ade&lang=de&zoom=&type=show_document, (Çevrimiçi) E.T. 08.02.2023.

https://law.utexas.edu/transnational/foreign-law-

translations/german/case.php?id=1478, (Çevrimiçi) E.T. 08.02.2023.
https://law.utexas.edu/transnational/foreign-law-translations/german/case.php?id=726, (Çevrimiçi) E.T. 07.06.2022.
https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/24/233_245_233/en, (Çevrimiçi) E.T. 11.03.2023.
https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2018%3A237%3AFIN, (Çevrimiçi) E.T. 13.03.2023.
https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/definition-artificial-intelligence-main-capabilities-and-scientific-disciplines, (Çevrimiçi) E.T. 13.03.2023.
https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6916/2020-435, (Çevrimiçi) E.T. 14.03.2023.
https://gdpr-info.eu/art-9-gdpr/, (Çevrimiçi) E.T. 14.03.2023.
https://www.pindrop.com/blog/deepfake-the-new-fraud-tool-on-the-block, (Çevrimiçi) E.T. 19.03.2023.
https://ai.facebook.com/datasets/dfdc/, (Çevrimiçi) E.T. 19.03.2023.
https://ai.facebook.com/blog/deepfake-detection-challenge-results-an-open-initiative-to-advance-ai/, (Çevrimiçi) E.T. 19.03.2023.
https://www.youtube.com/watch?v=cQ54GDm1eL0, (Çevrimiçi) E.T. 21.03.2023.
https://www.youtube.com/@vocalsynthesis7362/videos, (Çevrimiçi) E.T. 22.03.2023.
https://this-person-does-not-exist.com/en, (Çevrimiçi) E.T. 22.03.2023.
https://www.roydswithyking.com/info-hub/deepfakes-and-the-law-what-can-you-do-if-your-face-appears-in-a-deepfake-video/, (Çevrimiçi) E.T. 22.03.2023.
https://gdpr-info.eu/art-4-gdpr/, (Çevrimiçi) E.T. 25.03.2023.
https://www.connectontech.com/deep-fakes-and-the-handling-of-the-next-frontier-of-fake-news-and-human-agency-erosion/, (Çevrimiçi) E.T. 29.03.2023.
https://www.lexisnexis.com/community/casebrief/p/casebrief-nichols-v-universal-pictures-corp, (Çevrimiçi) E.T. 30.03.2023.
https://law.justia.com/cases/federal/appellate-courts/F2/45/119/1489834/, (Çevrimiçi) E.T. 30.03.2023.
https://www.casebriefs.com/blog/law/intellectual-property-law/intellectual-property-

keyed-to-merges/copyright-law/nichols-v-universal-pictures-corporation/, (Çevrimiçi) E.T. 30.03.2023.
https://casetext.com/case/nichols-v-universal-pictures-corporation-2, (Çevrimiçi) E.T. 30.03.2023.
https://rightofpublicity.com/pdf/cases/mlkcenter.pdf, (Çevrimiçi) E.T. 03.04.2023.
https://codes.findlaw.com/ca/civil-code/civ-sect-3344.html, (Çevrimiçi) E.T: 03.04.2023.
https://www.dmlp.org/legal-guide/california-right-publicity-law, (Çevrimiçi) E.T: 03.04.2023.
https://www.jdsupra.com/legalnews/new-york-post-mortem-statutory-right-of-8632490/ (Çevrimiçi) E.T. 03.04.2023.
https://www.nysenate.gov/legislation/laws/CVR/50-F (Çevrimiçi) E.T. 03.04.2023.
https://www.simplilearn.com/tutorials/machine-learning-tutorial/machine-learning-steps (Çevrimiçi) E.T. 04.04.2023.
https://www.oracle.com/a/ocom/docs/data-science-lifecycle-ebook.pdf (Çevrimiçi) E.T. 04.04.2023.
https://gdpr-info.eu/art-6-gdpr/, (Çevrimiçi) E.T. 05.04.2023.
https://gdpr-info.eu/art-7-gdpr/, (Çevrimiçi) E.T. 05.04.2023.
https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6739/2020-173, (Çevrimiçi) E.T. 05.04.2023.
https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/624261/EPRS_STU(2019)624261_EN.pdf, (Çevrimiçi) E.T. 05.05.2023.
https://www.independent.co.uk/arts-entertainment/films/news/dunkirk-film-trailer-extra-fail-smiling-boat-scene-christopher-nolan-teaser-a7474766.html, (Çevrimiçi) E.T. 09.05.2023.
https://aanoip.org/life-after-death-data-protection-rights-of-deceased-persons/, (Çevrimiçi) E.T. 25.07.2023.
http://arno.uvt.nl/show.cgi?fid=147487, (Çevrimiçi) E.T. 25.07.2023.
https://deliverypdf.ssrn.com/delivery.php?ID=701020068111100096080118091069123106050051026007034010028118074074115019099101089074052006096099098123062121080127075103122000121051066022058094065112029007006100080025003000086070067112076105002090076125006104106023110000011105028101

64009016028004090&EXT=pdf&INDEX=TRUE, (Çevrimiçi) E.T. 26.07.2023.